

TMMOB
YAPI DENETİMİ SEMPOZYUMU

**29-30 Kasım 2019, İMO Teoman Öztürk
Salonu, Ankara**

ISBN

978-605-01-1425-6

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
Selanik Cad. No:19/1 Yenişehir 06650 ANKARA
Tel: (312) 418 12 75 • Faks: (312) 417 48 24
www.tmmob.org.tr • tmmob@tmmob.org.tr
facebook.com/tmmob1954
twitter.com/TMMOB1954

BASKI

BAŞAK MATBAACILIK TANITIM HİZMETLERİ İTH.İHR.A.Ş.
Çınar Mah. Çankırı Bulvarı No:108 Akyurt / ANKARA
Tel: (0312) 397 16 17 • Fax: (0312) 397 03 07
www.basakmatbaa.com • Sertifika No:51529

BASKI TARİHİ

Eylül 2021

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
TMMOB YAPI DENETİMİ SEMPOZYUMU PROGRAMI	6
AÇILIŞ KONUŞMALARI	11
1. OTURUM	35
2. OTURUM	69
3. OTURUM	97
FORUM	147
4. OTURUM	161
5. OTURUM	201
6. OTURUM	239
FORUM	291

SUNUŞ

Yapı güvenliği sorunu ülkemizin en ciddi ve en öncelikli sorunlarının başında geliyor. Gerek coğrafyamızın depremselliğinin yüksekliği, gerek yapı stoğumuzun dayanıksızlığı, gerekse mühendislik hizmeti almaksızın inşa edilmiş yapıların çokluğu nedeniyle nüfusumuzun büyük bir çoğunluğu tehdit altında yaşamaktadır.

Ülkemizi her an tehdit altında tutan bu tehlikeye dikkat çekmek ve risklerin en aza indirilmesi için alınması gereken tedbirleri ortaya koymak uzun yıllardan bu yana TMMOB ve bağlı odalarının en önemli önceliklerinden birisi olmuştur.

Ne yazık ki yaşadığımız onca acı deneyime rağmen siyasi iktidarlar meslek örgütlerimizin ve bilim insanlarının uyarılarına kulak vermek yerine, gündelik siyasal çıkarlar ve rant odaklı politikalarla sorunu daha da büyütülmektedir. Birbiri ardına çıkartılan imar afları, kaçak/ruhsatsız yapılara gösterilen toleranslar, çarpık kentleşme ve mevzuat eksiklikleri gibi nedenler sorunun çözümü konusunda mesafe kat etmemizi engellemektedir.

Yapı güvenliğinin sağlanmasının ilk ve en önemli adımlarından birisi, yapı denetimi sürecinin etkin ve sağlıklı biçimde işletilmesidir. Yapı denetim sürecinin yer seçimi, projelendirme, yapım koşulları, çevre güvenliği, kent planlaması, estetik, sağlık koşulları, ekonomi ve garanti sürelerini içermesi gerekmektedir. Ne yazık ki ülkemizde yapı denetim süreci yapı güvenliği ve insan odaklı değildir. Ülkemizdeki konut ve iskân politikası kârlılık ve rantın artırılması odaklı olduğu için, yapı denetim süreci de bu anlayışa hizmet edecek biçimde şekillendirilmiştir.

TMMOB olarak bu anlayışı eleştiren, insan hayatını ve yapı güvenliğini merkezine alan çok sayıda rapor yayınladık. Bu raporlarda yapı denetim süreçlerine ilişkin çözüm önerilerimizi ortaya koyduk. Yapı Denetim Çalışma Grubumuz tarafından düzenlenen bu sempozyum, alana ilişkin en güncel değerlendirmelerin yer aldığı çalışmalarımızdan birisidir.

Bu çalışmada ortaya atılan fikirlerin yapı güvenliği ve yapı denetimi alanındaki sorunların çözümüne katkı vermesini umut ediyorum. Sempozyumun hazırlanmasında ve kitabın yayınlanmasında katkısı olan tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Emin KORAMAZ
TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

TMMOB YAPI DENETİMİ SEMPOZYUMU PROGRAMI

(BİRİNCİ GÜN) 29 Kasım 2019 Cuma

09.00 - 09.30

KAYIT

09.30 - 11.00

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Hüseyin KAYA

(Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı)

Emin KORAMAZ

(TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı)

Konuk Konuşmacılar

Tekin Saraçoğlu *(Yapı Denetim Kuruluşları*

Birliği Derneği Genel Başkanı)

T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Temsilcisi

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Temsilcisi

11.00 - 11.15

Çay-Kahve Arası

11.15 - 12.45

I. OTURUM

Oturum Başkanı: Cemal GÖKÇE

(TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı)

Yapı Denetim Kavramı

Yapı Denetimin Tarihçesi, Amacı, Kapsamı, Önemi

Dilek BEKİROĞLU *(TMMOB Yapı Denetimi Çalışma Grubu Başkanı)*

Yapı Denetimin Bugünü ve Yarını

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Temsilcisi

Yapı Denetim Sisteminde TMMOB'nin Yeri ve Önemi

Rasim ATKINCI *(MMO Ankara Şube Yapı Denetimi Komisyonu Başkanı)*

Yurtdışı Uygulamaları: İran Örneği

Öğretim Üyesi Dr. Hamid Farrokh GHATTE

(Antalya Bilim Üniversitesi)

12.45 - 13.00

Soru - Cevap

13.00 - 14.00

Öğle Yemeği

14.00 - 15.30

II. OTURUM

Oturum Başkanı: Yunus YENER *(TMMOB Makina*

Mühendisleri Odası Başkanı)

Yapı Denetim Sisteminin Paydaşları ve Sorunlar

İlgili İdarelerin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri ve Sisteme Bakışı
(İlçe Belediye İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Temsilcisi)

Yapı Denetim Kuruluşlarının Yapı Denetim Sistemindeki Yeri ve Sisteme Bakışı
Muharrem Osman AKBAŞAK (Yapı Denetim Kuruluşu Temsilcisi)

Müteahhitlerin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri ve Sisteme Bakışı
Akın KESKİN (İnş.Müh.-Müteahhit)

Yapı Denetim Kuruluşlarının İstihdama ve Ekonomiye Etkileri
Öğretim Üyesi Dr. Serkan ENGİN (Kocaeli Üniversitesi)

15.30 - 15.45

Soru - Cevap

15.45 - 16.00

Çay-Kahve Arası

16.00 - 17.30

III. OTURUM

Oturum Başkanı: Eyüp MUHCU (TMMOB Mimarlar Odası Başkanı)

Yapı Denetim Sisteminin İşleyişi ve Sorunlar

Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve İlgili Mevzuata Yönelik Sorunlar

İsmail SİVRİKAYA (MMO Ankara Şube Yapı Denetimi Kom. Başkan Yard.)

Yapı Denetimde Maliyet Hesabı

Oktay ALTUN (YDKBD Yönetim Kurulu Üyesi)

Yapı Denetimde Sigorta Sistemi

Haluk BERBEROĞLU (Sigorta Şirketi Ortağı)

Yapı Denetim Sisteminde Karşılaşılan Hukuksal Sorunlar ve Cezalar

Semih TEMİZKAN (TMMOB Yüksek Onur Kurulu Üyesi)

17.30 - 17.45

Soru - Cevap

17.45 - 18.15

FORUM / DEĞERLENDİRME

Oturum Başkanı: Erkan KARAKAYA (TMMOB Mimarlar Odası Yapı Denetim Komisyonu Üyesi)

(İKİNCİ GÜN) 30 Kasım 2019 Cumartesi

09.30 - 11.00

IV. OTURUM

Oturum Başkanı: Gazi İPEK (*TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Başkanı*)

Yapı Denetimine Sistematik Yaklaşım

Yapı Denetime Kamusal Bakış

Nusret SUNA (*İMO İstanbul Şube Başkanı*)

Kamu Yapılarının Denetimi

Tuğba ARSLAN (*MO Ankara Şube Yön. Kurulu Üyesi*)

Yapı Denetimin Denetimi

Gülsüm TUGAY (*Ankara Çevre ve Şehircilik İl Müd. Yapı Den. Şube Müdürü*)

Yapı Denetim Sisteminde Mesleki Denetim, Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme, Meslek Etiği
Gülsüm SÖNMEZ (*TMMOB Genel Sekreter Yardımcısı*)

11.00 - 11.15

Soru - Cevap

11.15 - 11.30

Çay-Kahve Arası

11.30 - 13.00

V. OTURUM

Oturum Başkanı: Hüseyin ALAN (*TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı*)

Yapı Denetim Sistem Aktörlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri

Denetçiler ve Kontrol Elemanlarının Yapı Denetim Sistemindeki Yeri

Şahin YILMAZ (*EMO Yapı Denetim Komisyon Başkanı*)

Proje Müelliflerinin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri

Erkan KARAKAYA (*MO Yapı Denetim Komisyonu Üyesi*)

Şantiye Şeflerinin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri

Yük. İnş. Müh. Nilüfer EROL (*Şantiye Şefi*)

Yapı Denetiminde İSG Uygulamaları

Haydar Mesut ARSLAN (*İMO İnşaat Yönetimi Kurulu Üyesi*)

13.00 - 13.15

Soru - Cevap

13.15 - 14.15

Öğle Yemeği

14.15 - 15.45

VI. OTURUM

Oturum Başkanı: Ali UĞURLU (*TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Başkanı*)

Yapı Denetim Sisteminde Hizmet Alımları

Yapı Denetim Sisteminde Hizmet Sunan Mühendislik Disiplinlerinin Sorunları

Hüseyin ÜLKÜ (*HKMO Mekânsal Planlama ve İmar Komisyonu Başkanı*)

Laboratuvar Denetçilerinin Görev ve Sorumlulukları

Ömer İÇEMER (*TMMOB Yapı Denetimi Çalışma Grubu Üyesi*)

Yapılarda Laboratuvar Uygulamaları

Murat DEMİR (*ÇŞB eski Laboratuvar Şube Md.*)

Yapı Denetiminde Betonun Yeri

Selçuk UÇAR (*Türkiye Hazır Beton Birliği KGS Genel Müdürü*)

Elektronik Beton İzleme Sistemi (EBİS)

(Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Temsilcisi)

15.45 - 16.00

Soru - Cevap

16.00 - 16.15

Çay-Kahve Arası

16.15 - 18.15

**FORUM - DEĞERLENDİRME VE KAPANIŞ
KONUŞMALARI**

Oturum Başkanı: Orhan KASAP (*TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Başkanı*)

AÇILIŞ KONUŞMALARI

HÜSEYİN KAYA (*Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı*)-Sayın TMMOB Başkanım, oda başkanlarım, değerli katılımcılar, sevgili meslektaşlarım; Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği adına Elektrik Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası ve Makina Mühendisleri Odasının ortaklaşa düzenlediği “Yapı Denetimi Sempozyumu”na hepimiz hoş geldiniz.

Yapı üretim sürecinin ve mesleki alanımızın önemli konularından birisi olan yapı denetimi ve diğer mesleki konuları gündemin ilk sırasına alan birliğimiz ve odalarımız eskiden beri yapı denetimiyle ilgili birçok etkinlik düzenlemiş, yapı denetimi paydaşlarını bir araya getirmiş ve değerli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede İnşaat Mühendisleri Odamız ilk Yapı Denetimi Sempozyumunu 1974 yılında İzmir’de gerçekleştirmiştir. 1999 Marmara depremlerinden sonra 2001 yılında yürürlüğe giren 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu sonrasındaysa odalarımız yapı denetim sürecine katkısını devam ettirmiş, çeşitli Çalıştaylar, paneller, sempozyumlar ve meslek içi eğitimler düzenleyerek sektördeki eksikleri, yanlışlıkları ve sorunları dile getirmiş, çözüm önerilerini ilgili bakanlıklar ve kamuoyuyla paylaşmıştır.

Değerli meslektaşlarım, dünyada olduğu gibi yapı denetim bir kamu hizmetidir. Bir kamu hizmetinin illa bir kamu kuruluşu ve kamu görevlileri eliyle yapılması gerekemeyebilir. Fakat bu hizmet kesinlikle piyasa dengelerine, serbest piyasanın rekabetçi koşullarına terk edilemez. Denetlenen kişilerin kendi kontrolörünü seçmesi işin en başında bağımsız denetimi ortadan kaldıracağı için kabul edilemezdi ve yapı denetimin bu temel sorunu her platformda tarafımızca dile getirildi. Nihayet 11 Mayıs 2018 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan 7143 sayılı Kanunda sistemin önemli sorunlarından birisi olan bağımsız denetime çözüm getirilmiş ve elektronik dağıtım sistemi 01.01.2019 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Yapı denetim sisteminin bundan sonra etkin ve bağımsız işlemesi için önemli bir adım atılmış oldu. Bu konuya sahip çıkan Sayın Bakana ve Genel Müdürlüğümüze teşekkür ederiz. Ancak bu değişiklik sistemin sağlıklı çalışması için tek başına yeterli mi? Hayır, kesinlikle yeterli değildir. Yapı denetim sistemini oluşturan asli unsurun mühendisler ve mimarlar olduğu gerçeği göz önüne

alındığında yapı denetimin etkin ve sağlıklı gerçekleşmesinin en etkin yolunun meslek odası tarafından yetkinliği belgelenmiş ve etik kurallara sahip olan denetçi ve kontrol mühendisi mimarların sistem içerisindeki sayılarının arttırılması olduğunu söylemek mümkündür.

Yetkin mühendislerin sistemde çalışmasının sağlanabilmesi için meslek odalarının anayasal hakkı olan belgelendirme yetkisinin Bakanlık tarafından desteklenmesi ve bu çerçevede ivedilikle gerekli düzenlemelerin yapılmasını bekliyoruz. Meslek odasınca düzenlenen meslek içi eğitimlere katılıp başarılı olan denetçi ve kontrol mühendisiyle şantiye şefi mühendis mimarlara sistemde yer verilmelidir. Bu konuyla ilgili 2. Oturumda bir sunum yapılacağını şimdiden söylemek istiyorum.

Bu meslektaşlarımızın etkin ve verimli çalışması için sistem içerisinde uygun çalışma ortamlarının sağlanması, özlük haklarının iyileştirilmesi ve TMMOB asgari ücretinin altında ücret almamaları gerekmektedir. Ancak bugün yapı denetim kuruluşlarında çalışan meslektaşlarımızın ücret ve özlük hakları konusunda ciddi sorunlar yaşadığı herkesin bilgisi dahilindedir. “Standart bir ücret ve özlük haklarının iyileştirilmesi” diyoruz da, mevcut haliyle yapı denetim kuruluşlarının bunları karşılaması mümkün mü? Tabii ki bunun gerçekleşmesi için de yapı denetim kuruluşlarının gerçekçi hizmet bedelini alabilmesi sağlanmalıdır. Organize sanayi bölgelerinde yüzde 75 indirimler, yüzde 3 Bakanlık payı, yüzde 3 idare payı, kontur bedeli ve son olarak da çip bedelinin yapı denetim hizmet bedelinden kesilmesi denetimin sağlıklı, etkin yapılması noktasındaki maliyetleri maalesef karşılamadığını belirtmek isterim. Konuyla ilgili olarak 3. Oturumda “*yapı denetimde maliyet hesabı*” başlıklı bir oturumumuz var ve buradan çıkacak sonuçlar görüşlerinize sunulacaktır. 2000 yılında yürürlüğe giren 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede, yapı maliyetinin yüzde 4-8’i arasında tespit edilmiş olan hizmet bedeli oranı önce yüzde 3’e, ardından da yüzde 1.5’a düşürülmüştür. Yapı denetim hizmet bedelinin bugün emlakçıların aldığı ücretlerden daha düşük olması ülkemizde nitelikli yapı denetime verilen önemi göstermektedir. Diğer önemli bir noktaysa yapı denetim kuruluşlarının etkin ve kaliteli bir yapı denetim noktasında daha iyi organize olmaları, etik kurallarını oluşturmaları,

kendi içinde otokontrol sistemini kurmaları bakımından “Yapı Denetim Kuruluşları Birliğinin” yasal olarak kurulmasının sisteme büyük katkı sağlayacağını ifade etmek istiyorum. Konuyla ilgili olarak Yapı Denetim Kuruluşları Birliğinin bir kanun taslağı hazırladığını ve Bakanlığa verdiğini biliyoruz. Umarız kısa sürede yasalasır.

Değerli meslektaşlarım, diğer önemli bir konu 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe giren ve mühendislik mesleğini yok sayan, lise mezunu teknisyeni, teknikeri ve teknik öğretmeni, mühendisle aynı kefeye koyan bir düzenleme olan teknisyen, tekniker, yüksek teknik ve teknik öğretmenlerin “kontrol mühendisi” olarak yetkilendirilmiş olmasıdır. Kanundaki tanımını hatırlayacak olursak; yardımcı kontrol elemanı: “*mimar ve mühendisler yerine yapı denetim faaliyetlerine katılabilen teknik öğretmen, yüksek teknik ve teknisyeni*” tarif etmektedir denilmektedir. Bu düzenleme kesin olarak kabul edilemez, doğru olmamıştır. Mühendis yetkileri bu teknik elemanlara devredilemez. Ara eleman olarak nitelendirilen bu meslekteki insanlarımız tabii ki değerlidir ve sistemde yer almalıdırlar. Ancak her kontrol mühendisinin yanında zorunlu olarak metrekaşe yetkisi sınırına göre yardımcı eleman olarak görevlendirilmesi doğru olacaktır. Buna göre Bakanlığımızca gerekli yasal düzenlemenin bir an evvel yapılmasını talep ediyoruz.

Diğer önemli bir konu da arkadaşlar, hepinizin bildiği gibi kanun hükmünde kararnameyle kamudan ihraç edilen insanlar içerisinde birçok TMMOB üyesi de bulunmaktadır ve kamu niteliğindeki yapı denetim sisteminde görev alamamaktadır. Yapı denetim kamu niteliğinde bir görev olduğu için buradan da yasaklanmışlardır. Mahkemelerce suçlu bulunmayan mühendis ve mimarların ilk etapta yapı denetim sistemindeki yasaklama kararının kaldırılması yönünde gerekli girişimler yapılmalıdır.

Yine programda gördüğünüz gibi sempozyumda tüm tarafları bir araya getirmeyi hedefledik ve programda Bakanlık temsilcilerine, mühendis ve mimar odaları temsilcilerine, yapı denetim kuruluşu temsilcilerine, mühendis ve mimarlara, belediye temsilcisine, şantiye şefine, laboratuvar temsilcisine, Hazır Beton Birliği temsilcisine, akademisyenlere ve sigorta şirketi temsilcisine yer verdik. Bu

kurum ve kuruluşların temsilcilerine ve siz değerli katılımcılara katılımlarınızdan dolayı ayrı ayrı teşekkür ederiz. İki gün sürecek olan bu etkinlikte yapı denetimin ülkemizde etkin ve kaliteli yürütülmesi için tüm taraflar görüş ve önerilerini dile getireceklerdir. Ortaya çıkacak sonuçlar resmi olarak ilgili bakanlıklara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine de iletilecektir.

Değerli katılımcılar, Son olarak ifade etmek istediğim başka bir konu da; , ilgili kanunlarda açıkça belirtilen kamu niteliğinde bir görev olan yapı denetim, bilirkişilik, teknik müşavirlik, fenni mesullük ve benzer hizmetlerde 15 yıl fiili olarak görev alan ve meslek odasına üyeliği devam eden, bu hususları da ilgili meslek odasınca belgelendiren deneyimli tüm mühendis ve mimarlara “yeşil pasaport” verilmelidir. Bu çerçevede de Bakanlığımızdan bir çalışma yapılmasını istiyoruz.

Sempozyuma katkı koyan TMMOB ve bağlı Oda yönetim kurulu üyelerine, Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Yönetim Kurulu üyelerine, Düzenleme Kurulu üyelerine ve ayrıca sempozyumda görev alan değerli oda çalışanlarımıza ve katkı koyan öğrenci üyelere ve siz değerli meslektaşlarımıza ayrı ayrı teşekkür ederim. Sempozyumumuzun başarılı geçmesini diler, Düzenleme Kurulu adına hepinize saygılar sunarım.

EMİN KORAMAZ (*TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı*)- Sayın Oda Başkanları, Sayın İSG Genel Müdür Yardımcısı, Sayın Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı, DİSK yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanı, sevgili meslektaşlarım, değerli basın mensupları; hepinize sempozyumumuza hoş geldiniz diyorum, hepinizi TMMOB Yönetim Kurulu ve şahsım adına sevgiyle, dostlukla selamlıyorum. Bu sempozyumu 45. Genel Kurulumuzda almış olduğumuz bir karar çerçevesinde yapıyoruz. Bu sempozyumun düzenlenmesinde birlikte çalışan İnşaat Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Makina Mühendisleri Odası ve Elektrik Mühendisleri Odasına, odalarımızın yönetim kurullarından ve TMMOB Yönetim Kurulundan oluşan Sempozyum Düzenleme Kurulumuzun üyelerine, sempozyuma katkı sunan tüm arkadaşlarıma ve değerli görüşlerini bizlerle paylaşacak olan sempozyum konuşmacılarına çok teşekkür ediyorum.

Değerli katılımcılar, ülkemizde yıllarca uygulanan çarpık ekonomi politikaları beraberinde kırsaldan kentlere, akabinde de küçük kentlerden büyük kentlere yoğun bir göçü, plansız göçü de beraberinde getirmiştir. Mevcut kentlerimizin gerek yapı stokunun, gerekse altyapı-üstyapı tesislerinin, özellikle de konutların bu plansız göçü karşılayabilecek seviyede olmaması, gerekse de ülkedeki genel anlamda gördüğümüz planlama kavramının uzun sürelerdir uygulanmaması beraberinde gecekondulaşmayı, çarpık kentleşmeyi, çarpık yapı üretimini ve konut gereksinimini de yanında getirmiştir. Aslında sağlıklı ve güvenli konutlar oluşturmak meselesi ilkçağlardan beri tüm medeniyetlerin gündeminde olmuş, bu konuda yasalar ve devlet yönetiminde görev alacak kurumlar, kuruluşlar oluşturula gelmiştir. Ne yazık ki ülkemizde bu konuda yeterli bir çalışma yapılmamıştır. Tabiri yerindeyse kamunun bu konuda bıraktığı boşluğu tek amacı daha fazla kâr etmek olan fırsatçı müteahhit çevresi doldurmuştur. Yapı tekniği ve yapı teknoloji konusunda, yapı elemanları konusunda, yapı kalitesi konusunda gerekli bilgi ve donanımlara sahip olmayan bir kesim yapıda mühendislik, mimarlık hizmetlerini neredeyse tamamen dışlamıştır. Tek amaçları en ucuz malzemeyi, en ucuz işçiliği kullanarak ürettikleri kalitesiz yapıları başını sokacak bir ev arayan vatandaşa fahiş fiyatlarla satmak olmuştur. Ne yazık ki

ülkeyi yöneten siyasi kesimler de bu gelişmelere çanak tutmuştur. Bu kesim yıllarca odaların belirlediği mühendislik, mimarlık hizmetleri asgari ücretlerinin çok yüksek olduğu, odaların mesleki denetimlerden aldıkları harçların çok yüksek olduğu, bu nedenle de ürettikleri yapıları pahalı satmak zorunda kaldıkları noktasında asılsız propagandalarla siyasi kesimleri de arkalarına alarak Mühendis Mimar Odalarını yapı üretim ve denetim süreçlerinden dışlamaya çalışmıştır. Aslında durum iddia edilenin tam tersidir. Bugün gelişmiş ülkelerde arsa maliyeti hariç mühendislik, mimarlık hizmetlerinin yapı maliyetinde aldıkları oran yapı yaklaşık maliyetinin yüzde 10-12'si arasındadır. Bu rakam ülkemizde odaların belirlediği rakamlarla bile yüzde 2'yi ve hatta 3'ü bulmamaktadır. Odaların üyelerinden mesleki denetim adı altında aldıkları ücretler de tamamen üyeleri tarafından karşılanmaktadır. Bütün bu gelişmelere yerel ve merkezi iktidarların yıllarca seyirci kalmasından büyük bir üzüntü duyuyoruz. Bu kesimler gerek siyasi örtüşmelerle, gerekse siyasi baskılanmalarla, gerekse de ülkemizde neredeyse bir rant alanına çevrilen inşaat sektöründen nemalanmaları nedeniyle tüm bu sürece kayıtsız kalmaya devam etmektedirler. Tabii ki müteahhit kesimi derken çok az sayıda dürüst, nitelikli müteahhitlerimizi ve müteahhitlik kuruluşlarını tenzih ediyorum, bunun dışında tutuyorum. Odalarımız hâlâ bugün yasaları gereği yapmak zorunda oldukları mesleki denetimleri duyarlı belediyelerle yapmış olduğu protokollerle aşmaya çalışmaktadır. Bu konuda duyarlıklarını hâlâ sürdüren tüm belediye başkanlıklarımıza teşekkür ediyorum. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarını da görevlerini yapmaya davet ediyorum.

Sevgili katılımcılar, bir binanın sağlıklı ve güvenli olması devletin asli görevidir. Sağlıklı, güvenli konutlarda yaşamak en temel insan haklarından. Sosyal bir devlette vatandaşlarının sağlıklı, güvenli konutlarda, mekanlarda yaşamasını sağlamak devletin asli görevleri arasındadır. Hepinizin bildiği gibi ülkemiz coğrafyası dünyanın en uzun fay hatlarına sahip olan bölgelerinden birisindedir. Konutlarımızın yaklaşık yüzde 75'i, sanayi tesislerimizin, büyük sanayi kuruluşlarımızın, enerji santrallerimizin tamamı deprem hatları, deprem fayları üzerindedir. Ülkemiz her an bir deprem tehdidiyle karşı karşıyadır. Bütün bu gerçekliklere rağmen yapı

denetimi konusu yıllardır ihmal edilmektedir. Biliyorsunuz 1999 yılında çok büyük bir acı yaşadık: Büyük Marmara depremi. Binlerce insanımızı kaybettik. O dönemin parasal birimiyle katrilyonlarca lira kaynağımız eridi. Bu toplumda büyük bir travma ve öfkeyi de beraberinde getirdi. O zamana kadar kılını kıpırdatmayan siyasi iktidar biraz önce Düzenleme Kurulu Başkanımızın da söylediği gibi aliecele 595 sayılı bir Kanun Hükmünde Kararname çıkardı. 2001 yılında da şu an bugün sempozyumumuzda da tüm ayrıntılarıyla tartışmaya açacağımız 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu yasallaştı. Ancak bu kanun içeriğine baktığımızda da tüm itirazlarımıza rağmen, tüm çalışmalarımıza rağmen yapı denetim sisteminden mühendislik, mimarlık odalarının dışlandığını, sürecin dışında tutulduğunu görüyoruz. Dünyanın hiçbir ülkesi yoktur ki mühendisleri mühendis odaları dışında başka bir kurum belgelendirsın. Şu anda yapı denetim belgeleri eski Bayındırlık Bakanlığı, yeni adıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilmektedir. Sicilleri Bakanlık tarafından tutulmaktadır. Eğitimler, belgelendirmeler bakanlıklar tarafından yapılmaktadır. Aslında TMMOB Kanununa göre mühendisleri, mimarları uzmanlık alanlarına göre belgelendirmek, yetkilendirmek, yeterliliğini kontrol etmek, vermiş olduğu hizmetlerin mesleki, teknik esaslara, etik kurallara uygun olup olmadığını denetlemek, bu konuda gerekli çalışmaları yapmak Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı odaların asli görevidir. Odalarımızda tüm bu engellemelere rağmen kendi iş mevzuatlarını oluşturarak yıllardır meslek içi eğitim merkezleri aracılığıyla eğitimlerini yapmakta, belgelendirme hizmetlerine kesintisiz bir şekilde devam etmektedir. Bu husus asla kabul edilebilir bir husus değildir.

Yasanın ikinci handikabıysa tamamen kamusal bir hizmet olan, halkın can ve mal güvenliğini doğrudan ilgilendiren yapı denetimi gibi bir konuya ticari bir anlayışla yaklaşılmasıdır. Yapı denetimi ticari bir gözlükle bakılacak bir olay değildir. Mevcut şirketler yerine yapı denetiminin odaları tarafından belgelendirilmiş deneticiler eliyle yapılmasını esas alan, sürece odaları ve ilgili tüm kurumları katan bir yapı denetim sistemi mutlaka oluşturulmak zorundadır. Mevcut sistemin de dertlere deva olmadığını hepimiz yaşayarak görüyoruz. Mevcut yapı denetim sistemi üyelerimizin insanlık onurunu zedeleyen

düşük ücretlerle çalıştırıldığı, iş güvencesinin ortadan tamamen kaldırıldığı, yapı denetimindeki tüm eksikliklerin, aksaklıkların üyelerimizin üzerine yıkıldığı, yapı denetim sisteminin neredeyse mühendisleri, mimarları cezalandırmaya dönüştüğü bir hüviyete bürünmüştür. İnanın her ay Çevre ve Şehircilik Bakanlığında üyelerimiz hakkında işlem yapmamız için en az 100'ü aşan dosya gönderilmektedir. Bu gidişe kesinlikte dur demek, mühendislerin, mimarların belgelendirilmesi, etkinliklerinin denetlenmesi görevlerinin ilgili mühendis odalarına aktarılması gerekmektedir.

Sevgili arkadaşlar, Marmara depreminin üzerinden yaklaşık 20 yıl geçti. 1999-2019, ama hâlâ üzülererek gerekli adımların atılmadığını görüyoruz. Hâlâ ülkemizde afet yönetim sistemi oluşturulmamıştır. Halkımızın depremle yaşamaya alışmasına yönelik eğitim çalışmaları, bilinçlendirme çalışmaları yapılmamıştır. 2001 yılında pilot illerde başlayan, ardından da tüm ülkeye yapılan Yapı Denetim Yasasının aksayan yönleri giderilmemiştir. Deprem için toplanan, koyulan vergiler bile genel bütçeye aktarılmış, başka amaçlar için kullanılmıştır. İstanbul ve Ankara'da, büyük şehirlerde hepimiz görüyoruz, deprem toplanma alanı olarak ilan edilen yeşil alanlara bile AVM'ler, plazalar yapılmıştır. Kentsel dönüşüm adı altında fakirin, fukaranın evi barkı yıkılmış, buralar rant kesimlerine büyük binalar, alışveriş yapıları, villalar yapıları için aktarılmıştır. Bu gidişi bu ülkenin mühendisleri, mimarları olarak kabul etmemiz mümkün değildir. İnsan sağlığını, insan yaşamını bile ticari rantın gerisinde gören bu anlayışa karşı yapı denetiminde görev alan biz mühendisler, mimarlar, şehir plancıları her zamankinden daha çok halkımızın hakkına, hukukuna ve mesleğimizin toplumcu özüne sahip çıkmak zorundayız. Bu nedenle odalarımıza sahip çıkalım. Odaların bu yönde yürüttüğü çalışmalara hep birlikte destek verelim.

Geçtiğimiz aralık ayında TMMOB olarak yapı denetiminin ve yaşanan tüm hususları değerlendirdiğimiz TMMOB Yapı Denetimi Raporu kamuoyuyla paylaştık. Öncelikle bu raporun hazırlanmasında emeği geçen 44. ve 45. dönemde Yapı Denetim Komisyonumuzda çalışan, hizmet veren tüm üyelerimize teşekkür ediyorum. Bu hizmet asla inkâr edilemez. Raporu dikkatle incellerseniz, bu raporda ülkemizde yapı denetimiyle ilgili tüm mevzuat gözden

geçirilmiştir. Gelişmiş ülkelerde, diğer ülkelerdeki yapı denetim sistemleri değerlendirilmiştir. Ülkemizde yapı denetiminde yaşanan tüm sıkıntılar tek tek irdelenerek çözüm önerileri oluşturulmuş, kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Ben bu vesileyle bu rapordan birkaç maddeyi sizlerle paylaşmak isterim. Sağlıklı bir yapı denetiminin sağlanması için yapıyla ilgili başta İmar Kanunu, Yapı Denetim Kanunu, Afet Kanunu, Kentsel Dönüşüm Kanunu olmak üzere tüm kanunlar yeniden gözden geçirilerek yapı denetiminin olmazsa olmaz üç sacayağı olan tasarım, üretim, planlama ve denetim süreçlerini birlikte değerlendiren, bunlar arasındaki ilgiyi, iletişimi kuran yeni bir bütünlüklü mevzuat hazırlanmak zorundadır. Mevcut yapı denetimini ticarileştiren model yerine sürecin tüm aşamalarına ilgili kurumları, kuruluşları, çünkü mevcut Denetim Yasası neredeyse yerel yönetimleri de devre dışı bırakmıştır. Bugün iskân süreçlerine, uygulama süreçleri onaylama, denetleme süreçlerine kadar tüm süreçler ticari kuruluşlara devredilmiş durumdadır. Bütün bu kurumların yetkileri, görev ve sorumluluklarını da içinde barındıran bir yapı denetim modelinin mutlaka hayata geçirilmesi zorunludur. Yapı denetiminde görev alan tüm mühendislerin, mimarların belgelendirilmesi, sicillerinin tutulması ilgili odalarına aktarılmalıdır. TMMOB'nin asli göreve mühendislik, mimarlık hizmetlerinin toplumsal gereklere, bilimsel, teknik esaslara uygun olup olmadığını denetlemektir. Biz bu denetim hizmetlerine mesleki denetim hizmetleri diyoruz. Mesleki denetim hizmetlerinin önüne konulan tüm engeller kaldırılmalıdır. Bu düşüncelerle bugün bu toplantıya katılan, bu toplantının, bu sempozyumun düzenlenmesinde emeği geçen hepinize yeniden teşekkür ediyorum, güzel günlerde buluşmak üzere etkili, verimli bir sempozyum diliyorum.

TEKİN SARAÇOĞLU (*Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Derneği Başkanı*)- Ben Yapı Denetim Kuruluşlar Birliği Genel Başkanı inşaat yüksek mühendisi Tekin Saraçoğlu hepinizi saygıyla selamlıyorum ve Sayın TMMOB Genel Başkanı ve İMO Genel Başkanı ve Sayın Genel Müdür Muavini Furkan Beyi de katıldıkları için teşekkür ediyor, saygıyla da selamlıyorum.

Değerli katılımcılar, böyle bir TMMOB tarafından yapılan, organize edilen ve İMO'nun öncülüğünde yapılan böyle bir toplantıya Yapı Denetim Kuruluşlar Birliği olarak ilk defa katılıyoruz. Böyle bir toplantıya ilk defa TMMOB adına katılmış oluyoruz, müşterek toplantı olarak kabul ediyoruz. TMMOB'un haklı olarak şikayetleri olabilir, ama bu toplantıların önceden daha çok yapılması lazımdı ki bu sorunları bugüne taşımamış olurduk diye düşünüyorum.

Şimdi Yapı Denetim Kuruluşlar Birliğini tanımanız adına, TMMOB'da ilk defa yapılan böyle bir toplantı olduğu için tanımanız adına ben çok kısa bir özgeçmişini yapmak istiyorum. Bu yapı denetim sürecinde gelişmeleri ve birliğin katkılarını bilmenizi istiyorum. İMO'yla daha sık görüştüğümüz için toplantılarda İMO bu işi daha iyi bilebilir, ama TMMOB üyelerinin ben bildiğini zannetmiyorum.

Değerli katılımcılar, 1999 büyük depreminden sonra Türkiye'de bu söylenen inşaat sektöründeki acizlikler açık olarak ortaya çıkmıştır, tartışmasız olarak görülmüştür ki sektör çarpık yapılaşmayla beraber yıllardır çok verimsiz ve şeye yakışmayan, bu döneme asla yakışmayan, gelişmiş kabul ettiğimiz ülkemize yakışmayan bir tabloyla karşılaşmıştır. Böyle bir depremde 20 000'e yakın kayıtlı kaybımız vardır can kaybı dahil kayıtlı olanlar, kaybolanlar dahil, böyle bir tablo dünyada izlediğimiz kadarıyla hiç görülüyor. En uzak ülkelerde bile, Uzakdoğu, Asya ülkelerinde bile bu boyuttaki depremlerde birkaç bini geçmeyen kayıplar, Güney Amerika gibi devletlerdeki kuruluş tarihleri bizdeki Teknik Üniversitenin kuruluşundan daha eski de değildir, neredeyse sıfır zayıatla can kaybıyla çıkıyorlar, bizde 20 000'e yakın can kaybı. Bu nasıl oluyor? Yılların birikimi, yılların birikimi, yıllardır süren çarpık yapılaşmanın getirdiği sonuçlardır. Şimdi bu yaşandıktan sonra devlet olarak çok acele olarak ilk alınan tedbir 4708 sayılı Yapı Denetim Yasasının çıkarılmasıdır. Arkadaşlar, 4708 sayılı Yasa alenacele çıkarılmıştır. Bize göre de bu meslekten biri olarak söylüyorum, yanlış kurgulanmıştır. Tüm eksikleriyle beraber yürürlüğe girmiştir ve uygulama başladığı

zaman da bunun içinde yaşayan yapı denetim sektöründe yine mühendis arkadaşlar çok büyük sıkıntılar çekmiştir. Uygulamanın başlamasıyla beraber beklenilmeyen haksız cezalarla karşılaşmıştır. Yasanın çıkmasıyla beraber kurulan Yapı Denetim Birliği, Yapı Denetim Kuruluşlar Birliği bu faaliyetlerin içinde üyelerini temsilen bulunmuştur ve bu aksaklıkları, an be an tespit ettiği aksaklıkları Bakanlıklarla görüşülerek düzeltilmesi yoluna gidilmiştir.

Şimdi geçen bu 18 yılda belli başlı yapılan gelişmeleri çok kısa konu başlıklarıyla size sunmak istiyoruz ki birliğin ne yaptığını, bu birlik yapı denetim sektörü tümüyle değiştirilmesi öneriliyor anladığımız kadarıyla, ama bu sektörün adım adım nasıl geliştiğini ve nereye geldiğini size tekrar bir duyurmak istiyorum. Yasa başladığı zaman yasadan gelen bir madde vardı. *“Cezaların ertelenemez ve paraya çevrilemez olduğu”* diye bir madde getiriyordu yasanın ilk çıktığı dönemde, uygulama başladıktan sonra görüldü ki çok basit hatalardan mühendisler ceza almaya başladılar. Yasanın gereği de mahkemelere gittiği zaman bu basit cezalar bina güvenliğiyle ilgili olmasa bile, kapı, pencere diyebileceğimiz kadar basit cezalar nedeniyle hapis cezalarıyla karşılaşmaya başladılar. İlk, birlik olarak ilk müdahalemiz buna oldu. Bakanlığın da dışında gittik Meclisle görüşmeler yaptık, kanun yapıcılarla görüştük ve ilginç görüş de şununla karşılaştık: *“Bizim bu basit cezalar hiç aklımıza bile gelmedi, bunlarla sizin işiniz yok”* dediler. Ama dedik işte Hocam o zaman bir milletvekili profesördü, dedi ki: *“Bakın, binaların güvenliğiyle ilgili bir tehlike arz ettiği zaman mühendislere ceza verebilirsiniz. Kimse buna itiraz edemez, ama burada uygulanan cezalar basit düzeltilebilir hatalardır. Bunlar yüzünden mühendisler hapisle karşı karşıyalar”* ve adamın dediği şu oldu: *“Biz bunu bir size, bir de teröristlere uyguluyoruz bina yıkıldığı zaman kaçmayasınız diye, ama bu kapı, pencere veya bilmem basit hatalar aklımıza bile gelmedi. Böyle bir şey sizin işiniz değil, belediyeler halletsin”* dedi. Bakın, kanun yapanlar bile kanunun amacından saptığını görmüş oldular. İlk defa orada başladı bu ve bir ay içinde o maddeyi düzelttiler. Bugüne kadar da bildiğim kadarıyla hiçbir mühendis cezalar nedeniyle hapse girmemiştir. O önemli bir gelişme olmuştur.

Bakın, kanun uygulamaya başladığı, yürürlüğe girdiği zaman çok büyük gerçekten büyük eksiklerle karşılaşıldı ve 2008 yılında bu eksiklerin giderilmesi yönünde Bakanlıkla görüşülerek bir yönetmelik

çıkarıldı. Bu yönetmelik büyük ölçüde gidermiştir uygulamadaki eksikleri, ancak bu yetmedi, tartışmalar, reaksiyonlar devam etti. 2010 yılında Bakanlıkta hatta hükümet nezdinde bir tartışma doğdu. Biz de birlik olarak bakın, bütün basın dahil her tarafa duyurduk. *“Bunun iptal edilmesi halinde doğacak vebal, mesuliyet bütün siyasi otoritenindir”* dedik ve durdular. Eskiyle yeniye mukayese ettiler. Bu bir herkes için ikna edici bir şey oldu, bizim için de görüldü. Eski uygulamayla, TUS uygulamasıyla bütün eksiklere rağmen uygulanan yapı denetim sektöründeki uygulama arasında üç kat güvenli olduğu görüldü. Yani yeni uygulamanın, denetimde uygulamanın eski uygulamaya nazaran üç kat daha güvenli olduğu resmen görüldü. Yasa tartışılırken bu araştırma sonucunda Türkiye geneline yayıldı. O da bir eksiklikti. Türkiye geneline yayılmadığı dönemde Van depremi mesela 2011’de olduğu zaman, 2011’de başladı Van’da da denetim, görüldü ki deprem yaşanan yerlerde bile denetim yok, bu giderildi. Bu tartışmalar devam etti. Ben başlıca önemli gelişmeleri söylüyorum. 2015 yılında şirketler kontrolsüz bir şekilde çoğalmaya başladı. Yasanın açıklarından istifade ettiler, çok sayıda alakasız bir vatandaş bile kalkıyor, 2-3 şirket kurabiliyordu. Böyle gruplar oluşmuştu, tröst oluşmaya başlamıştı. Biz bunlara itiraz ediyorduk ve biz bunun teminata bağlanmasını istedik. Biz firmaları temsil ediyoruz Yapı Denetim Kuruluşlar Birliği, firmaların kontrol altına alınması için teminat getirilmesini biz önerdik. Bakanlar bile bu işe çok sıcak bakmadı, yıllarca uğraşıldı. 2015 yılında uygulanan saçma ceza maddeleri ve teminat getirilerek başıbozuk merdiven altı diyeceğimiz firmalar büyük ölçüde elendi. Yani bu sistemin çarpıklığını bir ölçüde gidermiş oldu. Ancak bu görüldü ki daha sonra bu yetmiyor, doğan boşlukları belediyeler doldurdu.

Şimdi Türkiye’deki konjonktürü görüyorsunuz arkadaşlar, her şekilde kamu bir yerde müdahale ediyor, belediyeler doldurdu. Belediyeler yan kuruluşlarını oluşturdu, doğan boşlukları kendi firmalarıyla doldurdular ve işleri doğrudan yönlendirmeye başladılar, yani kendini denetlemeye başladı açıkçası bir yerde, işleri doğrudan doğruya şahıslara yönlendirdiler. Bunun da, yani bu işi bu kadar düzenlemeye rağmen değiştirmedeğini, sistemi düzeltmediğini gördük ve uğraşıverdik. Hani birlik olarak belki dışarıdan görünmüyor, yıllarca tekrar uğraşıverdik ve Sayın Hüseyin Kaya’nın dediği gibi bağımsız denetimi, bize göre nihai sonuca ulaştık, bağımsız denetimi çıkardık. Çok büyük dirençle karşılaştık. Bugün için uygulanan,

daha 2019'un yılbaşından buyana uygulanan işverenden bağımsız denetim çalışmaya başladı. Gerçekten dışarıda baskılar bitti sayılır. Dolayısıyla denetimde kalite yükselmiştir, ama sorunlar bitmemiştir. Bu yeni bir uygulamadır, yeni uygulamayla beraber yeni sorunlar gelmiştir, uygulamadan doğan sorunlar gelmiştir. Bunların düzeltilmesi yönünde de adım adım çalışmalar yapılıyor, Bakanlıkla temaslar kuruluyor. Bunun da zamanla oturacağını düşünüyoruz. Dolayısıyla bu sistem düzeldiği zaman, eksikleri giderildiği zaman gerçekten çok daha verimli hale gelmiş olacaktır ki ancak o zaman ülkemizde gerçekten denetim yapılabilir. Ülkemizde gerçekten dışarıyla çok iyi izliyorsunuz zaten, sivil toplum kuruluşları olarak izleniyor, mukayese edilmeyecek ölçüde bir zihniyet farkımız vardır. Bizde maalesef taş üstüne taş koyuyorsanız onun denetlenmesi lazım diye görüyoruz. Yani göz ardı edildiği zaman, gözden kaçtığı zaman sorunları görüyoruz. Son dönemde bile işte bir imar barışı çıkarıldı. Bize göre çok yanlıştır, barış denilen aftır esasında, eksiktir bu, buna rağmen uygulandı. Son 10-15 yılda görülüyor ki 10 000 000'un üzerinde bina arızalı yapılmış. Bu nasıl yapıldı? Denetimsiz olduğu için yapıldı çoğu, kaçak inşaat bizim tabiatımıza işlemiş ve bunun, zihniyetin değişmesiyle bunun ortadan kalkması, denetimin ortadan kalması bana göre daha bir 20-30 yıl alacaktır. Dolayısıyla bu safhada tam bir denetim uygulaması şarttır.

Şimdi geldiğimiz noktada denetimin nasıl eksikleri nedir, bu konuda İMO ve TMMOB'la işbirliğinin gelişeceğini umuyorum. Ancak bu şekilde giderilebilir. Sistem tartışılıyorsa, ortaya -Sayın TMMOB Başkanı galiba bir model koyuyor- çalışabilecek bir model konulması lazım. Neticede biz önce mühendisiz, işlerin düzenli yapılması önemlidir, sorumluluğumuz da var. Eğer bir sistem eleştiriyorsanız yerine çalışabilecek bir model önermeniz lazım. Getirin, o modeli konuşalım, doğrusu neyse, toplum için faydası neyse onu uygulayalım, biz de destekleyelim, ama İMO çalışmalarında biz şunu görüyoruz: Gerçekten biz de toplantılara çağırıyoruz, zaman zaman savunuyoruz, yetkin mühendislik projesi bir ihtiyaçtır Türkiye genelinde, bunun yürürlüğe girmesi lazım. Bu neden bu kadar uzatılıyor, yürürlüğe girmiyor? Yani onu da bilemiyoruz tabii, ama bunu eğitim, meslek içi eğitimler ben daha çok İMO'da görüyorum, TMMOB tabii yürütüyor, büyük bir eksiklik gideriliyor TMMOB ve İMO tarafından, bunların geliştirilmesi lazım. Yetkin Mühendislik Yasası inşallah çıkartılır, herkes için faydalı olacağını düşünüyorum. Yani

eğitimin tamamlanması lazım ki artık hangi sektörde, denetim sektöründe çalışıyorsa o mühendis hakkıyla bir denetimini yapabilsin. Eğitim eksikliğimiz olduğunu düşünüyorum. Çok sayıda mühendis tabii yeni okullar da açılmış, devamlı mezun veriyorlar ve diplomalarını alır almaz sektöre her sahada mühendisliğe başlıyorlar, imza da atabiliyorlar. Bence bu bir eksiklik, bu eğitimin eksikliğinin giderilmesi lazım.

Şimdi ben burada bir şey önereceğim. Sayın TMMOB ve İMO Başkanından bize çok talep geliyor. Bildiğimiz kadarıyla bir Af Yasası hazırlanıyor. Bu Af Yasasında müteahhitler de affediliyor, ama ceza alan mühendislerin hiçbir affı düşünülüyor. Biz bunu dile getiriyoruz, ama nedense karşılık görmüyor. Şimdi bakın, bu mühendislerin birçoğu biraz önce kısa özgeçmiş anlatırken haksız yere ceza aldılar. Çok basit nedenlerle ceza aldılar. Kanun yapıcılar bile dedi ki bu sizin işiniz değil, bırakın belediyelerin de işine siz karışmayın, siz yalnız binaların güvenliğini sağlayın, biz onu bekliyoruz, ama gerçekten bu geçen süreçte çok basit nedenlerle müteahhitler kurtuldu, ama mühendisler ceza aldı, sicillerine işlendi. Bu Af Yasasında yasalar da hatalıydı ki düzeltildi. Zaten sürekli revize edildi, en sonda işte düzeltilerek uygulamaya girdi. Demek ki yasalarda bir eksik vardı, bir hata vardı ki düzeltildi. Peki, o dönemde ceza alanlar ne olacak, onların sicilinin düzeltilmesi yönünde bizim beklentimiz vardır. İMO'dan ve TMMOB'dan buna sahip çıkmalarını rica ediyoruz. Bütün mühendislerin böyle bir talebi vardır.

Şimdi bu yasa nihai sonucuna bana göre ulaşmıştır. Uygulamada eksikleri vardır, ama sorunlarını biraz sonra sempozyuma katılacak arkadaşlarımız açacaklar, detaylı olarak sunumlarda, panellerde konuşacaklar. Ben kaba hatlarıyla size de duyurmak istiyorum. Zamansız bir dönemde yürürlüğe girdi. İşlerin en az olduğu bir dönemde merkezi dağıtım başladı, ama dağıtılacak iş yok. Gerçekte yeteri kadar iş yok. Firmalar bu son dönemde 2018-2019'da ekonomik sıkıntıya girdiler. Çünkü ellerindeki iş azaldı, ama taşıma, istihdam etmek zorunda oldukları personel sayısı azalmadı. Gelir-gider dengesi bozuldu. Bunu arkadaşlarımız dile getirecekler. Bu bir eksiklik. Bu tabii ki denetçilere ve mühendislere sirayet etmiştir. Nasıl sirayet ediyor? Ücret olarak sirayet ediyor. Ücretlerin işte yeteri kadar yükseltilmemesi, sizin öneriniz olan asgari ücretlere

ulaşılmaması ve geç ödenmesi maalesef bir gerçektir. Bunun geçici olduğunu düşünüyoruz. Türkiye'deki konjonktür aşılmadığı sürece bu sektörde firmalar da rahatlayamaz. Şu andaki uygulamada iş sıkıntısı olmasaydı indirimler bitirilmiş durumda, eskisi gibi bakın, alıyordu işi, gizli tenzilatlarla aldığı paranın bir kısmını iade ediyordu insanlar, vergisini de üstleniyordu üstelik, bir yerde maalesef para aklanıyordu. Bu bitirildi bu yasayla, ama iş azaldı. Bunun inşallah açılacağını düşünüyorum. Açılmadığı sürece sıkıntılı dönem devam eder.

Tespitlerimize göre eksiklerden konu başlıklarını size duyurmak istiyorum. Sistemde gereksiz maliyetler vardır. Bunu arkadaşlarımız bir sunumda tümüyle maliyetleri analiz edecek, size sunacak, onu izlemenizi istiyoruz. Şu andaki belirlenen katsayı ve ücretler giderleri kesinlikle karşılamıyor. Zaten şey de sınırlıdır, iş imkânı da sınırlıdır. Firmalar kendi imkânlarıyla dayanmaya çalışıyorlar, bir kısmı da dayanamadı, kapattı zaten, hiç bu kadar firma sayısı azalmamıştı. Bakın, 2 sene öncesinin yarıya yakını elendi, kendini kapattı, ekonomik zorluğa dayanamadı. Bunun giderileceğini düşünüyoruz, ama gereksiz dediğimiz maliyetler vardı, onların düzeltilmesini bekliyoruz. Bir de TMMOB olduğu için burada müellifler de var zannediyorum, Bakanlıkla görüşülüyor. Belediyelerin ve bazı müelliflerin eksik uygulamaları nedeniyle sıkıntılar yaşanıyor iş dağıtımında, bunun da dikkate alınacağını düşünüyorum. Firma sayılarının gerçekçi bir düzeyde tespit edilmesi lazım, şimdi Bakanlıkta yapılan tespit il bazında firma sayıları ihtiyacın çok üstünde görülüyor. İhtiyaçtan fazla firma olduğu zaman tabii iş paylaşımında da sıkıntı yaşanıyor ve maalesef gizli tenzilatlar falan yapılıyor ki işte sistem burada bozulmaya başlıyor. Bunun önlenmesi için gerçek ihtiyaç bellidir, yapılan iş hacim her ilde bellidir. O iş hacmine göre firma belirlenip, ona göre firma kurdurulursa firmalar hiç olmazsa işsizlikten sıkıntıya düşmez. Kâr amaçlı söylemiyorum, dolayısıyla denetimini de aksatmazlar, mühendislerin de sıkıntılarına bahane aramazlar.

Arkadaşlar, ben böyle bir seminerde çok şey konuşulacağını düşünüyorum. Çok beklenmeyen çözüm önerileri de gelebilir, olumlu gelişmeler sağlanabilir. Panelleri dinlemek lazım, sunumları dinlemek lazım, böyle bir organizasyonu yaptığı için başta TMMOB olmak üzere İMO yetkililerine tekrar teşekkür ediyoruz. Umuyoruz

bunlar sık sık olur ki sistem çalışıyor, çalışmıyor diye eleştiriler yapılabilir. Eğer dinlemezseniz çalışanları, sektörün içinde çalışanları bilmezseniz ne yaptıklarını, o zaman da eleştiremezsiniz, yeni öneri de getiremezsiniz. Benim tavsiyem bundan sonra daha sık görüşme sağlanması ve adı ne olursa olsun denetim mekanizmasının bu topluma yararlı hale getirilmesini bekliyoruz. Burada TMMOB'a ve İMO gibi bütün odalara görev düşmektedir. Ben beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, bir çözüm getirileceğini, faydalı olacağını düşünüyorum. İyi çalışmalar diliyorum.

FURKAN YILDIZLI (*Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdür Yardımcısı*)- Türk Mühendis Mimar Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı, İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı, çok değerli üyeler, Yapı Denetim Kuruluşları Birliğinin Değerli Başkanı ve değerli meslektaşlarım; ben inşaat mühendisiyim. Tabii yaklaşık 20 yıl oldu, ancak belki yapı denetim alanında olmasa bile bu inşaat sektöründe inşaat sektörünün kanayan yarası olarak ifade edilen iş kazaları ve meslek hastalıklarının azaltılmasına yönelik ciddi faaliyetler yürütüyoruz. Tabii benden önceki değerli hatipleri dinlediğimde esasen bu alanda çok makro düzeyde problemlerin olduğunu müşahede etmiş olduk. Biz de zaman zaman yapı denetim kuruluşlarıyla ve yapı denetim alanında çalışan meslektaşlarımızla bir araya geliyoruz. Buna benzer eleştirileri aldık. Tabii ümit ediyoruz ki hassaten Çevre Şehircilik Bakanlığı tarafından mevzuatı hazırlanan ve uygulaması denetlenen bu alanla ilgili problemlerin çözümü noktasında bizim de elimizden bir şey gelirse -bugün onun için buradayız- biz elimizden geleni yapmaya hazırız.

Ben yaklaşık 17 yıldan beri Bakanlıkta çalışıyorum. Tabii Bakanlığa ilk görevi başladığımız tarihlerde müfettiş olarak görev yapıyorduk. Tabii inşaat mühendisi olmamız hasebiyle de ağırlıklı olarak bu sektörde yaşanan kazalar ve yaşanması istenilmeyen olumsuz ve tehlikeli durumların önüne geçmek için birçok proje ve çalışma yürüttük. Tabii geldiğimiz son tahlilde şunu gördük: Son özellikle 17 yılda ülkemizde işyeri sayılarının çok ciddi manada, inşaat sektöründe ciddi manada arttığını müşahade ediyoruz. Şöyle bir örnek vereyim: 2002 yılında ruhsat almış olan ve Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurarak bildirge, işyeri bildirgesi açtırmış olan yapı işyeri sayısı 70 000'lerdeyken bu sayı 2017'de Sosyal Güvenlik Kurumunun yayınlamış olduğu son istatistiklerde 200 000'i aşmış durumda, tabii çalışan sayısında da bir hayli artma olduğunu görüyoruz. Yine aynı tarih aracılığı için 700 000'lerde telaffuz edilen çalışan sayısı rakamının 2 000 000'u aştığını görüyoruz. Tabii inşaat sektörü ekonominin lokomotifini olan sektör, az önce sayılarla belirttiğim gibi istihdama katkı sağlayan en önemli sektörlerden bir tanesi, bu sektörde yaşanan bir kriz de ister istemez ekonomik anlamda ülkemizi etkiliyor. Ümit ediyoruz ki yapılan düzenlemelerle

birlikte, özellikle sağlanan teşviklerle birlikte bu alandaki ekonomik darboğaz kısa sürede aşılacak ve bu alanda çalışan insanlarımız, özellikle işçilerimiz ve tabii ki bu alana hizmet veren, teknik anlamda hizmet veren meslektaşlarımızın zihinlerindeki soru işaretleri, özellikle işsizlikle ilgili soru işaretleri ortadan kalkmış olacak. Açıkçası yapı denetim denilince 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunundan bahsedildi. Malumunuz benden önceki konuşmacılar da ifade ettiler, 2001 yılında yayınlanmış olan özellikle 17 Ağustos 1999 depreminde yaşanmış olan hadiseden sonra öncelikle pilot illerde uygulamaya konulan ve sonrasında yaygınlaştırılan yeni bir alan olarak karşımıza çıktı ve geçtiğimiz 18 yılda ciddi düzenlemelerin yapıldığını müşahade ediyoruz. Tabii bize bakan yönüyle hassaten 2015 yılında yapılmış olan bir ilave var. Yapı denetim firmalarının ve yapı denetim firmalarında çalışan teknik personelin iş sağlığı ve güvenliği konusunda da hassaten müteahhitleri ve işverenleri uyarma noktasında bir yükümlülüğü olduğunu müşahade ediyoruz. Tabii yapılan son düzenleme 2015 yılında hazırlanan sağlık ve güvenlik planı doğrultusunda bu yükümlülüğün devam ettiğini bize gösteriyor. Biz sahada gerek teftiş görevini icra eden ve benim de uzun bir süre çalışmış olduğum Rehberlik Teftiş Başkanlığındaki arkadaşlarımızla bir araya geldiğimizde açıkçası şu olumsuz durumlarla karşı karşıya kaldığımızı görüyoruz. Sadece bu alan için ifade etmeyeceğim, lütfen yanlış anlaşılmasın, ama ülkemizde şöyle bir problem olduğunu görüyoruz: Bu iş sağlığı ve güvenliği alanında çalışanlarda da ne yazık ki kangrene dönüşmüş olan problem sorumlu olduğumuz ve yükümlüsü olduğumuz işyerlerine hizmet vermiş, yani bir kısmımızmış gibi davranıyoruz. Bunu iş sağlığı ve güvenliği alanında da ne yazık ki gördük. Yapı denetimle ilgili düzenlemeler tabii bizden çok çok önce, 2001 yılında bizim düzenlemelerimiz özellikle 4857 sayılı İş Kanununun 82. maddesinde iş güvenliğiyle görevli mühendis ve teknik eleman istihdam etme mecburiyeti getirildikten sonra ve müstakil İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda daha detaylı bir şekilde ele alınmasıyla birlikte esasen yaklaşık 2005 yılından itibaren bu uzmanlık, iş güvenliği uzmanlığı ve işyeri hekimliği yükümlülüğünün işyerlerinde başladığını ve kanunla birlikte yaygınlaştırıldığını görüyoruz. Fakat tabii konu yapı olunca, inşaat sektörü olunca o alandan örnek vereceğiz. Şantiye şefleriyle ilgili yapılan düzenlemeler

var ayrı bir mevzuatta, yapı denetim firmalarıyla ilgili yapılan düzenlemeler var. Bize bakan yönüyle de iş sağlığı ve güvenliği firmalarıyla ilgili yapılan düzenlemeler var. Ben sahada şuna şahit oldum: Meslektaşlarım da benzer eleştiriler iletmişti. Şantiye şefi sözleşme yapmak durumunda malum, teknik bilgi ve görgüsünü ifade edecek, fakat şantiye şefi şantiyeyi, yani sorumlusu olduğu alanı dahi görmeden imza atarak bizim memleketimizde bu yükümlülüğü alabiliyor. Bu çok hazin bir durum esasında, yani bunu sivil toplum kuruluşları olarak odalar mı çözmeli, kamu nezdinde ağır yaptırımlar getirilerek biz mi çözmeliyiz? Bunun gerekçesini, buna niye tevessül ettiğini çok detaylı düşünmemiz lazım. İş güvenliği uzmanlarında da benzer problem var, işyeri hekimlerinde de benzer problem var. Bunu çözmemiz lazım Başkanım, nasıl çözeriz bilemiyorum, ama ben yaklaşık 12 yıl Bursa'da görev yaptım. Oradaki oda başkanımızla da veya geçmişte oda başkanlığı yapmış olan İnşaat Mühendisleri Odası başkanlarıyla da istişare ediyorduk, konuşuyorduk. Ne yazık ki bu sektörde, bu alanda, belki diğer mühendislik alanlarında da var benzer problem, bunu çözmemiz gerekiyor. Belki çok ağır yaptırımlar getirmemiz gerekiyor. Sayın Başkanımız konuşmasında “sağlıklı ve güvenli binalar” dedi, herhalde diğer hatiplerimiz de, Yapı Denetim Kuruluşları Başkanımız da “güvenli binalar” dedi. Biz tabii o binaların sağlıklı ve güvenli bir şekilde inşa edilmesi tarafına bakıyoruz. Evet, 99 depreminden sonra hakikaten çok ciddi düzenlemeler oldu, 99 öncesi mi yapılmış, sonrası mı yapılmış şeklinde artık müşteri bu soruyu yöneltiyor. Yani bir ev alırken, bina alırken bir farkındalık da oluştu esasında bu manada, bu binalar inşa edilirken o işyerinde çalışanların sağlığı ve güvenliği acaba doğru bir şekilde tesis edilebiliyor mu? Bu da çok önemli bence, bakın, yine şöyle bir rakam size vereyim: Yine resmi kaynaklardan ben rakam paylaşacağım. Çünkü bu manada da piyasada dolaşan, kamuoyunda dolaşan çok yanlış rakamlar telaffuz ediliyor. 2017 yılı rakamlarını söyleyeyim ben size, 587 çalışanımızı ne yazık ki bu sektörde biz kaybettik 2017 yılında, çok ciddi bir rakam. Yani Türkiye’de gerçekleşen her ölümlü iş kazasında bir tanesi ne yazık ki inşaat sektöründe gerçekleşiyor. Tabii geriye yönelik baktığımızda muhtelif kullanılan metotlar var. 100 000 ölümlü iş kazalarının azaldığını müşahade ediyoruz, görüyoruz. Yeterli mi? Tabii ki değil,

biz bir çalışanımızın dahi burnunun kanamasını arzulamıyoruz, istemiyoruz. Bu manada da ciddi işbirliği yapılması gerektiğini düşünüyorum ki geçmişte biz odalarımızla birçok program gerçekleştirdik, yaptık. Ben 2004'te unutmuyorum, o zaman Şükrü Beyler vardı. Hâlâ daha baktım internet sitesine Şükrü Bey de yönetim kurulunda zannedersem, çalışma grupları vardı İnşaat Mühendisleri Odasının, o zaman o grupta yer alan bir kardeşinizim. Dedik ki biz de kendi bilgimizi, görgümüzü paylaşalım. Nihayetinde bu alanla ilgili yaşanan problemler kısa vadede çözülebilecek problemler gibi gözüküyor. Birlikte üzerinden kalkmaya çalışalım dedik. Yani sözlerimi çok uzatmak istemiyorum, şu şekilde kapatmak istiyorum: Bu iş sağlığı ve güvenliği konusu, iş kazaları ve meslek hastalıkları sorunu tabii ki sadece ülkemizin sorunu değil, küresel bir sorun. Bunu çözebilme noktasında konunun tarafları sadece Bakanlık düzeyinde değil, yerel yönetimler düzeyinde değil, odalar nezdinde, STK'lar nezdinde herkesle işbirliği yapılması lazım. Bu konudaki farkındalığın ve iş güvenliği kültürünün, iş güvenliği bilincinin toplumun en alt katmanındaki veya çekirdek diyebileceğimiz aile seviyesinden işte eğitilmiş diyebileceğimiz mühendis seviyesine, müteahhit, işveren her neyse kadar ulaştırmamız gerekiyor. Çünkü farkındalık arttıkça -diğer ülkeler çünkü bunu bu şekilde düzenlemiş- bu alandaki eksikliğin, sorunun peyderpey azaldığını görmekteyiz. Biz Bakanlık olarak çok ciddi projeler yürüttük ki projelerin içerisinde muhtelif meslek odaları ve birlikler de yer aldı. Özellikle 2014 yılında güvenli iskele adıyla bilinen ve halihazırda ülkemizdeki yapıların yüzde 60'ında artık kullanılan, kullanıldığını ölçtüğümüz standartlara uygun iskelelerin yaygınlaştırılmasıyla ilgili bir proje yürüttük ve bunun çok pozitif geri dönüşü oldu. Ümit ediyoruz ki yakın zamanda da kalıp altı iskelesiyle ilgili bir çalışma başlatacağız, bunu da buradan söylemiş olalım. Başkanım, hatırlarsanız geçen haftalarda ne yazık ki Gaziantep'teki bir cami inşaatında, bir hayırseverin yapmış olduğu cami inşaatında bir meslektaşımızı kaybettik. Ölçüm yapmaya giden bir meslektaşımız yaklaşık 1.5 yıldan beri ara vermiş ve durdurulmuş olan bir inşaatla, herhalde finansal kaynak problemlerinden dolayı durmuş olan bir inşaatla ölçüm yaparken ne yazık ki kalıp altı iskelesi çöktü ve meslektaşımızı orada hayatını kaybetmiş oldu. Buna benzer kalıp altı iskelesi

kazaları oluyor ve burada bu tip ekipmanlarda yapı denetim firmalarının rolü çok önemli, yani kullanılan ekipmanın standarda uygun olup olmadığını kontrol etmek vazifemiz diye düşünüyorum. Yapı denetimin değil sadece tabii ki şantiye şefinin, teknik bilgisi ve görgüsü olan kişilerin bence görevlerinden bir tanesi. İlave olarak aramızda belediyeden de daire başkanı arkadaşımız var anladığımız kadarıyla, biz Çevre Şehircilik Bakanlığıyla birlikte yapmış olduğumuz düzenlemede yerel yönetimlerin ve belediyelerin de burada açıkçası bazı hususları nazarı dikkati almalarını ifade etmiştik. Bu projeyi yürütürken yayınlanan bir düzenlemeyle özellikle cephe iskelelerinin konfigürasyonları diyoruz, yani proje içerisinde biliyorsunuz mimari proje, statik proje ve diğer mekanik projeler ruhsat aşamasında belediyeye teslim ediliyor ve sonrasında onay çıkıyor ve projeye başlanıyor. Biz cepheye monte edilen ve hakikaten çalışanlar için önemli gördüğümüz bu iskelelerin de yapının bir parçası olarak değerlendirilmesini ki Çevre Bakanlığı bu manada olumlu yanıt vermişti ve düzenleme yapmıştı. Belediyelerin bu iskelelerin projeleriyle ilgili de incelemeyi ne yazık ki üstünkörü yaptığını müşahade ediyoruz. Yani inceleme yapılmıyor. Yapılmadığında da sonuç yine olumsuz anlamda bize yansıyor. Biz bu 3 yıl süren projede iskele kaynaklı kazaları yüzde 20 oranında azaltmayı başardık. Bu hakikaten rakam belki küçük görülebilir, ama az önce çalışan sayılarını ifade ettim, işyeri sayılarını ifade ettim, bunu yaygınlaştırabilmek, sanıyorum sayısı 3 000'e yakın -tam sayıyı bilmiyorum, ama- yapı denetim firması, Türkiye'de yetkili herhalde 2 500-3 000 aralığında olması lazım yaklaşık olarak ve bu alanda çalışan kişi sayısı da bir hayli fazla. Bizim ortak sağlık, güvenlik birimleri de o civarda sayı olarak, size çok yakın 2 500 civarında ve 40 000'e yakın kişi bu alanda çalışıyor. Biz bunları kendi elçilerimiz olarak görüyoruz, Aile Çalışma Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak kendi elçilerimiz olarak görüyoruz illerde, açıkçası işlerini hakkaniyetli ve düzgün yaptıkları müddetçe de başta iş kazaları ve meslek hastalıkları olmak üzere diğer birçok problem ve sorunun çözülebileceğine kanaatimiz sonsuz. İfade ettiniz, dünyanın en ideal sistemini kurun, getirin, niyet hakikaten halisse sorun çözülüyor. Fakat dünyanın en ideal sistemini de getirseniz niyet kötüyse, işte örnekler aktarıldı, ilk yapı denetimle ilgili düzenlemeler olduğunda

belirlenen bir rakam vardı. Yapı yaklaşık maliyet üzerinden hesaplanan bir rakam vardı. Bu karşılıklı pazarlıkla yarı yarıya indiriliyordu. En nihayetinde Bakanlık buna bir çözüm üretti, havuz sistemine geçildi. Belki şu anda olumlu-olumsuz tarafları irdeleniyor. Ümit ediyorum ki size yansıyan yönüyle beklentilerinizi karşılayacak şekilde düzenlemeler yapılır. Bu konuda Çevre Bakanlığından arkadaşımız yok, ama birlikte çalıştığımız yakinen tanıdığımız arkadaşlarımız var. Onlar ihtiyaç duyulan gerekli düzenlemeleri yapacaklardır.

Ben çok fazla sözlerimi uzatmak istemiyorum. Bu sempozyumun düzenlenmesinde emek veren Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği, çok değerli Elektrik Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası ve Makina Mühendisleri Odası başta olmak üzere siz değerli katılımcılarımıza Bakanlığım adına teşekkürlerimi sunuyorum, saygılar sunuyorum.

1. OTURUM

Oturum Başkanı: Cemal GÖKÇE

(TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

CEMAL GÖKÇE- Sayın Başkan, sevgili meslektaşlarım; tümünüzü saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. TMMOB önemli bir örgütümüz, önemli bir birliğimiz, bugün de burada yapı sektörü içerisinde direkt rol alan dört meslek kuruluşumuz Yapı Denetim Sempozyumunu düzenliyorlar. Başarılı geçeceğine eminim, yararlı olacağına eminim.

Açıktır ki bizler can ve mal güvenliğiyle uğraşan meslek insanlarıyız. Çalışmalarımız bugünle sınırlı değil, kuruluşumuzla da sınırlı değil, dünyanın var olduğu günden bu yana meslek insanları kendi uzmanlıklarıyla, kendi bilgileriyle, kendi öğretileriyle ilgili olarak çok çeşitli üretim yapmışlar ve o üretimlerinin kullanılabilir, yaşanabilir ve güvenli olmasını sağlamaya çalışmışlardır. İşte bu noktada İnşaat Mühendisleri Odamız, Makina Mühendisleri Odamız, Elektrik Mühendisleri Odamız, Mimarlar Odamız, Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği özellikle 99 depremini yaşamış olduğumuz günden bu yana Türkiye'nin, ülkemizin son derece önemli bir konusu olan yapı denetimiyle ilgili, yani can ve mal güvenliğinin sağlanmasıyla ilgili sempozyumlar, konferanslar, paneller, kongreler yapmışlardır. En az ben kendi odamı biliyorum, İnşaat Mühendisleri Odası yapı denetimle ilgili bugüne kadar 5 sempozyum yapmış. Aynı çalışmalarını diğer meslek odalarımız da yapmıştır, Mühendis Mimar Odaları Birliğimiz de her koşulda, her şartta yapı güvenliğinin sağlanmasıyla ilgili olarak toplantılar yapmış ve düşüncelerini ifade etmiştir. Bundan sonra da bu çalışmalar devam edecektir.

Emin Başkanımız beni tahrik etti, hemen not aldım, sağ olsun. Konuşurken dedi ki: “Tasarım ve fizibiliteye yönelik olarak ülkemizde, yani meslek insanlarına ödenen ücret hizmet karşılığı 2-3'lerde, dünyada bu oran yüzde 15'lerde” dedi. Doğru söyledi. Bakın, bir yerden almıştım, bilimsel bir çalışma, notunu aldım Emin Başkan konuşurken, arkadaşlar, planlama olmadan denetim olmaz. Bir yerde planlama yoksa, orada denetim yoktur. Her şeyin başlangıcı planlamadır. Denetim konusu da planlamayla birlikte düşünülme gerekir. Çünkü iyi bir planlamanın olmadığı yerde iyi ve doğru bir denetimin olma şansı da yoktur. Bu çerçevede planlamanın bir üretimde, bir yapıda bu yapı ister kamu yapısı olsun, isterse içerisinde oturmuş olduğumuz konut nitelikli yapılar olsun, planlamanın toplam maliyet içerisindeki payı yüzde 5'tir. Peki, sonuca etkisi nedir? Yüzde 65, dikkatinizi çekiyorum. Fizibilite ve tasarımın toplam maliyet içerisindeki payı yüzde 15'tir. Sayın

Başkan, doğru söylediniz, sonuca etkisi yüzde 30'dur. Peki, yapının, yani böyle bir yapının ortaya çıkarılmasındaki maliyet nedir? Yüzde 80. Sonuca etkisi nedir? Yüzde 5. Arkadaşlar, Türkiye yüzde 5'le uğraşiyor. Yüzde 80 maliyet, sonuca etkisi yüzde 5 olan işlerle uğraşiyor. Bu nedenle Türkiye'de yapı denetim falan yok, dolayısıyla söylemem odur ki böylesi düşünceleri, tasarımları dünyada uygulanan modelleri ve çalışmalarını da dikkate aldığımızda bugün burada yapmış olduğumuz sempozyum daha da değer kazanıyor. Sağ olsunlar, meslektaşlarımız da ilgiyle izliyorlar. 26 Eylülde İstanbul'da 5.8 büyüklüğünde bir deprem oldu. İstanbul'da İstanbul halkı başta olmak üzere tüm yönetimlerin gerek yerel düzeyde, gerekse ülke yönetiminde herkesin ödü koptu. Arkadaşlar, biz depremle yeni mi karşılaştık, niye ödü koptu? Çünkü Kartal'da bir yapı deprem beklemeden 5 katlıyken üzerine 3 kat daha kaçak yapı yüklenmişti, kendi kendisine yıkıldı. Peki, 5.8'lik depremde de birçok yapı hasar gördü. Biz ne yaptık? Hiç mühendislik hizmeti almamış olan, kaçak olarak üretilen 5-6 katlı, 7-8 katlı, 10 katlı yapıları imar barışı adı altında affettik. Bu bir suçtur. Çeşitli toplantılarda ifade ediyorum, Türkiye Büyük Millet Meclisinden bu yasa oy birliğiyle geçmiştir ve bu yasaya yönelik olarak el kaldıranlar suç işlemişlerdir. Bu vebalin altından da kalkamazlar. Yarınki depremlerin birinci derecede sorumlularıdır.

Böyle bir anlayışın olduğu yerde Emin Başkan yine altını çizdi, sonuçlardan, çünkü deprem bir sonuçtur, olayın kendisi değildir. Olayın kendisidir, sonuçlardan mühendisler ve mimarlar sorumlu olabilir mi böyle bir ülkede? O zaman sağlıklı bir denetim mekanizmasının ve sisteminin denetlenebilir, denetleyebilir bir yapının mutlaka olması gerekir. Bugün burada yapmış olduğumuz çalışmada umuyorum ki böyle bir sonucu ortaya çıkaracaktır. İstanbul'da 2-3 Aralıkta İstanbul depremine yönelik olarak İstanbul Belediyesi bir çalışma yapıyor. Hemen ifade edeyim, başışlayın beni, her yerde söyleyeceğiz, doğru yapılanları da söyleyeceğim yönetimde kim olursa olsun, düşünsel ortaklıklarımız olsa da değerli arkadaşlarım, uygulamada yanlışlığın yapılmasını, yapılan yanlışlıkları ifade etmek gerekir ki doğrulara yönelinsin.

Arkadaşlar, Türkiye'de olmayan en temel konulardan birisi de kurumsal devamlılıkların olmaması ve hafızaların yok edilmesidir. Bu nedendir bizim 1954 yılından bu yana yapmış olduğlarımız

görülmemeye çalışılıyor, bu nedenle de Türkiye'nin önemli bir hafızası olan İller Bankasının, Karayollarının, Devlet Su İşlerinin, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının çeşitli kurum ve kuruluşlarının yapmış oldukları hizmetler görmezlikten gelinir. Bu nedendir ki 2003 yılında İstanbul Belediyesinin hazırlamış olduğu İstanbul deprem master planı 4 üniversitemize görmezlikten gelinir. Bu nedendir ki 2004 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yapılan Türkiye'de en değerli 400-500 bilim insanı ve uzmanın katıldığı 1. Deprem Şurasının sonuçları ve ortaya konulmuş olan dokümanlar görmezlikten gelinir. Bu nedendir ki 2009 yılında yine Bayındırlık ve İskan Bakanlığının yapmış olduğu 1. Kentleşme Şurası görmezlikten gelinir. Bu nedendir ki 2011 yılında yaşamış olduğumuz Van depreminden sonra 11 yılında 2012-2020 yılları arasında deprem stratejik eylem planı olarak AFAD tarafından ortaya konulan ve TMMOB'ye de önemli görevler verilen 2012'den 17'ye kadar çıkarılması gereken meslek yasamızla ilgili bir tek toplantı o nedenle yapılmaz. Hafızaların yok edildiği, yapılan çalışmaların ortadan kaldırıldığı bir ülkede doğru bir sistemin işleyebilme şansı var mı, yok mu? İşte bugün İstanbul Belediyesinin de 2-3 Aralıkta yaptığı çağrılı konuşmacılara baktığımızda arkadaşlar, boş yere kaynak kaybetmeyin, bizim 1 kuruş bile fazla para harcamaya tahammülümüz ve zamanımız yok. Hem para kaynak anlamında ciddi problemlerimiz var, çok rasyonel kullanmamız lazım kaynaklarımızı, Avrupa'da Sayın İmamoğlu para bulmak için geziyor. Aynı zamanda zaman bizim açımızdan, özellikle İstanbul depremi açısından kuzey Anadolu fay hattının patlamasıyla ilgili ortaya çıkacak sonuçlar açısından zaman bizim açımızdan son derece önemlidir. Bu söylemiş olduğum çalışmalara açsınlar baksınlar, bu kadar para sarf etmeye, bu kadar zaman kaybetmeye hiç gerek yoktur, yapılması gerekenler açıktır. Çağırırlarsa söyleriz, bunu söyleme ihtiyacı duydum, beni bağışlayın.

Çok değerli bu oturumda sunum yapacak arkadaşlarımız var. Birazcık sarktı, 1.5 saatlik bir zaman ayrılmış bu oturuma, “*Yapı Denetimin Tarihçesi, Amacı, Kapsamı, Önemi*” Dilek Bekiroğlu, buyurun Dilek Hanım, TMMOB Yapı Denetim Çalışma Grubu Başkanı arkadaşımız, yine “*Yapı Denetimin Bugünü ve Yarını*” Ercan Gültekin, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Denetim 1. Şube Müdürü Ercan Bey, buyurun. “*Yapı Denetim Sisteminde TMMOB'nin Yeri ve Önemi*” Rasım Atkıcı Makina Mühendisleri Odası Ankara Şube Yapı Denetim Komisyonu

Başkanı, buyurun. Yurtdışı önemlidir, bu da önemlidir. Özellikle arkadaşlarımla dikkatle dinleyeceklerini umuyorum. Uygulamalar İran örneği burnumuzun dibinde, İran'ın yaptıklarını bile arkadaşlar, Katar'da yapılanları bile yapı denetim süreci çerçevesinde bugün ülkemizde yapamıyorum. Oysa son derece değerli meslek insanlarımız var, çok değerli kurumlarımız var. Fakat Başkanımızın da altını çizdiği gibi ticarileşirse işler sonuç olarak güvenlik kavramı yok, olur, oradan alınacak kararlar ön plana gelir. 15 dakikalık süre, her konuşmacıya 15 dakikalık bir süre vermek gerekiyor bize ayrılan 1.5 saatlik süre içerisinde, çünkü tartışmaya da zaman ayırmak istiyorum. Dilek Hanım, sen 10 dakikada eminim ki...

SALONDAN- ... (13.58)

CEMAL GÖKÇE- Çağırmadım mı? Bak, inan dedim, unuttum. İran dedim, evet, *“Yurtdışı Uygulamaları Örneği”* Dr. Hamid Farrokh Ghatte Antalya Bilim Üniversitesi öğretim üyesi, gözlerime bakıp duruyorsun Hocam, gel işte yani. Ben eminim ki Dilek Hanım 10 dakika içerisinde bildiklerini bize aktaracak, buyurunuz, süreniz 15 dakika Dilek Hanım.

DİLEK BEKİROĞLU- Yapı denetimi konusu ülkemizde sadece doğal afetlerin yıkıcı etkilerinden sonra gündeme geliyor. Oysa ki barınma ihtiyacı insanlık tarihi kadar eski, yapı denetimle ilgili ilk örneklere M.Ö. 18. Yüzyılda Hammurabi Kanunlarında rastlanmaktadır. İlk olarak tarihteki ilk Anayasa da kabul edilen bu yazıtta ilk olarak yapı sahiplerinin ve yapıyı kullananların yapıyı yapanlara karşı sorumlulukları ve hakları belirlenmiştir. Yönetmelik daha çok kısasa kısas esasına dayanır. Hoş Hammurabi Kanunlarından başladım, ama bu sürece kadar gelmeyeceğim, süremiz de az, biz gene de yapı denetim tarihçemizi cumhuriyet tarihiyle sınırlı tutalım. Oysaki Osmanlıda da büyük ve yıkıcı depremler meydana gelmiş, her yıkıcı deprem sonrasında padişah fermanlarıyla halka yardımlar yapılmış ve yapılaşma konusunda adımlar atılmaya çalışılmıştı. Ancak bunlar deprem sonrası yapılan geçici çözüm arayışları olmaktan öte gidememiş, bu refleksler 99 yılına kadar devam etmiştir.

Ülkemizde yapı üretme faaliyetlerini düzenleyen yasal mevzuatın oluşturulması için cumhuriyetin ilanının hemen sonrasında çalışılmaya başlanmıştır. İlk olarak Ankara'nın cumhuriyete yakışır şekilde yapılmasına öncelik verilmiş, ancak Osmanlıdan kalma imar alışkanlıklarıyla bu işin yapılamayacağı anlaşılmıştır. 1928 yılında çıkarılan yasayla geniş bir planlama ve uygulama yetkisi bulunan Ankara Şehri İmar Müdürlüğü kurulmuş ve uluslararası bir yarışma sonucu şehrin imar planları hazırlanmıştır. Buradan edinilen deneyimle 1930 yılında Belediye Kanunuyla Umumi Hıfzıssıhha Kanunu çıkarılmıştı. Her iki kanun da belediyelere bölgelerindeki yapıların fen ve sağlık kurallarına uygun yapılmasını ve kullanılmasını sağlaması için her türlü yetkiyi vermiştir. Yetki ve sorumluluklarda herhangi bir eksiklik yoktur. Ancak uygulanmaması halinde ortaya çıkacak kanuni sorumluluklar belirgin değildir. Daha sonra 33 yılında -ki ilk defa fenni mesuliyet kavramıyla 33 yılındaki yasada karşılaşıyoruz- Belediye Yapı ve Yolları Kanunuyla Türkiye'de imar mevzuatı ve yapı denetiminin temelleri atılmıştır. Bu kanun çağın şehircilik anlayışlarına çok uygun bir kanundur. Yasayla yapıların proje denetim görevi yerel yönetimlere, imar nazım ve kullanılan malzemenin ilgili mevzuat ve standartlara, fen ve sağlık kurallarına uygunluğunun denetimiyse fenni mesul adı verilen serbest çalışan teknik adamlara verilmiştir.

45'ten itibaren sanayileşme ve kentlere yeni iş olanaklarının ortaya çıkmasıyla köylerden kentlere doğru bir göç başlamış, bu ölçekte bir göçe hazırlıksız olan kentlerin kontrol edilmez bir biçimde büyüyerek plansız ve çarpık yapılaşmasının önü açılmıştır. Belediyeler gerek örgütlenme, gerekse gelirleri açısından böyle bir çarpık yapılaşmayla baş edebilecek büyüklükte değillerdir. İhtiyaç sahiplerinin konut ihtiyacını çözecek tedbirler alınmadığı gibi herhangi bir denetim mekanizması da işletilememiş, hukuk düzeni içinde konut sorununu çözemeyen halk için gecekondulu tek seçenek olmuş ve yasal olmayan bu süreç yaygınlaşmıştır. Hızlı ve kural dışı kentleşme ve denetimsiz imar faaliyetleri hızlı artmış, mevcut yasa ve yönetmelikler kısa sürede kadük hale gelmiştir. Hatta devlet elindeki hazine arazilerinin işgaline göz yumarak diğer konutlar için istenen standartlar, vergiler ve harçlardan bu konutları muaf tutarak gecekonduyu dolaylı olarak desteklemişlerdir. Gecekondulaşma süreci masum bir çaba olarak başlamış, fakat zaman içinde siyasi kaygılarla imar hakkı olarak nitelendirilebilecek düzenlemelerle bir rant kapısı, bir haksız kazanç kapısı haline gelmişlerdir. 56 yılında 6785 sayılı İmar Kanunuyla planlama faaliyetleri merkeziyetçi bir anlayışa evrilmiş, fakat bu da kontrolsüz yapılaşmanın önüne geçememiştir. 80'li yıllarda Türkiye'nin ekonomi politikalarındaki köklü değişimler imar politikalarına da yansımıştır. 85 yılında hâlâ yürürlükte olan 3194 sayılı İmar Kanunu çıkarılarak planlaşma, yerleşme ve yapılaşma süreçlerine ilişkin yetkiler ve sorumluluklar mücavir alan sınırları içinde belediyelere, mücavir alan sınırları dışındaysa valiliklere yüklenmiştir. Ancak kamuya ait yapılara ruhsat verme, denetim, yetki ve sorumluluk yapıyı yaptıran kamu kuruluşlarına bırakılmıştır. 80'lerin yerelleşme akımına uygun olmakla birlikte yine yerel yönetimlerin yapılanmasında ve denetim sistemlerinde büyüyen sorunlarla başa çıkılmasını sağlayacak herhangi bir iyileştirme olmamıştır. Özellikle 90'lı yıllardaki hızlı kentleşmenin yol açtığı konut sorunu nedeniyle kontrolsüz yapılaşma inanılması güç boyutlara ulaşmış, sorumluları cezalandırmak bir kenara, ödüllendirir gibi tekrar tekrar çıkan imar aflarıyla bu tarz yapılaşma konusunda insanlar âdeta yüreklendirilmiştir.

Fenni mesuliyeti tanımlayan İmar Yasası doğası gereği daha çok imar açısından baktığından proje ve yapı denetim işlemleri idari

prosedür yönü ağır basmaktadır. Yapı güvenliğinin göz ardı edildiği, bu nedenle uygulamada gerek proje, gerekse yapı denetiminin etkin ve verimli olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu kadar ciddi riskler taşıyan bir coğrafyada olmasına ve uzun yıllardır yürürlükte olan ilgili mevzuatın çeşitli hükümlerine rağmen yapı denetimi yönünden başarılı bir modelin işletilebildiği söylenememektedir. Yapılan yasal düzenlemelerde yapıların proje ve imar yönünden denetimi belediyelere, yapım sürecinin denetiminin sorumluluğuyse teknik uygulama sorumlusu adı verilen mimari inşaat mühendislerine yüklenmiştir. Ancak uygulamada belediye ve valiliklerde meydana gelen çeşitli suiistimler, yeterli teknik elemanın mevcut olmayışı gibi sebeplerle proje denetimi dahi yapılamaz hale gelmiş, yapım işlerinin denetimiye hepten yapılamamıştır.

Yapım faaliyetlerini denetlemesi gereken meslek insanlarında diploma dışında hiçbir yetkinlik ve uzmanlık aranmamaktadır. Hatta ücretlerini denetlemekle yükümlü oldukları yüklenici firmadan almak zorunda bırakılmaları, çalışmalarının hiçbir mesleki denetime konu olmaması ve yasalarda açıkça tanımlanmış bir sorumluluk ve yaptırım olmaması denetim görevinin etkin bir şekilde yapılmamasına neden olmuştur. Bu durumda İmar Kanununun içeriğindeki yapı denetim sisteminde fenni mesuliyet bağlamından kopmuş, içi boşaltılmış farazi bir kavramdan öteye geçememiştir. Afet sonucu hasar ve yıkım olan bölgelerde 3194 sayılı İmar Kanununun tanımladığı yapı denetim sisteminin uygulanmakta olması durumun vahametini gözler önüne sermektedir. Yasanın öngördüğü kuralların yerine getirilmediği acı bir tecrübeyle görülmüş, bu koşullarda yeni bir modelin önerilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

33 yılında temelleri atılan fenni mesuliyet sistemi yıllar içinde meydana gelen afet veya kendiliğinden yıkımlar sonucu yaşanan can ve mal kaybına neden olan olaylar sonrasında yoğunlukla tartışılmış, şekil değişse de anlayış değişmemiştir. Yukarıda sıralanan bu yasal düzenlemeler başarılı olmamış, her büyük yıkımdan sonra çıkarılan ve bütünlük taşımayan yasal mevzuatla sonuç alınamamıştır. Nihayetinde 99 yılında yaşanan iki büyük depremle 18 000'den fazla kişinin hayatını kaybetmesi, 40 000'den fazla kişinin yaralanması, çok sayıda konutun kullanılmaz hale gelmesi ve depremin sadece

doğrudan zararının 15 000 000 000-17 000 000 000 Amerikan doları seviyesinde olması üzerine hükümet deprem zararlarının azaltılması konusunda ciddi ve somut adımlar atılması gerektiğini duymuştur. Bu denetim sorununu çözmek için atılan ilk adım 10 Nisan 2000 tarihinde yürürlüğe giren ve yapı denetimi özel şirketleri bağlayan 595 sayılı kararnamedir. Söz konusu kararname mühendislik, mimarlık ve teknik müşavirlik hizmetlerinin yetkin bir yapı biçiminde sunulması için gerekli düzenlemeleri öngörmektedir. Bu kararnameyle yapıların gerek proje, gerekse uygulama denetiminin aynı kuruluş tarafından yürütülmesine çalışmış olup etkin ve verimli bir yapı denetim sisteminin ancak bağımsız, deneyimli, yetkin ve sorumlu kişi ve kuruluşlar eliyle sağlanabileceği ana fikri kabul edilmiştir. Ancak hizmetin yalnızca kâr amacıyla yapılan bir ticari faaliyet olarak uygulanmaması için de denetim hizmetlerine bir standart getirilmiştir. Bakanlık, yapı denetim kuruluşları, ilgili idareler ve meslek odalarının katılımıyla ön plana çıkan bu kanun hükmünde kararname birçok yönüyle devrim niteliğinde bir düzenlemedir. Denetim hizmetlerinin ancak nitelikli ve yetkinliği belgelenmiş birikimli mühendis ve mimarlar tarafından yapılması gerektiği kabul edilerek meslek sahiplerinin uzmanlıklarının belirlenmesi konusunda ilgili meslek odaları yetkin kılınmıştır. Uzman ve mühendis olma koşulları yeniden belirlenmiş, hizmet kalitesini yükseltmek ve üyeleri üzerinde etkin mesleki denetim yapılmasını sağlamak amacıyla mühendis ve mimar odalarına geniş yetkiler verilmiştir.

Bu kararnameyle getirilen en önemli yeniliklerden biri de tüketici konumunda olan mal sahiplerine yapı denetim kuruluşlarının hatalarından doğacak zararlardan korumak amacıyla yapı denetim kuruluşlarına mali sorumluluk sigortası yapılması gereğiydi. 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle getirilen yapı denetim sistemi 10 ay süreyle 27 pilot ilde uygulanmış, bir partinin anayasa Mahkemesine Anayasaya aykırılık gerekçesiyle açtığı dava kanun hükmünde kararnamenin bazı maddeye mülkiyet hakkının sınırlama getirdiği gerekçesiyle iptal edilmiş. Bu durum üzerine Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından hâlâ yürürlükte olan 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur. İlk olarak 19 pilot ilde uygulanmıştır. Muhteva açısından sadece yapı denetim içerdiği

için Türkiye’de bir ilktir. Aynı zamanda ilk günden günümüze kadar internet üzerinden takip edilen ilk yasalardan biridir. Aslında uzun sayılabacak bir süre olan 10 yıl boyunca pilot uygulamanın ardından 2011 yılı başından itibaren de tüm illerde uygulanmaya başlanmıştır. Bu süre içinde kanun kapsamı sürekli daraltılarak amacından çıkan uygulamalarla birlikte kamu binalarının yanı sıra birçok özel yapılar da denetim dışına çıkartılarak uygulama etkisi zayıflatılmıştır. Süreç içinde ortaya çıkan eksiklikler kanun değişikliğiyle düzeltilmediği için yapı denetim hedeflenen düzeyde olamamıştır.

Kanunun 1. maddesi uyarınca bodrum dışı katında en çok iki katlı ve yapı inşaat alanı 200 m²’yi geçmeyen müstakil yapılar, entegre tesis niteliğinde olmayan tarım ve hayvancılık yapılara muafiyet getirilmiştir. Yine köy yerleşik alanlarında belediye ve mücavir alan sınırları içinde olmayan iskân dışı alanlardaki belli koşullardaki yapılar da kanun kapsamı dışındadır. Fakat bu muafiyetlerin en önemlisi 1. maddenin a fıkrasında tanımlanan 3194 sayılı İmar Kanununun 26. ve 27. maddesine tabi olan yapılardır. Ağustos ayında meydana gelen 6 büyüklüğündeki Denizli depremi ve geçtiğimiz günlerde yaşadığımız 5.8 büyüklüğündeki İstanbul depreminin ardından en çok konuşulan konunun en çok hasar alan binaların okullar ve kamu yapılarının olması dolayısıyla durumun vahameti daha ortaya çıkmaktadır. İnsanların sağlıklı ve güvenli yapılarda, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı en temel vatandaşlık hakkı olup, bu hakkı sağlamak kamu kurumlarının en başta gelen görevidir. Yıllardan beri süregelen geleneklerimizden birisinin doğal afetlerden sonra meydana gelen hasarların giderilmesi ve mağdur olan insanlara yardım edilmesine yönelik olduğunu görürüz. Elbetteki devletin görevlerinden biri budur, ancak asıl olması gereken doğal afetler gerçekleşmeden bunları öngörerek gelebilecek zararların en aza indirilmesi için felaketler yaşanmadan önlem alınmasıdır. Devletin asıl görevi bu olmalıdır. Bu sayede can ve mal kayıpları en aza indirilecek, yaşanan acılar daha az insanımızı etkileyecektir. Bu bilincin tam olarak yerleşmesi için maalesef 99 depreminin yaşanması gerekmektedir. İlgili kurumlar yaşadığımız bu büyük deprem felaketinden sonra yapılması gerekenlerin felaketten sonra yara sarmak yerine felaket yaşanmadan öngörüp, ona göre önlem

alınması gereğini fark edebilmişlerdir ve bu farkına varışın en önemli göstergesi de Yapı Denetim Kanunudur.

Yaşanan depremler göstermiştir ki meydana gelen can ve mal kayıplarının ana nedeni depremlerin büyüklüğü kadar mevcut yerleşimdeki sağlıksız ve bilinçsizce inşa edilmiş, hiçbir mühendislik hizmeti almamış ve denetim görmemiş yapılardır. Yapılardaki en önemli sorun taşıyıcı sisteme yeteri kadar önem verilmemesidir. 17 Ağustos faciası ucuza mal etmek için kalitesiz ve eksik malzemelerin kullanılması, kaçak yapılaşma, denetimsiz inşa edilen yapılar, yapılan birçok projenin hatalı olması ve yeterince denetlenmemesi gibi sebeplerden kaynaklanmıştır. Bu tür yapıların deprem değil, herhangi bir etki altında dahi dayanım göstermeleri beklenemez. Nitekim Kartal'da çöken bina durumunun en son ve çarpıcı örneğidir. 21. Yüzyılda hâlâ herhangi bir deprem etkisi olmadan yapılar yıkılmakta, en fazla insanlarımız hayatlarını kaybetmektedir. Yapı denetimin amacı doğal afetlerden ve diğer bazı durumlardan kaynaklanan olumsuzlukların seviyesinin en aza indirilmesi, bu olumsuzluklardan kaçınılmayacak durumlarda da can ve mal güvenliğini gözeterek kayıplarının önlenmesidir. Plansız, çarpık ve kaçak yapı üretiminin önüne geçilmesi, bölgesel şartlara uygun yapıların yapılmasını temin etmek de denetimin amaçları arasında olmalıdır. Bu şekilde yapılaşma daha sağlıklı olacak ve toplum yaşam biçimine uygun estetik, ekonomik ve emniyetli yapılar yapılacaktır. Yaşanan her depremden sonra ülke gündeminde deprem senaryoları tartışılmaktadır. Bu durum halkın psikolojisini de olumsuz etkilemektedir. Halkın inşa süreçlerini ve yapı denetim sektörüne güven duyması bu olumsuz düşünceleri bertaraf edecektir. Çünkü konut hakkından kasıt bireylere sadece kalacak bir yer temin etmek değildir. Bu hakkın kapsamında bireylerin sağlıklı, doğal afetlere karşı dayanımlı, kaliteli yaşam standartlarında olan bir çevre de vardır. Yapı denetim sistemi tam anlamıyla mükemmel işlemese de en azından insan hayatına verilen önemin kavrandığı söylenebilir. Nihayet son zamanlarda yap-sat ve katçı zihniyetten uzaklaşma eğilimleri görülmüş, ancak son çıkan imar hakkı kontrolsüz yapılaşmayı yeniden cesaretlendirmiş ve eski alışkanlıklara dönme eğiliminin başladığı görülmüştür.

Türkiye’de 19 yıldan beri uygulanmakta olan yapı denetim sisteminin bağlı olduğu 4708 sayılı Kanunun bazı eksikleri olmasına rağmen bugüne kadar kanun kapsamındaki inşaatları tamamlanmış olan yapılarda özellikle taşıyıcı sistemi ilgilendiren imalatlarda büyük oranda başarı sağlanmıştır. Yapım sürecindeki binaların yapı denetim kuruluşları tarafından denetlenmesi projelerin uygun inşa edilmesi açısından son derece önemlidir. Bu sisteme getirilen en büyük eleştirilerden birisi de müteahhitlerin aynı zamanda yine bu firmaların müşterileri konumunda olmalarıdır. 1 Ocak 2019’da yürürlüğe giren değişiklikle denetlenenle denetleyen arasındaki ticari ilişkinin ve denetimin işvereni konumunda müteahhidin çıkartılması amaçlanmıştır. Böylece yapı denetimin bugününe de gelmiş oluyoruz. Yapı denetimin bugünü için sözü Ercan Bey’e bırakıyorum, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

CEMAL GÖKÇE- Teşekkür ederim Sayın Bekiroğlu. İkinci konuşmacımız “*Yapı Denetiminin Bugünü ve Yarını*” Ercan Gültekin Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Denetim 1. Şube Müdürü, buyurun Ercan Bey, süreniz 15 dakika.

ERCAN GÜLTEKİN- Değerli katılımcılar, hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum. Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Yapı Denetim Dairesi Başkanlığı şube müdürü olarak görev yapmaktayım. Sunumun bu kısmında sizlere 4708 sayılı mevzuat hakkında kısaca bilgiler aktarmaya çalışacağım ve yapılan son değişikliklerden bilgiler aktarmaya çalışacağım.

Dilek Hanım gerçi genel anlamda kısa özeti yaptı. Yansıda da görüldüğü üzere 4708 sayılı Kanun kapsamında yapılan mevzuat değişikliklerini görmekteyiz. 2000 yılında 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle başlayan süreç 2011 yılında tüm Türkiye geneline yayılmış ve artık ilk önce 19 pilot ülkede başlayan 4708 sayılı Kanun uygulamaları 2011 yılı itibariyle de 81 il genelinde yaygınlaştırılmıştır. Tabii bu süreç zarfında yönetmelik değişiklikleri ve kanun değişiklikleri de yapılmıştır. İlk önce son zamanlarda yapılan değişikliklerden en yakını 2015 yılında yapılan değişiklik, orada yapılan değişikliğin esas amacı da kanunun 8. maddesindeki idari müeyyidelere yönelik eylem-yaptırım dengesi gözetimine bakılarak kanun değişikliği yaptırımları yapıldı. Bu 2015 yılının öncesinde kanun değişikliğinde 8. maddeye göre aykırı hareket eden yapı denetim kuruluşları hakkında 1 yıla kadar geçici faaliyetten men edilme veya durdurma idari müeyyideleri uygulanırken 2015 yılında Nisan ayında yapılan kanun değişikliğiyle birlikte yapıdaki aykırılığın mahiyetine göre eylem-yaptırım dengesi gözetilerek gerek idari para cezası, gerekse yeni iş almaktan men gibi idari yaptırımlar kanun değişikliğine getirildi. Hepimizin bildiği üzere de 2018’in Mayıs ayında kanun değişikliği yapılarak artık 01.01.2019 tarihi itibariyle 4708 sayılı Kanun kapsamında kalan yapıların denetimini üstlenecek yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi Bakanlığımız tarafından yapılmaktadır. Burada da amaç biraz önce Dilek Hanımın bahsettiği üzere müteahhitle yapı denetim kuruluşları arasındaki ticari bağlantının kesilmesi idi. Yapı denetim kuruluşlarının bizlere en çok ilettiği olduğu sorunlardan birisi de buydu.

Bizim yapı denetim kuruluşlarından beklentimiz nedir? Yapının fen ve sanat kollarına göre uygun, ruhsattaki projelere uygun yapılmasını

sağlamak ve bunun için denetimini gerçekleştirmek, yapıda herhangi bir aykırılık görüldüğü zaman buna ilişkin bildirimini yapmak ve inşaatın durdurulmasını sağlamak. Tabii bu görevlerini yaparken yapı denetim kuruluşları şu gerekçeyle geliyorlardı: Sonuçta bir ticari bağ var, biz bildirim yaptığımız zaman biz iş alma kaygısı yaşıyoruz. Bu dönemde de büyük sıkıntılar yaşıyoruz denilmişti. Bu sektörden gelen talepler Bakanlıkça da uygun görüldükten sonra 01.01.2019 tarihi itibarıyla yürürlüğe koyduk. Tamam, artık ticari bağ, ticari kaygı sorunu yaşamayalım, iş kaygı sorunu yaşamayalım, elektronik dağılımdan iş yapı denetim kuruluşlarının belirlemesi Bakanlıkça yapılsın denildi. Buna ilişkin de mevzuat düzenlemesi yapıldı. 01.01.2019'dan itibaren yürürlüğe koyduk. Bununla ilişkin 29 Aralık 2018'de ilk tebliğ yayınladık, daha sonra 30 Mayıs'ta ikinci bir tebliğ değişikliğine gidildi, son olarak da 26 Ekim'de yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamdan belirlenmesine yönelik tebliğ son halini aldı. Esas amacımız tabii ki yapıların can ve mal güvenliğini teminen inşasını sağlamak, tabii burada kanun kapsamı dışında kalan hususları biraz önce Dilek Hanım bahsetti. Tabii genel olarak bütün yapıların herhalde Yapı Denetim Kanunu kapsamında yapılmasına yönelik bir talep var, ama kanun belli yapıların kanun kapsamında denetlenmesini öngörüyor şu an için, bu yapı denetim kuruluşları tabii bu görevlerini yürütürken yapının fen ve sanat kurallarına, ruhsat ekine göre yapılıp yapılmadığını denetlerken bünyesinde mevcut teknik personelleri bulundurması gerekiyor.

Bizim için 5 tane asgari teknik personel olmazsa olmaz, 5 tane çekirdek personel bünyesinde bulundurmaya koşuluyla Bakanlığımızdan izin belgesi alıyor. Aynı zamanda yardımcı kontrol elemanları da bünyesinde ihtiva ediliyor. Tabii bu denetim elemanlarının yönetmelikte belirlenen denetleme yetki sınırları mevcut, yapı denetim kuruluşunun da denetleyebileceği alan 360 000 m²'yle sınırlandırılmış. Yapı denetim kuruluşlarının bu görevlerini yürütürken başkaca bir ticari faaliyette bulunması yasaklanmış. Çünkü tek kişinin yapı denetim görevini yürütmek olması dikkate alınmış. En çok sorun yaşadığımız husus ve uygulamada da hâlâ tam olarak sorunun çözümlendiğini gördüğümüz husus yapı sahiplerinin müteahhitleri tam olarak bu işlere tamamen bırakması ve müteahhitlerin yapı sahibi adına işlemleri yürütmesi, ama kanun yapı sahibinin hiçbir şekilde müteahhidi sözleşme imzalama kısmında bile vekil tayin edemeyeceğini söylüyor. Zaten elektronik

dağılımı getirmekteki amacımız da yapı denetim kuruluşuyla müteahhit arasındaki bağlantının kopmasını sağlamaktır. Tabii bu yapı denetim kuruluşları hizmetlerini sunarken belirli hizmet bedeliyle bunu yapıyorlar. Yapı denetim kuruluşunun hizmet bedeli nasıl belirleniyor? Yapının belge bakanlıkça yayınlanan yapı yaklaşık birim maliyetlerdeki birim fiyatı, asgari hizmet bedeli oranı ve yapı yaklaşık maliyetinin çarpılmasıyla belirlenen bir hizmet bedeli var. Bu bedele de taşıyıcı sisteme ilişkin masrafları dahildir. Tabii biz bu elektronik dağılımı gerçekleştirdikten sonra Bakanlıkça ataması yapılan işlerin herhangi bir nedenle örneğin, gördüğüm bir lüzum üzerine fesih yapılması hususunu da engellemeye çalıştık. Yönetmelikte belirlenen, 21. maddede belirlenen gerekçeler dışında fesih mümkün değil, Bakanlıkça elektronik dağılımı yapılan bir işin yapının mülkiyetinin değişmesi durumu ya da sözleşmenin tarafların sözleşmesinin hükümlerine uymaması durumu ya da işte sözleşme imzalanıyor, 2 ay içerisinde yapı sahibinin ruhsatı almaması durumu, yapı denetim kuruluşunun yazılı uyarısına rağmen yapı müteahhidinin aykırılığa devam etmesi durumu ve yapı denetim kuruluşunun ruhsatı aldıktan sonra yapı sahibinin inşaatı 6 ay süreyle devam etmemesi durumlarında fesih gerekçesi konuldu. Onun dışındaki durumlarda elektronik dağılımı gerçekleştiren bir işin feshi yapılamamaktadır. Bu neyi sağlamış oldu? Elektronik dağılımı gerçekleştikten sonra gördüğüm lüzum üzerine deyip, yapı denetim kuruluşunun, istenen yapı denetim kuruluşunun tekrar yapı sahibi tarafından belirlenmesini önlemeyi amaçlıydı. Sektörde maalesef bu sorun var mı? Var. Yani yapı sahiplerinin de, yapı müteahhitlerinin de, yapı denetim kuruluşlarının da 2019'dan önceki genel bir işleyişi var. Biz istesek de, istemesek de uygulamada kanuna aykırı hareket eden bir sürü sektör temsilcisi var, o açıdan söyleyeyim. Biz diyoruz ki müteahhit vekil olmasın, müteahhidi vekil olarak tayin etme, ama yapı sahibi ne yapıyor? Genelde tabii inşayı planlamadığı için müteahhide genel bir yetki veriyor. Yani inşaatımı bitir, bana teslim et, ben o işlerden anlamam, ama işte sorunları yaşadıkları zaman ticari anlamda da, hukuksal anlamda da biz yapı sahibiyle yapı denetim kuruluşları arasında imzalanan sözleşmeyi baz alıyoruz. Hukuksal bazda da öyledir, yani müteahhidin hizmet bedelini yatırmasıyla ilgili aralarında anlaşmalar oluyor, ama biz hukuksal olarak kimi biliyoruz hep? Yapı sahibiyle yapı denetim kuruluşları arasındaki sözleşmeyi biliyoruz. Atama yaptıktan sonra

kendi içerisinde kırım yapıma süreçlerini duyuyoruz. Yani onun bu dağılım birçok ilden gelen geri dönüşlerle duyduğumuz kadarıyla bunun engellendiğini artık yapı denetim kuruluşlarını isteseler de en azından kırım yapma olayını bıraktıklarını görüyoruz. Dağılım şu ilk aşamada yaklaşık 10. ayındayız, tabii geçiş dönemiyle birlikte 10 aylık süreç zarfında toparlandığını düşünüyoruz ve gerektiği zaman yine yasal düzenlemeler de yapılacaktır, ama elektronik dağılımın birçok sorunu, yapı denetim kuruluşlarının kendi arasında ve uygulamada yaşadığı birçok problemi çözdüğünü ya da değişiklikler yapılarak yine sorunları çözebileceğini değerlendirdiğimiz için bu uygulama yürürlüğe konuldu.

Fesih gerekçesiyle birlikte hizmet bedeli kısmından bahsetmiştim. Tabii bu hizmet bedellerinin belirlenmesinde şunu yaptık: Yönetmeliğin 26. maddesinde yapılara ilişkin gruplar belirledik. Bunu da nasıl belirledik? Bakanlıkça yayınlanan yapı yaklaşık maliyetlerinde yer alan yapılardaki 1. ve 2. sınıftaki yer alan yapıları 1. grup, 3. sınıfta yer alan yapıları 2. grup olarak belirledik, 4. ve 5. sınıflarda yer alan yapıları da 3. grup olarak belirlendi ve burada birim fiyatlar belirlendi. Buradaki birim fiyatlar yapı yaklaşık birim maliyetlerinden daha fazladır. Belli bir artış var, çünkü içerisinde RFID çipin maliyet bedeli ve o yılki ÜFE-TÜFE endeksindeki yüzde 25'lik bir oran artışı vardır. Bu gruplar bazında dağılım gerçekleştiriliyor. Yani her grup bazında yapı denetim kuruluşları sözleşme puanlarına göre sıralandırılıyor ve gruplar bazında sözleşme puanları yüklenerek her bir iş dağılımı geldiğinde o gruptaki en düşük puanla firmaya iş dağılımı gerçekleştirilerek dağılım süreci gerçekleştiriliyor. Tabii yaptığımız yeni bir düzenlemede 3 000 m²'ye kadar olan yapılarda artık yapı denetim hizmet bedelinin defaaten yatırılmasını getirdik. Eskiden bu 1 000 m² kadar olan yapılardaydı. Yapı sahibi tarafından hizmet bedelinin yatırılmaması yapı denetim kuruluşunun hizmet bedelini almasında ve laboratuvar kuruluşlarının hizmet bedelini almasını sıkıntı oluşturduğu için bu inşaat alanı metrekaresini arttırdık. 3 000 m²'nin üstünde isterse yapı sahibi defaaten ya da kısmi taksit oranında hizmet bedelini yatırabiliyor. Tabii bu yatırılan tutarların yüzde 3'ü Bakanlık payı, yüzde 3'ü idare payına aktarılıyor.

Yaptığımız yeni düzenlemelerden birisi de 01.01.2019 itibariyle elektronik dağılımı gerçekleştirmekle birlikte artık görevli olan, yapı denetim kuruluşunda görevli olan denetim elemanlarının

yerleşim yeri adreslerinin mutlaka yapı denetim kuruluşunun görev yaptığı il olarak olmasını sağladık ve bunlar için de 3 aylık bir süre tanımladık. Artık herkesin ikinci adres veya nüfustaki ikinci adres bilgisiyle esas İstanbul'da oturup Ankara'da görev yapmasıyla ilgili bir sorun yaşandığı için yerleşim yeri adresinin firmanın çalıştığı merkez ile alınmasıyla ilgili bir yükümlülük getirildi. Sözleşmenin sona ermesiyle ilgili hususlardan bahsetmiştim. Son olarak şu yansıda şeyi de göstereyim, süreyle ilgili kısıtlılığı bitirmemek anlamında, yansıda elektronik dağılımın gösterimini kısaca anlatmaya çalıştık. Yapının zemin ve etüt projelerini hazırlayan müellif tarafından, yapı sahibinin anlaşmış olduğu müellif tarafından yapı denetim sistemine bir YİBF girişi yapılıyor. Burada yapıya ilişkin kısa detaylı bilgiler alıyoruz. Yapının sınıfı, metrekaresi, yapının müteahhidi ve yapının bitirilmesini öngörülen süre, bu bilgiler müellif tarafından yapı denetim sistemine işleniyor. İşlendikten sonra ilgili idareye müellif başvuruda bulunuyor projeleriyle birlikte, idare bu girilen bilgilerin kontrolünü sağladıktan sonra elektronik dağılım havuzuna gönderiliyor. Biraz önce bahsettiğim 1, 2, 3. grup bazlarında yapının hangi grupta olduğu durumuna göre ve yapı denetim kuruluşunun sıralamada olması koşuluna göre ve sözleşme puanı hükümlerine göre tebliğin 7. maddesinde belirtilen hususlar doğrultusunda elektronik ortamda yapı denetim kuruluşu belirleniyor.

Yarım kalan işler var. 01.01.2019 öncesinde belli bir seviyede fesholmuş işler var. Onlarla ilgili sürecin de tamamlanması için yine yapı sahibinin ilgili idaresine başvurmasını istiyoruz. Onların da yapı sahibi tarafından idaresine başvurması durumunda ilgili idaresi yapı denetim sistemine bilgilerini aktarıyor ve onların da elektronik ortamda yapı denetim kuruluşu belirleniyor. Beni dinlemiş olduğunuz için teşekkür ediyorum, sunum sonunda sorularınızı da cevaplamaya çalışacağım.

CEMAL GÖKÇE- Çok teşekkür ederim Sayın Gültekin, ayrıca zamanınızı da çok doğru kullandınız, sağ olun. Üçüncü konuşmacımız “Yapı Denetim Sisteminde TMMOB’nin Yeri ve Önemi” Rasim Atkinci Makina Mühendisleri Odası Ankara Şube Yapı Denetim Komisyonu, buyurun Sayın Başkan.

RASİM ATKINCI- Teşekkür ederim. Tüm katılımcılara hoş geldiniz diyerek başlamak istiyorum. Önce biraz kendimden bahsedeyim. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü yapı denetimde belge inceleme şube müdürü olarak çalıştım 5 yıl, oradan 2005’te emekli oldum. Daha sonra Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubede Yapı Denetim Komisyonunda görevler aldım. Bu sene komisyon başkanı olarak çalışıyorum. Ben fazla vaktinizi almayacağım. Burada Türk Mühendis Mimar ve Şehir Plancıları Odaları Birliğinin bu sistemdeki yeri, yani yapı denetimdeki yerini kısaca sizlere anlatmak istiyorum.

Aşağı yukarı konuşmacıların çoğu değindi konuya, 2000 yılına kadar yapı projelerin İmar Yasasına uygunluğu belediyeler tarafından, yapıların denetimi ise teknik uygulama sorumlusu veya fenni mesul adı verilen serbest mühendis ve mimarlar tarafından yürütülmüştür. 17 Ağustos ve 12 Kasım 99 tarihlerinde Marmara bölgesinde meydana gelen depremlerde resmi kayıtlara göre tabii bu yuvarlanmış bir rakam, iri detaylara girilmiş, yaklaşık 18 000-20 000 civarında insanımızın hayatını kaybetmiş olması, 200 000 civarında da yapının yıkılması veya hasar görmüş olması şeklinde. Çıkan bu ağır tablo yeni önlemler alma zorunluluğu doğrultusunda 4452 sayılı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararname yayınlama yetkisi alan hükümet 10.04.2000 tarihinde 595 sayılı Yapı Denetim Kararnamesini yayınlamıştır. 27 pilot ilde uygulaması öngörülen kararnameyle kurulan yapı denetim firmaları kadrolarına ve üstlenecekleri sorumluluklara göre sınıflandırılmış, mali sorumluluk sigortası ve 601 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayanarak ilgili meslek odası tarafından verilmesi öngörülen uzman belgesi uygulaması getirilmiştir. Bu kanunun TMMOB’u ilgilendiren bölümlerini kısaca aldım. Bu kanun 03.02.2000 tarihinde 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle yayınlanıyor. Buradaki tanım uzman mühendis ve mimar tanımı, ilgili mühendislik ve mimarlık meslek odalarınca uzmanlıkları belgelendirilmiş mühendis veya mimarları yapı müteahhidi, şantiye şefi ve proje müelliflerine ait siciller il ve ilçe yapı denetim

komisyonları tarafından verilen sicil raporlarına göre ilgili meslek odaları tarafından tutulur. İl Yapı Denetim Komisyonu İl Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünün koordinatörlüğünde valilik, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü, merkez belediyesi, büyük şehirlerde büyükşehir belediyesi ve ilgili meslek odaları temsilcilerinden oluşur.

İlçe Yapı Denetim Komisyonu kaymakamlığın koordinatörlüğünde kaymakamlık, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü, ilçe belediyesi ve ilgili meslek odaları temsilcilerinden oluşur. Yapı denetim üst komisyonu Bakanlık bünyesinde Yüksek Fen Kurulu başkanlığının koordinatörlüğünde Bakanlık, İçişleri Bakanlığı Mali İdareler Genel Müdürlüğü, Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık Genel Müdürlüğü, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği temsilcilerinin atılımıyla oluşur. 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle yine verilen haklarla ilgili devam ediyorum.

Madde 9: “Bu kanun hükmünde kararname hükümleri çerçevesinde yapılacak denetim hizmetlerinde sadece ilgili mühendislik ve mimarlık meslek odalarınca uzmanlık belgeleri belgelendirilmiş uzman mühendis ve mimarlar imza yetkisine sahiptir. Geçici durdurmaya neden olan meslek mensubu bağlı olduğu meslek kuruluşuna Bakanlıkça bildirilir. Uzman mühendislik ve mimarla ilgili kanuni düzenleme yapıncaya kadar mesleğinde fiilen çalıştığını belgelemek kaydıyla 12 yıl ve daha fazla mesleki deneyimi bulunan mühendis ve mimarlara ilgili meslek odalarınca başvuru tarihinden itibaren 1 ay içerisinde uzman mühendis veya uzman mimar belgesi verilir. İlgili meslek odalarınca bu süre içerisinde uzman mühendis veya uzman mimarlık belgesi talebi sonuçlandırılmadığı takdirde bu belge bir defaya mahsus olmak üzere Bakanlıkça verilebilir”

Bu şekilde TMMOB’a tanınan haklarla 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmış, fakat bu Kanun Hükmünde Kararname muhalefetin Anayasa Mahkemesine başvurması, Anayasa Mahkemesine başvurduğu konu da şu: Biliyorsunuz bu kanun hükmünde kararnameler çıkartılırken bunun bir kanuna dayanması gerekir. Bu kanun süresi içerisinde kanun hükmünde kararname hazırlanır, fakat kanun hükmünde kararname Resmi Gazetede yayınlandığı tarihte bu kanunun süresi dolmuş olduğu için yok hükmünde sayılarak bu kanun iptal ediliyor ve yürütmeyi durdurma kararı alınıyor. 595 sayılı Kararnamenin yargı tarafından iptal edilmesi üzerine 29 Haziran 2001 tarihinde ilgili kurumlara, üniversitelere, meslek odalarına

danışılmadan alelacele hazırlanan 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu kabul edilmiştir.

Bu arada kısa bir açıklama getirmek istiyorum. Bu 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname iptal edildiği zaman Türk Mühendis Mimar Odaları -o zaman şehir plancıları dahil edilmemişti- çalışmalar yapıyor, öneriler getiriyor ve bazı kanunla ilgili yapılması gerekenler hakkında isteklerde bulunuyor. Fakat bunların hiçbirisi göz önünde bulundurulmuyor, tamamen göz ardı ediliyor. 595 sayılı kararnamedeki olumlu bulunan düzenlemelerin hiçbirini 4708 sayılı Yasada yer verilmemiştir. Mesleki sorumluluk sigortası uygulaması kaldırılmıştır. Yapı hizmet bedeli azaltılmıştır, mesleki yeterliliğin meslek odası tarafından değerlendirilmesinden vazgeçilerek Bakanlık tarafından denetçi belgesi verilmesi uygulamasına geçilmiştir. Yani 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname iptal ediliyor, fakat bu TMMOB'un suçu nedir, tabii kimse bilmiyor, tamamen verilen haklar onanıyor. Bir gereğe de yok, yaptım oldu.

Şimdi 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanun neleri içeriyor? Resmi Gazetede 13.07.2001/24461 sayılı Resmi Gazetede yayınlanıyor. Denetçi mühendis ve mimar ilgili mühendis ve mimar meslek odasına üyeliği devam eden ve Bakanlıkça denetçi belgesi verilmiş mühendis ve mimarlara yardımcı kontrol elemanı tanımı getiriliyor. Burada denetçi mühendis ve mimarın sevk ve idaresi altında görev yapacak olan mühendis ve mimarla Bakanlıkça sınırları belirlenmiş yapı grubu ve inşaat alanına kadar olan yapılarda mühendis ve mimarların yerine yapı denetim faaliyetlerine katılabilen teknik öğretmen, yüksek tekniker, tekniker ve teknisyenlere yapı denetim firmalarını proje müelliflerince hazırlanan yapının inşa edileceği arsa veya arazinin zemin ve temel raporlarıyla uygulama projelerini ilgili mevzuata göre incelemek, proje müelliflerince hazırlanarak doğrudan kendilerine teslim edilen uygulama projesi ve hesaplarını kontrol ederek ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulmadan ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirme yetkisi verilmiştir.

Şimdi ben Bakanlıkta çalışırken bu konuda hep takılıyorum, başımdan bir olay geçti. Şube müdürüyüm, bir gün İstanbul'dan bir telefon geldi. Bir ilçe belediyesinden imar müdürü arıyor dediler. Bağlandık arkadaşla, dedi: *“Rasim Bey, bize bir proje geldi çelik konstrüksiyon ve çok da büyük bir proje, ben ziraat teknisyeniyim. Bu konuda*

bize nasıl yardımcı olabilirsiniz” Şöyle başımı iki elimin arasına koydum ziraat teknisyeni imar müdürü çelik konstrüksiyon geliyor ve diyor ki biz ne yapacağız? Ben bunun yorumunu size bırakıyorum. Dünyanın pek çok ülkesinde devlet meslek odalarını toplumsal sorunlar çerçevesinde harekete geçirmek için projeler üretirken ülkemizde meslek odaları uzmanlık alanlarıyla ilgili konularda sorunları tespit etmekte kamuoyu oluşturmaya çalışmakta, kamu idaresi üstüne baskı kurup adım atmaya zorlanmaktadır. Yaşanan örneklerinde olduğu gibi yaşanması olası doğa olaylarının da afete dönüşeceğini gören Türk Mimar Mühendis Odaları Birliği ve bağlı odaları yapı denetim sürecinin başından sonuna kadar yapılması gerekenlerle ilgili uygulanabilir çözümler üretmekte, mevzuatta yapılması gereken değişikliklerle ilgili kamuoyunu bilgilendirmekte, kamu kurumları tarafından başlatılan çalışmalara katkı sunmakta, toplumun afetlere karşı hazırlıklı olmasını sağlamak ve afetlere karşı duyarlılığı arttırmak için etkinlikler düzenlemektedir. Ancak 4708 sayılı Yasayla kurgulanan yapı denetim sisteminde yer alan mühendis, mimar ve şehir plancısının meslek örgütü olan kamu tüzelkişiliğine sahip TMMOB ve bağlı odaları sistem dışı bırakılmıştır. Yasada mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin mesleki yeterlilik, eğitim ve belgelendirme gibi unsurlarının denetleme organı olan meslek odaları göz ardı edilmiştir. Denetçi belgeleri Bakanlık tarafından verilmekte ve yenilenmekte, eğitimler düzenlenebilirse Bakanlık tarafından belirlenmektedir.

Şimdi ilk zamanlar ben de daha Bakanlıktaydım o zaman, odalarla bir iletişimimiz oldu ve ben makine mühendisi olduğum için oradan örnek vereceğim. Makina Mühendisleri Odasında bu şekilde bir seminer düzenlendi ve bütün denetçiler orada yeni şeylerle bilgilendirildi ve bu yapılan uygulama Bakanlığa bildirildi. Ondan sonra da bir daha yapıldığını hiç hatırlamıyorum. Yapı denetim sistemine dahil olan yapıların projelerinin hiçbir kurum ve kuruluştan vize ve onay almayacağı da düzenlemelerde yer almakta olup, böylece TMMOB ve meslek odaları sistem dışı bırakılarak 6235 ve 3458 sayılı Yasalardan kaynaklanan yetkilerini kullanamaz duruma düşürülmüşlerdir. Projede yelpaze o kadar geniştir ki proje denetim sürecine alanlarında uzmanlaşmış üyeler bulunduran meslek odaları mutlaka etkin bir şekilde dahil edilmelidir. Odalarınca onaylanan proje kaydı ve sicil durum belgesi düzenlemesi ve bunun gibi biliyorsunuz eskiden normal olarak proje çizildikten sonra odasına

gelir, oradan durum sicil belgesi düzenlenir. Yani yasaklı mı, EMM'si var mı, bunlar yapıldıktan sonra kaşelenir ve gönderilirdi. Bu dahi göze battı, yani o nedenle dediler ki direkt ilgili idaresine gitsin. Biraz önce de anlattığım konu gibi bir ziraat teknikerinin çelik konstrüksiyon konusunda ne yapacağı konusunda şaşırması gibi.

Kanun tarafından tamamlanan meslek içi eğitimlerinin sürekliliğinin sağlanması meslek içi eğitimlerde üniversiteler ve meslek odalarının aktif rol oynaması gerektiği tespit edilmiştir. Yapı denetim sistemi denetçi mühendis ve mimarların odalarıyla bağlarını kesmiştir. Yasa ve yönetmeliklerle yeni bir yapı denetim sistemi kuracaksınız, kurduğunuz sistemde yer alan mühendis ve mimarların birçoğunu sistemdeki yetersizlikler sebebiyle cezalandıracaksınız. Yapı denetim kuruluşlarını kapatacak, sonra da bu yapı denetim sistemini savunacaksınız. Yapı üretim sürecinde önemli bir yere sahip olan meslek odalarını tasfiye etmek, süreç dışına itmek etkisizleştirmek için mevzuatta köklü değişiklikler yaparak mesleki alanla ilgili karar sürecinde katılımcılığı yok sayarak yapı denetim sisteminin önemi göz ardı edilmektedir.

Bakanlık gerek görülen konular hakkında çalışmada bulunmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla meslek ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerini Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde komisyonda görevlendirebilir. Yani görevlendirir de demiyor, görevlendirebilir. Ancak yapı denetim komisyonu sistemin sorunlarını çözme konusunda yetersiz kalabileceği ve bu bağlamda başta TMMOB ve bağlı odaları olmak üzere kamu kuruluşlarıyla diğer sektör temsilcilerinin aktif olarak katıldığı Bakanlığın koordinatörlüğünde ve sekreteryası Bakanlık tarafından yürütülen özerk bir yapı denetim kurulu oluşturulmalı, yapı denetim sistemi bu kurulun aynı yöntemle oluşturulacağı il, ilçe komisyon ve çalışma birimleri tarafından izlenmeli ve denetlenmelidir.

Ülkemizdeki yapı denetim sistemi giderek denetim kuruluşlarıyla mühendis ve mimarların cezalandırılmasına yönelik bir sisteme dönüşmüştür. TMMOB ve bağlı odaları da benzer şekilde Bakanlıkça toplanan bilgi ve belgeler çerçevesinde onur kurulları muhalefetiyle üyesine ceza veren kurumlar haline dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Bu durum mühendislerin, mimarların sistemin dışlıları arasında ezilmesine neden olmaktadır. Oysa mevcut sistemde dahi sistemin

sağlıklı işleminde en önemli unsurlar olan mühendis ve mimarların mesleki haklarının korunmasına yönelik önlemler almak mümkündür. Meslek odaları yapı denetim sürecinden dışlanmışlardır. Yani bu 4708 sayılı Yasayla yapı denetimin kamusal bir hizmet olduğu gerçeği yok sayılmış ve bu alan ticarileştirilmiştir. Yasada mühendis ve mimarların mesleki hakları ve yetkileri korunmamıştır. Hukuki altyapı meslektaşlarımızın menfaatleri açısından yetersizdir. Görülen her aksaklıktan mühendis ve mimarlar sorumlu tutulmakta ve haklarında cezai işlem uygulanmaktadır.

Yapı denetim mevzuatı katılımcı bir yöntem izlenerek revize edilmeli, bilimsel yöntemler ve diğer ülkelerdeki başarılı örnekler de göz önünde bulundurularak mevcut sorunlara çözümler bulunmalıdır. 4708 sayılı Kanun ve yönetmeliklerin yeniden düzenlenip uygulanmasında TMMOB'la bağlı odaların doğrudan dahil olması gereklidir. Yapı denetim niteliği gereği kamusal bir hizmettir. Bu hizmet alanı TMMOB'un da dahil olduğu yetkili idare ve çalışmaların koordine içerisinde çalışabileceği bir konuma kavuşturulabilmelidir. Mevcut yapı denetimi alanında asil unsur olarak çalışan mühendisler, mimarlar sistem içerisinde karşılaşılan sorunlarla doğrudan muhatap olmaktadır. Bu sebeple TMMOB 6235 sayılı Kanun madde 2.b, c bentleriyle bağlı odaların ilgili yönetmelikleri gereği bu alanda karşılaşılan sorunların tarafı olmakla kanunen yükümlüdür. Bir örnek vermek istiyorum. En çok denetçilere sıkıntı duyduğu şeyler, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu hükümlerine dayanarak TMMOB ana yönetmeliğinde yer alan birliğin ve bağlı odaların amaçları maddesi uyarınca her yıl TMMOB Yönetim Kurulu tarafından açıklanan mühendis, mimar ve şehir plancıları asgari ücreti 2019 yılı için brüt 4 500 TL olarak tespit edildi. Türk Mimar Mühendis Odaları Birliği Yönetim Kurulunun 24 Kasım 2018 tarihli toplantısında ücretli çalışan mühendis, mimar ve şehir plancıları için 2019 yılı ilk işe giriş bildirgesinde baz alınacak asgari brüt ücretin 4 500 TL olarak belirlenmesine, odalarınca belgeli çalışmanın koşul olduğu uzmanlık alanlarında, mesleki deneyimin arandığı alanlarda şantiye şefliği, sorumlu müdürlük, iş güvenliği uzmanlığı, yapı denetim elemanı daimi nezaretçi, uzak yol kaptanlığı ve bunun gibi hizmetlerde asgari ücret uygulanacağını, bu durumda olan mühendis, mimar ve şehir plancılarının ücretlerinin alınan sorumluluk gereği belirlenen asgari ücretin üzerinde olmasına karar verildi. Bunun üzerinde bir bedelle çalışması gereken denetçiler maalesef hâlâ yasal asgari ücretle

çalışmak durumundalar ve çalışıyorlar. Türk Mimar Mühendis Odaları Birliğinin önemli aldığı kararı yadsınamaz. Ancak yetkisizleştirilmek ve sistemden dışlanmakla önemsizleştirilmeye çalışılmaktadır.

Sonuç olarak 595 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyle 03.02.2000 tarihinde Türk Mimar Mühendis Odaları Birliğine verilen haklar 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanunla 13.07.2001 tarihinde geri alınarak TMMOB ve bağlı odaları yapı denetim sürecinden dışlanmıştı. TMMOB'a bağlı odaları oda kayıt belgesi düzenleyen ve ceza alan üyelerini onur kuruluna sevk eden bir kurum durumuna getirilmiştir. Kanunda gerek görülen konular hakkında çalışmada bulunmak üzere meslek kuruluşlarının temsilcilerini Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde komisyonda görevlendirebilir denilmektedir. Oysa TMMOB ve bağlı odalarının yapı denetim üretim sürecindeki önemi yadsınamaz bir gerçektir. Sunumumun içeriğinde de bahsettiğim gibi TMMOB yapı sürecinin olmazsa olmazıdır. Bunu anlamak istemeyenlerce de anlaşılacağını temenni ederek sunumuma son verirken tüm katılımcılara teşekkür eder, saygılar sunarım.

CEMAL GÖKÇE- Ben de teşekkür ederim Sayın Atkıncı. Bu oturumun son sunumunu *“Yurtdışı Uygulamalar, İran Örneği”* Dr. Hamid Farrokh Ghatte, buyurun Sayın Hocam. Süreniz 15 dakika tabii sizin de.

Dr. HAMİD FARROKH GHATTE- Teşekkür ederim. 15 dakikaya Sayın Başkanım, ben ancak kendimi tanıtabilirim. Değerli Oda Başkanları, değerli katılımcılar, değerli meslektaşlar; hepiniz hoş geldiniz. Önce bir kendimden bahsedeyim. 1999 Tebriz şehri lisans mezunuyum.

CEMAL GÖKÇE- Arkadaşlar, yazılı olarak sorularınızı buraya iletebilirsiniz zaman kazanmak açısından varsa eğer, buyurun Hocam.

Dr. HAMİD FARROKH GHATTE- 1999 yılında Tebriz'den İnşaat Mühendisliği bölümünden mezun oldum. 2006 yılında İran'ın güneyinde bulunan Kirman Üniversitesinde yüksek lisans eğitimimi bitirdim ve doktora için 2009'da Türkiye'ye geldim. Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesine başvurup doktora eğitimime İstanbul Teknik Üniversitesinde başlamaya karar verdim. İTÜ'de bulunan Prof.Dr. Alper İlki danışmanlığında mevcut binaların performans değerlendirilmesi, güçlendirilmesi ve Türk bina deprem yönetmeliği konularında onunla beraber çalışma şansım oldu. 2016

yılında doktora eğitimim bittikten sonra İran'ın kuzeyinde bulunan Urmia'da doktora öğretim üyesi olarak çalışmaya başladım. 2018'den beri yine doktora öğretim üyesi olarak Antalya Bilim Üniversitesinde görev alıyorum. Doktora süresinde TÜBİTAK ve İSKA projelerinde çalıştım. Aynı zamanda Ljubijana Üniversitesine bağlı olan Slovenya Araştırma Merkezi'nde bir yıl boyunca çalışma fırsatım oldu. 1999 yılından beri İran Mühendisler Odası üyesiyim. Kurallar gereği İran'da lisans eğitimi bittikten 3 sene sonra çalışma izni için başvuru yapılabilir. Bu 3 yıllık süreçte mühendisin imza yetkisi yoktur. Onu detaylı anlatacağım. Şimdi bir giriş yapacağız. İran'da mühendislik odasının durumu nedir, deprem konusunda İnşaat Mühendisleri Odası İran'da nasıl çalışıyor ve çalışma izni nasıl alınıyor ve tehlikeler nelerdir? İran ve Türkiye deprem yönetmeliklerinin karşılaştırılması ve İranda yapı denetim süreci nasıl işliyor gibi konuları da anlatmaya çalışacağım.

Bildiğiniz gibi bu harita Türkiye İran yan yana çok rahat rahat görebiliriz sıkıntılarımızı, yani aşağı yukarı iki ülke de deprem konusunda aynı kaderi yaşıyoruz. İran ve Türkiye fay hatlarını incelediğimizde, fay hareketi değişik bölgelerde var. En son Sarpol-e-Zahap'de 2017'de 7.3 büyüklüğünde büyük bir deprem yaşandı ve daha sonra İstanbul'da 5.8 büyüklüğünde bir deprem yaşadık. Yani şöyle demek istiyorum: Tahran ve İstanbul olarak iki büyük şehir şimdi olmasa da, yakın gelecekte büyük bir depremi bekliyor. İstatistik esasında kendi tedbirlerimizi almamız gerekiyor. Fakat bildiğim kadarıyla ne İran, ne de Türkiye gereken seviyede tedbir almamış. Deprem konusunda çalışmalar olsa da bu çalışmalar henüz yeterli seviyede değil.

İranda mühendislik odaları Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı olarak çalışıyor. Tüm mühendisler odası bir kurum altında eşgüdümlü olarak çalışıyor. Bu grup yedi alt gruptan oluşuyor. Tüm mühendisler odası için mevcut bir yönetim kurulu var. Bu yönetim kurulunun üye sayısı mühendislerin sayısına bağlı olarak değişir. Fakat her branştan en az bir üye olması gerekmektedir. Örneğin, şehirde bulunan mühendis sayısı 300 kişiden az ise 7 kişiyle yönetim kurulu oluşuyor. Bir inşaat mühendisi, bir harita mühendisi, bir ulaşım mühendisi, bir elektrik mühendisi, bir makine mühendisi, bir mimar, bir şehir ve bölge planlamacısı ile beraber toplamda 7 branştan oluşuyor. Ama tabii ki şehirde bulunan mühendis sayısı arttığı zaman bu sayı

7'den 9'a, 13'e, 17'ye, 21 ve hatta 25'e geliyor. Örneğin, başkent Tahran'da 25 adet üye bulunuyor.

Bu bölümde bina türlerini anlatacağım. İran mühendisler odası esasında binalar kat sayısı ve yapı alanına dayanarak sınıflandırılır. Bu sınıflandırmada 600 metrekare ve 2 katın altında olan binalar A grubu bina, 2000 metrekare ve 5 katın altında olan binalar B grubu bina 5000 metrekare ve 10 katın altında binalar C grubu ve 5000 metrekare ve 10 kattan fazla olan binalar D grubu olarak sınıflandırılır. A grubu binalar için yalnızca bir tane inşaat mühendisi veya bir mimar yapı denetimi için yeterlidir ve tüm sorumluluk ona aittir. Kurallar gereği her mühendisin her binaya imza atma yetkisi yoktur. İmza yetkisi ve çalışma izni ancak lisans diploması aldıktan sonraki 3 yıl sonunda sınava girilir ve eğer başarılı olduğu kanıtlanırsa çalışma izni ve imza yetkisi alınabilir. İlk kez imza yetkisi alan üçüncü derece mühendis olarak işe başlar ve sadece A ve B grubu binalara imza atma yetkisi vardır. İkinci derece mühendis ise 4 sene çalışma izninden sonra C ve D grubu binalara imza atma yetkisi vardır. Birinci derece mühendislerin ise tüm binalara imza atma yetkisi vardır ancak 5 sene ikinci derece mühendislik yaptıktan sonra bu seviyeye atlayabilir. Toplamda birinci derece mühendislik unvanını alabilmek için lisans diplomasını aldıktan 12 yıl sonra alma yetkisi doğar. Örneğin ben lisans diploması aldıktan sonra 20 yıl çalıştığım için birinci derece mühendis unvanına sahibim. Bunların yanı sıra birinci derece mühendisin üstü olarak adlandırılan ve 7 sene aktif bir şekilde birinci derece mühendis olarak çalışıp aynı zamanda yüksek teknolojili binaların yapımında çalışmışsa Erşed seviyesine yükselir.

Biraz da yeterlilik sınavından bahsetmek isterim. Yeterlilik sınavları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından mezun olan ve lisans diploması aldıktan 3 yıl sonra genelde yılda 2 kere yapılır. Tüm branşlarda yapılmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığının açıkladığı kurallar ve yönetmelikler esas alınarak düzenlenir. Sınav içeriği deprem yönetmeliği, tasarım esasları ve çeşitli derslerden oluşur. Örneğin inşaat mühendisliği derslerinden betonarme ve çelik yapılar, yapı statiği ve benzeri derslerin yanı sıra yönetmelik ve şartnamelerden oluşur. Her branş için hem denetim hem de tasarım için sınava başvuru yapılabilir ve ancak her birini geçtiğinde kendi alanında imza yetkisi almaya hak kazanır. Örneğin, farsçası

denetleme nizamı diye geçen denetleme uzmanlığı almaya hak kazanılır.

Burada biraz da denetleme esasında konuşmak isterim. 1000 metrekarenin altındaki binalarda inisiyatif sadece inşaat mühendisi, mimara, elektrik mühendisi ve makina mühendisine bırakılmış. Ancak 1000 metrekarenin üzerinde olduğu zaman yetkili mühendis isteniyor. (mucriyezi salah) Ayrıyeten 1000 metrekarenin limiti şehirden şehire değişebilir. Gördüğümüz akış diyagramında yapı denetiminin adımları ve mühendisler için alınan inisiyatifler açıklanmıştır. Bu akış diyagramında denetim mühendisi sistemden atanabilir ve tüm ücret mühendislik odasına yatırılır. Ancak bu ücret her mühendis için belirli bir oranda projenin ilerleyişi aşamasında ödenir. Örneğin benim son projem yaklaşık 1000 metrekare idi. Yüzde 40 proje başlangıcında benim hesabıma yatırdılar. Ancak kalan yüzde 60 işin gidişatı ve verilen raporlar ve tutanaklar doğrultusunda kalan ücret verilir. Kalan ücret Mühendisler Odasında kalır ve günlük faiz direkt olarak mühendisin hesabına geçer. Fakat mühendisin ücreti çekebilme şansı ancak ve ancak proje bitiminde mümkündür.

Her aşamada bir kontrol listesi vardır ve bu kontrol listesi tutanak olarak her aşamada mühendis tarafından yapılabı odaya teslim edilir. Birinci tutanak arsa teslimi diye geçer. Bu konuyla alakalı bir çok sorunlar yaşadık. Günümüzde elektronik ve uydu aracılığıyla bu tür sorunların kontrolü artık çok daha rahat oluyor. İkinci tutanak temel atıldıktan sonra donatı kontrolü ve benzer için yapılır. Betondan numuneler alınır ve tutanak yeniden mühendisler odasına teslim edilir. Bu adımlar benzer şekilde projenin sonuna kadar tekrar edilir. Projenin sonuna doğru elektrik ve makine mühendisleri de devreye girerek gereken kontrolleri yapar ve tutanakları kontrol listeleriyle beraber mühendisler odasına teslim eder.

CEMAL GÖKÇE- Hocam, bitiyor mu?

Dr. HAMİD FARROKH GHATTE- Sunum mu bitiyor?

CEMAL GÖKÇE- Evet, toparlayın, bir-iki dakika içinde bitirelim.

Dr. HAMİD FARROKH GHATTE- Malzeme olarak standart olan malzemeyi kullanabiliriz. Yani her malzeme için gerekli bir kontrol ve standartlar vardır ve bunlar enstitü tarafından verilmektedir. Örneğin beton numune testleri ve donatı çekme testi her bina

için yapılmaktadır. Bindirme boyu için kullandığımız metotlardan forchingi açıklamak istiyorum. Gördüğünüz gibi iki donatı birbirine ısı aracılığıyla kenetleniyor. Forching kullandıktan sonra yaptığımız testlerde hiçbir zaman kenetlenme bölgesinden kopma meydana gelmez ve her zaman donatının başka bölgesinde kırılma meydana gelir. Bunun yanı sıra manşon da kullanabiliriz. Bildiğiniz üzere Türkiye’de de kullanımı oldukça yaygın bir kenetlenme metodudur.

CEMAL GÖKÇE- Hocam, malzemeyi bırakın da denetimle ilgili, onlar işin detay tarafı, lütfen bir-iki dakika içerisinde bitirin.

Dr. HAMİD FARROKH GHATTE- Konuşmamın sonunda güncel İran ve Türkiye deprem yönetmelikleri arasındaki en ciddi farkı anlatmak isterim. Bu konu literatürde wallpost olarak geçer ve bu metotta taşıyıcı olmayan elemanların tümünü bir çerçeve olarak taşıyıcı elemanlara (kolon ve kiriş) ankraji yapılır. Örneğin 2017’de Kirmanşah adlı şehirde meydana gelen büyük bir depremde binaların taşıyıcı elemanlarında bir sorun olmamasına rağmen taşıyıcı olmayan bölme duvarlarında ciddi göçmeler meydana gelmiştir. Bu problem yalnızca wallpost ile çözülebilir. Tüm dinleyicilere çok teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE- Ben de teşekkür ederim, sağ olun. Arkadaşlar, zamanımızı da bir hayli aştık. Zaten 50 dakika geç başlamıştık, çok fazla sürdürmek niyetinde değilim. 10 dakika içerisinde bitireceğiz. Yazılı sorular var, ilgimi çekmedi de, ama bilinenler bir kez daha tekrar oldu. Bütün yazılı sorular Çevre ve Şehircilik Bakanlığında çalışan arkadaşımıza geldi. O da şuradan kaynaklanıyor: Yasa yapma tekniğiyle ilgili gelişmiş olan ülkelerde, hatta Ortadoğu ülkelerinde bile birlikte yapmış olduğumuz toplantılarda ifade ediyorlar, eğer meslekle ilgili örneğin, mühendislik ve mimarlık alanlarıyla ilgili, imar alanlarıyla ilgili bir yasa yapılacaksa, bir değişiklik yapılacaksa mutlaka ilgili meslek odalarının yöneticileri orada olur, yasa birlikte yapılır ve birlikte tartışılır. Öyle olunca da sorun yaşanmaz yani, çok teknik detaylarda konular gündeme gelirse değiştirilir. Fakat bizde biraz önce ifade ettiğim gibi en temel konularda bile meslek odalarımız, Mühendis Mimar Odaları Birliği devre dışı bırakılmış olması nedeniyle açıktır ki bütün sorular da bürokrat olan arkadaşlarımıza, ilgili kurumlarda, oysa konunun özü siyasi, arkadaşımız teknik bir insan olarak orada çalışıyor. Doğal olarak ilgili arkadaşımıza geliyor.

Dolayısıyla yazılı soruların tümü de Sayın Gültekin'e geldi, ama ben sorulara geçmeden önce iki cümle etmek istiyorum.

Bakın, 595 sayılı Kararnamede özellikle Makina Mühendisleri Odası Ankara temsilcisi arkadaşımız sağ olsun, çok değerli şeyler söyledi, diğer arkadaşlarımız da 595 sayılı Kararnameyle ilgili çok değerli şeyler söylediler. Peki arkadaşlar, 601 sayılı Kararnameyi niye unuttuk? Dedim ya hafıza geçmiş olayları bütün kavramak ve görmek konusunda çok yetersiz değiliz, fakat duygumuz ve yönlendirme biçimimiz kurumlara göre değil, kurumların ve ülkenin geleceğine göre değil, insanlara göre, gruplara göre, şirketlere göre olduğu için sürekli olarak değişiyor veya değiştiriliyor. 595 sayılı Kararname bugünkü 4708 sayılı Yapı Denetim Yasasından çok daha ileri bir kararnameydi. Çünkü meslek odaları işte denetim mekanizması içerisinde bulunacak meslektaşlarımızın belgelendirilmesinde fonksiyonellerdi. Aynı zamanda 601 sayılı Kararnamede, Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasada sadece diplomaya olan mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin yürütülmesini devre dışı bırakıp uzmanlığa dayalı bir anlayış getirmişti 601 sayılı Kararname, diyordu ki: *“Türk Mühendis Mimar Odaları Birliğine bağlı olan meslek odaları kendi alanlarıyla ilgili olarak uzmanlık belgesi verirler. Dolayısıyla bu uzmanlık belgesini almayanlar da yapı denetim süreci içerisinde çalışamaz”* Biraz önce sayın arkadaşımız bu konuyu anlattı. Dünyada yapılanlar bunlar, biz İnşaat Mühendisleri Odası olarak yıllardır yetkin mühendislik diyoruz, ama yönetmelik yapıyoruz, gidiyor Danıştaydan dönüyor geliyor. Dolayısıyla diplomaya dayalı mühendislik hizmetlerinin yapılması artık bitmiştir, yani bu yürümüyor. Bunun altını çizmek istedim. Ben 5 dakika içerisinde Sayın Gültekin'in kendisine gelen soruları toparlamasını istiyorum. Çünkü zaman çok sarktı, yarın aynı zamanda bir forum var arkadaşlar, soramadığınız soruları veya katkı yapmak istediğiniz konularla ilgili düşüncelerinizi bugün çeşitli oturumlar var, o oturumlarda veyahut toplantımızın en sonu forum, orada da ifade edebilirsiniz diyorum. Buyurun Sayın Gültekin.

ERCAN GÜLTEKİN- Tekrar merhabalar. Orhan Altun inşaat mühendisi arkadaşımız şöyle bir soru sorar: Yönetmelikteki birinci, ikinci, üçüncü grupların belirlenen fiyatlar hakkında aralarında verilen hizmetteki farklar, gruplar arasında fiyat farkları var. Bu farklılıklar orantılı hesap edilmemiş diye düşünüyorum. Bu konudaki yorumunuz

nedir? Öncelikle mesela, birinci grupta oldukça fiyatın düşük olduğunu ve sunulan hizmetin karşılanmadığı söyleniyor. Cevap olarak da lütfen üçüncü gruptaki fiyat yüksek oranı karşılıyor diye cevap vermeyin deniliyor.

Şimdi şöyle bir durum var: Biz bu yönetmelikteki biraz önce bahsettim sunumda da, bizim her yıl Bakanlıkça yayınlanan gruplardaki sınıflardaki şeylere göre gruplandırma yaptık. İşte birinci ve ikinci grubu, birinci ve ikinci sınıftakileri birinci gruba koyduk, üçüncü sınıflar da ikinci grup, dörtle beşi de üçüncü grup sınıflarda belirledik. Bunu yaparken de zaten kanun değişikliği öncesinde Türkiye genelindeki 4-5 yıllık yapı stokunu, dağıtılan, denetlenen işlerin sayısına baktık. Eşit bir dağılımı nasıl gerçekleştirebileceğimizi tasavvur ederek bu grupları belirledik. Burada belki haklı olduğu şöyle bir nokta olabilir: Mesela, birinci grupta 2.c, ikinci elin birim fiyatı normaldeki o birinci grup şeyinden fazladır veya bazen dördüncü grupta da aynı durum geçerli. Şimdi bu süreç içerisinde belki daha sonra bu grupların yerlerinin değişikliği gerçekleştirilebilir, ama bunun gibi 2.c'nin mesela birinci grupta olup da birim fiyatından fazla olan başka bir yapı grubu şeyi yok. O ikinci elin birinci grupta olmasıyla ikinci gruba geçmesi arasındaki bir düzenleme belki ileriki süreçte değerlendirilebilir. Bir de burada en büyük belki hizmetin karşılanmadığı noktada bence talep şu gibi: Özellikle OSB'lerde bu birinci gruptaki işlerin hizmet bedeli karşılanmıyor zaten, çünkü yüzde 75 indirim gibi hizmet sözleşmesi çıkıyor. Bununla ilgili de kanun değişikliğimiz Mecliste, OSB'lerdeki yüzde 75 indirimle ilgili süreç düzelecek diye bunu ifade edebilirim.

Halil Yılmaz hukukçu arkadaşımız şunu sormuş: Yapı denetim kuruluşu ve yapı sahibi arasında taraflardan biri veya ikisi sözleşmeyi karşılıklı feshediyoruz dese, biraz önce benim bahsettiğim yönetmelikte 21. maddedeki gerekçelerden biri olmaması koşuluyla feshederse taraflar zorla mı çalışacak? Şimdi zaten biraz önce bahsettim, dağılımında, elektronik dağılımı gerçekleştirdiğimiz için gördüğüm lüzum üzerine feshedilmesi sonucunu bırakırsak eğer biz, yani uygulamada yaşadığımız bu problemi çözme şansımız zaten yok. Biz neyi yapmak istedik? Müteahhitle yapı denetim kuruluşu arasındaki ticari bağı kesmek, daha doğrusu müteahhidin istediği yapı denetim kuruluşunda çalışmasını sağlamasını kesmek. Gördüğüm lüzum üzerine fesih gerekçesini buraya koysak isteyen istediği firmayla

tekrar çalışmaya devam edecek. Bizim amacımız şu: Biz diyoruz ki benim Bakanlığımın izin belgesi verdiğim kuruluş kim olursa olsun, inşaatı denetleyebilecek zaten niteliklere sahip olduğunu düşünüyoruz, hizmeti sunabileceğini düşünüyoruz, sözleşme imzalamalarla ilgili takdir iki tarafta da vardır. Yapı sahibinde de vardır, yapı denetim kuruluşunda da vardır, ama gerekçe, yani yapı sahibinde belki şu gerekçe olabilir: Tamam, ben bu yapı denetim kuruluşuyla çalışmak istemiyorum. Ne yaptık? Dedik ki yapı denetim kuruluşu 10 gün içinde denetim elemanını görevlendirsin, ama hizmet sözleşmesi 15 gün içerisinde imzalanmazsa ret gerekçesi oluşabilir. Yani günlük bunları veya bu süreleri koymadan yaparsak her iki tarafın yine dağılım süreci istemeden kendi kendilerini seçebilme şansı, bu da dağılım mantığını tamamen tersine düşürür ki biz ruhsat öncesinde sözleşme imzalanma amacıyla hükmü bırakmışız. Ruhsat olayından önce sözleşme imzalanmama hükmü bıraktık, sözleşme imzalandıktan sonra devam etmeyecekse inşaat o yönetmeliğin 21. maddesinde belirtilen hususlar dışında 6 ay devam etmeyebilir diyor ev sahibi, tamam, sözleşmeye fesih gerekçesi koydum. Yapı denetim kuruluşunun mağdur olmasın, yapı sahibi de mağdur olmasın. Mağduriyetleri düşünebileceğimiz noktalardaki gerekçeleri koyduk, ama ben bununla çalışmak istemiyorum, ben şu firmayla çalışmak istemiyorum, ben onunla çalışmak istemiyorum gerekçeyi koyarsak buraya zaten dağılımın mantığı kalmayacak. O yüzden o gerekçeler dışındaki gerekçeleri kabul etmedik, onu söylemeye çalışıyorum ki hukuksal bir sakıncası olduğunu düşünseydik herhalde bu kanun değişikliği öncesinde biz hukuk müşavirinden de görüşler aldık. Bunun uygulanmadığı bize iletirdi diye düşünüyorum.

Esra İntanlı makina mühendisi arkadaşımız: Şantiye şeflerinin tam zamanlı çalışarak 30 000 m² inşaat kontrol edildikleri bir sistemde yardımcı kontrol elemanı yapı denetim personelinin de 30 000 m² kontrol etmesi doğru mudur? Ayrıca sistemde yüzde 60 seviyeden sonra dahil olan makine, elektrik mühendisi kontrol elemanlarının neden farklı son metrekareleri var? Makine mühendisi 60 000 kontrol edebilirken, elektrik mühendisi 120 000 neden, bu sınırlar neye göre belirleniyor? Aslında bununla ilgili daha İnşaat Mühendisleri Odamızda da genelde hep böyledir, özellikle yetki sınırlarında çok anlamadığımız noktalar olur. Mesela, gelmeden önce şöyle bir istatistik baktım. Bu bizim web sayfamızda da vardır, bakabilirsiniz. Şu an için mesela, Türkiye genelinde aktif denetlenen, devam eden

güncel istatistiğe baktım. 385 507 aktif denetlenen şu anda devam eden inşaat metrekare alanı söylüyorum, 733 684 795 m², toplam denetçi sayımıza bakıyorum, 30 291. Bunlardan kaç tanesi inşaat mühendisi diye baktım, 12 366, geriye kalan 18 000 tanesi makine mühendisi, mimar ya da elektrik, yani benim toplam denetçim inşaat mühendisi olarak 12 000. Yardımcı kontrol elemanı mimar, mühendis sayıma baktım, 57 338, bunlardan 36 000 inşaat mühendisi, mimar ve mimar sayısına baktım, acaba geri kalanın ne kadarı mimar? 6 058, yani bizim elektrikçilerimiz, makinecilerimizin de denetlenmiş yetki alan sınırlarını düşünürken sektördeki teknik personel sayısına da bakmamız lazım. Yeterli inşaat alanına göre de denetim elemanı yetkisini bırakmamız gerekiyor. Aslında bu sunumları belirlerken özellikle piyasanın şartları ve istihdam edilen personel sayısına bakmamız lazım. 30 000 denetçim var diyorum, ama bunun hepsi aktif çalışmıyor. 30 000 denetçiden, 30 000 kişinin içinde mesela, kontrol elemanı sayısı olarak da dahil olanlar mükerrer kişiler var. Bir kişi denetçi kaydı oluşturabilip denetçilik yapmak, kontrol elamanlığı da yapabiliyor. Bir kişi hem aynı anda kontrol elamanlığı, hem denetçilik yapma şansı da yok. O yüzden bu yönetmelikteki metrekare sınırları dediğiniz gibi birçok kişiyi memnun etmeyebilir, ama mevcut inşaat sektörü metrekaresi alanı da istihdam eden personel sayısı mantığıyla bu değişiklikler de devamlı yapılıyor zaten, önce bir 180 000 oluyor, yetmiyor 180 000'i tekrar 120 000 düşürüyoruz, 180 000 arttırıyoruz. Bu sonuçlanmayacak bir sonuç yani, gönül ister ki gerçekten herkes yetki sınırı dahilinde yapabileceği inşaat alanında bakabilsin, ama şu an Türkiye'de bu kadar bir teknik personel sayısının olmadığını hepimiz herhalde hemfikiriz. Çünkü neden? Yeri geliyor bir elektrik mühendisi veya makine mühendisini normal bir inşaatта şantiye şefi olarak da atama zorunluluğu hissediyor idareler, keşke inşaat mühendisleri olsa, gerçekten hepsine inşaat mühendisi bakabilse, ama sektör şu anda bunu, yani teknik personel sayısı anlamında bizim sisteme dayanan kişi anlamında karşılamıyor diye düşünüyorum.

Çiğdem Korkmaz inşaat mühendisi arkadaş: Kontrol bedellerin kaldırılacağına dair birden fazla söz verilmişti, ama bugüne kadar neden hâlâ kaldırılmadı? Biz gerçekten bununla ilgili yönetim olarak üst düzeyde uğraşıyoruz, Bakanımıza da sunum yaptık. Kaldırılması tekniğimizi de sunduk. Bakanlığımız şu an için kaldırılması yönünde

bir şeyi öngörmedi, ama bir indirim ya da zam yapılmama kısmıyla ilgili takdirlerini kullandı. Onu iletceğim.

Hakkı Yücesoy Bey yine metrekare sınırlarıyla ilgili, elektrik mühendislerinin yetkisinin arttırılması kısmıyla ilgili soru sormuş. Bence diğer cevap aynıdır.

Oktay Altun Bey Bursa Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Başkanı, kusura bakmayın, ama buradaki yüzde oranını anlayamadım, ama istiyorsanız sunumdan sonra birlikte tekrar bir konuşalım, bu soruyu öyle cevaplayayım.

Son olarak da Hakkı Beyin bir tavsiyesi daha var. Aslında Yapı Denetim Dairesi Başkanlığı değil, Yapı Denetim Genel Müdürlüğü olmalıdır. İnşallah o takdir de ileriki süreçte değerlendirilir diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

CEMAL GÖKÇE- Ben de teşekkür ederim. Bir soruyu da ben soracağım. Ben sormuyorum tabii, Oktay Altun arkadaşımız sormuş. Diyor ki: Sayın Faraki, devlet denetim işinden pay alıyor mu?

Dr. HAMİD FARROKH GHATTE- Sadece vergi.

CEMAL GÖKÇE- Vergi alıyor. Peki, iş nasıl dağıtılıyor?

Dr. HAMİD FARROKH GHATTE- İş iki çeşit var. Bir çeşit bir tane havuz sistemi var. Havuz sisteminde, herkes isterse o havuz sisteminin içerisinde oluyor ve bilgisayar ortamından sen bakıyorsun. Mesela, benim yetkim 600 m², benim yetkim 2 000 m², orada ben ona imza atabilirim, atmayabilirim, sistemde bakıyorum. Sistemde baktığım zaman herkesin de puanı var. Mesela, ben 10 sene önce mi mezun olmuşum, çalışma belgem seneler önceye mi dayanıyor? Benim imtiyazım, yani puanım daha fazla, ben bir tane imza attığım zaman öbürleri de iş olması için benim puanım bayağı iniyor. Yani herkese iş olsun diye seneye bir ya da iki imza atma şansın oluyor.

CEMAL GÖKÇE- Peki, arkadaşlar, yemek arasında da, aralarda da sorularınızı sorabilirsiniz. İsmail, başla beni, 3 dakikalık söz istemiş, ama verme şansım yok. Ben bu oturumu kapatıyorum. Bütün işte konuşmacı arkadaşlara çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

2. OTURUM

Oturum Başkanı: Yunus YENER

(TMMOB Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

SUNUCU- 2. Oturumumuzu başlatıyoruz. Makina Mühendisleri Odası Başkanı Yunus Bey şehir dışında olduğu için özürlerini iletiyor. Makina Mühendisleri Odası Ankara Şube Başkanı Sayın Sadettin Özkalender’i 2. Oturuma başkanlık yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

SADETTİN ÖZKALENDER- Değerli katılımcılar, zamanımızı konuşmacılarımıza daha fazla verme amaçlı konuşmacılarımızı buraya davet ediyorum. İsim söylemeden konuşmacı arkadaşlarım buraya gelirse sevinirim.

Değerli katılımcılar, günün 2. Oturumunda Yunus Başkanımızın sekreterimizin dediği gibi Ankara dışında olması nedeniyle bu 2. Oturumu ben yöneteceğim. İlk konuşmacımız Ceyhun Akkuş Çankaya Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü kontrol elemanı, buyurun, kürsüyü size devrediyorum. Kısaca kendinizi tanıtınız.

CEYHUN AKKUŞ - Değerli katılımcılar, öncelikle bu toplantıya katıldığınız, bizi dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum. Ben 1966 Ordu doğumluyum. 1990 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümünden mezun oldum, 92 yılından beri Çankaya Belediyesinde görev yapmaktayım. 2004 yılından beri de İmar Müdürlüğünde yapı denetim şubesinde görev yapmaktayım. Burada sizlere Yapı Denetim Kanunundaki yerimizle ilgili biraz bilgi vereceğim, kısa bir bilgi vereceğim. Bir de ufak tefek sorunlarımızı dile getirmeye çalışacağım. Sizlerle beraber yaşadığımız sorunlar bunlar.

Yapı Denetim Hakkındaki Kanun yayınlandığı tarihten itibaren bugüne değin birçok aşamadan geçerek bugünlere geldi. Yapı Denetim Hakkındaki Kanunun uygulamasında elbette ki birçok sorun ve zorluklar çıktı. Ancak zaman içinde eksikliklerin büyük bir kısmının giderilerek olumlu mesafeler kat edildiğine inanıyorum. Yapamadıklarımız arasında Bakanlığımız ve ilgili idarelerin tüm denetimlerine rağmen yapı denetim kuruluşlarının kurumsal yapısının hâlâ oturtulamadığı da ayrı bir gerçek olarak durmaktadır. Sistemin bu ayağının da tamiriyle yapı denetim hakkındaki uygulamaların yüksek standartlara geleceği kaçınılmazdır. Yapı denetim uygulaması 2018 yılında havuz sistemine geçmeden önce yapı denetim kuruluşlarının kurumsal yapılarının rekabetçi ve güvenilir marka değeri oluşturması daha iyi olabilirdi, ama geç kalmadan hâlâ bunun sağlanabileceği düşüncesindeyim. Eğer bu

sağlandığı takdirde ilgili idarelerin de sistem içindeki yerinin daha azalacağı, yapı denetim kuruluşlarının güven duygusuyla daha çok işin içine gireceği, daha çok sorumluluk alacağı aşikâr bir gerçek. Siz değerli katılımcılara genel bir giriş ardından ulusal yapı denetim sisteminde uygulamada karşılaştığımız, beraber karşılaştığımız sorunların giderilmesiyle daha verimli hizmetin sağlanabilmesi için bazı önerilerimizi tartışmanıza sunmak istiyorum.

Öncelikle daha öncelerde de tartışıldı bu toplantılarımızda ve Bakanlıkla daha önce eski yıllarda yaptığımız toplantılarda da dile geldi, ama bir türlü uygulanamadı. Yapı denetim ve kontrol elemanlarının Bakanlık bünyesinde kısa süreli eğitim ve sertifikalandırılması doğru olacağı kanaatindeyiz. Hâlâ bu görüşümüz yerinde, yeni çıkan bir mezun arkadaşlarımız, hatta yardımcı kontrol elemanı olarak çalışan sahadaki arkadaşlarımız normal denetçilerden daha fazla sorumluluk almaktadırlar, inşaatlara daha fazla gitme ve onları kontrol etme görevini üstlenmektedirler. Burada yeni mezun arkadaşlarımızın hiçbir bilgi, birikim almadan bu hizmetleri yapmasında çeşitli sıkıntıların olduğu hepimizin bir gerçeğidir. Yani birçok şeyde biz kendilerine, yani eğitim demeyeyim de hep beraber yapı denetçiler de olsun, bizler de olsun belediyenin ilgili idarelerin teknik elemanlarınca kendilerine destek sağlanıyor, ama düşünün, Karayolları da, DSİ de aldıkları elemanları eğitiyorlar, onlara gerekli bilgileri, denetimi hakkındaki bilgilerini veriyorlar. Bunları yapı denetimde de yapılabilir ve onları da daha değerli kılar yaptıkları iş düşüncesindeyim.

Bunun dışında sistemdeki sorunlardan bahsetmek istiyorum. Mesela, ilgili idaresince yapı tatil zaptı düzenlenen ve mühürlenmiş inşaatların YİBF'lerinin kilitlenmesi yetkisinin ilgili idaresine verilmesini talep ediyoruz biz, burada ne gibi sorunlar çıkıyor dersiniz gözden kaçabiliyor. Bakanlığa hani büyük belediyelerde, bizim özellikle Çankaya Belediyesinde de oluyor bu, birimlerin birbirinden haberi olmaksızın mühürleme yapılabiliyor. Bunlar gözden kaçabiliyor. Bu durumda da yapı denetim kuruluşları bazı cezai müeyyidelere uğramak zorunda kalıyor. Bunun için tabii ki Bakanlığa biz bilgi veriyoruz, şey yapıyoruz, ama ne olursa olsun kaçıyor bu, bunun için bir yetki almak istiyoruz biz oradan, burada biz o YİBF'i mühürlenmiş inşaatlarda hiçbir iş yapmamak üzere kitleme yetkisinin ilgili idareye veya Bakanlıkça yapılacak bir çalışmayla giderilmesini talep ediyorum.

Bir de yüzde 95 seviyesine gelmiş hakedişlerde ve fesihlerde yapı denetim kuruluşları bizlere fesihler veriyor. Yüzde 95 seviyesinde fesih verdiğinde kaçınılmaz olarak inşaata gidip denetimini yapıyoruz, feshini onaylıyoruz, ama bu yapının iskân almasına zorlayıcı bir tedbir olmuyor. Burada iskân almasını özendirmemiz, zorlamamız gerektiğini düşünüyorum. Öncelikle yüzde 95 seviyesine gelen işlerin iş bitirme tutanağının onaylanmasının belli bir süreye bağlanması doğru olacağı kanaatindeyim.

Bir de yapı denetim hizmet bedeli dekontları ve icmalleri diyelim, hakediş icmalleri diyelim, burada vatandaşlar eskiden gelen işleri yapı denetim kuruluşları çoğunuz bunu biliyorsunuz, 2001 yılından, 2002 yılından ne yatırdıklarını bilmiyorlar. Bunları da sisteme makbuzlar girmediği için biz de göremiyoruz. Dosyasında bulduğumuz evraklar bize belirleyici oluyor. Bunlarda da noksanlar ve kaçmalar olabiliyor. Bu nedenle yapı denetim sisteminde bir icmal butonu oluşturulup, hakedişlere göre o icmalin otomatik olarak çıkması, yapı denetim hizmet bedelinin makbuzlarının da mal müdürlükleri veya ilgili idarelerince sisteme tarattırılması vatandaşlara ve mahkemelere de bilgi vermek için iyi olur düşüncesindeyim. Bunu bize mahkemeler de soruyor, ama çoğu zaman yarım yamalak bir şey vermiş oluyoruz, bilgi vermiş oluyoruz.

Bir de icra ödemelerinin düzenlenmesi hakkında, yani bu Borçlar Kanunuyla bir uyumsuzluk mu var, onu ben bilemiyorum, ama yapı denetimler icraya verdiklerinde, yapı denetimden doğan alacakları icraya verdiklerinde bazı mahkemeler hiçbir sorgulama yapmadan yapı denetim kuruluşunun görevini yerine getirip getirmediğine bakmadan lehinde veya aleyhinde karar verebiliyor. Buradaki iki kanun arasındaki Yapı Denetim Hakkındaki Kanun ve Borçlar Kanunu hakkındaki uyumsuzluğun giderilerek yapı denetimin görev ve sorumluluklarını yerine getirdiği takdirde ödemenin yapılması en doğal sonuç olmalıdır. Çünkü bizde yapı denetim herhangi bir denetim evraklarını, belgelerini hiçbir şeyini teslim etmeden icra yoluyla alacaklarını alabiliyor. İlave olarak ulusal yapı denetim sisteminde son güncellemeler yapılmadan önce yapı denetim kuruluşlarının seviye tespit taleplerini yapmaları halinde hakediş bedeli gözükmekteydi, ama şimdi yapı denetim kuruluşları talep yapsa bile biz onaylamadan yapı denetim hizmet bedelleri görülemiyor. Yüzde 95 bir hakediş ödemesini yaptığımızda biz yüzde

100'ünün yatırılması lazım, bir üst seviyesinin görülmesi lazım. Bu bedeli biz orada göremiyoruz. Onun için de olmayan bir seviyeyi onaylayıp tekrar geri çekiyoruz. Bunlar işlemlerde gözüküyor, bunun da giderilmesi için Bakanlık yetkililerinin çalışmasını, bunu uygun hale getirmesini rica ediyorum.

Bir diğer önemli husus da özellikle şu son günlerde karşılaştığımız ve zorlandığımız ve inisiyatif alarak gidermeye çalıştığımız husus imar barışıyla gelen ödemeler, yapı denetim kuruluşlarının ödemeleri. Biz bunları Bakanlığa birçok şekilde yazmamıza rağmen, birçok kez yazmamıza rağmen net bir cevap alamıyoruz. Tabii ki iki yapı denetim kuruluşu ve mal sahibi arasında bir sözleşme var. Mahkemeler bu sözleşmeleri esas alıyor. Kanun da öyle bakmıyor. Bunların iadesi veya yapı denetim kuruluşlarına ödenmesi sorun teşkil ediyor. Yapı denetim kuruluşlarına biz öderken kendi aralarındaki muvafakatle ihlalin başladığı seviyeye kadar yapı denetim kuruluşlarına ödeme yapıyoruz, kalan yüzde 100 seviyede hakediş ödemesini onaylayarak yapı denetim kuruluşuna sıfır lira ödeyip, Bakanlık ve ilgili daire paylarını kesiyoruz, öyle bunları sağlıyoruz, ama Bakanlığın bunda yaptığımız uygulamada net bir görüşü yok. Bunu biz artık bir inisiyatif olarak, yani ortada kalmamış diye şey yapıyoruz. Bunun da bir açıklığa kavuşturulması lazım.

Bitmiş ve tadilat ruhsatı almış işlerde birim fiyat güncellemesi vardı. Bu birim fiyat güncellemelerini yapı denetim kuruluşları veya biz yapamıyoruz. Önceki sistemde yapıyorduk. Bir sonraki yılın fiyatıyla geliyor ve orada biz bunları manuel olarak düzeltiyoruz. Halbuki çok güzel bir sistemimiz var. Yapı denetim sistemi çok kullanışlı, hepimizin beraber kullandığı güzel bir sistem. Bu daha iyi hale gelebilmesi için ben bunları öneriyorum. Aynı şekilde bir de personel bildirgesi, personel bildirelerinde bir butona biz oraya yapı denetim kuruluşları personel değişikliklerinde atadıkları personelleri giriyorlar, tarihçesinde biz bunları görüyoruz, ama personel bildireleri hazırlanırken çok değişik değişik şeyler geliyor. Bunun için hiç bu değişiklikler olmadan bir standarda bağlanması için yapı denetim sisteminde personellerin de bir icmal halinde gelebilmesi için bir buton oluşturulması personel sorumluluklarının daha iyi gözüküp belirlenmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Yani orada personelleri biz hangi tarihte atandığını, hangi hakediş de aldıysak o hakedişteki personel sorumluluklarını otomatik sistem

çıkartıp bir suiistimale ön vermemelidir. Bir de bildiğiniz üzere KDV tevkifatlarını yapıyoruz. KDV tevkifatlarını da hep manuel olarak giriyoruz. Bu da sistemde girilebilir, yapılabilir, hiçbir kırmızı kalem olmadan hakedişlerimiz düzenli, güzel, temiz bir şekilde onaylanabilir. Bunun da sağlanabileceğini, bizim hani sistemden çok bir şikâyet değil de katkı sunmak istiyoruz. Belirlediğimiz eksiklikleri dile getiriyoruz. Ne kadar uygun olursa daha iyi hale de geleceğini düşünüyoruz. Personel bilgileri ve KDV'yi de size geçtim. Yani sistem hakkında belediyenin yeri hakkında düşünürseniz, ilgili idarelerin yeri hakkında yapı denetimlerin daha kurumsal yapıya bu son sistemden sonra geçeceğini, daha sorumluluk aldıklarını da görüyoruz. Bu da onları güçlü bir yapıya kavuşturacaktır. Bu kaçınılmazdır. Bunlar olduğu sürece kendi güçlü kurumsal yapılarına oturduğu sürece de ilgili idarelerin sorumluluklarının daha azalacağını, artık daha onlara güvenle bakılacağını, daha düzgün bir şekilde denetimlerini götüreceklerine inanıyoruz. Ben daha fazla vaktinizi almıyorum, kısaca size bu sorunlarımızı ilettim. Hepimize teşekkür ediyorum.

SADETTİN ÖZKALENDER- Sayın Akkuş'a biz de zamanı düzgün kullandığı için kendisine teşekkür ediyoruz. Kendisi Çankaya Belediyesinin İmar Müdürlüğünde çalışıyor. Belli ki yapı denetimle ilgili sıkıntıları var, ama Bankalıkta arkadaşlarımızın samimiyetini gördünüz, arzu ettiğiniz zaman oradan her türlü bilgiyi alabilirsiniz. Teşekkür ederim. İkinci konuşmacımız Muharrem Osman Akbaşak "*Yapı Denetim Kuruluşlarının Yapı Denetim Sistemindeki Yeri ve Sisteme Bakışı*" adlı sunumunu yapacak. Ben sunumuna başlamadan önce salonda iki görevli arkadaşımız var, soru sormak isteyenler lütfen soru kağıtları alarak kime soru soracaksa sorularını öyle yazıp da bize aktarırlarsa zamanı daha güzel kullanacağız. Hiç değilse konuşmacılarımıza daha uzun bir vakit bırakabiliriz. Teşekkür ederim. Buyurun Sayın Akbaşak.

MUHARREM OSMAN AKBAŞAK- Teşekkür ederim. Değerli Bakanlık yetkilileri, belediye temsilcileri, yüklenici kurumların temsilcileri, meslek odalarımızın temsilcileri, Yapı Denetim Kuruluşu yetkilileri, meslektaşlarımız ve tüm konuklar; hoş geldiniz. Ben Osman Akbaşak 1975 İstanbul Teknik Üniversitesi mezunuyum. 1984-2000 arasında projecilik yaptım, 2000'den bu yana da yapı denetim sektörünün içindeyim. Bugüne kadar ben genellikle yazılı hemen hemen hiç konuşmadım desem yeridir, genel doğaçlama dediğimiz şekilde konuşmayı tercih ederdim. Ancak süre sınırlı, konuşacak şey çok olduğu için atlamamak adına konuşmamı yazılı metinden okuyacağım.

Burada 2000 yılı Nisan ayında 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle yürürlüğe giren, sonrasında 4708 sayılı Kanunla devam eden yapı denetim sisteminin en yakın tanığı ve 2006 yılından bu yana Yapı Denetim Kuruluşları Birliği İzmir Şubesi Yönetim Kurulu başkanı olarak bulunuyorum. Yapı denetimin tarihçesi, amacı, kapsamı, önemi, bugünü-yarını üzerine konuşmalar yapıldı. Elbette benim söyleyeceklerimin bir kısmı onlar tarafından söylendi, ancak ben konuşmanın bütünlüğü açısından onları çıkartmıyorum, hızla süratle hepsini okumaya çalışacağım. Çünkü söyleyeceklerimin bir bütünlük arz etmesi gerekiyor.

Ben yapı denetim konusuna içinde yaşayanların temsilcisi olarak bakacağım ve onunla ilgili şeyler paylayacağım değerli dostlar. Herkesin kabul edeceği gibi yapı denetim kuruluşları sistemin omurgası, kamu adına yürütme görevi yapı denetim kuruluşlarına verilmiştir. Diğer elemanlar yapı denetim sisteminin paydaşlarıdır. Elbette yapı denetim gibi bir sistem tek bir grupta yürütülemez, mutlaka yanında olması gereken paydaşları vardır ve olmak durumundadır. Yapı denetim konusundaki aktörler uygulama sırasıyla sayacak olursak ilk olarak yapı sahibi, ilgili idarelerden gerekli izinlerin alınması ve proje yapılması sırasında proje müellifleri, yüklenici kurumun devreye girmesiyle birlikte yükleniciler ve sonunda yapının ortaya çıkması aşamasında mimar, inşaat mühendisi, makine mühendisi ve elektrik mühendisi kadrosundan oluşan yapı denetim sistemidir. Elbette yapı denetim kuruluşlarının gözlemcisi ve kontrol mekanizması olan ilgili idareler ve Çevre Şehircilik İl Müdürlükleri de bu sistemin içindeler.

Yapının proje ve ilgili idare aşamasında jeoloji, jeofizik mühendisliği ve harita mühendisliği disiplinleri, imalat aşamasında beton ve çelik laboratuvarları olmazsa olmaz yardımcılarımız ve paydaşlarımızdır. Ancak her koşulda tüm sistemin yürütücüsü yapı denetim kuruluşlarıdır. Yapı denetimi kadrosunu oluşturan bu dört disiplin temel aşamasından itibaren artan veya azalan çalışma alanları yapının hep içinde olmak durumundadırlar. Proje yapımından önce jeoloji, jeofizik mühendisliği, ruhsat alınmasından sonra temel öncesinde harita mühendisliği disiplinleri de yapının sağlığı için mutlaka sistemin içinde olmak durumundalar. Ancak bir aşamadan sonra devreden ayrıldıklarını hepimiz biliyoruz. Hiçbir meslek grubunun birbirinden önce tutulması düşüncesinde değiliz, ancak yapı denetim sistemi ilk düşüncesinden ve yasallaşmasından itibaren ana kavram olarak güvenli yapı yapılması, ülkemizi çok sık yoklayan deprem olgusundan yapılarımızın hasarsız ve sağlam çıkmasıdır. Yapılacak olan yapı en kötü olasılıkla her koşulda bilinen en büyük afetten sonra bile en azından insanların içinden güvenle çıkabileceği bir sağlıkta olmak durumundadır. Hepimiz mimar ya da mühendisiz, eminim ki yasa koyucu bu mekanizmayı tasarlarken ve ileriki aşamalarda yönetmelik ve genelgelerle daha sağlıklı çalışma ortamı hazırlarken amaç kesinlikle yapının sağlığı, dolayısıyla da insan sağlığıdır. Ancak devletin polisiye ve zabıta güçleriyle yapabileceği uygulamaları ticaret yaparak, geçim kaygısı yaşayarak şikâyet etmekten başka bir yaptırım gücü olmayan yapı denetim kuruluşları tarafından yapılması gerçekten çok güçtür. Gönül isterdi ki konu insan sağlığıyken 2001 yılından 2018 yılının sonuna kadar geçen sürede insan sağlığı amaçlı bu sistem rekabet ortamının içine itilmeseydi, rekabette zorlanan bütün alanlarda ticaret kuralları işlemeye başlar.

Yapı denetim sisteminin argümanları bellidir. Hangisinden fedakârlık ederek rekabet yapılabilir ki? İnsan sağlığı ticaret kurallarına feda edilmemeliydi. İlk yıllarda kesinlikle karşı çıkılan, zaman içinde gelen yumuşamalarla 2019 yılbaşından bu yana yürürlüğe giren e-dağıtım yıllar öncesinde başlamış ve geçen yıllarla birlikte olgunlaşmış olmalıydı. Örneğin, küme yapılar dışında kalan istinat, havuz, bekçi kulübesi gibi düşük metrajlı YİBF'lerin yapı denetim bedellerinin laboratuvar bedelinden bile düşük kalması, tamamlanmamış yapıların imar barışına dahil olması, çipli numune sistemine geçilmesiyle laboratuvar fiyatlarının artması, imar

yönetmeliklerinin durdurulması kararı, çip fiyatlarının artması, numune sayılarının artması gibi birçok konular bugüne değil, yaşanarak çözülmüş olurdu. Rekabet içinde iş alma yarışına dönen yapı denetim sisteminde denetimin, yani mimarlık, mühendislik hizmetlerinin hak ettiği ücret 2000'den bu yana yüzde 7'den yüzde 1.43'e düşürüldü. Ayrıca bu bedelin içinden ilgili idare ve Bakanlık payı adı altında toplamda yüzde 6'lık pay ayrılıyor. Bunu türlü gerekçelerle açıklamaya çalışmak mümkün, ama yapılacak bütün açıklamalar bugün bu hizmet bedelinin yapının bütün maliyeti içinde çok küçük kalmasını anlatmaya yetmez. Bu konuda bizden sonraki panelde arkadaşımız Oktay Bey bu konu hakkında ayrıntılı bilgi verecek zaten.

OSB'ler konusu başlı başına bir sorun, ilk bakışta büyük alanlarda betonarme yapılara göre daha az işçilik, beton ve demir bulunması nedeniyle yapı denetim maliyetinin bir oranda düşük olması beklentisi anlaşılabilir. Ancak fabrikaların birçoğunun 2C olan yapı sınıfının yeni sistemde birinci yapı grubuna girmesi ve birinci yapı grubu ortalamasının 710 TL'den 500 TL'ye düşürülmesi fiyatı yeterince düşürmektedir. Ne olursa olsun hiçbir koşulda normal maliyetin yüzde 25'ine denetim yapılabilmesi olanaklı değildir. Üstelik yapı sahipleri de bu gerçeği kabullenmişken bu konuda ısrar edilmesini anlamak mümkün değildir. Nasıl olsa bir yapan bulunur düşüncesiyle dağıtımın sürekli yinelenmesi zaman kaybıdır, ekonomik kayıptır ve bir olasılıkla da kaliteden ödün verilmesine göz yumulması anlamını taşır.

Tüm ülkede belki de en çok denetime önem verilmesi gereken yapılar ülke ekonomisini ayakta tutan ve tutacak olan fabrikalardır. Verilen ödümler karşılığında küçük bir olasılıkla olsa bile denetimi eksik yapılan fabrikaların deprem anında hasar görmesi ülke ekonomisine daha büyük bir darbe vurmaktır. Son bir yıllık daralma sonucunda zaten işler çok azalmışken maliyeti karşılayamayacağı kesin olan OSB işlerini almayanlara önce 60 gün olan dağıtımdan çıkma cezası son tebliğ'e göre 90 gün olarak değiştirildi. Bu cezanın verilmesi yapı sahibi dâhil hiç kimsenin işine yaramamaktadır. Birçok ilimizde yapı sahipleriyle yapı denetim kuruluşları aklın yolu birdir mantığıyla çözüm aramaya çalışmaktadır. Ancak bu konunun asıl çözümü bu maddenin değiştirilmesidir. OSB'ler en acil çözüm beklediğimiz konuların başında gelmektedir. Yine ilk yıllarda yapı denetim

kuruluşları sayısı son derece akla ve mantığa uygun olarak kentlerin ruhsat alan imar alanlarına göre belirlenirken günün birinde nasıl olduysa önce 50.000 nüfus için bir yapı denetim kuruluşu, daha sonra 20.000 nüfus için bir yapı denetim kuruluşu olarak değiştirildi. Zaten bu şekilde belirlenen yapı denetim kuruluşu sayısına hiçbir zaman erişilemedi. Bugün yine denetlenen alan yöntemiyle yapı denetim kuruluşu sayısı belirleniyor. Fakat toplam denetlenen alana ruhsat almama ihtimali olan fesihli işlerle ruhsat almayacağı kesin olan feshedilmiş imar barışına giren işlerin alanları da dâhil edildiği için şişirilmiş bir alanla gene fazla yapı denetim kuruluşu sayısına ulaşıyoruz. Üstelik bir yıl içinde özellikle inşaat sektöründe daralma nedeniyle yapı denetim kuruluşu sayısı her bir yapı denetim kuruluşunun geçimini sağlayacak büyüklükte işe sahip olunmasına yetmemektedir. Kota konusunun en kısa zamanda bütün ayrıntılarıyla incelenerek gerçek sayıya ulaşma yolunda çalışmaların yapılması sistem içinde yer almış olan yapı denetim kurumları, kuruluşlarının yaşamsal önemde beklentisidir. Biz yıllarını bu işe vermiş eski firmalar olarak yeni firma kuran arkadaşlara neden firma kuruyorsun deme hakkına sahip değiliz ve bugüne kadar böyle bir şey demedik. Özellikle Yapı Denetim Kuruluşları Derneği olarak yeni gelenlere hoş geldin deriz. Zaten yeni arkadaşlarımızın birçoğu da belli umutlarla sistemin içine girdikten sonra sıkıntıya düşmektedirler. Üstelik eski kuruluşlar daha önce ellerinde olan işlerle iyi kötü geçinmeye çalışırken onların böyle bir şansları yoktur ve duyduğumuz, bildiğimiz kadarıyla her yerden tasarruf etmeye çalışıyorlar ve bu tasarrufların en başında da personelin maaşlarını vermemek geçiyor.

Az önce söz ettiğim ilgili idare ve Bakanlık payı adı altında ciromuzdan toplamda yüzde 6'lık pay alınmasına karşın az da olsa bazı idareler yasada açıkça başka harç ve ücret alınmaması yönünde ibare varken meclis kararı alarak hakediş inceleme, vize ve benzer açıklamalarla yapı denetim kuruluşlarından bedel talep etmeye çalışmaktadırlar. Yerel idarelerin meclis kararlarının yasanın üzerinde olamayacağının bilinmesine karşın özellikle kaynak sıkıntısı olan ilgili idareler zaman zaman bu yola başvurmakta. Her ne kadar belli bir süre içinde bu uygulama kaldırılrsa da ilgili idare çalışanlarıyla karşı karşıya gelinmesi sistemin yıpranmasına yol açmaktadır. Yıllar önce ilgili idarelere ve Bakanlığa bir pay ayrılmadığı dönemlerde belediyelerin eleman yetersizliği, zaman darlığı gibi şikâyetlerine tanık olur ve aslında bakarsanız hak da verirdik. Ancak her iki kurumun hakediş

bedelinden yüzde 3'lük pay almalarına rağmen, daha doğrusu bu payın bizlerden kesilmesine rağmen benzer şikâyetlerin devam ettiğini görüyoruz. Bu konuyu konuştuğumuzda bu payın doğrulardan kasalarına girmediklerini söylüyorlar. Ancak bu bizim konumuz değil, bu para bizden kesiliyor, biz sadece bunu biliyoruz. Bakanlık payı da ödenmesine rağmen bizim maddi manevi bir artımız yoktur. En azından kontör adı altında alınan bedeller kaldırılсын, bu pay kesilsin isterdik. Bir eleman istifa edip ayrıldığında ya da vefat ettiğinde iş başına 30 TL kontör bedeli alınmasını kendi elinde olmayan bir eylemden dolayı yapı denetim kuruluşunun cezalandırılmasını anlamını taşımaktadır. Hele bu eleman proje uygulama denetçisi inşaat mühendisi veya mimar olursa firmanın elindeki bütün işler için 30 TL hesaplandığında ciddi ödemeler çıkmaktadır. Defalarca kontör bedellerinin kaldırılacağı konuşulduysa da bir gelişme sağlanamadı. Bir önceki panelde konuşmacılardan bir bakanlık temsilcisi bunun kaldırılabilceğini söyledi. Umuyoruz ki bu gerçekleşir.

İlgili idarelerin, özellikle bazı belediyelerin evrak talepleri konusu da önemli sorunlarımızdan biridir. Sayıları az da olsa belediyelerin bir kısmı yönetmelik ve genelgelerden farklı evraklar istemektedir. Neredeyse her belediye için farklı taleplerle karşı karşıya kalılabilmektedir. İzmir adına konuşacak olursam, Büyükşehir Belediyesiyle dernek şubemiz bir süredir bu konuda çalışıyoruz. Umuyorum ki yakın zamanda evraklar konusunda mutabakata varacağız ve İzmir Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerde evrak birliği sağlamış olacağız. Anlaşılamayan konu şudur: Gereken bütün evraklar yönetmelik ve genelgelerde belirlenmişken neden böyle özel bir çabaya gerek olduğudur. Geçim derken belki de bu konunun en can alıcı noktasına değinmiş olduk. Bugün bütün sıkıntı yapı denetim kuruluşlarının geçimini sağlayamaması noktasına gelmiştir. Asıl olan personeli, büro donanımı, zorunlu olan araçları, SGK primleri, vergileri, laboratuvar ve diğer zorunlu giderleriyle birlikte bir yapı denetim kuruluşunun gelirinin giderine yetmesinden ibarettir. Bu konuda sıkıntılar yaşandıkça tartışmalar bitmeyecektir. Denilebilir ki çalışmayan sistem ayrılсын. Ne yazık ki böyle olmuyor. Sistemin içinde kalma nedeni kâr değil, gelecekteki hakedişler ve tahsil edilememiş hakedişlerdir. Bizim sistemimiz normal bilanço tekniğine göre kâr-zarar hesabına uygun değildir. Herkes gelecek beklentiler nedeniyle çarkının dönüp dönmediğine bakıyor ve gelecek günlerini umutla beklemeye çalışıyor. Zaman

zaman diğer paydaşların yasaların üstüne çıkmaması gereken yöntemlerle bu yürütme görevinin birer parçası olma çabası içinde olduğu görülmektedir. Üzücü olanı da bu geçim sıkıntısı yaşandıkça az önce saydığımız sistemin paydaşları birbirleriyle tartışma içine girmekteler. Oysa beklenen ya da olması gereken yapıyla ilgili bütün teknik meslek mensuplarının uyum ve huzur içinde çalışıp beklenen sağlıklı yapıyı insanlarla buluşturmasıdır. Yapı sahiplerinin mutlaka bilmesi, kabul etmesi gereken yapı denetim kuruluşlarının onlar için çaba harcama isteğinde oldukları, hatta görevli olduklarıdır.

Yapı denetim kuruluşları yapı sahibiyle yüklenici arasında bir köprüdür. Her iki tarafın da çıkarlarını teknik ve yaşamsal hatalara meydan vermeyecek şekilde korumaktır. Kim ne derse desin sonuçta bugün dönülmesi çok güç bir noktaya geldik. Yapı denetim bedellerinin beklenen nitelikte çalışmaya yetmediği aşikârdır. Yapı denetim kuruluşları ağır cezalarla karşı karşıyadır. Firma sayısındaki fazlalık sanki böyle eritiliyor duygusu çoğu zaman akla gelmektedir. Cezaların çok büyük bir oranda yapı denetim kuruluşlarına verilmesi, ilgili idareler ve yüklenicilerden kaynaklanan hataların, hatta suçların görmezden geliniyor gibi olduğunun düşünülmesi yapı denetim kuruluşlarına verilen cezaların tüm cezalar içinde yüzde 90'ın üzerinde olduğunun gözlenmesi büyük beklentilerle yola çıkan bu sistemin ve kuruluşların geleceğe duyulan güvenin sarsılmasına yol açmaktadır. Yapı denetim sisteminin başlangıcından bu yana dernek olarak hiçbir şekilde bilinçli hata yapan, görevini suiistimal eden kuruluşun yanında olmayı düşünmedik. Beklentimiz ödülde de, cezada da adil olunmasıdır. Bu sistem bizindir. Olumlu gelişmeleri destekleyerek, olumsuz maddeleri tartışarak, çözüm önerileri getirerek geliştirmeye devam etmemiz gereklidir.

Gelinen noktada yıllardır beklediğimiz e-dağıtım uygulamasının hayata geçirilmiş olması sistemin sağlığı için atılmış çok önemli bir adımdır. Yıllardır yaşadığımız bir daha iş alamama korkusuyla sayısı az da olsa bazı yüklenicilerin isteklerinin tekniğin gerektirdiğinin dışında olması sırasında yaşadığımız tartışma ortamı geride kalmıştır. Yaşadığımız için İzmir'den örnek vereyim. Çok az sayıda da olsa yüklenicilerin indirim yapmazsanız sözleşmeyi imzalatmam, işi fesih ederim yönündeki taleplerinin karşısına sağlam duruyor ve ödün vermiyoruz. Kurumsal yapıdaki yüklenicileri tenzih ederek bazı işlerde bir seferlik yüklenici konumunda olan

arkadaşlarımızla yaşadığımız bu ortamın kalkmış olması hem yapı denetim kuruluşunun, hem de yüklenicilik kurumunun saygınlığını giderek arttıracaktır. İnanıyoruz ki yakın zamanda bu talepler de azalacak ve tamamen kalkacaktır. Bütün sektörlerde olduğu gibi yapı denetim sektöründe de hatalar, suiistimaller ve hatta art niyet taşıyan davranışlar da olabilir. Bunun en akılcı çözüm yolu sistemin bütün aktörlerinin birbirleriyle uyumlu çalışması, yetki alanlarına müdahale etmemesi, bugünkü işleyişiyle daha güvenli ve sorunsuz ortama taşıyacaktır. Biz yapı denetim kuruluşları olarak sesimizin biraz daha duyulması, önerilerimizin değerlendirilmesi, karşılıklı saygı ortamının korunmasıyla daha verimli koşullarda mesleğimizi icra etme arzusundayız. Teşekkür ederim.

SADETTİN ÖZKALENDER- Sayın Akbaşak'a verdiği bilgilerden dolayı ve konuşmasından dolayı teşekkür ediyorum. Süreyi biraz aştı, ama kesmek istemedim. Kendisi de neticede bir yapı denetim başkanı. Üçüncü konuşmacımız Akın Keskin "*Müteahhitlerin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri ve Sisteme Bakışı*" konulu sunumunu yapacak. Buyurun Sayın Keskin.

AKIN KESKİN- Teşekkür ediyorum. Burada müteahhit koltuğunu temsil ediyorum. Önce katılımcı ve izleyicileri saygıyla selamlıyorum. Ayrıca İnşaat Mühendisleri Odasına bu imkânı verdiği için teşekkür ediyorum.

1965 doğumluyum, mesleğimde 32. yıldayım ve bir taahhüt firması sahibiyim. Ancak sözlerime başlamadan önce aynı konuda, yani bugünkü konuda daha önce yapılan sempozyumlarda yapılan tespitlerin ve sonrasında bunların ne kadar hayata geçtiğine dair bir veri var mıdır, merak ediyorum. Zira ölçülebilir yetkinlikler verimli olur kanaatindeyim. Bu konuda bir hafıza kaydı gereklidir diye düşünüyorum. Tabii sizler de kabul edersiniz ki bu 15 dakikalık süre içinde birtakım şeyleri konuşmak çok zor, bu sempozyumda mevzuata ilişkin birçok bilgi edindiniz ve edineceksiniz. Burada belki de sadece bana özel bazı sorunları dinleme beklentiniz de var. Ancak ben bana ayrılan bu süre içinde yapı denetim firmamla olan ilişkilerimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Zira bu kısa sürede sistemsel ya da firma bazlı birçok sorun dile getirilebilir. Belki de bunlar bizim kendi müteahhitlik hatalarımızdan da kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca geriye dönük yaptığım küçük araştırmada da önceki benzer toplantıdaki sorunların aynen devam ettiğini ve pek çok sorunun hâlâ çözüme kavuşmadığını fark ettim.

Sözlerime mesleğimizin efsanelerinden Fevzi Akkaya'nın "Şantiyeciler" kitabından bir alıntı yaparak başlamak istiyorum. Üstat diyor ki "Şantiye şuna derler: Yapılacak işin kâfi emniyetle zamanında şartnamesi isteklerine uygun olarak yapılması ve bitirilmesini sağlamak için kurulan tezgaha şantiye derler" ve yine üstat diyor ki: "Malzeme ve işin kalitesinden tasarruf mevzubahis olmadığına göre geriye yalnızca zaman kalıyor. İş ucuza yapmak eşittir kazanmak için tek neden de hızdır"

Sunumumdaki anahtar cümlelerim şunlar: Mesleki etik kurallara uyan müteahhit rehber niteliğinde yapı denetim kuruluşu tam yetkinlik için sürekli mühendis eğitimi. Benim müteahhitlik deneyimim 3 adet yapıyla sınırlı, ihtisas alanım yapı kimyasalları çerçevesinde yalıtım ve yapı güçlendirme uygulamaları. Ben özellikle konunun mesleki ve ticari etik kuralları üzerinde durmak istiyorum. Zira bu salonda bulunanların neredeyse tamamı inşaatla ilgili ve uygun koşullar olduğu şekilde herkes müteahhitlik yapabilir. Şimdi hazırlık yaparken incelediğim kanundaki tanımın sizinle paylaşmak istiyorum.

Diyor ki Yapı Denetim Hakkındaki Kanun 4708: *“Yapı denetim kuruluşunun tanımı şu: Bakanlıktan aldığı izin belgesiyle -ki bu belge bir yetkinlik ölçüm belgesidir- münhasıran, yani özel olarak yapı denetim görevini yapan, ortaklarının tamamı mimar ve mühendisten oluşan tüzelkişiyi tanımlar. Yapı müteahhidi -yani bizler- yapım işini yapı sahibine karşı tahayyül eden veya ticari amaçla ya da kendisi için şahsi finans kaynaklarını kullanarak üstlenen ilgili meslek odasına kayıtlı gerçek ve tüzelkişiyi tanımlıyor”*

Yukarıdaki tanımlar net, yapı denetleme firması izne tabi devletin vekili olan bir firma ve müteahhit de izne gerek duymayan bir tüccar, böyle tanımlanmışız. Pekâlâ, müteahhit olarak ben neler yaptım ve ne yapmadım? Taahhüt işine başlarken, projemi tasarlarken yapı denetim firmama danıştım. Her şeyi masa başında birlikte tasarladık. Çünkü mevzuatı bilen, tekniğe hâkim olması gereken ve beni denetleyecek firmayla işbirliği yapmak yerinde oldu. Beton dökerken yapı denetim firmama zamanında haber verdim. Proje, vesaire evrakları istenildiği vakit görünmesini şantiyemde tuttum. İş güvenliği kurallarına olabilecek en iyi seviyede riayet ettim. Öyle ki yaptığım 4 katlı binanın daha zemin katını dökerken güvenlik ağı gerdim. Çevredeki komşular biraz tuhaf baktılar, ama bu gerekli bir şeydi. Özetle, binalarımı yaparken işimi usulüne göre yapmak için ne yapmam gerekiyorsa yaptım. Muhtemelen belki bu mesleki etiğin getirdiği kuralların bir sonucuydu. Peki, ne yapmadım? Yapı denetim firmama saygısızlık yapmadım. Onda da bana karşı güven hissi uyandırdım. Karşılıklı bu ciddi tutum örnek bir şantiye olarak ortaya çıktı. Bakanlıktan gelen yetkililer de benim şantiyemi denetledi ve çok iyi raporlar düzenlediler.

Peki, ben yapı denetim firmasından nasıl bir hizmet aldım? Projenin yürütülmesi sırasında yapı denetim firmasının teknik personeli ne zaman onlara ihtiyacım olsa anında bana geldiler. Ayrıca anlaşma yaptığım İSG firması da her yeni personelde ve değişen koşullarda tam zamanında şantiyemde oldular. Şantiyede işlerim bittiğinde de belediyede işlerim çok hızlı bitti ve inanılmaz hızlı bitti. Çünkü hiçbir evrakım eksik değildi. Gerek işçilerin sosyal güvenlik gereklerinden, gerekse değişik örneğin, asansör izinlerine kadar her şeyi zamanında ve çabuk yaptığımdandı. Takım oyunu olan bu üretimde herkesin yapacağı iş belli, biz gücümüz oranında, yani müteahhitler işi alıp usulüne göre güvenli binalar yapacağız. Devlet adına denetleme işi

yapan yapı denetim firmasına iş bırakmayacağız. Yani ben açıkçası şunu itiraf etmem lazım: Bir firmanın benim şantiyemi adı ne olursa olsun denetlemesinden rahatsızlık duyduğumu ifade edeyim. Çünkü bizlerin yapması gereken kurallar kayıtlarda ve projede yazılı, bunun dışına çıkmak demek bazı şeylerden kaçmayı da beraberinde gerektiriyor aslında, aslında benim bir müteahhit olarak sisteme bakış şeklimin çok önemli olmadığını, kuralları belli olan bu işi ya kuralına göre yapacağım ya da gidip başka bir geçim yoluna bakmam gerektiğini düşünüyorum.

Aşağıdaki küçük önerilerimle ve tespitlerimle sunumu toparlıyorum. Yapı denetim yapan firma sayısı az olmalı ki teknik yetkinlik artsın. Sahada bunu zaman zaman gördüm. Yapı denetim firmalarını bir çatı altında toplayan dernek ve kurumlar bu konuda standartlar oluşturacak hale gelmeli, zira sektörümüzde hâlâ birçok uygulamanın teknik anlamda sahibi ve otorite temsilcisi yok. Biliyorsunuz geçtiğimiz yıllarda su yalıtım yönetmeliği çıktı. Öncesinde böyle bir yönetmelik olmadığı için isterse yalıtım eksik yapılabilirdi veya farklı yönle gidebilirdi, ama bu 2 yıl önce çıkan yönetmelik sayesinde bunlar düzene girdi.

Yapı denetim firmaları gerçekten büyük bir güce sahip, bu gücü sektörümüzü yükseltmek adına kullanmalıydılar. Yapı denetim firmasında araştırma yaparken Ankara'nın bir semtinde bir denetleme firmasını gezdim. Yani içeriye girmekten, yani pislikten girmekten utanırsınız. Böyle firmalar da bu işi yapmaya soyunmuşlar, hemen kapısından dışarı çıktım. Yapı denetim firmalarında çalışan teknik personelin yetkinliği ve uzmanlığı ölçülebilir hale gelmelidir. Güncel eğitimler vererek mesleki yetkinlikleri arttırılmalıdır. Yine kendimden bir örnek vereceğim. Yaklaşık 10-12 yıl kadar önce yapı denetim firmalarına İnşaat Mühendisleri Odasında bir eğitim düzenlendi. Birçok meslek dalında eğitimler verildi. Ben de yalıtım konularında eğitim verdim. Ancak o zamandan bu zamana böyle ciddi bir organizasyon yapıldığını hatırlamıyorum. Belki de bu işleri organize etmek yapı denetim firmalarının, derneklerinin ve kendi organizasyonların sorumluluğundadır diye düşünüyorum. Geçtiğimiz ay Mars'tan bize ses kayıtları gönderdiler. Biz elimizdeki projeye göre can güvenliğine dikkat ederek fenni kurallara göre iki demiri bağlayıp iki kalıba çivi çakmaya niyetimiz yoksa bizi kimse kontrol edemez. Etse bile o işten hayır gelmez diye düşünüyorum.

Sonuç: Her şey etik kurallarda ve mesleğe olan saygımızda başlayıp bitiyor. Bu çerçevede keşke denetlenmeye ihtiyacı olmadan mesleki sorumluluğu yerine getirseydik, biz müteahhitler adına bunu söylüyorum. Sonuçta şöyle bir mantıksal çıkarımla sözlerimi tamamlıyorum: Müteahhit mesleki etik kurallara uygun çalışır, yapı denetim kuruluşuysa müteahhide rehberlik yapar. Herkesi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

SADETTİN ÖZKALENDER- Sayın Keskin'e verdiği bilgilerden ve sunumundan dolayı teşekkür ediyoruz. Vakti de çok iyi kullandığınız için de ayrı bir teşekkür ediyorum. Dördüncü konuşmacımız Gülsüm Sönmez TMMOB Genel Sekreter Yardımcısı, konusu: "*Yapı Denetim Sisteminde Mesleki Denetim, Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme, Meslek Etiği*" Buyurun Sayın Sönmez.

GÜLSÜM SÖNMEZ- Merhabalar, öncelikle sizlere biraz kendimi tanıtmaya çalışayım. İnşaat mühendisiyim, 66 doğumluyum, 89 KTÜ mezunuyum. Meslek hayatım boyunca kamu kurumları, özel sektör, yapı denetim firmalarında çalıştım, en son olarak da önce İnşaat Mühendisleri Odasında, şimdi de Türk Mühendis Mimar Odaları Birliğinde genel sekreter yardımcısı olarak çalışmaya devam ediyorum.

Sunumumda yapı denetim sisteminde, yani bugün açılış konuşmalarından itibaren çok sıkça söz edilen mesleki denetim, meslek içi eğitim ve belgelendirme, meslek etiği konularında sizlerle görüşlerimizi paylaşacağım. Önce kavramsal olarak mesleki denetime bir bakmak istiyorum. Mesleki denetim bir mesleğin uygulanmasının o meslek alanı için yasa ve yönetmelikleriyle tabi olunan meslek odası tarafından belirlenen tüm kurallara uygunluğunun kontrolüdür. Mesleki denetimin iki kapsamı var değerli arkadaşlar, bildiğiniz üzere birincisi meslektaş denetimi, meslek odalarının kuruluş kanunlarında tanımlı görev ve sorumlulukları kapsamında yerine getirdiği üyeleri üzerindeki gözetim ve denetim yükümlülüğü, bir diğeriyle mesleki etkinliğin denetimi. İlgili meslek ürününün veya uygulamasının yasalar, yönetmelikler ve diğer ilgili kurallar açısından kontrolünü içeriyor mesleki etkinliğin denetimi, birliğimiz ve bağlı odalarının mesleki denetim konusunda yaklaşımıysa her iki denetimi de içerecek şekilde, yani meslektaş denetimini ve mesleki hizmetlerin kamu yararı çerçevesinde denetimini kapsıyor. Zira mühendislik, mimarlık ve planlama meslekleri doğrudan yaşam alanlarını düzenleyen meslekler, bu da bizim mesleklerimizi kamuyla doğrudan ilintili yapıyor. Sağlıklı, güvenli yaşam alanlarının oluşturulmasında mühendislik, mimarlık ve planlama hizmetlerinin teknik ve bilimsel ilkelere, teknolojik gelişmelere ve hukuksal gerekliliklere uygun olarak ilgili mesleklerin yetkin mensuplarınca yerine getirilmesi kamusal bir zorunluluk. Bu alanda odalarımız da denetimlerini az önce de ifade ettiğim gibi hem meslektaş denetimi, hem de ürünlerin denetimi üzerinde yoğunlaştırmış durumda, odalarımız mesleki denetime yönelik yönetmelik düzenlemelerini 6235 sayılı Kanunumuz ve Anayasanın 124. maddesi hükmü uyarınca yönetmelik düzenleme yetkisi çerçevesinde yapıyor. 70’li yılların başından itibaren odalarımız tarafından yapılmakta olan mesleki denetim uygulamaları zaman zaman engellerle karşılaşılma ile birlikte 2001 yılında çıkarılan Yapı Denetim Kanununa kadar çeşitli güncel koşullara

ve gereksinimlere göre yapılan yönetmelik düzenlemeleriyle sürdürülmüştür. Bu tarihten sonra ve ilerleyen yıllarda Bakanlık genelgeleriyle yapılan baskılamalara rağmen gerek yerel idarelerin meslek odaları lehine yaklaşımları, gerekse üyelerimizin odalarının mesleki denetim uygulamalarına verdiği destek nedeniyle devam edilmiştir. 3 Nisan 2012 tarihli ve 14 Nisan 2012 tarihli yönetmelik değişiklikleriyle yapı ruhsatı başvuru aşamasında verilmek zorunda olanın sicil durum belgesi kaldırılmıştır.

Anımsayalım, neydi sicil durum belgesi? Her proje için proje müellifleri veya şantiye şefleri tarafından alınması ve yapı ruhsatı için başvuruda bulunurken ibraz edilmesi gereken belgeydi. Hem ilgili meslek mensubunun sicil durumunun o işi yapmaya uygun olup olmadığını belgeliyordu, hem de sahte mühendis, mimar, şehir plancılarının türemesini engelliyordu. 12 Temmuz 2013 tarihli torba kanunla İmar Kanununun 8. maddesine eklenen *“harita, plan, etüt ve projeler idare ve ilgili kanunlarda açıkça belirtilen yetkili kuruluşlar dışında meslek odaları dahil başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulamaz, tutulması istenemez”* hükmüyle mesleki denetim uygulaması bir kez daha hedefe alınmıştır ve nihayet 8 Eylül 2013 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan yönetmelik değişikliğiyle ilgili yasa hükmü yönetmeliğe de işlenmiştir.

Peki, mesleki denetime neden karşı çıkılmaktadır? Çünkü değerli arkadaşlar, iktidar ve sermaye çevreleri bölge ve şehir planlarından başlayarak imar planları ve her türlü yatırım için hazırlanan plan ve projelerin tasarımını yapan üyelerimizin mesleki denetiminin aynı zamanda TOKİ'nin, bakanlıkların, belediyelerin, valiliklerin iş ve işlemlerinden de haberdar olacağımız anlamına geldiğini pekâlâ da bilmektedir. Katılımcılık ilkesi ve saydamlıktan kaçınmak isteyen iktidar yapılan iş ve işlemlerden -ki burada kastettiğim tabii ki olumsuz iş ve işlemler- kamuoyunun haberdar olmasını da, bu işlerin dava konusu edilerek engellenmesini de istememektedir. İktidarın nezdinde kamusal sorumluluğunu yerine getiren odalarımız tırnak içinde ifade etmek isterim tabii ki, takozdur. Çünkü mühendislik ve mimarlık uygulamalarının sadece kayıt altına alınmasıyla yetinilmek istenmekte, meslek alanlarımızda kuralsızlık ve denetimsizlik hâkim kılınmaya çalışılmaktadır.

Değerli arkadaşlar, altını ısrarla çizmek istiyorum: Odalarımız tarafından yapılmakta olan mesleki denetim bir onay ya da vize

işlemi değildir. Herhangi bir estetik ya da içerik denetimi de değildir. Bir algı yönetimi yürütülmeye çalışılıyor. İmar Yasasıyla ve Yapı Denetim Yasasıyla ilgili kurum ve kuruluşların sorumluluğuna atılan onay mekanizmasıyla ilintilendirilmeye çalışılıyor, bu da değildir. Odalarımızın yürütmekte olduğu mesleki denetim üyelerimizin mesleki faaliyetlerinin kayıt altına alınması ve sicillerinin tutulması esasına dayanmaktadır. Bu bağlamda kamu kurumu niteliğindeki TMMOB ve bağlı odalarının anayasal görev ve yetkileri bir arada değerlendirildiğinde topraklarının yüzde 96'sı deprem kuşağında olan ülkemizde sağlıklı yaşanabilir bir çevre oluşturabilmesinin temel koşulu olan yetkin meslek mensuplarınca teknik ve bilimsel kriterlere uygun, hukuksal temellere dayanan etüt, plan ve proje elde etmenin en güvenilir yolu mesleki denetim uygulamasıdır. Kamu yararı gözetilerek uygulanan mesleki denetim mühendislik, mimarlık ve şehir planlama mesleğinin rant odaklı kullanılmasının ve yeniden yapılandırılmasının önlenmesi için en önemli ve tek mekanizmadır. Yetkisiz kişilerin sahte imza ve unvan kullanımı, haksız rekabetin önlenmesi gibi hususlarda da mesleki denetim tek güvenilir kaynaktır.

Sunumumun bu bölümünde meslek içi eğitim ve belgelendirme konusuna yaklaşımlarımızı anlatmak istiyorum. Az önce de ifade ettim, alanlarımız doğrudan yaşam alanlarını merkezine alan meslekler, bu durum verdiğimiz hizmetin toplum sağlığı ve güvenliğinin ön planda tutularak gerçekleştirilmesi zorunluluğunu doğuruyor. Dolayısıyla bizlerin mesleki uygulama alanlarında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmak zorunda olduğumuz bir gerçek. Birliğimiz TMMOB'un 2003 yılında gerçekleştirdiği Mühendislik Mimarlık Kurultayında alınan kararda bu gerçeklik çok güzel ifade edilmiş, olduğu gibi paylaşmak istiyorum: *“TMMOB ve odaları mühendislik ve mimarlık mesleğinin uygulama alanlarında çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilecek olan yanlış, kusurlu, yetersiz ürün kullanımı ve uygulamaların doğal ve kültürel çevreyi tahrip, insan sağlığını risk altına sokma veya yaşam hakkını engelleme, bireyin, toplumun, insanlığın her türlü zararına yol açma gibi sonuçları olduğunun bilincindedirler. TMMOB ve meslek odaları bu bilinçten hareketle mesleğin uygulanmasında kasıtlı veya kasıtsız, yanlış, kusurlu, yetersiz ürün ve uygulamaların ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi konusunda gerekli tüm çabayı gösterir, bu hususta gerekli her tür yasal, idari, mesleki, eğitsel girişimleri düzenler,*

gerekli kurumları ve mekanizmaları oluşturur” Bu tespiti aklımızda tutalım.

Gelelim Yapı Denetim Kanununda denetçi belgesi almak için aranan şartlara, hepimiz biliyoruz, kısaca hızlıca geçeyim: TC vatandaşı olacaksınız, şantiyede iş görebileceğinize dair bir sağlık raporu alacaksınız. Diplomanız olacak veya yerine geçen bir belge, meslek odasına kayıt belgesi aranıyor, kimliğiniz ve fotoğrafınız, adli siciliniz temiz olacak. Mesleğinizde en az 5 yıl çalıştığınızı belgeleyeceksiniz, laboratuvar denetçisi ya da proje denetçisiyseniz de bu 5 yılın 3 yılını kendi alanınızda geçirdiğinizi belgelemeniz gerekiyor.

Dikkat ederseniz denetçi olabilmek için başvuru şartlarında deneyimin niteliği belirtilmemekte, mesleğinde filen çalışmış olmak yeterli sayılmakta. Oysa diğer ülkeler incelendiğinde denetçi olabilmek şartlarının çok daha kapsamlı olduğu görülecektir. Örneğin, Almanya denetim mühendisi olabilmek için komisyon tarafından yapılan sınavda başarılı olmak gerekiyor. İnşaat mühendisi olduğum için Almanya örneğinde de mesleğin üzerinden bir araştırma yaptığımda sınavların ahşap, çelik ve betonarme olmak üzere üç farklı kategoride gerçekleştirildiğini ve denetim mühendisliğine başvuran adayların bu sınava en fazla üç kez girebildiğini görüyoruz. Almanya örneğinde sınava başvurabilmek için de birtakım kriterler aranıyor. En az 10 yıl mesleki deneyim, geniş çaplı ve nitelikli yapı projelerinde çalışmış olma, mevzuata hâkim olma, yapı dinamiği, yapı malzemeleri, ekonomi ve çevre bilimi hakkında bilgi sahibi olma ve kendini kanıtlamış denetim mühendislerinden referanslar alma gibi çok kıymetli, çok zorlu kriterlerle karşılaşılıyor.

Bildiğiniz üzere mevcut yasalarımızda Cemal Başkan da bugün açılış konuşmasında, sunum açılışında ifade etti. Bir mühendis veya mimar diplomasını alır almaz kendi alanıyla ilgili her türlü mesleki etkinlikte sınırsız bir yetkiyle donatılıyor. Oysa örgün eğitim kurumlarının mühendislere kazandırdığı meslek bilgisi ve formasyonu sadece bir başlangıç, eğitimde asıl önemli olan meslek alanındaki bilgilerin sürekli olarak yenilenme ve güncellenme yeteneğidir. Örgün eğitim kurumlarının asli görevlerinden birisi de bu yeteneğin kazandırılmasıdır. Öte yandan günümüzde özellikle bilim, teknoloji ve mühendislik uygulama alanlarındaki hızlı gelişim üretim süreçlerinde var olan tüm bileşenlerin kendilerini sürekli olarak yenilemelerini ve geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu yüzden

artan bilgi birikimine hızlı ulaşma, edinilen bilgi ve deneyimleri paylaşma ve üretim süreçlerini de değerlendirebilme becerisi için sürekli bir meslek içi eğitim şarttır. Odalarımız tarafından verilen meslek içi eğitimler akademik eğitim sonrasında hayat boyu öğrenme esasına dayalı tamamlayıcı nitelikteki eğitimlerdir.

4708 sayılı Yasada 12. maddede “*meslek içi eğitimlere ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenir*” hükmüne yer verilmiştir. Yasanın uygulama yönetmeliğindeyse hem yapı denetim kuruluşlarına, hem de merkez yapı denetim komisyonlarına görev atfedilmiştir. 2007 yılında 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanuna göre kurulmuş olan yapı denetim şirketlerinde çalışan proje denetçisi, yapı denetçisi ve yardımcı kontrol elemanlarının meslek içi eğitimlerinin yapılması görevi Bakanlık tarafından ilgili meslek odalarına verilmiştir. Bu bağlamda meslek odalarımız 2007 ve 2008 yıllarında eğitimler gerçekleştirmiş ve sınav yapmıştır. Ancak bu eğitimler ne yazık ki bir kez daha tekrarlanamamıştır.

Değerli arkadaşlar, sistemde iki sorunlu nokta bulunmaktadır: Birincisi, denetçi belgesi almak için belirtilen şartlarda mühendis ve mimarların mesleki yeterliklerinin yeterince sorgulanmaması, diğeriyle sistemdeki mühendis ve mimarlara zorunlu meslek içi eğitimler verilmemesi. Bu bağlamda sorundan yola çıkarak çözüm önerilerimiz de takdir edersiniz ki denetçi belgeleri yapı denetimi yapabilecek mesleki yeterliğe sahip mühendis ve mimarlara verilmeli, mesleki yeterliğin belirlenmesinde mesleki deneyim, mesleki etkinlik, meslek içi eğitimlere katılım gibi kriterlerin yanı sıra sınav koşulu da aranmalıdır. Denetçi belgelerinin yenilenme sürecinde de meslek içi eğitim ve sınav zorunlu tutulmalı, meslek içi eğitimlerin sürekliliği sağlanmalıdır. Meslek içi eğitimlerde meslek odalarının bu alandaki deneyimlerinden de yararlanılmalıdır.

Son konu mesleki etik deniz derya bir konu, meslek etiği belirli bir meslek grubunun meslek üyelerini belli kurullarla davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür. Az önce ifade ettiğim 2003 yılında gerçekleştirdiğimiz Mühendislik Mimarlık Kurultayında mesleki davranış ilkelerine ilişkin bir seri kararlar dizisi alınmıştır. Vaktimiz dar olduğu için burada bu kararlardan bahsetmeyeceğim, ancak şunu söylemek istiyorum: Mühendis ve

mimarlar mesleğin ve meslektaşların saygınlığının korunması için öncelikle kendilerine karşı, sonra topluma karşı ve nihayetinde mesleğe ve meslektaş karşı sorumludur.

Konumuz yapı denetim olduğuna göre bu noktada mesleki etikle yapı denetim ilişkilendirilmek kaçınılmaz. Odalarımızın onur kurullarında ve TMMOB Yüksek Onur Kurulunda -ki sanırım Semih Bey de burada, o da rakamsal değerler verecek- görüşülen dosyaların ağırlıklı çoğunluğu yapı denetim kuruluşlarının ortakları veya çalışanlarına ilişkindir. Mesleki etik konusu odaların üyeleri üzerindeki gözetim ve denetim sorumluluğundan, yani mesleki denetimden, mesleki yeterliklerden ve mesleki gelişimden bağımsız ele alınamaz. Eğer mesleki yeterliği doğru kıstaslara göre değerlendirilmemiş meslek mensuplarını sistemimize alırsanız ve eğer bu kişileri meslek odaları tarafından denetime tabi tutmazsanız, mesleki gelişimlerini önemsemezseniz sisteminiz kısa bir süre sonra çalışamaz hale gelecektir tıpkı ülkemizde 19 yıldır uygulanmakta olan yapı denetim sistemi gibi.

Bu noktada konuşmamı toparlarken mesleğim, meslek odam ve birliğim adına iki-üç cümle sarf ederek sözlerimi tamamlamak istiyorum. Kamu yararını hiçe sayan, siyasi veya rant amaçlı politikalara karşı çıkan, emekten ve halktan yana duruşundan asla taviz vermeyen birliğimiz ve bağlı odalarımız toplum yararına yaptığımız eylemler, açıklamalar, davalar ve benzeri çalışmalardan dolayı siyasi iktidar tarafından öteki olarak konumlandırılmaktadır. Arka planlarında odamızın gelir kaynaklarını sınırlama ve oda-üye ilişkilerine zarar verme niyeti olan mesleki denetimin ve sicil durum belgesinin kaldırılması, meslek içi eğitimlerde odalarımızla ortak çalışmalara son verilmesi gibi uygulamalar esasen toplumsal denetim işlevimizi kırma ve sindirme çabasından kaynaklıdır. TMMOB tüm engellemelere rağmen toplumsal muhalefetin odağında yer almaya ve onurlu yürüyüşüne devam edecektir. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim, saygılarımla.

SADETTİN ÖZKALENDER- Sayın Sönmez'e sunumundan dolayı teşekkür ediyoruz. O da biraz sınırı aştı, ama vaktimiz olduğu için bir şey söylemek istemedim, teşekkür ediyorum. Şimdi salondan gelen sorular var. Önce Ceyhun Beye bir soru var, buyurun Ceyhun Bey.

CEYHUN AKKUŞ- Mustafa Etyemez meslektaşımız: Şantiye şefi değişiminde ruhsatın yeniden yazılması gerekiyor. Bu hususta daha kolay bir sistem geliştirilmesi gerekiyor mu? Bunlar bizim ilgili idare olarak geliştirebileceğimiz hususlar değil, ama şu gerçeği de yadsımamak gerekir: Şantiye şefi inşaatın en önemli, en etkin, en yetkili kişisidir ve sorumluluklarını devretmektedir. Burada sorumluluklarını devrederken zaten bunların seviye tespitleri yapıp, ondan sonra ruhsat yenilemesine geçilmektedir. Bu olmazdır, ama şantiye şefi gerektirmeyen küçük tadilatlarda Bakanlık zaten işyeri teslimi ve şantiye şefi atamasını kaldırmıştı daha önce, bununla ilgili bir şey yok. Bir de 95 seviyesine geldiğinde genelde şantiye şefi değişiklikleri talebi oluyor. Biz buralarda zaten yapı denetim kuruluşu feshini yaptığı takdirde, iş bitirmesini verdiği takdirde işini düşünüyoruz. Bundan da şey kalmıyor, ama şantiye şefi en etkin ve en sorumlu kişi olduğu için ruhsatta hani benim kendi görüşüm olarak ruhsat yenilemeden yapılması bana biraz imkânsız gibi geliyor. Teşekkür ederim.

SADETTİN ÖZKALENDER- Teşekkürler. İkinci soru Sayın Akbaşak'a, buyurun.

MUHARREM OSMAN AKBAŞAK- İki soru var önümde efendim, birincisi sabah da anlatıldı denilmiş. Herhalde sabahki konuşmalardan esinlenerek yazılmış. Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Derneği genel bir dernek mi, il bazında mı? Sıralanmış, tek tek yanıtlayayım. Tabii ki genel bir dernek, Türkiye çapında bir dernek. İl bazında kuruluşu demiş, kuruluşunda il bazı olayını anlatayım. Her ilde şubelerimiz var. Her il derken tabii yapı denetim kuruluşlarının yoğunluklu olduğu illerde şubelerimiz var, daha az olan illerde temsilciliklerimiz var. Son bir yıl içinde şubelerimizin sayısı çok büyük bir hızla arttı. Urfa'dan Van'a kadar her yerde şubelerimiz var. Görevi çok doğaldır ki isminden de anlaşıldığı gibi zaten yapı denetim kuruluşlarının birliğini sağlamak, haklarını savunmak, çıkarları için ne gerekiyorsa, o girişimlerde bulunmak. Sistem içindeki yeri tabii ki yasal bir yerimiz yok. Çünkü birlik olmadığımız için üye olmak da zorunlu değil, üye olmak zorunlu olmamasına rağmen ciddi sayıda üyemiz var. Kendimizi birçok mercide kanıtlamış durumdayız. Sistemdeki yaptırım gücü derken, yaptırım gücü tabii nasıl anlaşılıyor bilmiyorum söz olarak, ama eğer sohbetlere, konuşmalara, yasa tartışmalarına alınması olarak düşünüyorsanız şayet özellikle son 10 yıldaki bütün

Yasa tartışmalarında, yönetmelik, genelge tartışmalarında hep fikrimiz soruldu. Sağ olsunlar, fikirlerimizi değerlendirdiler. Tabii bütün dediklerimiz olmadı elbette, ama yani fikirlerimiz alındı. Sistemdeki yaptırım gücümüz bundan ibaret, birlik olma yolunda çok ciddi çalışmalarımız var. Kabul edilirse şayet birlik olmamız üyelik zorunlu hale gelecek ve o zaman gücümüz daha da artmış olacak. Bu soruyu soran Osman Ercan Öztrük arkadaşım, yanıt verebildim mi size efendim? Tamam.

Mehmet Durmuşoğlu: TOKİ vakıflarının yaptığı inşaatlara verilmesi, kamu arazilerinin müteahhitlere verilmesi, milli emlak arazilerinin inşaatla tahsisi gibi kuruluşların yapı denetim sistemi içinde olması konusunda bir çalışma var mı? Bakın, bu çalışma hep var, e-dağıtımla birlikte vardı bu, biz e-dağıtımın ilk olarak İzmir’de 2006 yılında küçük bir denemesini yaptık. O zamandan beri bizim örnek olarak, genel merkez olarak aklımızda e-dağıtım vardı. O günlerde biz e-dağıtımı telaffuz ettiğimiz anda asla yanıtını alıyorduk, kesinlikle o günlerde sözünü dahi ettiremiyorduk. Gün geldi, ortam gelişti, ihtiyaç olduğu gerçekten anlaşıldı, e-dağıtım kabul edildi. E-dağıtımla birlikte biz TOKİ inşaatlarının, kamu yapılarının denetime alınması için aynı çabalarımıza aynı hızla devam ediyoruz. Şu ana kadar olumlu yanıt alamadık, ama çabalarımız en az 10-12 yıldan beri var, onu da bilmenizi isterim efendim, yeterli oldu mu?

SADETTİN ÖZKALENDER- Teşekkür ederim. Son soru Gülsüm Hanıma, buyurun Gülsüm Hanım.

GÜLSÜM SÖNMEZ- Yanlış okumamışsam Mine Barçın Kayaman inşaat mühendisi: Birliğimizin öteki olarak konumlandırıldığını ifade etmiştim. *“TMMOB kurulduğu zamanlarda mesleğe katkısı olacak yetkin mühendislik neden yapılmadı”* diye bir soru sorar. Aslında konuşmamda da ifade etmeye çalıştım, TMMOB ve bağlı odaları mesleki doğruları üzerinden, teknik ve bilimsel gereklilikler üzerinden tüm açıklamalarını yapar. Bir taraf değildir. Bu nedenle hiçbir dönem hiçbir siyasi iktidar tarafından da çok sevilmemiştir, ama asıl olan doğruları söyleyebilme yeteneği. Çok fazla ifade ediliyor, meslek yapmamızla ilgili iki yasamız var. Biri Mühendislik Mimarlık Hakkındaki Kanun, bir diğeri de 6235 sayılı TMMOB Kanunu. Mühendislik Mimarlık Kanunu yanlış anımsamıyorsam 1938 menşeli bir kanun ve son derece köhnemiş, eskimiş bir kanun, yetkin mühendislik inşaat mühendisleri tarafından ağırlıklı tartışıldı.

TMMOB’da da yetkili mühendislik yönetmeliği olarak bir tartışma yürütüldü. Fakat esasen olması gereken yasa değişikliği olduğu için ve yasa da değiştirilemediği için maalesef bir hayata geçirilebilme söz konusu olamadı, ama çeşitli dönemlerde Mühendislik Mimarlık Kanununun değiştirilmesi gerektiğine ilişkin farklı açıklamalarımız var.

SADETTİN ÖZKALENDER- Teşekkür ediyorum. 2. Oturumun soru-cevap kısmı da tamamlandı. Öncelikle sunum yapan arkadaşlarımıza sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum, siz katılımcılara da bizi dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, 2. Oturumu kapatıyorum.

ARA VERİLDİ

3. OTURUM

Oturum Başkanı: Eyüp MUHCU
(TMMOB Mimarlar Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

SUNUCU- ... (00.00) Eyüp Muhcu katılmıyor. 3. Oturumumuzu başlatmak üzere Oturum Başkanımız Mimar Sayın Ali Hakkan'ı kürsüye davet ediyorum.

ALİ HAKKAN- Arkadaşlar, merhaba. Genel Başkanımız sağlık nedenleriyle katılamadı. Bana rica etti, ama benim de ondan çok farkım yok gibi görünüyor. Öncelikle bugünkü oturumun başlığı: *“Yapı Denetim Sisteminin İşleyişi ve Sorunları”*, bu üst başlık altında dört konuşmacımızı buraya davet edeceğim, sonra hep birlikte süreci tartışalım. Birinci konuğumuz Sayın İsmail Sivrikaya, ikinci konuğumuz Oktay Altun, üçüncü konuğumuz Haluk Berberoğlu, ve Semih Temizkan.

Şimdi bize verilen sıra içerisinde gidelim diyoruz. Çünkü zaten düzenleme kurulu bunun formatını oluşturmuş durumda konu başlığına uygun şekilde, dolayısıyla benim önerim bu sıralamayla devam etmek. Tabii konuşmacılarımızın başka önerisi varsa, ona göre de planlayabiliriz. Uygun mudur? Sayın İsmail Sivrikaya *“Yapı Denetim Hakkında Kanun ve İlgili Mevzuata Yönelik Sorunlar”* üzerine bize bir sunum yapacak, sözü kendisine veriyoruz.

İSMAİL SİVRİKAYA- Değerli konuklar, hoş geldiniz. 2001 yılında kamudan emekli olduktan sonra sektörde denetçi makine mühendisi olarak, daha sonra şirket ortağı olarak görev yaptım. Makina Mühendisleri Odasında Yapı Denetim Komisyonunda görev almaktayım.

Gerek sabahki sunumda olsun, gerek öğleden sonraki sunumda olsun birçok arkadaşımız aynı konulara değindiği için sizleri fazla sıkmamak adına bazı konuları kısa geçeceğim. Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatla ilgili sorunlar hakkında sunumuma başlıyorum.

Sunum akışımız 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 4708 sayılı Kanun, genelgeler, yönetmelikler ve mevzuata yönelik sorunlar şeklinde olacak. 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen ve merkez üssü Gölcük olan 7.4 büyüklüğündeki Türkiye'nin en büyük ikinci depreminden sonra yapıda can ve mal güvenliğini sağlamak, kaynak israfına sebep olan plansız, kontrolsüz ve kalitesiz yapılaşmayı önlemek, çağdaş norm ve standartlarda yapı üretmek ve bunun için yapı denetimini sağlamak, yapı hasarı nedeniyle zarara uğrayan kişilerin haklarını korumak ve doğabilecek zararların tazminini sağlamak amacıyla 3 Şubat 2000 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla 595 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 10 Nisan 2000 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

5 bölüm, 31 maddeden oluşan Kanun Hükmünde Kararnamenin önemli maddeleri şöyledir: Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde inşa edilecek yapıların denetimi bu kanun hükmünde kararnameye tabidir. Yapı denetim kuruluşları ve görevleri tanımlanmış, yapı denetim kuruluşları bünyesinde uzman mühendis ve mimarların bulunması ve ödenmiş sermayesinin yüzde 51'inin bu uzman mühendis ve mimarların üzerinde olması şartı vardır. O zaman uzman mühendislik belgesi TMMOB'a bağlı odalar tarafından verilmektedir. Yapı denetim asgari hizmet bedelinin yapı yaklaşık maliyetinin yüzde 4-8'i arasında olması ve 2 yılı geçtikten sonra 3. yıldan başlayarak yüzde 10 artması sağlanmıştır. Yapı denetim kuruluşları denetim faaliyetlerine başlamadan önce denetimini üstleneceği her bir yapı için ayrı ayrı bu kanun hükmünde kararnamede yazılı sorumluluk süresince yapının taşıyıcı sisteminde meydana gelebilecek hasarlarından kaynaklanan zararın karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadır. Bu kanun hükmünde kararnamede 27 pilot

ilde uygulanacaktır. Amacı çok doğru, ama içeriği rant ve çıkar kokuyor kamusal bir hizmet olan yapı denetimi kanun hükmünde kararnameyle özel şirketlere devrediyoruz gerekçesiyle TMMOB'a bağlı odalar ve o zamanki muhalefetteki Fazilet Partisinin Anayasa Mahkemesine açtığı dava sonunda 25 Mayıs 2001 tarihinde mahkeme kararıyla kanun hükmünde kararname iptal edildi ve yürütmeyi durdurma kararı alındı. Bunun üzerine 29.06.2001 tarihinde 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kabul edildi ve 13 Temmuz 2001 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak bu kanun hükmünde kararnameden çok da farklı olmayan kanun 3 geçici madde ve 15 maddeden oluşarak yürürlüğe girdi. Kanundaki bazı maddeleri çok kısa geçmek istiyorum, çünkü sabah da arkadaşlarım değindiler.

Yapı denetim kuruluşlarının nama yazılmış ödenmiş sermayelerinin tamamı daha önce uzman mühendisler aiten burada mimar ve mühendisler aiten olma zorunluluğu getirildi. Yapı denetim kuruluşları denetçi mimar ve mühendisler, proje müellifleri, laboratuvar görevlileri ve yapı müteahhidiyle birlikte yapının ruhsat ve eklerine, fen, sanat ve sağlık kurallarına aykırı, eksik, hatalı ve kusurlu yapılmış olması nedeniyle ortaya çıkan yapı hasarlarından dolayı yapı sahibi ve ilgili idare kusurları oranında sorumludur. Bu sorumluluğun süresi yapı kullanma izni alındığı tarihten itibaren yapının taşıyıcı sisteminden dolayı 15, taşıyıcı olmayan diğer kısımlarından 2 yıldır.

Buralara arkadaşlar değindi diye geçiyorum. Kanun hükmünde kararnamede 27 il uygulanacaktı, bu kanunda 19 ilde uygulama kararı çıktı. Daha sonra 19 pilot ilde uygulanmakta olan 4708 sayılı Kanun Bakanlar Kurulunun 14 Haziran 2000 tarihli ve 624 sayılı kararıyla 1 Ocak 2011 tarihinden itibaren 81 ilde uygulamaya konulmuştur. Bundan sonra 11 Mayıs 2018 tarihinde ve 15 Mayıs 2018 tarihinde 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu 18, 19, 20, 21. maddelerinde değişikliğe gidilmiş, bu değişikliklerdeki en önemli husus da bundan sonraki dağıtımların elektronik ortamda belirlenecek olmasıdır. Kanundaki aksaklıklar Bakanlığın sayfasında görebildiğim kadarıyla 17 genelge, 5 tebliğ, 9 yönetmelik değişikliğiyle düzeltilmeye çalışılmış, birçok değişikliğe gidilmiştir.

Mesleki mevzuat yansıda da gösterildiği gibi açıklanmış, kanun hükmünde kararname ve kanundan önemli bazı konulara değindim. Bunları geçiyorum fazla vaktinizi almamak için, Bakanlığımız sitesinde yapı denetim mevzuatı bir Yapı Denetimi Hakkında Kanun,

bir yönetmelik, 17 genelge, 4 tebliğ şeklinde sıralanmış. Tebliğlerden önemli olan noktalara değiniyorum. Yapı denetim izin belgesi almak için yapılan müracaatların sıraya alınmasına dair 28 Temmuz 2013 sayılı tebliğ, yapı denetim kuruluşlarıyla laboratuvarların faaliyetlerinin denetlenmesiyle ilgili 28 Şubat 2016 tarihli tebliğ, yapılara ait taze betondan numune alınması, deneylerinin yapılması, raporlanmasıyla ilgili 18 Aralık 2018 sayılı tebliğ, yapı sahipleriyle yapı denetim hizmet sözleşmesi imzalayacak yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesine ilişkin usul ve esaslara dair 29.12.2018 tarihli ve 3640 sayılı tebliğ bugün gündemde olduğu için bunun üzerinde biraz daha durmak istiyorum. Bu tebliğde yapı denetim kuruluşunun belirlenmesini sağlayan yazılım sistemi ve sistemin işleyişi maddeler halinde açıklanmış, yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda sıralanması ve bu sıralanmaya göre denetim görevi ataması yapılmıştır. Yapı denetim kuruluşları 1 Ocak 2019 tarihini takip eden ilk iş gününde yapılan birinci sıralamada her bir yapı grubu için noter huzurunda çekilen kurayla puanı sıfır kabul ederek sıralanmıştır. Daha sonra sorumluluğunu üstlendiği her bir yapı grubu için ayrı ayrı her bir yapının yapı denetim izni sözleşmesinin bedeli kadar puan verilir ve yapı denetim kuruluşları puanı az olandan çok olana doğru sıralanır. Aynı anda aynı puanla sıralamaya girilmesi halinde bu kuruluşlar arasında belge numarası küçük olan sıralamada daha üste alınır, öncelik verilir. Gene vaktinizi kullanmak açısından buraları da geçiyorum.

17 genelgeden bahsetmiştim, bu genelgeleri de kısaca geçeceğim. Bunlardan önemli bulduğum birkaç tanesine değinmek istiyorum. 11 Nisan 2011 tarihli ve 2101 sayılı genelge yapı denetim kuruluşlarının en çok kullandığı genelgelerden birisidir. Ruhsatsız olarak yapımına başlanmış yapılar, ruhsat alınmış, 2 yıl içinde başlanılmadığından dolayı ruhsatı hükümsüz hale gelen yapılar, 3194 sayılı İmar Kanununa göre ruhsat alınmış ve ruhsat geçerliliği devam eden yapılar, 3194 sayılı İmar Kanununa göre yapı ruhsatı almış 5 yıl içinde yapımı tamamlanmış veya yapımı tamamlanmadığı ve ruhsat yenilenmediği için ruhsatta hükümsüz hale gelen yapılar, İmar Kanununa göre yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni belgesi alan yapılar, 12.09.2011 tarihli genelgede de 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkında Kanunun 1. maddesinde yapılan değişiklikle 200 m²'yi geçmeyen

müstakil yapılar, nüfusu 5 000'in altında olan belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan 500 m²'yi geçmeyen yapılar denetim dışında tutulmuştur.

1 Ağustos 2013 tarihli genelge: “Toplam inşaat alanı 1 000 m²'yi geçmeyen işlerde yapı denetim hizmet bedeli defaaten yatırılır” hususu getirilmiş. 10 Temmuz 2014 sayılı genelgede de: “Denetçi makine mühendisi ve elektrik mühendislerinin 180 000 m²'ye çıkartılan denetim yetki sınırı TMMOB'un açtığı dava üzerine tekrar 120 000 m²'ye düşmüştür” Son genelgemiz 24 Nisan 2019 tarih ve 97166 sayılı genelge: “Resmi Gazetede yayımlanan yapı denetim uygulama yönetmeliğindeki değişiklik hakkında ve yapı sahipleriyle sözleşme imzalayacak yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesine ilişkin usul ve esaslara dair tebliğ ele alınmış ve yapılması gereken hususlar sıralanmıştır. Yapı denetim hizmet bedeline esas oranın 1 yıl içinde 1.45, 2 yıl için 1.50 olması ve her yıl için yüzde 5 artması esası getirilmiştir” Bir diğer önemli konu 3 000 m²'yi geçmeyen yapıların denetim hizmet bedelinin defaaten yatırılması sağlanmıştır. Yönetmelikte 5 Şubat 2008 tarihli yönetmelik daha sonra müteaddit tarihlerde değişikliğe gidilmiş. Buna da değinmeyeceğim, birçoğunuz zaten biliyorsunuz.

Mevzuata ilişkin sorunlar ve öneriler: Yapı Denetimi Kanun Hükmündeki Kararnamedeki sigorta konusu başarısızlığa uğramış ve hâlâ uygulanamamıştır. Sigortacılık sektörünün de görüşü alınarak sigorta sistemine geçilmeli, yapı denetim kuruluşlarına, denetçi mimar ve mühendisler için mesleki sorumluluk sigortası getirilmeli, yapacakları hatalardan dolayı oluşabilecek zararların teminat altına alınması sağlanmalıdır. Müteahhitler için de yapı sigortası veya mali sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğu getirilmelidir. Denetçilerde yetkin olma şartı aranmalı, uygulamada tecrübesini, bilgisini kanıtlamış, meslek içi eğitimini almış, mesleki ve hukuki mevzuat açısından bilgili, gerçek ehil kişilerin denetim yapması sağlanmalı, yapıyı sadece taşıyıcı sistem olarak görmeyip, sadece depreme dayanıklı binalar değil, kaliteyi sağlayan binalar yapılmalıdır. Yapı denetimi sadece özel binalarda değil, özel-kamu ayrımı yapılmadan tüm binalarda uygulanmalıdır. İşçi sağlığı, iş güvenliği, çevre sağlığı konusunda yapı denetim ve iş güvenliği koordinasyonunun ve görevinin ayrıldığı noktaların netleştirilmesi ve uygulanması sağlanmalıdır. Yapı denetim hizmet bedelleri, yapı

denetim elemanlarının maaşları konusu mutlaka değerlendirilmelidir. Kanun hükmünde kararnamede 4-8 arasında olan asgari hizmet bedeli zamanla yüzde 3, daha sonra 1.5'a düşmüştür. 6 aylık dilimde yüzde 10 artışsa şu anda yılda yüzde 5'e düşmüştür. Bu oran makul seviyede arttırılmalıdır. Bakanlık payı ve belediye payı olarak yüzde 3 kesilmektedir. O halde elektronik etiket bedeli, kontör bedeli, yer görme bedeli gibi giderler bu paylardan sağlanmalı veya bu paylar kaldırılmalıdır.

Mevzuatın en önemli sorunlarından birisi de elektronik ortamda dağıtım sistemi gelmeden önce serbest piyasa ekonomisi denilerek firmaların yasanın öngördüğü hizmet bedelinin çok altında bedellerle iş alması önlenemez ve yapıdan denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi umutla beklenirken çok fazla sayıda yapı denetim kuruluşu olması, sayının yapı yoğunluğuna göre tespit edilip sınırlandırılmaması nedeniyle tam bir hayal kırıklığı olmuştur. Çözüm yolu aranmalıdır.

595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede uzman mühendislik belgeleri TMMOB'a bağlı odalarca verilmekteyken 4708 sayılı Yasada bu yetki odalardan alınmış ve Bakanlığa verilmiştir. Bu yetki tekrar TMMOB'a bağlı odalara verilmeli, seminer ve kurslarla üyelerin bilgi ve becerisi arttırılmalıdır. Endüstri bölgesi, OSB, serbest bölge, sanayi tesislerinde yapı denetim hizmet bedelinden yüzde 75 indirim uygulanmaktadır. Bu teşvik devlet tarafından yapılmalı ve yapı denetimlerin yükü olmaktan çıkarılmalıdır. Yapı denetim şirketleri bağımsız teknik müşavirlik şirketleri olmalıdır. Bağımsız denetimle yapının sadece ayakta kalmasını sağlayan taşıyıcı sistem değil, çatısı, yalıtımı, kullanılan malzeme standartlarının düzenlenmesi sağlanacak, sağlıklı yapıların yapılmasının önü açılacaktır. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim, sağ olun.

ALİ HAKKAN- İsmail arkadaşımıza gerçekten teşekkürler, özellikle son bölümdeki çözüm önerileri dahil göndermeleri çok yerindeydi. Umarım aramızda Bakanlık yetkilileri vardır ve bu süreci takip ediyorlardır. Bence burada olmaları gerekiyordu. Çünkü ben de Mimarlar Odası yöneticisi olarak kendileriyle bu sürece dair özellikle meslektaşlarımızla yaşadığımız bu onur kurulu sürecinde -ki Semih değinecektir- bir görüşme yaptık. Çok olumlu geçti görüşme, fakat nihayetinde hani bir Bakanla görüşme taleplerimiz bile karşılık bulmadı. Eminim TMMOB de bu süreci takip ediyor, değerlendiriyor,

ama bu süreçten hep birlikte çıkacağız. Yani bunun işte hem devlet ayağı var, kamu ayağı var, hem de bizim gibi meslek örgütü ayağı var ki bence bu çok önemli, dolayısıyla bu süreçte birlikte olmamız gerektiği çok açık. Bunu kendileri de biliyor, ama ne yazık ki bir türlü bu görüşmeler olamıyor ve süreç çok sancılı çıkıyor. Kaybeden aslında ülkemiz oluyor bu anlamıyla, onun için çok önemli bir katkıydı, teşekkür ediyorum. İkinci konuşmacımız Sayın Oktay Altun, kısaca kendinizi tanıtıp da konuya girerseniz çok sevinirim. Çünkü çok detaylı bilgi yok elimde, teşekkürler.

OKTAY ALTUN- İnşaat mühendisiyim, Yapı Denetim Birliği Bursa Şube başkanımı, aynı zamanda da bu dönem Bursa Yıldırım ve Büyükşehir’de meclis üyesiyim.

En önemli konulardan bir tanesi aslında çünkü yapı denetim maliyeti hep konuştuğumuz yüzde ne olması gerekiyor, ben konuya çok farklı baktım.

Şimdi herkesin daha önceden baktığı maliyet sunumlarını bir kere unutmaları gerekiyor bu sunuma başlarken, çünkü farklı farklı konulara değineceğim. Kimseyi de yormayacağım. İlk önce şöyle başlamak istiyorum, maliyet hesabını iki ana başlıkta toplayabiliriz:

1. Personel Maliyeti
 - I - Sabit maliyetler
 - II - İş yoğunluğuna göre artan maliyetler
2. İşletme Maliyeti
 - I - Sabit maliyetler
 - II - İş yoğunluğuna göre artan maliyetler

Bunlardan bir tanesi aslında personel maliyeti. Personel maliyetinin de iki alt başlığı var. Bunlardan bir tanesi sabit maliyetler, hani daha öncesinde söylenen çekirdek kadro dediğimiz bir maliyet ve bir de iş yoğunluğuyla artan bir maliyetimiz var. İkinci başlığımız işletme maliyeti, yani bu ikisinin toplamıyla aslında bizim maliyetlerimiz netleşiyor.

1. I - Sabit Personel Maliyetleri

Çekirdek personel dediğimiz ve 5 kişiden oluşan Denetçi Ekibimiz

- Mimar (Proje ve Uygulama Denetçisi)
- İnşaat Mühendisi (Proje ve Uygulama Denetçisi)
- Makina Mühendisi (Proje ve Uygulama Denetçisi)
- Elektrik Mühendisi (Proje ve Uygulama Denetçisi)
- İnşaat Mühendisi (Uygulama Denetçisi)

İşyerinde çalışan ofis personelleri

- Sekreter + Ön Muhasebe elemanı (1 Kişi)
- Mutfak ve Temizlik işleri ile uğraşan (1 Kişi)

İşletme maliyetlerimizde de yine personel maliyetleri gibi sabit maliyetlerimiz ve iş yoğunluğuna göre artan bir maliyetlerimiz var. Sabit personel maliyetleri dediğimizde minimum 5 kişiden oluşan denetçi kadromuz. Bir de işyerinde sekreter ve ön muhasebe için bir kişiyi tutmak lazım, mutfak ve temizlikle de uğraşan bir kişiyi tutmak lazım. Bu hani dükkanın kilidini açmak için gerekli olan minimum personel maliyeti, yani işi olmasa bile Yapı Denetim firmasının ödemesi gereken personel bedelleri.

1. II - İş yoğunluğuna göre artan Personel Maliyetleri

Bir kişiden fazla ihtiyaç olan Denetçi ve Kontrol Elemanları

- Makina Mühendisi (Proje Ve Uygulama Denetçisi)
- Elektrik Mühendisi (Proje Ve Uygulama Denetçisi)
- İnşaat Mühendisi (Uygulama Denetçisi)
- İnşaat - Makina - Elektrik Mühendisi (Kontrol Elemanları) yada bu personeller yerine kullanılabilecek Tekniker veya Teknisyenler.

İşyerinde çalışan ofis personelleri

- Hakediş - Belediyelerde evrak takibi yapan eleman veya elemanlar

İkinci şey de iş yoğunluğuyla artan maliyet, iş geldikçe de bu denetçi eksikliklerime göre denetçi ve kontrol elemanı alıyorum. Bir de ayrıca iş geldiği için de belediyelerde bunların takibini yapacak, hakedişlerinin takibini yapacak elemanlara ihtiyacım var.

2. I- Sabit İşletme Maliyetleri

- Ofis kirası (minimum 100 m²)
- Ofis enerji giderleri (Doğalgaz - su - elektrik)
- Araç kiralama minimum 3 araç
- Muhasebe bedeli.
- 3 yıllık Yapı Denetim belge ücreti
- İlgili meslek odaları aidatları
- Bilgisayar yazılım + bakım
- İlk kurulum için amortisman giderleri
- Teminat Mektubu (358.680,23 TL) gideri

Sabit maliyetlerdeyse ofis yönetmeliğe göre 100 m²'den aşağı bir yeriniz olmaması gerekiyor. Bu benim sabit maliyetim, ofis giderlerim var. Yine yönetmelikte olan uç araç bulundurmam gerekiyor. Tabii işletme olduğu için muhasebe bedeli, ayrıca Bakanlıktan almam gereken belgenin, yani 3 yıllık geçerli belgenin de bir maliyeti var. Bu sabit maliyet, ilgili meslek odalarına aidatları var, bilgisayar program ve yazılım, bakım için bunlar bir sabit maliyetler, ilk kurulum için de amortisman giderlerim var, sonrasında tabii yeni yürürlüğe giren teminat mektubum var. Buradaki değer 2019 için bir değer, yani 358 680.23 TL'lik bir teminat vermem gerekiyor ki yapı denetim işi yapabileyim.

2 II- İş yoğunluğuna göre artan işletme maliyetleri

- Artan iş durumuna göre araç kiralamaları
- Araçların yakıt maliyetleri
- Personel yemek bedelleri
- Kırtasiye ve fotokopi giderleri
- İletişim için GSM ve İnternet giderleri
- Bakanlık kontör bedeli
- Otopark bedelleri
- Harita ve Zemin Etüdü hizmet bedelleri
- Noter - kargo - posta ücretleri
- Laboratuvar test ücretleri ve Çip ücretleri

İş yoğunluğuna göre artan maliyetlerimse, artan iş durumuna göre tabii 3 araç yetmiyor, 4-5, bunlar olması gerekiyor. Bu araçlara da yakıt gerekiyor. Personel yemekleri gerekiyor, kırtasiye, fotokopi gibi giderlerimiz var. İletişim, GSM, internet giderlerimiz var. Hep hani daha önceki sunumlarda da söylenen kontör bedelleri var, otopark bedelleri ve 2013'te çıkan bir yasayla, yani tebliğle harita ve zemin etütleriyle ilgili de sorumluluğumuz var. Bununla ilgili hizmet alımı yapıyoruz. Ayrıca noter, kargo, posta ücretleri gibi maliyetlerimiz var, laboratuvar test ücretlerimiz ve sonunda eklenen de çip ücretlerimiz var.

Bu tabloda da şunu oluşturdum: Artık parça parça legoyu birleştirmek istiyorum.

2019 YILINDA ASGARI ÜCRET İÇİN İŞVEREN MALİYETİ									
Ay	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Damga Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti
Ocak	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Şubat	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Mart	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Nisan	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Mayıs	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Haziran	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Temmuz	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Ağustos	1.829,02	358,18	25,58	19,42	249,44	326,20	2.558,43	2.078,46	2.980,57
Eylül	1.829,02	375,48	26,82	20,36	249,44	430,33	2.682,03	2.078,46	3.124,57
Ekim	1.829,02	380,82	27,20	20,65	249,44	462,42	2.720,14	2.078,46	3.168,96
Kasım	1.829,02	380,82	27,20	20,65	249,44	462,42	2.720,14	2.078,46	3.168,96
Aralık	1.829,02	380,82	27,20	20,65	249,44	462,42	2.720,14	2.078,46	3.168,96
Toplam	21.948,24	4.383,38	313,10	237,64	2.993,28	4.427,20	31.309,87	24.941,52	36.475,99
Aylık Ortalama	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,93	2.609,16	2.078,46	3.039,67

2019 YILINDA NET 2500 TL ÜCRET İÇİN İŞVEREN MALİYETİ									
Ay	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Damga Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti
Ocak	2.250,56	440,73	31,48	23,89	249,44	401,38	3.148,08	2.500,00	3.667,51
Şubat	2.250,56	440,73	31,48	23,89	249,44	401,38	3.148,08	2.500,00	3.667,51
Mart	2.250,56	440,73	31,48	23,89	249,44	401,38	3.148,08	2.500,00	3.667,51
Nisan	2.250,56	440,73	31,48	23,89	249,44	401,38	3.148,08	2.500,00	3.667,51
Mayıs	2.250,56	440,73	31,48	23,89	249,44	401,38	3.148,08	2.500,00	3.667,51
Haziran	2.250,56	440,73	31,48	23,89	249,44	401,38	3.148,08	2.500,00	3.667,51
Temmuz	2.250,56	451,37	32,24	24,47	249,44	465,44	3.224,10	2.500,00	3.756,08
Ağustos	2.250,56	468,59	33,47	25,40	249,44	569,00	3.347,06	2.500,00	3.899,32
Eylül	2.250,56	468,59	33,47	25,40	249,44	569,00	3.347,06	2.500,00	3.899,32
Ekim	2.250,56	468,59	33,47	25,40	249,44	569,00	3.347,06	2.500,00	3.899,32
Kasım	2.250,56	468,59	33,47	25,40	249,44	569,00	3.347,06	2.500,00	3.899,32
Aralık	2.250,56	468,59	33,47	25,40	249,44	569,00	3.347,06	2.500,00	3.899,32
Toplam	27.006,72	5.438,70	388,48	294,86	2.993,28	5.718,72	38.847,84	30.000,00	45.257,73
Aylık Ortalama	2.250,56	453,22	32,37	24,57	249,44	476,56	3.237,32	2.500,00	3.771,48

2019 YILINDA NET 3000 TL ÜCRET İÇİN İŞVEREN MALİYETİ									
Ay	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Damga Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti
Ocak	2.750,56	538,65	38,47	29,20	249,44	490,55	3.847,48	3.000,00	4.482,31
Şubat	2.750,56	538,65	38,47	29,20	249,44	490,55	3.847,48	3.000,00	4.482,31
Mart	2.750,56	538,65	38,47	29,20	249,44	490,55	3.847,48	3.000,00	4.482,31
Nisan	2.750,56	538,65	38,47	29,20	249,44	490,55	3.847,48	3.000,00	4.482,31
Mayıs	2.750,56	538,65	38,47	29,20	249,44	490,55	3.847,48	3.000,00	4.482,31
Haziran	2.750,56	558,10	39,86	30,26	249,44	607,65	3.986,46	3.000,00	4.644,22
Temmuz	2.750,56	572,69	40,91	31,05	249,44	695,41	4.090,66	3.000,00	4.765,62
Ağustos	2.750,56	572,69	40,91	31,05	249,44	695,41	4.090,66	3.000,00	4.765,62
Eylül	2.750,56	572,69	40,91	31,05	249,44	695,41	4.090,66	3.000,00	4.765,62
Ekim	2.750,56	572,69	40,91	31,05	249,44	695,41	4.090,66	3.000,00	4.765,62
Kasım	2.750,56	572,69	40,91	31,05	249,44	695,41	4.090,66	3.000,00	4.765,62
Aralık	2.750,56	589,22	42,09	31,94	249,44	794,86	4.208,68	3.000,00	4.903,12
Toplam	33.006,72	6.704,01	478,86	363,45	2.993,28	7.332,34	47.885,82	36.000,00	55.786,98
Aylık Ortalama	2.750,56	558,67	39,90	30,29	249,44	611,03	3.990,48	3.000,00	4.648,91

2019 YILINDA NET 3500 TL ÜCRET İÇİN İŞVEREN MALİYETİ									
Ay	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Damga Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti
Ocak	3.250,56	636,56	45,47	34,51	249,44	579,73	4.546,87	3.500,00	5.297,11
Şubat	3.250,56	636,56	45,47	34,51	249,44	579,73	4.546,87	3.500,00	5.297,11
Mart	3.250,56	636,56	45,47	34,51	249,44	579,73	4.546,87	3.500,00	5.297,11
Nisan	3.250,56	636,56	45,47	34,51	249,44	579,73	4.546,87	3.500,00	5.297,11
Mayıs	3.250,56	654,31	46,74	35,47	249,44	686,54	4.673,64	3.500,00	5.444,79
Haziran	3.250,56	676,80	48,34	36,69	249,44	821,83	4.834,27	3.500,00	5.631,92
Temmuz	3.250,56	676,80	48,34	36,69	249,44	821,83	4.834,27	3.500,00	5.631,92
Ağustos	3.250,56	676,80	48,34	36,69	249,44	821,83	4.834,27	3.500,00	5.631,92
Eylül	3.250,56	676,80	48,34	36,69	249,44	821,83	4.834,27	3.500,00	5.631,92
Ekim	3.250,56	676,80	48,34	36,69	249,44	821,83	4.834,27	3.500,00	5.631,92
Kasım	3.250,56	742,20	53,01	40,24	249,44	1.215,34	5.301,40	3.500,00	6.176,13
Aralık	3.250,56	742,50	53,04	40,25	249,44	1.217,17	5.303,57	3.500,00	6.178,66
Toplam	39.006,72	8.069,24	576,37	437,47	2.993,28	9.547,08	57.637,44	42.000,00	67.147,61
Aylık Ortalama	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	795,59	4.803,12	3.500,00	5.595,63

Asgari ücretli bir çalışanın bir firmaya maliyeti şurada aslında personelin eline geçen aylık bedel var, şurada da işyeri, işverenin cebinden çıkan para var. Yani bunun içinde üstte de gördüğümüz gibi sigorta primleri, işsizlik sigortası, damga, asgari geçim indirim bedelleri, vergisi diye bunların toplamlarıyla olan bir maliyet bedeli, yani bizim cebimizden işverene 2 000 lira çıkıyor, ama yaklaşık işverenin cebinden 3 000 lira çıkıyor. Bunu ben çoğalttım, nasıl çoğalttım? Asgari ücrete göre böyle bir şey, peki, hani işçiye 2 500 lira verseydim ne olurdu? 2 500 lira verseydim 3 771 lira cebimden çıkardı. 3 000 lira verseydim ne olurdu? 4 648 lira, 3 500 lira verseydim 5 595 lira cebimden çıkan maliyet olurdu. Yani bunun işverene maliyetleri aslında, bir de burada tabloda SGK'yla ilgili bedelleri şöyle hesapladım:

- Hesaplama yapılan çalışanın için girilen bilgiler; evli olduğu, eşinin çalıştığı ve 2 çocuğunun bulunduğu
- Firmanın 5 puanlık (%5) SGK işveren primi indiriminden (5510 Nolu Yasa Teşviki) yararlandığı
- Firmanın 10'dan fazla kişiyi çalıştıran ve son üç yılda ölümlü kaza ya da sürekli iş görememezlikle sonuçlanan iş kazası meydana gelmeyen iş yeri olduğuna göre hesaplanmıştır.

TMMOB 2019 Yılı İnşaat Mühendisi Asgari Ücreti (KARAR NO 214)

Ücretli çalışan mühendis, mimar ve şehir plancıları için 2019 yılı ilk işe giriş bildirgesinde baz alınacak asgari brüt ücretin 4.500 TL olarak belirlenmesine; Odalarınca belgeli çalışmanın koşul olduğu uzmanlık alanlarında, mesleki deneyimin arandığı alanlarda, şantiye şefliği, sorumlu müdürlük, iş güvenliği uzmanlığı, yapı denetim elemanı, daimi nezaretçi, uzak yol kaptanlığı vb. hizmetlerde asgari ücret uygulanmayacağını, bu durumda olan mühendis, mimar, şehir plancılarının ücretlerinin alınan sorumluluk gereği belirlenen asgari ücretinin üzerinde olmasına, karar verilmiştir. (TMMOB 24.11.2018 Tarih Ve 9/214 Nolu Toplantı Kararı)

TMMOB'un 2019'da belirlediği 4 500 liralık bir brüt bedel var. Hüseyin Beyle görüştüğümde de bu 2020'de 5 000 lira olmuş galiba, 5 000 lira da aslında az, hani artışa göre baktığımızda diğer enflasyona ve diğer maliyetlere baktığımızda 5 000 lira da çok 2019'dan 2020'ye göre artışı az buluyorum.

Bu bilgiler doğrultusunda iki farklı yönden ve iş yoğunluğuna göre artan maliyet hesabı yapacağım.

- 1 Gerçekte olan Yapı Denetim Maliyeti
- 2 Gerçekten olması gereken Yapı Denetim Maliyeti

Nasıl yapacağım? Şöyle bir şey, iki farklı yönden dediğim birisi gerçekte olan yapı denetim maliyeti, ikincisi gerçekte olması gereken yapı denetim maliyeti. Aslında gerçekte olması gereken yapı denetim maliyeti odaların da belirlediği, aslında orada belirlediği ücretler 5 000 olan ücretler asgari ücretler, yani bunun üstünde olması gerekiyor. Bir de burada iş yoğunluğuna göre bizde hani maliyet şöyle hesaplanır aslında: Üstümüzde tuttuğumuz metrekaşe, yani yapıda kalan alanın miktarı, bunun için de 100 000, 200 000, 3000 000 m²'yle ilgili bir simülasyon yapıyorum. Yani birinci sunumum 100 000 m² gerçekte olan yapı denetim bedeli, gerçekte olan yapı denetim bedelinde ben bunu biraz şöyle anlatmam gerekiyor ki göstermem için:

1- A. Gerçekte olan Yapı Denetim Maliyeti (100.000 m² için)

PERSONEL DENETÇİ	MAAŞ	HİZ SORUMLULUĞU	PERSONEL SAYISI	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Danışa Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti	Kıdem Tazminatı (1 Brüt)
DENETÇİ MİMAR	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,59	4.803,12	3.500,00	5.995,63	400,26
DENETÇİ İNŞAAT MÜH.	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,59	4.803,12	3.500,00	5.995,63	400,26
DENETÇİ MAKİNE MÜH.	2.751	180.000	1	2.750,56	568,67	39,90	30,29	249,44	611,03	3.990,48	3.000,00	4.848,91	332,54
DENETÇİ ELEKTRİK MÜH.	2.751	180.000	1	2.750,56	568,67	39,90	30,29	249,44	611,03	3.990,48	3.000,00	4.848,91	332,54
UYG. DEN. İNŞAAT MÜH.	2.751	120.000	1	2.750,56	568,67	39,90	30,29	249,44	611,03	3.990,48	3.000,00	4.848,91	332,54
İNŞAAT MÜHENDİSİ	2.251	30.000	4	9.002,24	1.812,88	129,48	98,28	997,76	1.906,24	12.949,28	10.000,00	15.085,92	1.079,11
MAKİNE MÜHENDİSİ	2.251	60.000	1	2.250,56	463,22	32,37	24,57	249,44	476,56	3.237,32	2.500,00	3.771,48	289,78
ELEKTRİK MÜHENDİSİ	2.251	120.000	1	2.250,56	463,22	32,37	24,57	249,44	476,56	3.237,32	2.500,00	3.771,48	289,78
SEKRETER - ÖN MUHAŞEBE	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,90	249,44	368,90	2.609,16	2.075,46	3.039,67	217,43
HAKEDİŞ - BELEDİYE TAKİP	1.828	180.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,90	249,44	368,90	2.609,16	2.075,46	3.039,67	217,43
MÜTTFAK + TEMİZLİK	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,90	249,44	368,90	2.609,16	2.075,46	3.039,67	217,43
TOPLAM PERSONEL SAYISI			14	33.743,22	6.836,06	488,25	370,61	3.492,16	7.390,42	48.829,08	37.235,38	56.885,88	4.069,09

MASRAFLAR	ADET	BİRİM FİYATI	TUTAR
OFİS KİRASI (MİNİMUM 100 m ²)	1	2.000 TL	2.000 TL
ARABA KİRALAMA (3 + HER 120.000 m ² 1 ARABA)	4	12.000 TL	48.000 TL
YAKIT GİDERİ (ARABA BAŞI)	1.000	4.000 TL	4.000 TL
ENERJİ (G82-SULHE)	600	600 TL	600 TL
YEMEK BEDELİ (GÜNLÜK 20,52 x 24 = 492,48)	14	6.895 TL	96.530 TL
KİRTAŞİYE VE FOTOKOPİ GİDERLERİ	417	417 TL	173.889 TL
İLETİŞİM (3 PERSONELE 1 TEL)	5	275 TL	1.375 TL
ÇİBR KONTÖR BEDELİ	250	250 TL	62.500 TL
OTOPARK BEDELİ (ARABA BAŞI)	150	600 TL	90.000 TL
HARİTA HİZMET ALIMI	417	417 TL	173.889 TL
ZEMİN HİZMET ALIMI	167	167 TL	27.689 TL
MÜHAŞEBE BEDELİ	1.000	1.000 TL	1.000 TL
3 YILLIK BELGE VİZE ÜCRETİ (5400x2=150 TL)	150	150 TL	22.500 TL
DENETÇİ VE KONTROL ELEMANI BELGE ÜCRETİ	137	137 TL	18.669 TL
NOTER - KARGO - POSTA - ODA ADATLARI	750	750 TL	562.500 TL
BİLGİSAYAR YAZILIM + BAKIM + YEDEK PARÇA	350	350 TL	122.500 TL
AMORTİSMAN GİDERLERİ (50.000 / 60 ≈ 850 TL)	850	850 TL	722.500 TL
TEST ÜCRETİ (250.000 m ² için 10.000 TL/AY)	4.000	4.000 TL	16.000 TL
TOPLAM GENEL GİDERLER			34.856 TL

Toplam İşveren Maliyeti	56.886 TL
Kıdem Tazminatı	4.069 TL
Genel Giderler	34.856 TL
Toplam 1 Aylık Maliyet	95.811 TL

1 m ² için Aylık Maliyeti	
95.811 TL	/ 100.000 m² = 0,96 TL / m²

Üstte personeller var, 14 personele ihtiyacım var. Yani 100 000 m²'lik bir işi oluşturmak için 14 personelin bana bütün vergileriyle maliyeti 56 886 lira, hiç hesaba katılmayan bir de kıdem tazminatı var, aslında bunu bir işletme olarak katmamız gerekiyor. Ayrıca genel giderler başlığında da 34 000 liralık bir maliyetim var, ama bunun maliyetlerini kısaca şöyle geçebilirim: Ofis kirası 2 000 lira gibi bir rakam, araç kiralaması araç başına 3 000 lira gibi bir rakam koydum. 4 araca ihtiyacım var 100 000 m² için, aslında bu şişirilmiş bir rakam değil, ben 3 250 lira gibi bir teklif aldım aslında, hani bunu değiştirmem de gerekirdi. Hani şuradaki değerler daha da farklılaşıyor. Yakıtlı ilgili Bursa'yla ilgili bir şey, 1 000 lira civarlarında araç başına yakıt gideri yaptım, ama İstanbul ya da daha büyük şehirlerde, Antalya gibi daha uzun şehirlerde bu 1 000 lira iki depo mu diye söylenen bir şey, bu 4 depolara kadar çıkan bir değer oluyor. Enerji 600 lira gibi bir rakam, yemek bedeli kişi başı 492 lira gibi bir rakam, kırtasiye giderlerinin de 417 lira gibi bir rakam. Bu 417 liralık bir rakam aslında benim hani bu 2012'den itibaren yapı denetim işini yapıyorum ve hep böyle istatistiksel işleri de yapıyorum. Niye? Bir yılda kırtasiyeye kaç lira para vermişim, ona göre metrekareme ne düşer? Bu 100 000 m²'ye göre bir oran-orantıyla çıkan bir değer, iletişim 55 lira gibi bir rakam, 5 tane bununla ilgili telefon hattı, kontör bedeli 250 lira gibi bir değer, 150 lira otopark bedeli, harita, muhasebe bedeli, belgenin aslında hani 3 yıllık biz aldığımız belgenin de aylık da bir değeri var. 3 yıllık bir belge ödüyorsak aslında bunun aylık da bir değeri var, bu değer de var. Denetçiler, kontrol elemanlarının belge ücretleri, noter, bilgisayar yazılımı, amortisman dediğim de burada giderlerde 50 000 liraya kurduğumu varsayalım bir yapı denetim şirketini yani mobilya olarak, 60'a böldüğümüzde de 850 lira gibi bir aylık maliyeti var. Test ücretleri de bu eski sisteme göre şöyle, yani 250 000 civarlarında metrekaREM vardı. Muhasebecimden öğrendim, dedim ki yıllık kaç lira ödemişiz? 120 000 lira civarlarında, 130 000 lira test ücreti ödemişim. O zaman 250 000 m² için 10 000 liraysa 100 000 m² için 4 000 liradır diye bir istatistik yaptım. Buna göre de 34 000 liralık bir rakam buldum. Toplamda aslında 100 000 m² bir yapı denetiminin, 100 000 m² üstünde taşıyan bir yapı denetiminin aylık maliyeti, yani 95 000 lira gibi bir rakam. Bunların yüzde 63'ü personel giderleri, yüzde 36'sı gibi bir rakam da genel giderler, bunu da 95 811 lirayı 100 000 m²'ye bölersem 1 m²'nin yapı denetim için sırtında taşıdığı maliyet 0.96 kuruştur. Bunu ileride çarpanlarda kullanacağım. Diğer sunumlarda şöyle hızlı geçeceğim, detaylı anlatmayacağım. Çünkü 72 geliyor, buradaki değerler otomatikman

değişen değerler var, giderler var. Bunlar 300 000 m² içinde 0.57 kuruşa geliyor. Aslında 100 000 m²'de 0.96 olan kuruşun 300 000 m²'de 0.57 kuruşa geliyor. Bu da gerçekte olması gereken, yani oda ücretlerinin, TMMOB'un belirlediği mühendis ücretlerinin bu tabloda yer vererek oluşturduğum maliyet 100 000 m² için 1.02, 200 000 m² için 0.77, 300 000 m² için de 0.67.

1 - B. Gerçekte olan Yapı Denetim Maliyeti (200.000 m² için)

	MAŞ	HZ SORUMLULUĞU	PERSONEL SAYISI	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Damga Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti	Kidem Tazminatı (1 Brüt)
DENEÇİ MİMAR	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	45,03	36,46	249,44	796,59	4.303,12	3.500,00	5.395,63	400,26
DENEÇİ İNŞAAT MÜH.	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	45,03	36,46	249,44	796,59	4.303,12	3.500,00	5.395,63	400,26
DENEÇİ MAKİNE MÜH.	2.751	180.000	2	5.501,12	1.117,24	79,30	60,58	498,33	1.222,06	7.980,36	6.000,00	9.297,82	655,08
DENEÇİ ELEKTRİK MÜH.	2.751	180.000	2	5.501,12	1.117,24	79,30	60,58	498,33	1.222,06	7.980,36	6.000,00	9.297,82	655,08
ÜYG. DEN. İNŞAAT MÜH.	2.751	120.000	2	5.501,12	1.117,24	79,30	60,58	498,33	1.222,06	7.980,36	6.000,00	9.297,82	655,08
İNŞAAT MÜHENDİSİ	2.251	30.000	7	15.763,32	3.172,54	226,59	171,39	1.746,08	3.335,32	22.661,24	17.500,00	26.400,36	1.888,44
MAKİNE MÜHENDİSİ	2.251	60.000	2	4.501,12	906,44	64,74	49,14	498,88	963,12	6.474,64	5.000,00	7.542,96	539,55
ELEKTRİK MÜHENDİSİ	2.251	120.000	1	2.250,56	453,22	32,37	24,57	249,44	476,56	3.237,22	2.500,00	3.771,48	287,78
SEKRETER + ÖN MUHAŞERE	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,08	19,80	249,44	368,38	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
HAKEDİŞ + BELEDİYE TAKIP	1.828	180.000	2	3.658,04	730,56	52,18	39,60	498,88	737,88	5.218,22	4.156,92	6.079,34	434,86
MUTFAK + TEMİZLİK	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,08	19,80	249,44	368,38	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
TOPLAM PERSONEL SAYISI			22	52.826,16	10.890,22	763,52	579,56	5.487,68	11.489,68	76.358,96	58.313,84	88.958,20	6.362,25
BÜRO													
DENEÇİ													
KONTROL													
PERSONEL													
MASRAFLAR													
OFİS KİRALI (MINİMUM 100 m ²)	2.000 TL												
ARAÇ KİRALAMA (3 + HER 120.000 m ² 1 ARAÇ)	3.000 TL												
YAKIT GİDERİ (ARAÇ BAŞI)	5.000 TL												
ENERJİ (GES-ŞA-EN)	600 TL												
YEMEK BEDELİ (GÜNLÜK 20 ŞX 24 = 482,48)	482,48 TL												
KİRTASİYE VE FOTOKOPİ GİDERİLERİ	323 TL												
İLETİŞİM GİDERİLERİ	65 TL												
İŞBİ KONTROL BEDELİ	900 TL												
OTOPARK BEDELİ (ARAÇ BAŞI)	150 TL												
PARÇA HİZMET ALIMI	633 TL												
ZEMİN HİZMET ALIMI	333 TL												
MUHAŞERE BEDELİ	1.000 TL												
3 YILLIK BELGE ÜCRETİ (640098=150 TL)	150 TL												
DENEÇİ VE KONTROL ELEMANI BELGE ÜCRETİ	219 TL												
NOTER - KARGO - POSTA - ODA ADATLARI	750 TL												
BİLGİSAYAR YAZILIM + BAKIM + YEDEK PARÇA	350 TL												
AMORTİSMAN GİDERİLERİ (50.000 / 60 = 850 TL)	850 TL												
TEST ÜCRETİ (200.000 m ² için 10.000 TL/şif)	8.000 TL												
TOPLAM GENEL GİDERLER	48.388 TL												
TOPLAM İŞVEREN MALİYETİ	88.958 TL												
Kidem Tazminatı	6.363 TL												
Genel Giderler	48.388 TL												
Toplam 1 Aylık Maliyet	143.710 TL												
1 m² İşin Aylık Maliyeti	143.710 TL / 200.000 m² = 0,72 TL / m²												

1- C. Gerçekte olan Yapı Denetim Maliyeti (300.000 m² için)

	M00Ş	N2 SORUŞ LULUBÜ	PERSONEL SAYISI	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Danış Vergisi	ABİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti	Kıdem Tazminatı (1 Brüt)
DENETÇİ PERSONEL	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,59	4.803,12	3.500,00	5.395,63	400,26
	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,59	4.803,12	3.500,00	5.395,63	400,26
	2.751	180.000	2	5.501,12	1.117,24	79,90	60,58	498,88	1.222,06	7.980,96	6.000,00	9.287,82	665,08
KONTROL PERSONEL	2.751	180.000	2	5.501,12	1.117,24	79,90	60,58	498,88	1.222,06	7.980,96	6.000,00	9.287,82	665,08
	2.751	120.000	3	8.251,68	1.676,01	119,70	90,57	748,32	1.833,09	11.971,44	9.000,00	13.946,73	997,62
	2.251	30.000	10	22.505,60	4.522,20	323,70	245,70	2.494,40	4.765,60	32.373,20	25.000,00	37.774,90	2.697,77
BÜRO PERSONELİ	1.829	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,93	2.609,16	2.075,46	3.039,67	217,43
	1.829	180.000	2	3.658,04	730,56	52,18	39,60	498,88	737,86	5.218,22	4.156,92	6.079,34	434,96
	1.829	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,93	2.609,16	2.075,46	3.039,67	217,43
TOPLAM PERSONEL SAYISI				62.325,40	12.508,35	900,53	603,56	6.855,44	13.539,39	90.061,40	68.813,84	104.921,55	7.505,12

MASRAFLAR	BİRİM FİYATI	ADET	TUTAR
OFİS KİRALI (MİNİMUM 100 m ²)	2.000	1	2.000 TL
ARAÇ KİRALAMA (3 + HER 120.000 m ² 1 ARAÇ)	3.000	6	18.000 TL
YAKIT GİDERİ (ARAÇ BAŞI)	1.000	6	6.000 TL
ENERJİ (862-50-ELK)	600	1	600 TL
YEMEK BEDELİ (GÜNLÜK 20.82,24 = 492,48)	492,48	26	12.804 TL
KİRTAŞİYE VE FOTOKOPİ GİDERLERİ	1.250	1	1.250 TL
İLETİŞİM (3 PERSONELE 1 TEL)	55	9	495 TL
ÇŞB KONTÖR BEDELİ	750	1	750 TL
OTOPARK BEDELİ (ARAÇ BAŞI)	150	6	900 TL
HARİTA HİZMET ALIMI	1.250	1	1.250 TL
ZEMİN HİZMET ALIMI	500	1	500 TL
MUHAŞEBE BEDELİ	1.000	1	1.000 TL
3 YILLIK BELGE VİZE ÜCRETİ (5400036=150 TL)	150	1	150 TL
DENETÇİ VE KONTROL ELEMANI BELGE ÜCRETİ	246	1	246 TL
NOTER - KARGO - POSTA - ODA AIDATLARI	750	1	750 TL
BİLGİSAYAR YAZILIM + BAKIM + YEDEK PARÇA	350	1	350 TL
AMORTİSMAN GİDERLERİ (60.000 / 60 = 850 TL)	850	1	850 TL
TEST ÜCRETİ (250.000 m ² için 10.000 TL/ay)	12.000	1	12.000 TL
TOPLAM GENEL GİDERLER			59.895 TL

Toplam İşveren Maliyeti 104.922 TL

65,2%

Kıdem Tazminatı 7.505 TL

34,8%

Genel Giderler 59.895 TL

Toplam 1 Aylık Maliyet 172.322 TL

1 m² İşin Aylık Maliyeti

172.322 TL / 300.000 m² = 0,57 TL / m²

2- A. Gerçekten olması gereken Yapı Denetim Maliyeti (100.000 m² için)

BÜRO	PERSONEL	MAAŞ	H2 SORUMLULUĞU	PERSONEL SAYISI	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Danışa Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti	Kıdem tazminatı (1 Brüt)
DENETÇİ PERSONEL	DENETÇİ MİMAR	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,58	4.803,12	3.500,00	5.595,63	400,26
	DENETÇİ İNŞAAT MÜH.	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,58	4.803,12	3.500,00	5.595,63	400,26
	DENETÇİ MAKİNE MÜH.	3.251	180.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,58	4.803,12	3.500,00	4.648,91	400,26
	DENETÇİ ELEKTRİK MÜH.	3.251	180.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,58	4.803,12	3.500,00	4.648,91	400,26
	UYG. DEN. İNŞAAT MÜH.	3.251	120.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,58	4.803,12	3.500,00	4.648,91	400,26
KONTROL ELEMANI	İNŞAAT MÜHENDİSİ	3.251	30.000	4	13.002,24	2.639,76	192,12	145,34	997,76	3.182,36	19.212,48	14.000,00	18.595,64	1.800,04
	MAKİNE MÜHENDİSİ	3.251	60.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,58	4.803,12	3.500,00	4.648,91	400,26
BÜRO PERSONELİ	ELEKTRİK MÜHENDİSİ	3.251	120.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,58	4.803,12	3.500,00	4.648,91	400,26
	SEKRETER + ÖN MUHAŞERE	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,93	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
	HAKEDİŞ + BELEDİYE TAKİP	1.828	180.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,93	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
MUTFAK + TEMİZLİK	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,93	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43	
TOPLAM PERSONEL SAYISI					14	41.243,22	8.492,68	606,60	3.492,16	9.850,28	60.661,90	44.735,38	62.150,46	5.055,15

Toplam İşveren Maliyeti	62.150 TL
Kıdem Tazminatı	5.055 TL
Genel Giderler	34.856 TL
Toplam 1 Aylık Maliyet	102.062 TL

65,8%

34,2%

1 m² İşin Aylık Maliyeti	= 1,02 TL / m²
--	----------------------------------

MÜŞRAF KALEMLERİ	BİRİM FİYATI	ADET	TUTAR
OFİS KİRAŞI (MINİMUM 100 m ²)	2.000 TL	1	2.000 TL
ARAÇ KİRALAMA (3 + HER 120.000 m ² 1 ARAÇ)	12.000 TL	4	48.000 TL
YAKIT GİDERİ (ARAÇ BAŞI)	4.000 TL	1.000	4.000 TL
ENERJİ (92z-Su-Ek)	600 TL	1	600 TL
YEMEK BEDELİ (GÜNLÜK 20,62 x 24 = 492,48)	6.995 TL	14	97.930 TL
KIRTASIYE VE FOTOKOPİ GİDERLERİ	417 TL	1	417 TL
İLETİŞİM (3 PERSONELE 1 TEL)	55 TL	5	275 TL
598 KONTÖR BEDELİ	250 TL	1	250 TL
OTOPARK BEDELİ (ARAÇ BAŞI)	150 TL	4	600 TL
HARİTA HİZMET ALIMI	417 TL	1	417 TL
ZEMİN HİZMET ALIMI	167 TL	1	167 TL
MUHAŞERE BEDELİ	1.000 TL	1	1.000 TL
3 YILLIK BELGE VEZE ÜCRETİ (64008=150 TL)	150 TL	1	150 TL
DENETÇİ VE KONTROL ELEMANI BELGE ÜCRETİ	137 TL	1	137 TL
NOTER - KARGO - POSTA - ODA AIDATLARI	750 TL	1	750 TL
BİLGİSAYAR YAZILIM + BAKIM + YEDEK PARÇA	350 TL	1	350 TL
AMORTİSMAN GİDERLERİ (50.000 / 60 ≈ 850 TL)	850 TL	1	850 TL
TEST ÜCRETİ (250.000 m ² için 10.000 TL/AY)	4.000 TL	1	4.000 TL
TOPLAM GENEL GİDERLER			34.856 TL

2- B. Gerçekten olması gereken Yapı Denetim Maliyeti (200.000 m² için)

	MAAŞ	MZ SORUŞULUĞU	PERSONEL SAYISI	Net	SGK Pnmi	İşsizlik Sigortası	Danışa Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Beçen	Toplam İşveren Maliyeti	Kidem tazminatı (1 Brüt)
DENETÇİ MİMAR	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,59	4.803,12	3.500,00	5.595,63	400,26
DENETÇİ İNŞAAT MÜH.	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,59	4.803,12	3.500,00	5.595,63	400,26
DENETÇİ MAKİNE MÜH.	3.251	180.000	2	6.501,12	1.344,88	96,06	72,92	498,88	1.591,18	9.606,24	7.000,00	9.297,82	800,52
DENETÇİ ELEKTRİK MÜH.	3.251	180.000	2	6.501,12	1.344,88	96,06	72,92	498,88	1.591,18	9.606,24	7.000,00	9.297,82	800,52
UYG. DEN. İNŞAAT MÜH.	3.251	120.000	2	6.501,12	1.344,88	96,06	72,92	498,88	1.591,18	9.606,24	7.000,00	9.297,82	800,52
İNŞAAT MÜHENDİSİ	3.251	30.000	7	22.763,92	4.707,08	336,21	255,22	1.746,08	5.569,13	33.621,84	24.500,00	32.543,37	2.801,82
MAKİNE MÜHENDİSİ	3.251	60.000	2	6.501,12	1.344,88	96,06	72,92	498,88	1.591,18	9.606,24	7.000,00	9.297,82	800,52
ELEKTRİK MÜHENDİSİ	3.251	120.000	1	3.250,56	672,44	48,03	36,46	249,44	796,59	4.803,12	3.500,00	4.648,91	400,26
SEKRETER -ÖN MÜHASEBE	1.823	360.000	1	1.823,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,36	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
HAKEDİŞ + BELEDİYE TAKIP	1.823	180.000	2	3.646,04	730,56	52,18	39,60	498,88	737,86	5.218,32	4.156,92	6.079,34	438,96
MUTFAK + TEMİZLİK	1.823	360.000	1	1.823,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,36	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
TOPLAM PERSONEL SAYISI			22	65.826,16	13.565,04	968,90	735,46	5.487,68	15.796,34	96.892,80	71.313,84	97.732,50	8.074,40

Toplam İşveren Maliyeti	97.733 TL
Kidem Tazminatı	8.074 TL
Genel Giderler	48.388 TL
Toplam 1 Aylık Maliyet	154.195 TL

1 m² İşin Aylık Maliyeti

$$154.195 \text{ TL} / 200.000 \text{ m}^2 = \underline{0,77 \text{ TL / m}^2}$$

MASRAFLAR KALEMLERİ	BİRİM FİYATI	ADET	TUTAR
MASRAFLAR KALEMLERİ			
OFİS KİRAŞI (MİNİMUM 100 m ²)	2.000	1	2.000 TL
ARAÇ KİRALAMA (3 + HER 120.000 m ² 1 ARAÇ)	3.000	5	15.000 TL
YAKIT GİDERİ (ARAÇ BAŞI)	1.000	5	5.000 TL
ENERJİ (382-SU-EK)	600	1	600 TL
YEMEK BEDELİ (GÜNLÜK 20,82 x 24 = 492,48)	492,48	22	10.835 TL
KIRTASIYE VE FOTOKOPİ GİDERLERİ	833	1	833 TL
İLETİŞİM (3 PERSONELE 1 TEL)	56	7	385 TL
ÇŞB KONTÖR BEDELİ	500	1	500 TL
OTOPARK BEDELİ (ARAÇ BAŞI)	150	6	750 TL
HARİTA HİZMET ALIMI	833	1	833 TL
ZEMİN HİZMET ALIMI	333	1	333 TL
MÜHASEBE BEDELİ	1.000	1	1.000 TL
3 YILLIK BELGE VİZE ÜCRETİ (6400x80=160 TL)	150	1	150 TL
DENETÇİ VE KONTROL ELEMANI BELGE ÜCRETİ	219	1	219 TL
NOTER - KARGO - POSTA - ODA AİDATLARI	750	1	750 TL
BİLGİSAYAR YAZILIM + BAKIM + YEDER PARÇA	350	1	350 TL
AMORTİSMAN GİDERLERİ (60.000 / 60 = 850 TL)	850	1	850 TL
TEST ÜCRETİ (250.000 m ² için 10.000 TL/ay)	8.000	1	8.000 TL
TOPLAM GENEL GİDERLER			48.388 TL

68,6%

31,4%

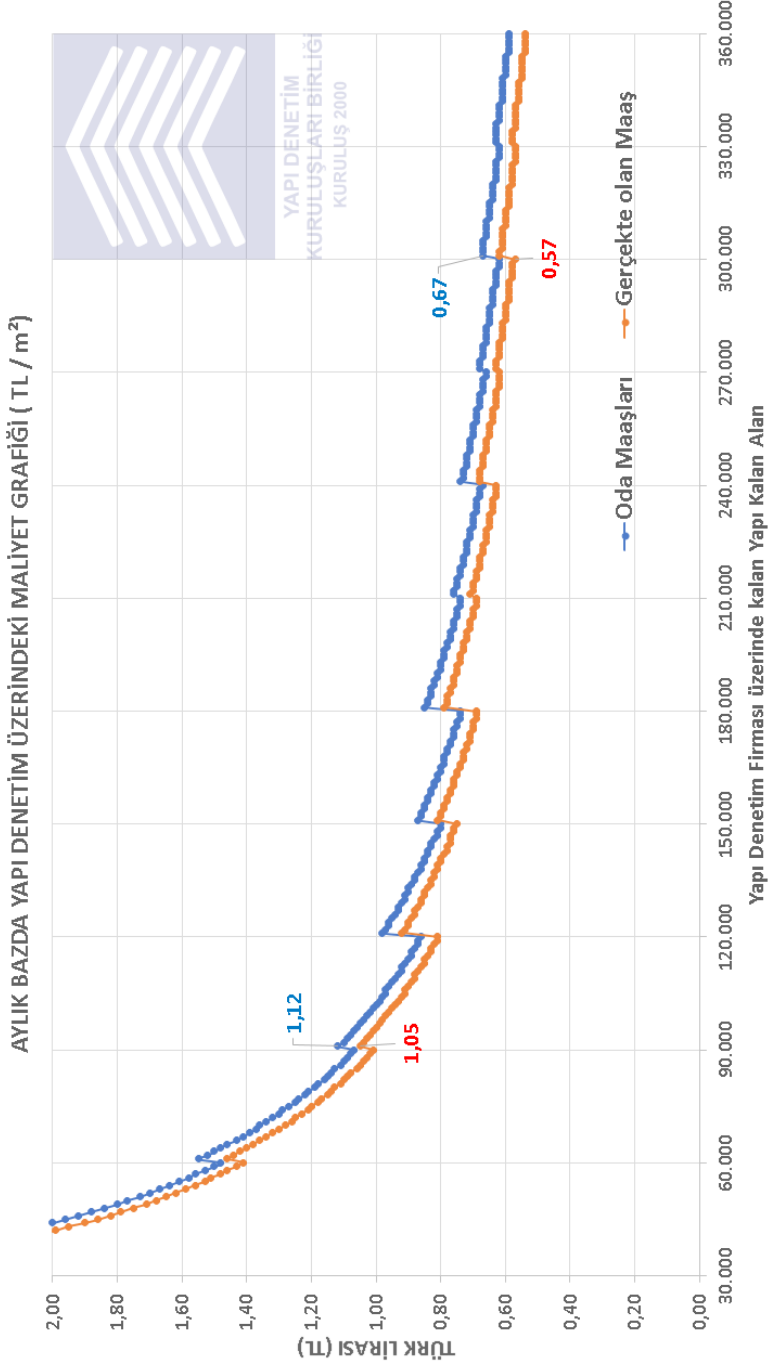
2- C. Gerçekten olması gereken Yapı Denetim Maliyeti (300.000 m² için)

	M2 SORUN- LULÜSÜ	MAAŞ	PERSONEL SAYISI	Net	SGK Primi	İşsizlik Sigortası	Danışa Vergisi	AGİ	Vergi	Brüt	Toplam Ele Geçen	Toplam İşveren Maliyeti	Kıdem tazminatı (1 Brüt)
DENETÇİ PERSONEL	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	43,03	36,46	249,44	795,59	4.803,12	3.500,00	5.595,63	400,26
	3.251	360.000	1	3.250,56	672,44	43,03	36,46	249,44	795,59	4.803,12	3.500,00	5.595,63	400,26
	3.251	180.000	2	6.501,12	1.344,88	96,06	72,92	498,88	1.591,18	9.606,24	7.000,00	9.297,92	800,52
	3.251	180.000	2	6.501,12	1.344,88	96,06	72,92	498,88	1.591,18	9.606,24	7.000,00	9.297,92	800,52
KONTROL PERSONELİ	3.251	120.000	3	9.751,68	2.017,32	144,09	109,38	748,32	2.386,77	14.409,36	10.500,00	13.946,73	1.200,78
	3.251	30.000	10	32.506,60	6.724,40	480,30	364,60	2.494,40	7.955,90	48.031,20	35.000,00	46.489,10	4.002,60
	3.251	60.000	2	6.501,12	1.344,88	96,06	72,92	498,88	1.591,18	9.606,24	7.000,00	9.297,92	800,52
BÜRO PERSONELİ	3.251	120.000	1	3.250,56	672,44	43,03	36,46	249,44	795,59	4.803,12	3.500,00	4.648,91	400,26
	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,33	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
	1.828	180.000	2	3.658,04	730,56	52,18	39,60	498,88	737,86	5.213,32	4.156,92	6.079,34	434,86
	1.828	360.000	1	1.829,02	365,28	26,09	19,80	249,44	368,33	2.609,16	2.078,46	3.039,67	217,43
TOPLAM PERSONEL SAYISI				78.828,40	16.254,80	1.161,02	881,32	6.485,44	18.978,70	116.105,28	85.313,84	116.328,14	9.675,44

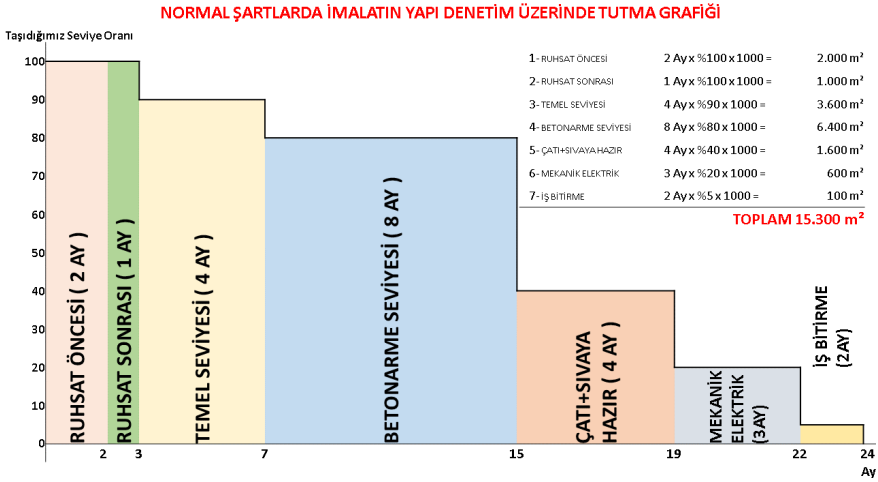
Toplam İşveren Maliyeti	116.328 TL
Kıdem Tazminatı	9.675 TL
Genel Giderler	59.895 TL
Toplam 1 Aylık Maliyet	185.899 TL
1 m ² İşin Aylık Maliyeti	
185.899 TL / 300.000 m² =	0,67 TL / m²

MASRAFLAR KALEMLERİ	ADET	BİRİM FİYATI	TUTAR
OFİS KİRAŞI (MINİMUM 100 m ²)	1	2.000 TL	2.000 TL
ARPAÇ KİRALAMA (3 + HER 120.000 m ² 1 ARPAÇ)	6	3.000 TL	18.000 TL
YAKIT GİDERİ (ARPAÇ BAŞI)	1.000	6.000 TL	6.000 TL
ENERJİ (Gaz-Su-İk)	1	600 TL	600 TL
YEMEK BEDELİ (GÜNLÜK 20,62 x 24 = 492,48)	26	12.804 TL	12.804 TL
KIRTASIYE VE FOTOKOPİ GİDERLERİ	1	1.250 TL	1.250 TL
İLETİŞİM (PERSONELE 1 TEL)	9	495 TL	4.455 TL
ÇİRE KONTROL BEDELİ	1	750 TL	750 TL
OTOPARK BEDELİ (ARPAÇ BAŞI)	6	150 TL	900 TL
HARİTA HİZMET ALIMI	1	1.250 TL	1.250 TL
ZEMİN HİZMET ALIMI	1	500 TL	500 TL
MÜHASEBE BEDELİ	1.000	1.000 TL	1.000 TL
3 YILLIK BELGE VEZE ÜCRETİ (5400065=150 TL)	1	150 TL	150 TL
DENETÇİ VE KONTROL ELEMANI BELGE ÜCRETİ	1	246 TL	246 TL
NOTER - KARGO - POSTA - ODA AIDATLARI	1	750 TL	750 TL
BİLGİSAYAR YAZILIM + BAKIM + YEDEK PARÇA	1	350 TL	350 TL
AMORTİSMAN GİDERLERİ (50.000 / 60 ≈ 850 TL)	1	850 TL	850 TL
TEST ÜCRETİ (250.000 m ² İÇİN 10.000 TL/AY)	1	12.000 TL	12.000 TL
TOPLAM GENEL GİDERLER			59.895 TL

Bu grafik çok anlamlı bir grafik, bunu aslında iyi anlatmam lazım. Şöyle, bu bizim maliyet grafiğimiz,

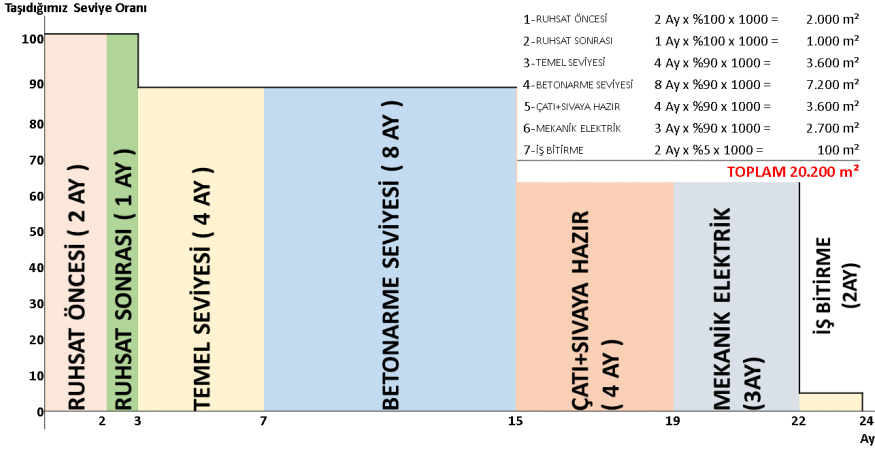

Doluluğumuza göre, üstümüzde taşıdığımız metrekareye göre bir grafik, yani benim 30 000, 40 000, 60 000 m²'lik bir işi taşıdığımda benim birim maliyetim 1.40'lara ulaşıyor. Burada iki değer var, iki çizgi var. Üstteki oda fiyatlarıyla olan, yani oda bedelleriyle, asgari ücretlerle yapılan bir maliyet, alttaki de hani bizim piyasada yaptığımız maliyetlerle olan grafik, yani bizim 90 000-60 000 aralığında olduğumuzda 1 liradan fazla bir maliyetimiz var. Eğer bizim doluluğumuz artarsa, 300 000 m²'lere gelirse bu 0.57 kuruşlara ya da 0.67 kuruşlara geliyor. Aslında bunu yapsa bile aslında hizmet oranını yüzde 50 arttırmış oluyor Bakanlık, yani biz özellikle bu dönemlerde dile getirdiğimiz şeylerden bir tanesi kota koyulması. Yapı denetim çokluğuyla bu iş bizim maliyetlerimiz artıyor, herkes batıyor.

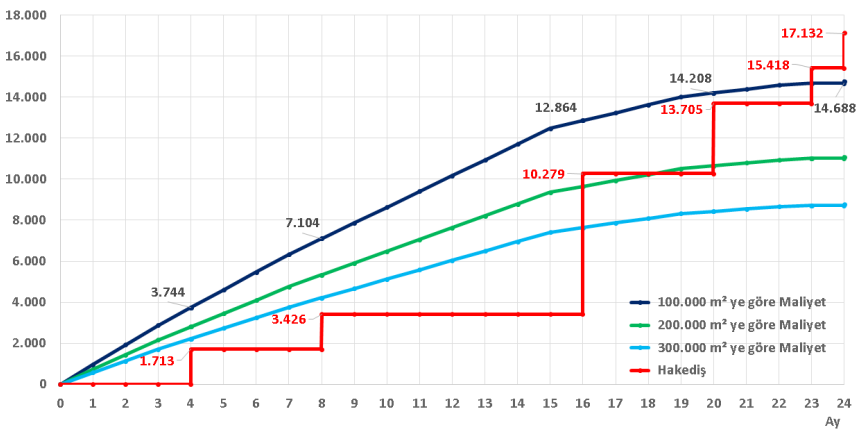

Normal şartlarda hani bu 0.96 diye bulduğumuz değeri neyle çarpmamız gerekiyor, burada da bunu anlatmak istiyorum. Burada ruhsat öncesinde aslında 2 ay gibi bir süre tutuyoruz biz, yani kaç bin metrekare olursa iş bunu 2 ay sırtımızda personeliyle, her şeyiyle tutuyoruz. Ruhsat aldıktan sonra da 1 ay tutuyoruz, 1 ay tuttuktan sonra yüzde 10'luk hakediş yapıyoruz. Yüzde 10'luk hakedişten sonra da bunun yüzde 90'ı kalıyor geriye kalan, temel dökülüyor. Yani temelin kazısı yazılıyor, temel betonları dökülüyor, numunelerin test sonuçları çıkıyor, belediyeye bunların evraklarını veriyoruz. Bununla ilgili de 4 ay geçiyor. Aslında 7 ay sonra da bir yüzde 10 daha düşüyor. Betonarme seviyesi, yani kaba inşaatın bittiği, beton imalatlarının bittiği de yaklaşık 15. ay oluyor. Çatı, sıva ve sıvaya hazır durumlar da 4 ay sürüyor.

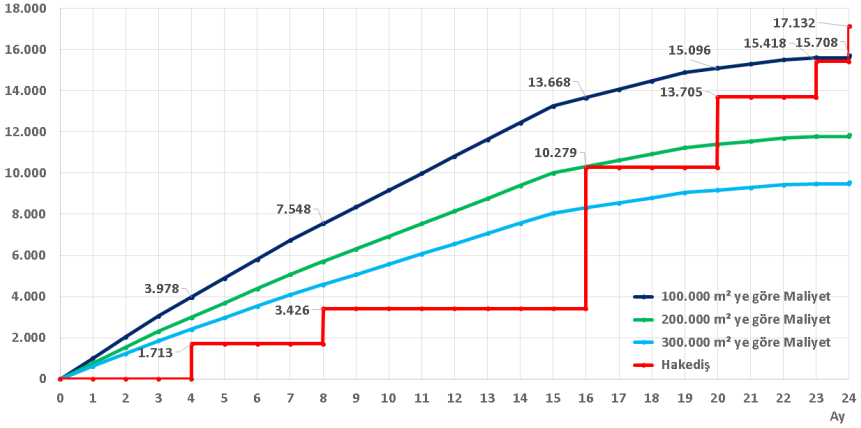
GERÇEKTE İMALATIN YAPI DENETİM ÜZERİNDE TUTMA GRAFİĞİ

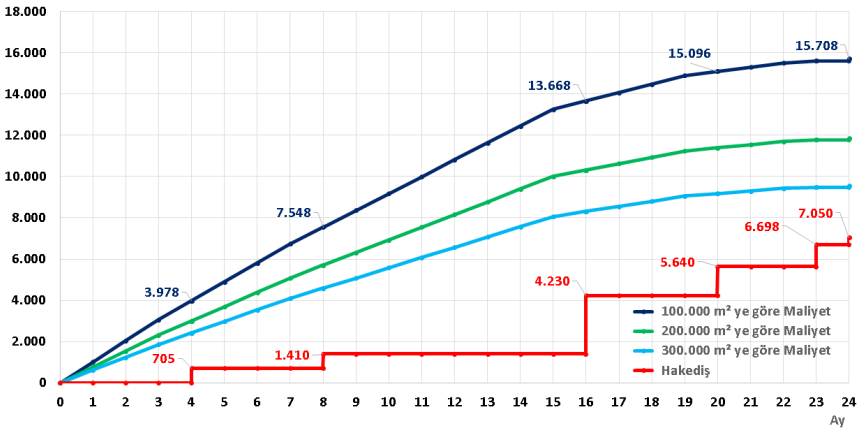
Aslında bunun altındaki alan, yani ruhsat sürecinde 1 000 m² üstünde taşıdığım şeyi 2 ayla çarparsam 2 000 m², ruhsat sonrasında 1 000 m² ve bunları topladığımız alan 15 300 m², yani aslında 24 ayda biten şey 15.3 ay gibi bir rakamla bitiyor. Bu normal şartlarda aslında yapı denetim hakediş şeyi, şunu da göstermek istedim. Çünkü normal olmayan bu, yani şu anda gerçekte yaşanan bu, 2 ay sürüyor, yüzde 10'unu alıyoruz ta tadilatlarla, bilmem nelerle işler çözülüyor, 22. ayda hakedişimizi alıyoruz. Yani 22. ayda hakedişimizi aldığımızda 15 300 m²'lik olan şey aslında 20 200 m² oluyor. Aynı işi yapıyorum, çünkü aynı zamanda da bitiyor, ama taşıdığım, üstümde taşıdığım miktar arttığı için yüzde 30 daha fazla maliyetim artıyor.

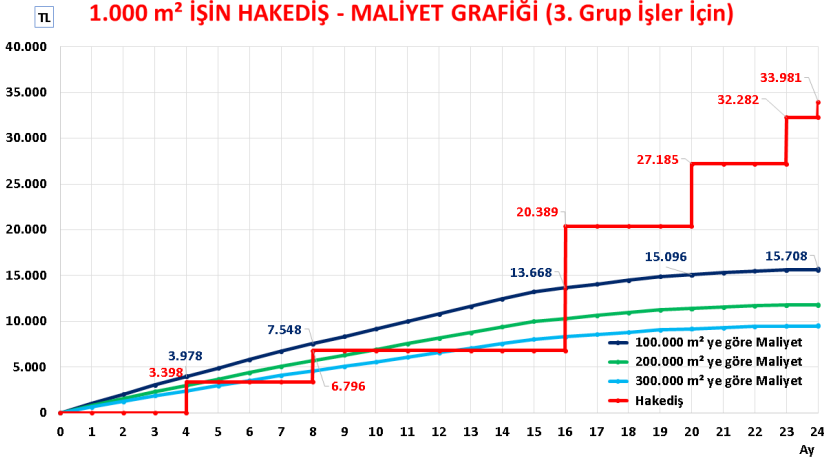
GERÇEKTE 1.000 m² İŞİN HAKEDİŞ - MALİYET GRAFİĞİ (2. Grup İşler)

TL ODA ÜCRETLERİ İLE 1.000 m² İŞİN HAKEDİŞ - MALİYET GRAFİĞİ (2. Grup İşler)

TL 1.000 m² İŞİN HAKEDİŞ - MALİYET GRAFİĞİ (1. Grup İşler İçin)

Burada da şöyle bir şey, 1 000 m² bir imalatın şu mavi olan şey 100 000 m²'ye göre maliyet çizgim, yeşil olan 200 000 m²'ye göre, açık mavi olan da 300 000 m²'ye göre, şu da hakediş aldığım para. 4 ay geçiyor, 1 700 lira para alıyorum, ama harcadığım 3 744 lira, 8 ay geçiyor, 3 426 hakediş yapıyorum, 7 104 lira harcıyorum. 16. ayda 10 278 lira alıyorum müteahhitten ya da mal sahibinden, 12 000 lira harcıyorum. Bu grafik böyle bir şey, aslında ben çok zenginim ve müteahhidi de finanse ediyorum. Çünkü bunlar cebimden çıkıyor ve hakedişlerini sonradan alıyorum. Bunun da bir maliyeti var aslında, azımsanmayacak bir maliyeti var. Ben bunu da göstermek istiyorum. Bu oda ücretlerine göre 1 000 m²'nin maliyeti, bu da aslında öncesinde konuştuğumuz, sorduğumuz sorulardan bir tanesi yapı sınıfına göre, yani birinci gruptaki maliyetim 7 000 lira, yani aldığım hakedişim 7 000 lira, 15 000 lira maliyetim var. Yani aynı işi yapıyorum aslında, bir de hani üçüncü grubu da yapın ki hani haksızlık olmasın diye söylenmişti. Bunda da aslında üçüncü grup da ne kadar parası olsa da gene de şu altındaki alanları finanse ediyor. Ben gene 15. ayda, 16. ayda finansmanımı yapıyorum. Bunlara göre bu finansmanları hesapladım.

**Maliyet - Hakediş Farkından dolayı Finansman Maliyeti Toplamı
(1.000 m² 2. Grup İş için)**

1- GERÇEKTE OLAN DURUMA GÖRE:

100.000 m² üzerinde olan bir Yapı Denetim için = **2.541,64 TL**

200.000 m² üzerinde olan bir Yapı Denetim için = **1.324,87 TL**

300.000 m² üzerinde olan bir Yapı Denetim için = **829,18 TL**

2- ODA ÜCRETLERİ İLE OLAN DURUMA GÖRE:

100.000 m² üzerinde olan bir Yapı Denetim için = **2.918,92 TL**

200.000 m² üzerinde olan bir Yapı Denetim için = **1.540,90 TL**

300.000 m² üzerinde olan bir Yapı Denetim için = **992,08 TL**

100 000 m²'deki maliyetleri ve 200 000 m²'deki cebimde para yoksa, bankadan para alırsam bankanın faizleri ne olur diye teker teker hesapladım.

GERÇEKTE OLAN ÜCRET UYGULAMASINA GÖRE 1.000 m ² İŞİN MALİYET HESABI					
Üzerindeki m ²	Aylık Birim Maliyet	Üzerinde Tuttuğu m ²	Maliyet	Faiz Maliyeti	Toplam Maliyet
100.000 m ²	0,96 TL/m ²	15.300 m ²	14.688,00 TL	2.541,64 TL	17.229,64 TL
200.000 m ²	0,72 TL/m ²		11.016,00 TL	1.324,87 TL	12.340,87 TL
300.000 m ²	0,57 TL/m ²		8.721,00 TL	829,18 TL	9.550,18 TL

ODA ASGARİ ÜCRET UYGULAMASINA GÖRE 1.000 m ² MALİYET HESABI					
Üzerindeki m ²	Aylık Birim Maliyet	Üzerinde Tuttuğu m ²	Maliyet	Faiz Maliyeti	Toplam Maliyet
100.000 m ²	1,02 TL/m ²	15.300 m ²	15.606,00 TL	2.918,92 TL	18.524,92 TL
200.000 m ²	0,77 TL/m ²		11.781,00 TL	1.540,90 TL	13.321,90 TL
300.000 m ²	0,67 TL/m ²		10.251,00 TL	992,08 TL	11.243,08 TL

1.000 m ² bir işin Yapı Denetim Bedelleri						
Grubu	İşin m ² 'si	2019 Birim Fiyatı	Hizmet Oranı	Hizmet Bedeli	İdare Payı %6	Yapı Denetiminin Eline Geçen
1. Grup	1.000 m ²	500 TL/m ²	1,50%	7.500,00 TL	450,00 TL	7.050,00 TL
2. Grup		1.215 TL/m ²		18.225,00 TL	1.093,50 TL	17.131,50 TL
3. Grup		2.410 TL/m ²		36.150,00 TL	2.169,00 TL	33.981,00 TL

Bu hesapladığım değerlere göre şimdi işte bu 15 300'ü diğer grafiklerde görmüştünüz, bunlara göre çarparsam 300 000 m²'yi üstümde tutarsam 9 500 lira maliyetim var, ama 100 000 m² üzerinde hep böyle tutarsam 17 000 lira maliyetim var. Yani kendi içinde bile iki katına yakın maliyetim oluyor aslında, bu oda asgari ücretlerine göre, bu da aldığım hakedişe göre birinci grupta 7 050 lira, ikinci grupta 17 000 lira, üçüncü grupta 33 000 lira, yani 17 000 lira hakedişi aldığımda bu katsıya da burada 1.5 çarptığımda -aslında 1.43 bir seneye ilgili, hani 17 000 liradan daha az bir bedel alıyorum- birinci

grupta zarar ediyorum, ikinci grupta öyle hani 5 000 lira gibi bir değer kalıyor, ama 300 000 m2’de biraz daha fazla kalıyor. Şimdi aslında bunları kazandım ya da kazanmadım ya da kaybettim, aslında ne sorumlulukları alıyoruz, biraz da onu bilmek gerekiyor.

Ben bu işi yapıyorum, ama sorumluluğum ne, onu bilmem gerekiyor. Bu sorumlulukla bu işi yaparken

- yıl üstümde ince inşaatları taşıyorum ve taşıyıcı sistemle de 15 yıl sorumluyum.
- Teminat mektubu veriyorum, 358 000 liralık teminat mektubu veriyorum.
- Mesleki olarak da başka bir iş yapamıyorum. Hani ne proje çiziyorum, ne müteahhitlik yapabiliyorum, ne başka bir şey, hiçbir şey yapamıyorum.
- Personel tarafından bazen hatalar diğer sunumlarda görüldü, cezalar geliyor, bununla ilgili odalar da sıkıntılar yaşıyor, ama personel tarafından görülmeyen hatalardan dolayı aslında ceza alabiliyorum. Bunun da riskini alıyorum.
- 15 yıl boyunca da aslında bu projeleri ve arşivleri tutmakla yükümlüyüm.

Şimdi bunu internette bulmuştum.

Toplam 1.900 m2 İnşaat Kullanımı (2 Blok 20 Daire) bir inşaatın 2016 yılındaki maliyet çalışması

1. Sınıf İnşaat Maliyet Fizibilite Raporu			1. Sınıf İnşaat Maliyet Fizibilite Raporu				
	Toplam Gider	İnşaat Maliyeti%		Toplam Gider	İnşaat Maliyeti%		
1	Noter Giderleri	4.000,00 ₺	0,16%	25	Arsansız	75.000,00 ₺	3,90%
2	Mımar Proje, Statik, Elektrik, Sıhhi Tes. Vb.	20.000,00 ₺	0,82%	26	Seramik Fayans Malzeme İşçilik	35.000,00 ₺	1,43%
3	Zemin Etüt	5.000,00 ₺	0,20%	27	Yer Döşeme Parke Giderleri	50.000,00 ₺	2,04%
4	Harç Giderleri	10.000,00 ₺	0,41%	28	Makine Araç Malzeme Kiralama Giderleri	30.000,00 ₺	1,23%
5	Yapı Denetim Giderleri	24.000,00 ₺	0,98%	29	Boya İşleri	50.000,00 ₺	2,04%
6	Yapı Ruhsat Gideri	8.000,00 ₺	0,33%	30	Mermer Malzeme İşçilik	40.000,00 ₺	1,63%
7	İnşaat Diğer Çeşitli Giderler	60.000,00 ₺	2,45%	31	Pencere	60.000,00 ₺	2,45%
8	Hafriyat Kazı Ve Dolgu İşleri	45.000,00 ₺	1,84%	32	İç Kapılar	25.000,00 ₺	1,02%
9	Beton	140.000,00 ₺	5,72%	33	Dış Kapılar	20.000,00 ₺	0,82%
10	Demir	150.000,00 ₺	6,13%	34	Bina geniş Kapısı	4.000,00 ₺	0,16%
11	Kalıp Demir Beton İşçilik	200.000,00 ₺	8,17%	35	Merdiven Ve Balkon Korkuluk	20.000,00 ₺	0,82%
12	İşçi Ücret Giderleri	200.000,00 ₺	8,17%	36	Çeşme Kaplaması	30.000,00 ₺	1,23%
13	SİK Giderleri	50.000,00 ₺	2,04%	37	Çatı Konstrüksiyon ve Kaplaması	40.000,00 ₺	1,63%
14	Muhtasar Vergi Giderleri	35.000,00 ₺	1,43%	38	Mutfak Tezgah ve Dolapları	50.000,00 ₺	2,04%
15	Geç. Vergisi, KDV, Damga Vergi Giderleri	150.000,00 ₺	6,13%	39	Kombi ve Radyatörler	55.000,00 ₺	2,25%
16	Kurumlar Vergisi	200.000,00 ₺	8,17%	40	Vitrifiye Malzeme ve Armatürler	30.000,00 ₺	1,23%
17	Elektrik Su Giderleri	15.000,00 ₺	0,61%	41	Havuz Ve Ekipmanları	65.000,00 ₺	2,68%
18	Altyapı Kanalizasyon Giderleri	15.000,00 ₺	0,61%	42	Bahçe Duvar Ve Aydınlatma Giderleri	20.000,00 ₺	0,82%
19	İzolasyon Giderleri	25.000,00 ₺	1,02%	43	Güvenlik Kamera Uydu Yayın Giderleri	5.000,00 ₺	0,20%
20	Elektrik Tesisat Malzeme İşçilik Giderleri	85.000,00 ₺	3,47%	44	Otomatik Bahçe Kapısı	3.000,00 ₺	0,12%
21	Sıhhi Tesisat Malzeme İşçilik Giderleri	60.000,00 ₺	2,45%	45	Genel İskan Giderleri	30.000,00 ₺	1,23%
22	Doğalgaz Tesisat Malzeme İşçilik	40.000,00 ₺	1,63%	46	Pazarlama Satış İlan Reklam Giderleri	20.000,00 ₺	0,82%
23	İç ve Dış Duvarlar Söve Kartopuk Malz. İşçilik Giderleri	90.000,00 ₺	3,69%		Tahmini Toplam Maliyet TL	2.448.000,00 ₺	100,00%
24	Biva ve Şap İşleri	60.000,00 ₺	2,45%				

Bu da çarpıcı bir örnek, 1 900 m²'lik bir inşaatı iki bloklu 20 daireli bir inşaat 2016 yılına göre aslında porsantaj yapmış müteahhit 2 448 000 lira toplam maliyeti var. Bunun içinde 24 000 liralık bir yapı denetim maliyeti var. Aslında o porsantaja göre 0.98, yani yüzde 1'e yakın bir yapı denetim maliyeti var. Niye? Çünkü aslında noter giderleri, proje giderleri, zemin etüt giderleri, harçlar, yapı ruhsatları, sigorta giderleri, muhtasar vergisi, diğer vergiler, kurum vergileri, genel iskân giderleri ve pazarlama giderleri bu 2 448 000 liranın içinde yok. Buna göre aslında bu inşaatın 2 448 000 lira mıdır maliyeti?

Soru : Bu inşaatın maliyeti 2.448.000,00 ₺ midir?

Hayır. Çünkü yaklaşık inşaat maliyeti kadar da arsa maliyeti var.

Yani; yaklaşık olarak toplam 4.900.000,00 ₺

Daire başı maliyet 4.900.000,00 ₺ / 20 = 245.000,00 ₺

Müteahhit kaçta satar? 300.000,00 ₺

Emlakçı 1 daireden ne kadar bedel alır ?

5 Haziran 2018 ve 30442 sayılı Taşınmaz Ticareti Hakkında Yönetmeliği

Hizmet bedeli

MADDE 20 – (1) Alım satım işlemlerinde hizmet bedeli oranı, alım satıma aracılık sözleşmesinde yer alan satış bedelinin katma değer vergisi hariç yüzde **dördünden** fazla olamaz.

Yani 300.000 x %4 = 12.000 ₺ den fazla olamaz

Emlakçı ile anlaşılırsa minimum daire başı 7.500 ₺ olur.

Hayır, çünkü yapı yaklaşığı kadar da aşağı yukarı arsa maliyeti var. Aslında 2 bloklu 20 daireli bir iş yapıyorsun 4 900 000 liraya, daire başına maliyeti 245 lira. Müteahhit kaçta satar? En kötü ihtimalle 300 liraya satar bunu, yani ben en iyimser tablolardan bir tanesini oluşturuyorum aslında, bu parasını koyacak, bu kadar parasını koyacak, 245 mal ettiği şeyi 300 liraya satamaz, yani daha fazlaya satar. Emlakçı ne kadar alır bu değerde? 5 Haziran 2018'de çıkan yönetmeliğe göre yüzde 4'ünden fazla alamaz. Yani 300 000 lirada yüzde 4 12 000 liradan fazla olamaz. Kaç lira olur? Hani bunu pazarlık yaparlar genelde hani yarısını sen öde, orasını ben ödeyeyim bilmem ne diye, ama bunu ben hani en kötü, en iyimser rakamla 7 500 lira alır diye düşünüyorum emlakçı bir daireden,

Emlakçı bu 2 bloklu 20 daireden oluşan işten ne kadar ücret alır?

$$7.500,00 \times 20 = 150.000 \text{ ₺}$$

2016 Yılında DASK bedeli daire başı yaklaşık 125 TL imiş

$$20 \text{ Dairenin 1 Yıllık DASK bedeli} = 125 \times 20 = 2.500 \text{ ₺}$$

$$15 \text{ Yıllık DASK bedeli} = 2.500 \times 15 = 37.500 \text{ ₺}$$

Yapı Denetim firması ne kadar ücret alır?

5 Yapı Denetim Giderleri	24.000,00 ₺ 0,98%
---------------------------------	--------------------------

bunu da çarparsam 150 000 lira alıyor bu inşaatla ilgili, emlakçı bir kişi 150 000 lira para alıyor. Demin konuştuğumuz 14 ya da 34 kişiyle değil, sorumlulukla değil, 150 000 lira. Bir şey daha düşündüm ondan sonra, hani 15 yıl biz bunun sorumluluğunu alıyoruz ya, DASK ne kadar alır? Sigortayla ilgili bir şeyimiz var ya, o da önemli, 15 yıl sadece DASK bedeli 37 500, yani biz işi bitirsek de, bütün maliyetleri yapsak da devlet bu parayı alıyor, 37 500 lirayı alıyor. Yapı denetim ne kadar alıyordu? 24 000 lira.

Sonuçlarını ve önerilerimi bir başlıkta topladım;

BU SUNUMUN SONUÇLARI VE ÖNERİLERİMİZ;

1 – Hizmet Oranı;

- Kanunlarda belirlenen hizmet kollarında alınan bedelleri Yapı Denetim Hizmet sözleşmelerinde de görmek. Yani Hizmet oranlarımızın arttırılması gerekmektedir.
- İnşaat süresinin uzamasından dolayı, artan maliyetlerimizin karşılanması.

2 – Gruplardaki Birim Fiyatlar;

- Gruplar arasında hizmet farklılıklarının fazla olmamasına rağmen, birim fiyat farklarının fazla olması.

$$1. \text{ Grup} = 500 \text{ TL/m}^2 \quad 2. \text{ Grup} = 1.215 \text{ TL/m}^2 \quad 3. \text{ Grup} = 2.410 \text{ TL/m}^2$$

3 – Yapı Denetim Firma Sayı;

Sağlıklı bir hizmet verilebilmesi için Yapı Denetim metre kare doluluğunun sağlanması gerekmektedir.

Bunun içinde Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Derneği olarak önerimiz;

Hizmet oranının, yani diğer kanunla belirlenen hizmet kollarında alınan bedelleri yapı denetim hizmet sözleşmelerinde görmek, hizmet oranlarımızın artması gerekiyor. Burada bir rakam telaffuz etmedim, ama aslında yüzde 2.5'un 3'ü 2.5-3 arasında bir bedel olması gerekiyor. Bir de şu var, inşaat süresinin uzamasından dolayı

da artan bir maliyetlerimizin karşılanması gerekiyor. Gruplar arasında farklılıkları çok fazla göstermiştim, gruplar arasında hizmet farklılıkları fazla olmasa daha iyi, ama gruplar arasındaki birim fiyat farklılıkları çok fazla, belki 3 de fazla, üçüncü gruptaki değer de fazla değer olarak, ama bir istinat duvarının ya da havuzun ya da tek katlı bir prefabrik bir imalatın 500 lira olup da üçüncü grupta bir konutun 2 400 lira olmaması lazım katsayısının, firma sayılarının da azalması gerekiyor. Bizim bu konuda Yapı Denetim Birliğinin bir önerisi var aslında, çok da doğru, çok da güzel bir öneri, çok da aramızda tartıştığımız bir konu:

Büyükşehir statüsünde olan illerde mevcut yapı denetiminin toplam doluluğun yüzde 90'a ulaşması, yüzde 90'a ulaşırsa aslında maliyetlerimiz azalıyor. Diğer illerde yüzde 80 olursa, buna örnek olarak Bursa'da 57 tane firma var aktif, 57 firmanın yapıda kalan alanlarının yüzde 90'ını alırsak 18 468 000 m², yani bu doluluktan sonra yeni bir yapı denetim firmasının açılması çok daha doğru bir çözüm noktası olur. Aslında hani kalan yüzde 90'ın tersinden bakarsak yüzde 10'luk kısım 2 052 000 m²'lik bir rakam yapıyor. Ben bunun da 3-5 ayda dolacağını düşünmüyorum. Hatta onunla ilgili bir veri paylaşayım.

Büyük Şehir statüsü almış illerde mevcut yapı denetim kuruluşlarının toplam doluluk oranları % 90 seviyesini geçtiğinde, diğer illerde de %80 doluluk oranı sağlandıktan sonra sistem otomatik olarak sıradaki yapı denetim firmasına lisans verir. Boşluk oranının çok olması durumunda, yapı denetim firmalarından birisinin kapanması ya da lisansının iptali durumunda sistem yeni yapı denetim kuruluşuna izin vermez.

Bursa'da aktif Yapı Denetim Sayısı şu anda 57 dir.

57 Firmanın üzerinde taşıdığı (Yapıda Kalan Alan) Alanın

57 x 360.000 m² x %90 = 18.468.000 m² olduğunda

Sıradaki Yapı Denetim Firmasına belge verip aktif hale getirir.

Aslında 57 x 360.000 m² x %10 = 2.052.000 m² bir boşluk var.

Bu değerde üç – beş ayda dolacak kadar bir değer değildir.

2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
5.412.076	15.624.219	8.923.853	7.059.729	9.606.796	6.676.505	5.762.601	5.790.392	4.895.545	4.526.908

4 – Sektör Devamlılığı ve Kurumsallık ;

Bursa'da bugüne kadar kurulan firma sayısı 105 tir.
Faaliyetine devam eden sadece 57 firma kalmıştır.
57 firmanın içinde sadece 2 firma 2012 den önce kurulmuştur.
2010 yılından önce kurulmuş hiçbir firma kalmamıştır.

5 – Personel Sayısı ;

Maliyetlerimizin %65-70 oranını personel maliyeti oluşturmaktadır.
Şantiye şefliğinin sorumluluk alanı 30.000 m² olduğu durumda, Kontrol Mühendisinin denetim sorumluluğunun aynı olması çelişkidir.
İnşaat Maliyeti içerisinde, Mekanik ve Elektrik imalatlarında oran %10-15 iken, istihdam edilen personelin içinde mekanik ve elektrik elemanının oranı %44 e tekabül etmektedir.
Bu durumlar göz önünde bulundurularak yeniden değerlendirilmeli.

2019'dan 2018'e kadar Bursa'da kesilen ruhsat metrekaresi, bunların içinde kamu yerleri de var, kamu kurumları da var içinde, tadilat ruhsatları da dahil, yani burada artan, gözümüze çarpan 2017'de 15 000 000 m² bu tip yönetmelikten dolayı artan bir metrekaresi, sanal bir çoğunluk. Yani ben de yaklaşık 250 000 m²'yi o zaman aldım ve feshettim.

Sektörün devamlılığı ve kurumsallık, Bursa'da bugüne kadar 105 firma kurulmuş, faaliyete devam eden demin de söylediğim gibi 57 tane firma var. 57 firmanın içinde 2012'de önce kurulmuş 2 firma var. Yani 55 firma 2012'den sonra kurulmuş, bunların 2012'den sonra kurulan 12 tane firma kapanmıştır. Yani 2010'dan önce de kurulan firma kalmamış, yani sektörün devam etmesi aslında burada herkesi etkileyen önemli özellikler. Personel sayısı, maliyetlerimizin yüzde 60-65'i personel maliyetleriydi. Sorularımızda aslında Ercan Beye söylemiştik, yani şantiye şefliğinin 30 000 olduğu bir yerde mühendislerin sorumluluğu, yani kontrol mühendisliğinin de aynı olmaması gerekiyor. Bu sefer kontrol mühendisinin metrekaresinin artırılmasından ziyade benim önerim şantiye şefliği metrekaresinin azaltılması, hatta bir şantiyede bir inşaat mühendisinin olması, yani istihdam yaratmak için yapı denetimleri kullanmamaları gerekiyor. Kullandıklarında sıkıntı yaşıyoruz maliyetlerden dolayı, en önemli şeylerden bir tanesi o, bir de mekanik, elektrik yüzde 10'dur aslında yüzde 10-15'ken, personel oranına baktığımızda yapı denetimlerde yüzde 44'e tekabül ediyor. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

ALİ HAKKAN- Teşekkür ederiz Oktay Bey. Biraz süreyi aştık, ama tabii analizler üzerinden konuşunca lafın sonu bitmiyor. Çok değerli bir katkıydı, teşekkür ediyoruz. Sorular var, onlara bakarsanız daha sonra cevap vereceğiz. Üçüncü konuşumuz Haluk Berberoğlu “Yapı Denetimde Sigorta Sistemi” Bir taraftan gelirken tabii İsmail arkadaşımız da altını çizdi, yani sorunları tespit ederken sigorta sistemini birinci başlık olarak not ettim ben, dolayısıyla tam da örtüşüyor. Söz Haluk arkadaşımızda.

HALUK BERBEROĞLU- Herkese merhaba. Sempozyumu düzenleyen arkadaşlara teşekkür ederim. Ben bir sigorta reasürans brokerliği kurucusuyum. Burada mesleğiniz dışındaki alanda konuşan özel işletmeci belki ilk kişi benim, o yüzden firma adıyla değil de, adımla konuşmayı tercih ediyorum. Sağ olsun arkadaşlar davet ettiler, mümkün olduğunca kısa konuşmaya çalışacağım, vaktinizi fazlaca almak istemiyorum.

Öncelikle “Yapı Denetim Hizmetinin” hukukundan biraz bahsetmek zorundayız. Çünkü bizim sektörümüz mühendislik disiplinlerinin tamamıyla çok ilgili olduğu kadar mühendislik disiplinlerinin sonuçlarının hukuki çözümüyle de doğrudan ilintili olan bir sektör. Kanun maddelerini uzun uzun göstermeyeceğim, ama çalışmamızın bu özellikle olması gerektiği için bu hazırlığı yaptım. En dikkat çekici bölüm bizim sektör açısından gerek 595 sayılı kanun hükmünde kararnamede, gerek 4708 sayılı Kanunda.

Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerinde bulunan maddeler burada da tekrar edilerek yapı denetimciye hafif diye anmakla geçeceğim kusurlarda 24 aylık sorumluluk tanımlamakta. Taşyıcı sistemlerle ilgili burada ilk kez 15 yıllık bir tanımlama çıkmıştı. Bu birazdan göstereceğim Türk Ticaret Kanunu borçlar hukukunun “özel sözleşmeler hukuku” başlığı altında müelliflere ve bir bakıma müteahhitlere de, icracılara da yükümlülük koyan bir maddeye yaslanıyor aslında. 4708 sayılı Kanun maddesiyle yasa koyucu her türlü mal ve hizmet verenin ürününden sorumluluğunu, kusurun sonuçlarına göre çok yerinde bir hükümle 24 aylık, 10 yıllık, 15 yıllık, 20 yıllık tanımlamalar yapıyor. Hüküm yerinde, ama uygulamayla hüküm arasında farklılık olduğu için aslında bu kanun bizlere çok rahatsız edici geliyor.

Kanun özel sözleşmeler hukukunda girişimciye, bir işi yapmaya talip olan kişiye “iddiası” olan kişi ve “basiretli tacir” tanımını yapıyor. Eğer birisi girişimciyse, bir işi yapmaya talipse kendisini basiretli addetmiştir. Bütün sonuçlarına da sahip çıkmak durumundadır diye tanımlayarak borçlar hukukunda, ekranda yer alan bu maddeleri tek tek sıralayarak gider.

Bizim sektörü ilgilendiren alanlardan birisi kusur sorumluluğu, diğeri de kusursuz sorumluluk.

Yapı Denetimci'nin kusuruna ilişkin haller sigorta sektöründe hasar başlığı altına tanımlanır. Hasarla ilgili ne yapılacağına dair sigortacıyla sigortalı arasında ihtilaf olduğu hallerde hasar halinde sonuca biliyorsunuz yargı karar verir. Yargıda, sigortalı kusursuz olsa dahi sorumluluk tanımladığında bizim sektörümüz bu halin sonuçlarını tazmin etmekle yükümlü kılınmakta. Gerek kanun gerek kanun hükmünde kararnameler çıkarıldığında, bu çalışmaların içerisinde sigorta sektörü adına bizler epeyce bulunduk. Bizim sektörün hiçbir üyesi bu teminatı vermeye yanaşmadı. Sadece zorunluluk olduğunda, yani yerel otorite, siyasi otorite poliçe illa ki olacak dediği kişilere veya firmalara rastgele poliçe tanzim edildiğini biliyoruz. Daha sonra o primler iade de edildi.

Ekranda görülen bu kanun maddelerini hızla geçiyorum.

Bizim sektör açısından yasa koyucunun denetimcilere belirlediği yüzde 1.5'lük hizmet bedeli sınırı oldukça düşük kalmaktadır. Sonuçları bakımından yapı denetimci hizmetini verdikten sonra, takip eden uzun yıllar boyunca taşıyacağı sorumluluğu sigorta sektörü devralmış olacaktır.

Yapı denetimcinin maliyet unsurları yerli yerinde olsa dahi alacakları ücretler makbul olsa dahi yapı denetimcinin taşıdığı sorumluluk müellifin, yani tasarımcının taşıdığı sorumluluktan çok daha yüksek tanımlanıyor kanunda. Birinci bölümü bu. Müteahhidin sorumluluğu bile inşaat bittikten sonra yasada bu kadar kuvvetli bir şekilde tanımlanmış değil. İkincisi, bir bina inşaatı tamamlandıktan 9-10 yıl sonra bir ağır kusur hali saptandığında müellifin kusurunun oranını bulmak veya inşaatçının kusurunun oranını bulmak mühendislik disiplinleri tarafından mümkün olsa dahi epeyce tartışmalı, yani mimarlar yüzde 100 sorumlu çıkmayabilirler 9 yıl sonra, müteahhitler

de sorumlu çıkmayabilirler 9 yıl sonra. Ama yapı denetimini tanımlayan kanun; o kadar ağır hükümler oluşturuyor ki bizim sektör deyim yerindeyse mazur görün lütfen, bucak bucak kaçıyor yapı denetimcilere teminat vermekten.

Çünkü yapı denetimciye yüklenen sorumluluklar; proje müellifinin, zemin etüdünün, yerindeliğiyle, inşaatı yapmakta olanın talimata uymasını-uymamasını denetlemekle ilgili. Gözden kaçan her şeyle ilgili ve bütün bunları görme kapasitesinde olmak için harcanacak emek ve bilgi birikiminin ağırlığı epeyce fazla.

Bu kadar geniş tanımlamayla aslında kamunun yapamadığını özel şirketlere transfer eden, ama her şeyi transfer eden bir politika izlenmiş durumda. Hatta 2018’de değiştirilen kanunda da bir dolu madde değişikliği oldu. Bizden daha iyi biliyorsunuz. Bu değişikliklerde şöyle ifadeler kullanılmaya başlandı: “*Zemin etüdünün mevzuata uygun olduğunu denetlemek*” diye yumuşatılmış ifadeler gördük. Mevzuata uygunluk şekil bakımından mı, öz bakımından mı sorusuna görüştüğümüz kamudaki görevliler “*tabii aslında özü bakımından gerekir, şekli bakımından olsa ne olacak*” dediler, ama yasa koyucu bu cümleyi kullanıyor.

Zemin etüdünden başlayarak inşaat sırasında alınan karotların laboratuvarında doğru test edilmesine kadar varan, ama yapı denetimcinin hepsine her koşulda hâkim olması neredeyse çok yoğun emek gerektiren bir faaliyette sigorta sektörünün de bir tür garantör olması beklendi. Bu sonuç elde edilmeyince 595 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname’yle sigorta sektöründe ne istendiğini iyi tanımlayan bir metin görüldü ilk defa: Ama bu isteğe karşılık sigorta sektörünün almak durumunda olacağı poliçe primlerinin bedelinin yüksek bulunması da sigorta sektörünün konudan uzak kalmasına sebep oldu.

Teminat Limiti, riskin yüksekliği, teminat süresinin uzun olması ve poliçe maliyetinin yüksekliği ve sigortacılık bakımından zorluklarına dair dair anlatacaklarımı da kısa kesmek zorundayım. Panelin son konuşmacısı ve son dakikalarda olmanın zorlukları nedeniyle.

Bugün inşaatı bitmiş bir yapının 10 yıl, hatta Türk Ticaret Kanunuyla ilgili hükümlerin de 15 yıllık tanımlamaları var, 20 yıllık ağır kusur tanımlamaları da var. Sigorta sektörü açısından gelecekteki yakın 10

yıla ait beher denetimcinin hizmet verdiği binalar için bir poliçeyle riski transfer edip kendi üstüne alması ihtimali sıfıra yakındır.

Şu sebeple, yapı denetimcinin riskleri, kusurları varsa müellif de dahil, müteahhit de dahil, yapı denetimci de dahil kusurları varsa ve bir deprem olduğunda çok sayıda bina kusurlu, çok sayıda bina zarar görürse zaten vaktiyle sigortalanmış olduğu için, 10 yıllık da teminat verilmiş olduğu için kanun koyucuya göre sigorta sektörü tazminat ödeyecek. Bu sigorta sektörü açısından çok yüksek bir kümülatif oluşturur. Sigorta sektörü bunu öderse ya dizleri üstüne çöker ve artık böyle bir sektör kalmaz ya da asla ödeyemez bu kadar yüksek bedeli.

Malum olduğu üzere yapılarda ağır kusur asıl olarak bir deprem sonucu kendini belli etmekte.

Deprem sigortaları ise bir defada çok adetli ve yüksek bedellerle tazminat gerektireceği için “menfaat sahibi ile sigortacının riski paylaştığı (koasürans) ve muafiyetli yapılabilmekte. Bir ara çözüm olarak DASK kısa adlı fonun kurulmasını bu başlıkta sayamayız.

Yasa koyucu “yapı denetiminin” ayrıca bir sorumluluk sigortaları olsun isterken mevcutta teknik müşavirlere, mimarlara yapılan, hatta avukatlara da yapılan mesleki sorumluluk sigortasının burada kolaylıkla inşa edilebileceğini zannetmişti.

Bizim sektörümüz epeyce bilgi verdi bu mümkün değil diye, nihayetinde teminat bulunamadı ve 595 sayılı Kanun Hükmündeki kararnamede apaçık anılan sigorta şartı adım adım kaldırıldı.

Sigortanın mantığı şudur: Sorumluluk hukukunda, mesleki sorumlulukta istisna edilen maddeler yoksa -ki yapı denetiminde neyi istisna edebilir ki bizim sektör- geriye kalan sorumlu bulunduğu her hali tazmin etmek durumunda kalacak. Kalmalıdır da. Ama bunun 10 yıla şamil olması poliçe bedelini çok arttıracak, hatta kimi yapı denetimcilere asla teminat verilmeyecek bir sonuç yaratmaktadır. Bizim sektörümüz liyakate önem vermektedir. Kolay hasar verenlere biliyorsunuz en azından kasko sigortacılığında ya poliçe primi çok arttırılmaktadır, ya hiç tanzim edilmemektedir. Sigorta sektörü; yapı denetimcilerin de bir kalibrasyonunu yaparcasına ya herkese teminat vermemek durumunda kalacağı ya da fiyatını yüksek tutacağı bir çalışma yapacaktır.

Yine kamu otoriteleriyle yaptığımız görüşmelerde bir binanın imalat kıymeti eğer farz edelim ki 10.000.000 TL'ye, sigorta sektörüne transfer edilmesi gereken riskin de 10.000.000 TL'ye yakın olması gerekiyor.

Bu 10 000 000 TL'lik bir binayı, sadece bir tek o binayı sigortalayacak olursa bizim sektör 10 yıl boyunca onun için bir bedel almak zorundadır. Bu alacağı bedel 10 000 000'un en az yüzde 1.5-2'sine denk gelmektedir ki yapı denetimcilerin tüm işleri için izin verilen ücrete denk gelmektedir. Konuyla ilgili kamu görevlilerinin temennisi bizim sektör için epeyce düşük olan örneğin *1.000 TL'lik bir poliçe maliyeti idi.*

1.000 TL'lik poliçeyle 10.000.000'u ödeyecek bir sigorta ve reasürans sistemi mümkün değil.

Sigorta sektörünün yapı denetimcilere verebileceği bir çözüm varsa da benden önceki konuşmacının ifade ettiği maliyet-gelir arasındaki farklılıkların üstüne, sigorta sektörünün isteyeceği bedelin yanısıra yapı denetimcisinin üstlendiği uzun vadeli sorumluluklara ve sigorta sektörünün bu sorumlulukları üstlenmeye dair ne çok tedirgin olduğunu konuşmak zorunda kalacaksınız yapı denetimci olarak. Çünkü bu katlanılır bir sorumluluk gibi görünmemektedir. Şu anda sigorta sektörü bu sorumluluğa katlanamıyor.

Yasa sadece “denetimci'nin” değil bir sanat yapısının tüm süreçlerini ve hizmet veren tüm bileşenlerinin sorumluluklarını; hem de uzun vadeli sorumluluklarını zorunlu sigorta şartını koysaydı hem teminat bulmak hem de poliçe maliyetleri daha savunulabilir hale gelebilirdi.

Teşekkür ederim, iyi akşamlar.

ALİ HAKKAN- Teşekkürler. Son konuşmacımız Semih Temizkan, buyurun. Semih gelirken birkaç şey söylemek isterim. Bu mesleki sorumluluk sigortasıyla ilgili bir çalışma yaptık Mimarlar Odasında, yani aidat ve aidiyet ilişkisi üzerinden hatta Haluk arkadaşla yaptık, o da tesadüfen oldu. Baktığımızda aslında rakam yüksek gibi görünüyor. Rakamı söyleyeceğim ben, Haluk düzeltebilir. 1 200 000 civarındaydı bizim odada üye başı hesabımıza göre, yani aidatla tabii çok düşük olduğu için maliyet yüksek görünüyor, ama 50 000 kişi aidat ödese aidat kişi başına 25 liradır bu bedel ve aslında çok önemli bir alan olduğunu biliyoruz, hepimiz biliyoruz. Çok yüksek maliyet

değil, fakat oranlar düşük olduğu için maliyet yüksek görünüyor. Bunun altını çizmek gerekiyor. Teşekkürler.

SEMİH TEMİZKAN- Çok değerli hazirunu saygıyla selamlıyorum

Öncelikle kendimi tanıtayım. Ben mimarım. hukukçu bir eşi, bilgisayar mühendisi oğlu ve mimarlık eğitimi alan kızı olan bir arkadaşımızım. Bir kamu kuruluşundan 2017 yılında emekli oldum, 55 yaşındayım. 1994 yılından beridir Mimarlar Odasının değişik kademelerinde görevler üstlendim, şube başkanlığı, şube sekreterliği de dahil olmak üzere 4 dönem soruşturma kurulu üyeliği yaptım, 2 dönem Mimarlar Odası Merkezi Onur Kurulu üyeliği yaptım ve son Genel Kurulumuz ve seçimleri itibariyle de Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği Yüksek Onur Kurulu üyeliği yapmaya devam ediyorum. Aynı zamanda şu andaki mesleki faaliyet olarak da Mersin Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak görev yapmaktayım.

Şu ana kadar çok değerli konuşmacıların yapmış olduğu konuşmalardan epeyce bir feyiz aldık aslında bakarsanız. Çevre Şehircilik Bakanlığından 1. Oturumda söz alan arkadaşımızın Bakanlık bünyesinde cezalar ve hukuksal sürece ilişkin sunumunu dinledikten sonra şimdi de TMMOB mevzuatı açısından duruma bakmak üzere sizlere bir sunum hazırladım. Bu sunum çerçevesi içerisinde zaman zaman arada küçük örnekler vereceğim . ben sunuma başlamadan önce şunu belirtmeliyim ki sunumun genel anlamda sizler için bilgi tazeleme niteliğinde olacağını düşünüyorum. İlerleyen süreçte sorularınız olursa da elimden geldiğince cevap verme çabası içerisinde olacağım.

Hemen üç soruyla başlamak istiyorum aslında bakarsanız hem yapı denetim sisteminin genel sürecini, hem de disiplin işlemlerine ilişkin,

Sorularımdan ilki şu: Kamu yapıları ya da kamu eliyle yapılan konut yapıları yapı denetim sisteminin neden dışında?

İkinci bir soru: Yapı denetim sisteminde yer alan paydaşlardan denetlemeyi yapan, yapı denetim kuruluşunu denetleyen ya da ona yön veren idari birimlerin görevlerini suiistimal etmeleri pozisyonunda onlar hakkında, oradaki mühendis, mimarlar hakkında herhangi bir yaptırım yapılabiliyor mu oda mevzuatı açısından?

Bir üçüncü soru da aslında meslek disiplinlerinin sorumluluklarına ilişkin bir soru, burada hep beraber tüm meslek disiplinleri olarak düşünmemiz gerektiği kanısındayım; Yapı Denetim Kanunu kapsamı içerisinde mekanikle, elektrikle ilgili olan sorumluluk yapının yüzde 60 seviyesinden sonra başlıyor. Peki gerçekten de Mekanik ve Elektrik işlerinin öyle mi değerlendirilmesi gerekiyor, yoksa yapının temelinden mi başlıyor mekanikçinin görevi, sorumluluğu ya da elektrikçinin?

bu üç temel soruyu hemen sorduktan sonra ben sunumuma geçmeye başlayayım.

Dediğim gibi sunum birçoğunuzun bilmiş olduğu ve bilmeyen arkadaşlarımızın da bilgi tazelemesi niteliğinde değerlendirebileceği konular.

Yapı denetim sisteminde disiplin işlemlerinde esas tespitler nasıl yapılıyor, öncelikle buna bir bakalım.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya il müdürlüklerinin rutin denetimleri sonucunda elde ettiği tespitler ruhsat ve kullanma izni veren idarelerin rutin denetimleri sonucu yapılan tespitler ya da kişi şikayetleri üzerine yine denetim yapmaya yetkili kuruluşlar tarafından yapılan denetimlerden elde edilen tespitler.

Bildirimler nasıl yapılıyor? Bakanlık tarafından bize bildirimler yapılıyor.

Yapı denetim sistemi içerisinde bir değerlendirme yaptığımız zaman bunlar nasıl yapılıyor, ona bir göz atalım. İlgili yerel Bakanlık birimince; yapı denetim kuruluşunun sahibi, ortağı ve/veya yetkili müdürü hakkında, yapı denetim kuruluşunda çalışan proje ve uygulama denetçisi, kontrol elemanı ve yardımcı kontrol elemanları hakkında, Bakanlık yapı denetim komisyonuna, cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmak suretiyle ve ilgili meslek odasına da kendi mevzuatı çerçevesi içerisinde değerlendirme yapıp cezalandırma işlemini yapması için bildirimde bulunuyor.

Ayrıca proje müellifleri ve şantiye şeflerine ilişkin de kendisi bir cezai müeyyide uygulamamakla birlikte yine cumhuriyet savcılıklarına ve ilgili meslek odasına bildirimlerini yapmak durumunda kalıyor.

Bakın, sorduğum sorulardan bir tanesi neydi? Oluşmuş ve tespiti yapılan kusura sebebiyet veren ilgili idare; söz gelimi örnek vermek için söylüyorum, mevzuata aykırı imar durumu vermiş olan bir belediyenin yetkili imar müdürü, projeyi aldığı imar durumuna göre yapmış olan bir mimar, buna bağlı hazırlanmış olan statik ve betonarme ve ardından mekanik, elektrik, her türlü sistem uygulama aşamasında da herhangi bir problem yok, ama yapı denetim, Çevre Şehircilik Bakanlığı Yapı Denetim Birimi geliyor, bakıyor ki mevzuata aykırı, kendi teknik raporunda bunu ifade ediyor. Evet, mevzuata aykırı bir işlem yapılmış, bundan belediye sorumlu, ama o belgeyi veren kişiyi sorumlu tutamıyor, odaya gönderemiyor. Yani onun TMMOB mevzuatı açısından da, savcılık makamı tarafından da yargılanması idari amirinin iznine tabi malum biliyorsunuz. Böyle bir suistimal ya da kusurun oluşumuna neden olma Bakanlık yetkilisi teknik eleman tarafından da, O tutanağı hatalı, hatta bile bile hatalı tutan bir Bakanlık yetkilisi tarafından da olabilirdi. Bu da paydaşların bir tanesi sonuç itibariyle, ama onun hakkında da işlem yapamıyoruz.

Bize ulaşan dosyalar itibariyle ki bu tespitleri çoğaltmak çok mümkün,

Şu ana kadar karşılaştığımız problemleri, teknik inceleme raporlarında bize gelen problemleri ben iki kategoriye ayırdım: Birisi yapısal, birisi mevzuat çerçevesindeki problemler. Bunlara bir göz atalım.

Bunu çoğaltmak mümkün olmakla beraber birkaç başlığı sizlerle paylaşmak isterim.

İmar Kanunu ve bağlı yönetmeliklerde uygunsuz proje ve uygulamalar, Yapı Denetim Kanunu ve bağlı yönetmeliklerine uygunsuz iş ve işlemler, İş Güvenliği Kanunu ve bağlı yönetmeliklerine uygunsuz iş ve işlemler, mevzuata aykırı taban alanı ve kat kullanımı, çekme-çıkma mesafelerine aykırılık, değişiklik ve uyumsuzlukların bildirim zorunluluğu, biliyorsunuz hepinizin malumudur, 3 işgünü içerisinde bildirim yapma ve 1 ay içerisinde de o kusurun ya da tadil edilmesine ilişkin bilgi ve belgelerin ilgili idarelerine teslimi gerekmektedir. Bu da bizim karşımıza çıkan önemli problemlerden bir tanesi, eksik evrak tanzimi, standart dışı malzeme kullanımı, belge eksikliği, bu mevzuat yönünden.

Yapısal kusurlara gelince yapının taşıma sistemine ilişkin kusurlar ki en önemlisi -yapı denetim sisteminin varlık sebebi bu aslına bakarsanız- hatalı aplikasyon, toprak üstü ve toprak altı kotlar, yapı yüksekliği, projeler arası uyumsuzluk, yalıtım detaylarında ısı, su ve ses yalıtımlarında proje ve hesaplarına aykırı uygulamalar, ruhsat eki onaylı projelerin mahal listelerinde belirtilmiş malzeme kullanımı, kullanılmaması, detaylara uyumsuzluk, beton, çelik ve benzeri testlerin yapılmaması ya da belgesinin bulunmaması. Bunda da birkaç tane örnek vermek istiyorum. Yine durumdan vazife çıkartmak gibi algılayabiliriz belki, ama söz gelimi karşılaştığımız dosyalardan bir tanesindeki örneklerden paylaşmak istiyoruz. Temel kazısı yapılıyor. Temel kazısı itibariyle sert zemine ulaşıyor. İki bodrum katlı bir yapı, sert zemine ulaşıldığından dolayı beton atılmaya başlanıyor ve ondan sonra binanın orjin projesine aykırı olmayan su basman kotu yerinde sabit, bina gabarisi yerinde sabit, ancak ve ancak sert zemine ulaştığından dolayı sadece bodrum katta 7 cm eksik kat yüksekliği sebebiyle Bakanlık tutanak yapıyor. Başka da hiçbir sorun yok. Bu durumdan vazife çıkartmak değil mi sizce de ? Yani bir değerlendirmek lazım, biraz da onu düşünmek lazım ya da hani şöyle de bakmak lazım: Evet, bunlar çok basit kusurlar, bizler değerlendirdiğimiz zaman onur kurullarında bunları basit kusur olarak kabul ediyoruz. Hatta şantiye koşullarında düzeltilmesi gereken unsurlar olarak kabul etmek durumunda kalıyoruz. Bir yaptırım yapacak olsa bile en düşüğünden yaptırım kararı vermek durumunda kalıyoruz onur kurullarında, ama bazı durumlar da var. O bazı durumlardan bir örnek de size şöyle vereyim: Yine benim Mimarlar Odası Onur Kurulu üyesi yaptığım dönemden kalan bir anekdot. İş bütünü itibariyle 17 000 m² emsal fazlası, 28 000 m² toplam inşaat alanında fazla olan tesis sahibi mimar, müteahhit mimar, yapı denetçisi mimar, proje müellifi mimar ve denetimi yapan ve ilgili imar durumuna onay veren birimin başında bulunan kişi mimar. Burada verilecek olan ceza yine en asgariden tutarak 15 gün ceza, 15 gün meslek icrasından men cezası.

Devam ediyorum. TMMOB mevzuatı açısından soruşturma, kovuşturma süreci nasıl başlıyor, disiplin yaptırımları nelerdir, bir bakalım. Dediğim gibi bilgi tazeleme bunlar, yasal dayanağımız malum 6235 sayılı TMMOB Kanunu ve bağlı yönetmeliklerimiz. Bu arada araya reklam aldım arkadaşlar, yani o gerginliği de biraz atabilmek için işte reklam spotlarından bir tanesi bu.

TMMOB ve bağılı odalar disiplin işlemlerinde sadece mesleki yönden değerlendirme yapar ve kamu yararını gözetir,

Bildirim odaların yönetim kurullarında yapılıyor. Bakanlık da bunu odaların yönetim kurullarında yapmak durumunda, oda yönetim kurulunun görev ve yetkileri çerçevesi içerisinde nasıl bir yöntem izleyebilir? A seçeneği Soruşturma açılmasına gerek görmeyebilir ve kararı bildirimde bulunana bildirir. Oda yönetim kurulu kararına itiraz edilebilir, itiraz merci oda onur kuruludur. B seçeneği soruşturmaya gerek görür, soruşturmacı atar. Atanacak soruşturmacıda da odaların onur kurullarında ya da TMMOB'da yüksek onur kurulunda görev alabilmenin kriterleri aranır.

Peki, soruşturmacı ne yapar? Dosya elinde geldi. Soruşturmacı bildirim hakkında her türlü bilgi, belge, araştırma, tespit çalışmalarını yürütür ve konu hakkında ilgisinin sözlü ya da yazılı ya da her ikisi görüşlerine başvurur. Yaptığı bu çalışmanın neticesinde kendi görüşlerini de ifade eden, ama hüküm belirtmeyen, bunu özellikle söylüyorum - Soruşturmacı arkadaşlarımızın birçoğu hüküm belirtecek şekilde bazı raporlar yazıyorlar, Hüküm belirtmesi yanlış bir uygulama ama görüş belirtebilir. Kusurlu bulunmuştur ya da kusur görülmemiştir gibi ifadeler kullanması mümkün, ama işte şu kadar süreyle cezalandırılması ya da uyarı cezası verilmesi gibi bir ifadenin kullanılması soruşturmacı tarafından uygun değildir. Soruşturmacı hazırladığı bu raporunu oda yönetim kuruluna iade etti. Oda yönetim kurulu gelen rapor doğrultusunda dosyayı yeniden inceler. Kovuşturmaya gerek duyarsa onur kuruluna havale eder, kovuşturmaya gerek duymazsa dosya kapanmış olur ve ilgisine tebliğ eder.

*Oda onur kurulları bir olay hakkında karar verirken somut kanıtlara dayanmak zorundadır * araya bir reklam spotu daha girdim.

Oda onur kurulları ne yapar? Önce oda yönetim kurulu tarafından gönderilen dosya için kurul üyeleri arasından raportör atar. Yani ikinci bir soruşturma aşamasının daha bir üst düzeydeki değerlendirmesini yapmak için raportör atar. Onur kurulu raportör atamasını kendi içerisinde yapar. Raportör üye dosyayı inceler, dosyada eksik bulunduğu belgeleri tamamlar ya da tamamlattırır. Konu hakkında ilgililerin yazılı ve/veya sözlü savunmasına, bilgisine başvurur. Yine kendi görüşünü de ifade eder şeklinde gerekçeli bir rapor tanzim

eder ve kurulun önüne getirir. Kurul geniş kapsamlı olarak dosya hakkında raportörün yapmış olduğu sunum çerçevesi içerisinde bir değerlendirme yapar ve raportörün önerdiği ilgili yaptırım uygunsu o yaptırımı uygular ve söz konusu yaptırım gerekçeli karar ile somutlaştırılır.

Peki, onur kurulları ne türde yaptırımlar uygulayabiliyorlar? Şimdi buna da biraz göz atalım.

Bunu da iki kategori, daha doğrusu üç kategoriye ayırmamız gerekiyor.

Hele hele yapı denetim sistemi içerisinde birincisi, çok fevkalade önemli, disiplin işlemine yer olmağına karar . Disiplin işlemine yer olmadığına karar verildiği an itibariyle Bakanlık bunu hemen itirazın 19. madde gereğince yüksek onur kuruluna havale ediyor ve yeniden dosyanın incelenmesi isteniyor.

İkinci bölümde hafif cezalar var. Hafif cezalarda da hafif para cezası ve yazılı uyarı cezası. İlgili Kanun ve Yönetmeliklerimize göre , bu cezalar karardan sonra kişiye tebliğ edildiği an itibariyle yürürlüğe girer. Bunun itiraz noktası idari yargıdır, bunun itirazı yüksek onur kuruluna gelmez.

Bir üçüncü grubumuz var, orada da ağır cezalarımız var. Ağır cezalarımız da belli, ağır para cezası, 15 günden başlayıp 180 güne kadar uzanan süreçte kademeli olarak artan meslek icrasından men cezası ve en son itibariyle de meslekten ihraç. Ağır cezaların yürürlüğe girebilmesi için TMMOB Yüksek Onur Kurulunun onama kararı şartı vardır. Yüksek onur kurulu kararlarına da itiraz edilebilir. Bunun da itiraz noktası idari yargıdır.

TMMOB Mevzuatı çerçevesinde itirazlar nasıl yapılabiliyor, bu konuyla ilgili bilgileri kısaca tekrar bir hatırlatma olarak geçeceğim. Disiplin işlemine yer olmadığı konusunda verilen karara itiraz yapılabilir, itiraz noktası yüksek onur kuruludur. Hafif cezalar olan ve hafif para cezası ve yazılı uyarı cezası yüksek onur kurulu kararını beklemez, kişiye tebliği itibariyle yürürlüğe girer. Onun itiraz noktası idari yargıdır. Ağır cezalardan bahsettik. Ağır cezaların yürürlüğe girebilmesi için yüksek onur kurulunun kararı gerekir. Yüksek onur kurulu kararı doğrultusunda da yeniden bir itiraz aşamasına gelinmesi gerekiyorsa, orada da idari yargının yolu yine açıktır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor saygılar sunuyorum.

ALİ HAKKAN- Semih tabii zaman açısından önemli bir teşekkürü hak ediyor, iyi topladı. Soru-cevaplarımız var. Şu ana kadar Oktay Beye çok soru gelmiş durumda, başka varsa arkadaşlara söz vereceğiz. Oktay Bey, buyurun.

OKTAY ALTUN- Leman Ardoğan mimar umarım buradadır, gitmemiştir. “Maliyet hesabında aynı anda birkaç işin de olduğu ve yapı sınıfına göre maliyet farkı olmalıdır. Burada optimum iş sayısı ve işin maliyeti gerçek hesapta olmalıdır” diye bir şey sormuş. Aslında burada benim maliyet hesabımda 0.96’ları ya da 77’leri gösterdiğinizde metrekafe maliyetidir, sınıf maliyeti değildir. Çünkü biz bir istinat duvarını da alsak, 500 m²’lik bir istinat duvarını da alsak o 500 m²’lik istinat duvarı içinde 500 m²’lik personel atamak durumundayız. Ondan dolayı bizim maliyet hesabımız metrekafe, ama aldığımız para yapı sınıfı.

SALONDAN- Şimdi orada benim sorum şu: Aslında aynı anda bir yapı denetim şirketinin bir tane işi yok, aynı anda birkaç tane işi var. Birkaç tane işi optimize edip işte giderlerin karşılığında diyelim ki 10 m² -birim değer önemli değil- ya iş sayısı, ya metrekafe, şu kadar metrekafe iş yaptığı takdirde bir aylık veya bir günlük giderini şu şekilde karşılayabilir şeklindeki bir maliyet bana daha gerçekçi geldi.

OKTAY ALTUN- Bir tane daha soru var. Aslında ben bununla ilgili bir örnek vermek istiyorum. Hani bu kredi istiyoruz ya, bankalar geliyorlar. Bankalar diyorlar ki yüzde kaç kârlılığınız var? Diyorum bugüne göre kârlılığımı hesaplayabilirim. Çünkü sistemden fotoğraf seviyelerini alırım, girerim bu kadar para kazanabileceğimi bu kadar para alabilirim diye oluşturabilirim, ama bir ay sonra o farklılık değişebilir. Çünkü iş uzadıkça diğer sorulardan bir tanesi o, yani ben 24 aya göre bir hesap yaptım, 24 ay değil de 50 ay olursa ne olacak? Yani bunun farkını ödeyecek kusur yok. Hani biz kamu kurumu da değiliz aslında, hani bir şirketiz. Bir giderlerimiz de var. Hani bunu karşılayacak bir kurum da yok. Bunun hani bir örneği, hani biz de aramızda birlikte konuşuyoruz birlik olarak, yapı denetim birliği olarak konuşuyoruz. Keşke aylık bir bedel verseler de bize her ay yani 50 ay sürerse 50 000 lira versin, 24 ay sürerse 24 000 lira versin. Ben buna razıyım. Hani 6 ayda bitecekse de 6 000 lira versin. Benim maliyetim aslında bu, ama bunu doğru alamıyoruz aslında, hani maliyet hesabım benim farklıdır aslında, herkesin tuttuğu bir...

SALONDAN- Çok farklı buldum ve gerçek hayatla da uyuşmasını biraz yadırgadım. Onun için bu soruyu sordum. Çünkü orada birtakım şeyler, girdiler ve çıktılar optimize edilmeli ve oradan günlük maliyet, yani bir günün maliyeti bile hesaplamak gerekir.

OKTAY ALTUN- Aynen, bir günlük maliyeti, yapı denetimin bir günlük maliyetini hesaplayabilirsiniz. İkinci soru, üç soru var burada, bir yapı denetim kuruluşlarında çalışan mühendislerin iş yüklenme sınırı 120 000 m², alınan iş 122 000 m² olduğunda iki kişi çalıştırmak zorunda oluyorsun. Aslında burada rantabl mıdır? Yüzde 40 oranında rantabllık düşer. Doğru, aslında benim grafiğimde böyle kalp aritmetiği gibi bir şey var. Yani o hani kalp aritmiği olan şeyler metrekare maliyetleri, yani 120 000'de şu anda 180 000 m²'de elektrik denetçisini aldığınızda 180 001 olduğunda iki denetçi almanız lazım. O da o metrekarenin maliyetini arttırıyor. Yani efektif değil bu şey, iş miktarı azaldıkça mühendislerimizi çıkarmak durumunda mıyız? Aslında çıkarmamamız gerekiyor. Adamın üstünde 100 000 m² var diye çıkartamayız, ama onu maliyete koyabiliriz. Yani kıdem tazminatı olarak maliyete koyabiliriz. Benim sunumlarımda da kıdem tazminatı var. 24 ay cevabını almıştınız Recep Bey.

Mevlüt Kars inşaat mühendisi: Yapı denetim sözleşmesi fesih koşullarında 6 ay süre içinde yapı denetim maliyeti, yani bunu aslında bu soru Ercan Beye tam sorulacak soruydu, ama Ercan Bey burada yok. Yani fesih şartları 1 Ocaktan itibaren değiştiği için 6 ay üstümüzde tutmamız gerekiyor. 10 000 m²'nin maliyeti 0.95 çarpı 6 ay dediğimizde 57 000 lira maliyet tutuyor. Biz 10 000 m² için yüzde 10'luk hakediş yapıyoruz, iş devam etmiyor. 17 000 lira, 40 000 lirayı kim ödeyecek?

MEVLÜT KARS- Bu 6 aylık süre uzar mı?

OKTAY ALTUN- Biz de birlik olarak zaten bunun karşısındayız, yani istiyoruz. Hani bir gün sonra da feshetme durumlarımız var. Biz Bursa'da hani o grafiklerde çok fazla anlattım aslında, 15 000 000 m² iş girildi. Yani bir yılda 15 000 000 m² iş girildi. Bunların hepsi feshedildi. Hepsi dediğim yarısından fazlası feshedildi. Niye? TİP yönetmelik vardı. Adam bu şartları bir daha bulmayacağı için ruhsatını aldı, feshetti. Şimdi ruhsatını alıp feshedenlerin 2 yılları doldu. 2019 yılındayız, 2 yıl süreyle işe başlamazsa ruhsatı iptal oluyor diye şu anda bütün işler geriye geliyor. Bununla ilgili çalışmamız var.

SALONDAN- ... (04.54) 6 aydan bahsediliyor. 6 ay sonra dahi işi feshetseniz belediye girerken fesih nedenini yapı denetim kuruluşu nedeniyle feshetmiştir diyor ve konu soruşturmaya giriyor. Eğer takip edilmediği takdirde bundan dahi ceza alma durumuyla karşı karşıya kalabilirsiniz.

ALİ HAKKAN- Bence biraz genel değerlendirmede bunları konuşalım, çünkü çok detaya giriyoruz ve süremizi çok aştık.

OKTAY ALTUN- Evet, son soru da aslında sunumumun en sonundaki personelle ilgili bir soru Çiğdem Korkmaz inşaat mühendisi: Sunumunuzda bahsetmiş olduğunuz yapı denetim çalışan teknik personel, elektrik, makine mühendisi istihdamı konusunu açar mısınız? Aslında orada yüzdeler vardı. Yüzdelerle ilgili şöyle bir şey, bunu sabahleyin Ercan Beye de sordum. Ercan Beye şöyle bir şey sordum: 360 000 m² işimiz varsa inşaat mühendisi olarak 17 tane inşaat mühendisi taşımakla yükümlüyüm. Makine ve elektrik mühendisi olarak çalıştırsam yaklaşık 7 tane, 7 kişide bunu kullanmam gerekiyor. Yani yüzde 40-41 gibi bir rakam, 44 gibi bir rakam, hani bu personel inşaat maliyetine göre çok doğru orantıda değil, ben orada mimarların artmasını daha çok isterim. Çünkü 360 000 m²'ye bir mimar bakıyor, bu da bence tuhaf. Yani makine mühendisliği dalı azımsamıyorum, önemsememe gibi bir şey değil, hani ya inşaat mühendislerinin metrekairelerini arttırsınlar, bizi daha çok maliyete soksunlar ya da makine ve elektrik mühendislerinin metrekairelerini biraz daha arttırmaları lazım bizde tutmak için, teşekkürler.

ALİ HAKKAN- Teşekkürler. Semih Bey de var.

SEMİH TEMİZKAN- Sevgili Başkan, bana soruları cevaplamak için sadece 2 dakika süre verdi, toparlamaya çalışacağım. Önce inşaat mühendisi Sayın Feriha İnci'nin bir sorusu var. Konuyu anlayamadım, ceza hükümleri 23.01.2008 tarih, bir de bir numara verilmiş.

FERİHA İNCİ- Ben şöyle söyleyeyim: Şimdi iş bitmedi, nöbetçilerin imzaları var hepsinin, proje denetçisi, uygulama denetçisi, işte elektrik, makine, şimdi bunların hepsinin imzası olması biz yargıya gittiğimiz zaman, mahkemeye gittiğimiz zaman bu kendi işimizden sorumlu olmuyoruz. Yani bir makineciliğin yaptığı bir hatadan dolayı ortak imzası olan herkes sorumlu ve belgede sahtecilik olarak yargılanıyoruz.

SEMİH TEMİZKAN- Doğrudur. Benzer bir soru daha var, ikisini bir arada cevaplamış olayım. Sevgili Leylan Ardoğan'ın sorusu Şu doğrultuda: Belediye meclis kararıyla parsel bazında plan notları değiştirilen ve imar mevzuatına aykırı imar durumu verilen yapılar da proje müellifinin sorumluluğu nedir? Bana göre yok. Burada asıl sorumlu o planı deđiŐtiren ve plan notunu da ilave eden, mevzuata aykırı işlemi yapan ilgili belediyedir.

Bir diğer soru ki birinci soruyla da bunu bir araya getirmekte fayda var, benzer nitelikte, biraz da eleştirel bir soru bu: Hiçbir konuda TMMOB'yi dikkate almayan, her konuda saf dışı bırakmaya çalışan Bakanlığın ceza konusunda gönderdiği ihbarı onur kurulları neden iŐleme alıyor? Sunum sırasında da bahsetmiştim, gerçekten böyle, gelen dosyaları incelediğiniz zaman Şununla karŐılaŐabiliyorsunuz: Hakikaten suya, sabuna dokunmayacak ufacık ufacık konulardan dolayı da tutanak yapılıp yapı denetim firmaları kapatılabiliyor, müellifler yargılanabiliyor. Çok anlamsız, ama yok artık denecek kadar da çok ciddi dosyaların geldiği de söz konusu oluyordu ki örneğini verdim. İŞte 17 000 m² emsal fazlası, 28 000 m² toplam inşaat alanı fazlası yapan ve bunun her paydaŐının mimar olduğu bazı uygulamalar söz konusu, böyle bir dosya geçmiŐti bizim vakti zamanında. Bir turizm tesisi, Antalya'da yapılan bir turizm tesisiydi. Bu konu özelinde de verilen bir ceza elbette ki olmalı. Şey konusuna katılıyorum, Sayın Fatih Mardinoğlu'nun EMO'dan arkadaşımız, Şu görüşüne katılıyorum, Şu boyutuyla katılıyorum: Sicillerini dahi tutmamıza tahammül edemeyen, onun kontrolünü yapmamıza dahi olanak sağlamayan mevcut yönetmelikler ya da Bakanlık üyesiyle odaları maalesef ki karşı karşıya getiriyor ve alın cezalandırıp demek durumunda kalıyor aslında bakarsanız. Biz her ne kadar çok iyi niyetli davranış göstersek dahi çok problemlili olan noktalara mesleki kusurları olan, hele hele taşıyıcı sistemle ilgili mesleki kusurları olan durumlara elbette ki bir müeyyide uygulamak durumundayız. Yoksa başka türlü disipline edemezsiniz, ama gerçekten de bu görüşe fevkalade katılıyorum. Evet, Bakanlık ya da ilgili kanuni düzenlemeler maalesef ki Şu anda odasıyla üyesi arasında çok ciddi bir uçurum yaratmış vaziyette, son derece haklı.

ALİ HAKKAN- 15 dakika geç başladığımız, 21 dakika geç bitirdiğimiz bir oturum oldu. Yani süreye uymaya çalıştık. Ben konuşmacılara çok teşekkür ediyorum, sizlere çok teşekkür ediyorum, iyi katkılar geldiğini düşünüyorum. Hemen hızlıca diğer oturuma geçelim diyorum, çünkü Erkan'ı epey beklettik. Teşekkürler.

FORUM

Oturum Başkanı: Erkan KARAKAYA
(TMMOB Mimarlar Odası Yapı Denetim Komisyonu Üyesi)

SUNUCU- Şimdi forum değerlendirme kısmına geçiyoruz. Oturum Başkanımız Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası Yapı Denetim Komisyonu üyesi Sayın Erkan Karakaya'yı kürsüye davet ediyorum.

ERKAN KARAKAYA- Değerli arkadaşlar, herkese merhaba. Günün ilerleyen bu saatinde salonda ilgi göstererek kaldığınız için kalan tüm arkadaşlara da teşekkür etmek gerekir. Hakikaten yoğun bir sempozyum süreci geçti. Şu anda da 3. Oturumu tamamlamış bulunuyoruz. Aslında forum kısmı biliyorsunuz sempozyumlarda sempozyumun sonunda olması gereken bir konu, bir bütünlük içinde tartışabilmek için konuları, ancak yarın akşamki forumda daha geniş tartışacağımızı düşünüyorum. Ancak konu çok detaylı ve çok farklı sunular bugün ardı ardına sunuldu. Kafanızda kalan pek çok soru olduğunu da biliyorum. Çünkü yazılı soru soran arkadaşların bir kısmı *“ben bunu aslında açık açık mikrofonu söylemek istiyordum”* diyenler oldu. O nedenle forumun bugünkü bölümünde de bu konulara yer vermek istiyorum. İlk sözü daha ben buraya çıkarken elini kaldıran arkadaşımıza vermek istiyorum. İsmail Bey, buyurun. Sonra söz almak isteyenler el kaldırırrsa, Leman Hanım, başka söz almak isteyen sizin adınızı alabilir miyim? Enver Bey.

İSMAİL KÜÇÜK- Arkadaşlar, hepimizi saygıyla selamlıyorum akşamın bu saatinde, aslında çıkanlar gelsinler, çok farklı bir şey söyleyeceğim. Bakın, bu salonda inşaat mühendisleri, makine mühendisleri, elektrik mühendisleri ve mimarlar var, değil mi? Ama yapı sürecinde, yapı denetiminde unutulmuş bir meslek var, meteoroloji mühendisleri. Diyeceksiniz ki nereden çıktı şimdi? Ben meteoroloji mühendisiyim. Meteoroloji Mühendisleri Odası yönetiminde yıllarca bulundum, başkanlığını yaptım, TMMOB yönetiminde bulundum. 585 sayılı Kanun Hükmünde Kararname iptal edilirken o zaman TMMOB yönetimindeydim. Fakat yıllar geçti, bir ev alayım dediğim zaman da bir meteoroloji mühendisi vatandaş İsmail Küçük olarak başıma neler geldi? Şimdi burada yapı deneticisi arkadaşlar bir sürü sorunlarını anlattılar. Ben de buradan bunların sorunlarına bir yardımcı olmak istiyorum. Tam çözüm, kesin bir çözüm söyleyeceğim. Bu radikal bir çözüm ve yapı denetçisi arkadaşlarımla kesinlikle sorunları çözülecek.

Değerli arkadaşlarım, şimdi düşünün, biz her zaman şunu söyleriz: Vatandaş bilinçli olması lazım, değil mi? Her konuda vatandaşın

bilinçli olması lazım. Şimdi bir yapı alırken, ev alırken evi iki aşamada alıyorsunuz. Bir konut alırken bir, inşaat bitmeden yapı daha inşaatın süresinde alıyorsunuz, bir bittikten sonra alıyorsunuz. O süreçte neyi koymuşsunuz önünüze? Burada yapı denetimi var, belediye var. Bu ikisi bunu denetleyecek ve ben sağlam bir ev alacağım. Demek ki ben birine güveniyorum. Kime güveniyorum? Yapı denetimine güveniyorum ve belediyeye güveniyorum. Bu kesin, değil mi? Biz burada artık ev alırken bunu güveneceğiz. Peki, benim en binadaki almış olduğun en güvenli belge nedir? Yapı kullanım izin belgesidir. Yani o binada garanti oturabilirim. Değerli arkadaşlar, şimdi bakın, ben bir ev aldım. Evin elektriği sorun, çatı sorun, kanalizasyon sorun, yangın sorun, su sorun, TMMOB'dan bilirkişi raporlarını yaptım, belediyeyi getirdim. Belediye *“bizi ilgilendirmez”* dedi. Yapı denetim *“bizi ilgilendirmez”* dedi. Şimdi bu devam ediyor. Arkadaşlarımız diyor ki bunlar ne cezası alacaklar? Evet arkadaşlar, bunları pazartesiden itibaren savcılığa ben vereceğim, TMMOB'a ben bildireceğim ve şunu söylüyorum: Şimdi bina yeni, sıfır aldım. Şimdi ben burada şöyle bakıyoruz: Şimdi bir bina yapılırken binada ne var? Proje müellifleri var. Proje müellifleri projeyi çezecek, yapı denetçisi bunun buna uygun olup olmadığını denetleyecek ve bunun uymasını sağlayacak. Bununla beraber de belediye iskânı, yani yapı kullanım belgesi verecek. Şimdi bakıyorum, bir vatandaş olarak dönüyorum diyorum ki bu kadar anlattık, maliyetleri anlattık, sıkıntıları anlattık, yapı denetim şirketlerinin sorunlarını anlattık. Dönüp söylüyorum değerli arkadaşlar, şimdi belediye bir iskân vermiş, hiçbir şeye uygun değil. O zaman yapı sürecinde belediyeye ihtiyaç yok. Peki, yapı denetim şirketi uygun demiş, böyle basit kapı, boya, pencere hataları değil bunlar, yapı denetim süreci uygun demiş, buna göre işlem yapılmış. Peki, yapı denetim şirketlerine de ihtiyaç yok arkadaşlar, bir proje müellifi, mimarı, inşaat mühendisi, makine mühendisi buna projeler çizmiş, bu proje buna göre uygun olacak denilmiş. Peki, proje buna uygun mu değerli arkadaşlarım? Hayır, buna uygun değil. O zaman proje müellifine de ihtiyaç yok. O zaman biz şunu görüyoruz: Şu andaki uygulama benim olduğum bina, etrafımda bir sürü daha var, bina şunu gösteriyor: Bir binada mühendise, mimara, denetime, belediyeye ihtiyaç yok değerli arkadaşlar, sadece müteahhidin yetkisi yeterlidir. Olay bunu gösteriyor. Biz bunları görmeden yapı denetim elemanlarını sorunu bu dersek, şurada bunu dersek, işte o

zaman da biz şuna geleceğiz, hiç kimse şunu söyleyemez: Ben yapı denetim şirketinin elemanıyım, ücretimden dolayı buna imzaladım falan diyemez. Eğer siz onu imzaladıysanız, bunun sorumluluğunu alacaksınız. Eğer onu imzaladıysanız benim yılların emeğiyle ortaya koymuş olduğum, biriktirmiş olduğum paramı benden çalışıyorsunuz demektir. Bu çalma işlemini müteahhit yapıyor, buna eş emsallik yapan yapı denetimidir, bunun diğer ortağı da belediyedir. Yani benim paramı çalan bir organizasyon var, bu organizasyona da göz yumamam.

Değerli arkadaşlar, niye bunu söylüyorum? Bakın, bir üçgen çetesi oluşmuş burada: Müteahhit, yapı denetimi ve belediye. Çok ağır gelebilir, ama ağırlığın noktasını biraz da bana soracaksınız. Ben yıllardır bu işte uğraşıyorum, çözüm bulmaya çalışıyorum ve ben niye bunu yapmaya çalışıyorum? Bir de şu var, gidiyorsunuz belediyeye, diyorsunuz ki niye böyle? Diyor ki projede böyle. Aç projeyi diyorsunuz. Böyle yok. Vatandaş da tehdit ediyor değerli arkadaşlar, vatandaş da projeden anlamıyor ya, onu da tehdit ediyorlar. Kim geliyor? Yapı denetçisi geliyor, müteahhidi, mühendisi geliyor, belediyedeki geliyor, üçü birlikte proje böyle diyor. Vatandaş anlamıyor.

Değerli arkadaşlar, çözüm önerim şudur: Yapı denetçilerinin sorunlarını çözelim. Bir ancak kapanması lazım, yapı denetim şirketleri şu anda görev yapmıyor ve benim binamın nezdinde benim mahalleimde kaç tane böyle bina var. Benim mahalleimdeki binalar gibi Mamak'ta kaç tane bina var, Mamak'taki binalar gibi Ankara'da kaç tane var, Türkiye'de kaç tane var? Biz burada salonda oturmuşuz, konuştuğumuz konunun aslında olayın çok daha farklı bir yerde olduğunu görüyoruz. Ben aslında olayın bu Yapı Denetim Kanununun aslında hiçbir işe yaramadığını, bir an önce değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

ERKAN KARAKAYA- Söz vereceğim. Karşılıklı olmasın lütfen, size de söz yazayım. Arkadaşlardan sonra size söz vereceğim. Teşekkür ederiz arkadaşlar. Leman Hanım, buyurun.

LEMAN ARDOĞAN- Teşekkür ediyorum. Gerçekten de salon azalmış görünüyor. Daha kalabalık bekliyordum. Şimdi ben iki konuya değinmek istiyorum. Birinci konum benim proje uygulama denetçisi ve kontrol elemanlarının uzmanlığıyla ilgili, tabii uzman olmalılar

muhakkak, ancak hangi alanda uzman? Şimdi uzmanlık alanlarıyla ilgili TMMOB'un çok geniş bir çalışması var. Öyle baktığım zaman, onu düşündüğüm zaman acaba bir proje uygulama denetçisi mimar olan acaba binanın hangi tür bina olmasıyla mı ilgili uzman, yoksa şantiyede çalışmış olmasıyla ilgili mi uzman, yoksa kontrol elemanı olarak, yani kontrol denetim biriminde çalışmış şekilde bir uzman, yani buna mutlaka açıklık getirilmesi gerekiyor. Bunu belgelendirmek de muhakkak ilgili odası ve üst ölçekte de TMMOB tarafından bir belgelendirme yönetmeliğiyle bir sisteme oturması gerekiyor diye düşünüyorum. Onun için de 595 sayılı ortadan kalkan Kanun Hükmünde Kararname belki daha doğrudu, ama şu anda o yok. Bu konuda çalışma öneriyorum.

İkinci konum yine bu konuyla ilgili, yapı denetimde yer alan tüm teknik personelin bir ölçüde koşullar getirilmeli. Hangi tür koşullar getirilmeli? Buna bir üst sınır, bir alt sınır getirilmeli. Alt sınır işte biraz önce uzmanlık dedim ya, uzmanlık alanıyla ilgili mutlaka belli yıllar çalışmış olması ve en az 10 yıllık da mesleki deneyimin olması uygun diye düşünüyorum kendi kendime, ha uzmanlık için 5 yıl yeterli mi? Takdir kamuoyunda oluşabilir. Yani proje uygulama denetçileri mutlak suretle en az 10 yıl mesleki deneyime sahip olmalı ve alanında 5 yılda uzmanlık olması uygun diye düşünüyorum.

İkinci bir üst sınır, üst sınırdaki derken en önemli şey yaş sınırı. Şimdi bana çok kızacaksınız, şöyle bir baktığım zaman yaş ortalaması çok yüksek, ancak şunu söyleyebilirim ki belli bir yaştan sonra şantiye koşullarında çalışmak ve denetlemek çok zor, biz denetlemeyi masa üzerinde yapmıyoruz. Mimar proje uygulama denetçisi için konuşuyorum, diğerleri için de aynı şey geçerli. Hem projeyi denetliyorsunuz, hem inşaatı denetliyorsunuz, inşaat koşullarında çalışmak için her ne kadar sağlık raporu istense bile maalesef belli bir yaş sınırı üzerinde bunun görev, farklı yerlerde görev alması daha uygun diye düşünüyorum. Bu koşullarla birlikte mutlak suretle tüm odaların, en azından 4 odanın mesleki eğitim veren birimlerince bu konu ele alınmalı, eğitimler yapılmalı, çünkü ben şu anda bulunduğum odada onur kurulu dosyalarını inceliyorum. Diyorum ki keşke arkadaşlar savunma vermese, neden bunu söylüyorum? Çünkü verdiği savunmada bile kendi sorumluluğunun ne olduğunu bilmeyen birçok meslektaşım var. Bu nedenle mutlaka kişilerin, yani proje uygulama denetçisi yok, kontrol elemanları sorumluluklarının ne

olduğu, mevzuatta hangi yerde nerede yer aldığını belirtir şekilde bir eğitimlerin olması gerekiyor. Bunu mutlaka 4 odamızın yapması önemli diye düşünüyorum.

İkinci konum: Evet, bu kamu yapıları, yani yapı denetim sistemi içerisinde olmayan diğer yapılarla ilgili. Çok küçük yapılar için bir şey söylemeyeceğim, ama kamu yapılarına gelince kafamda kocaman bir soru işareti var. Acaba kamu yapıları denetlerken kamu yararı kavramının içi boşaltıldı, ama kamu yararını ne kadar özel sektör koruyacak? Çünkü neticede bunu yapı denetim sistemine katarsanız olay ticarileşmiş olacak. Yani böyle olunca da konu kamu yapıları için artık gerçi şu anda siyasi irade tamamen her şeyi özelleştiriyor. Sağlığı, eğitimi, bunu da özelleştirebilir, ama bunun ben TMMOB görüşüne çok da uygun olmayacağını düşünüyorum. Bunun için de kamu yapılarına yerel yönetimler ve kamu kendi denetlesin diyorum. Teşekkür ediyorum.

ERKAN KARAKAYA- Teşekkür ederim.

ENVER- Arkadaşlar, hepimizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Ben İstanbul'dan geldim ve 50. meslek yılım daha ilk günkü gibi enerji dolu halde çalışma, gayret içerisindeyim. Üç komisyonda çalışıyorum. Şimdi vakit fazla almamak için Sayın Başkanımıza önce şu yazıyı vermek istiyorum, ondan sonra fazla vaktinizi almadan müsaadenizle konuşmak istiyorum. Rica edeceğim, bir okur musunuz?

ERKAN KARAKAYA- Devlet hükümet, oto, beyaz eşya, mobilya sektörleri başta olmak üzere son 12 ay içerisinde destekler yapıyor. 4-5 Nisan 2019 İstanbul çevresi, İstanbul İmar Müdürlüğünde yapı denetim sektörüne nasıl bir can suyu verileceğini sordum. Sayın Murat Kurum Beyin İstanbul'daki 3 toplantısında bu can suyunu yazılı, sözlü sordum, cevap beklemekteyim.

ENVER- Bunun yan tarafta bir yazı var.

ERKAN KARAKAYA- Vallahi öyle ki yazıyı da zor okuyorum, onu da söyleyeyim. TMMOB bu konuyu takibini mümkün ve arz, rica ederim. Bu konunun takibini istiyorsunuz.

ENVER- Evet, şimdi efendim, bugün de yine burada Çevre Şehirlikten gelmiş Şube Müdürü Beyefendiye benzeri aynı yazıyı ilettim. Biz çok yakın takip etmezsek onlar söyleniyor, söz veriliyor. İstanbul'dan

Bakanlıktan beni 3 defa aradılar. Ben Altıgen Yapı Denetimde çalıştım bir yıl kadar, yapı denetimdeki bizim patronu da aradılar. Yani çok özür diliyorum, Bakanlık için asla yakıştıramadığım bir şey var. Burada söylemekten acı çekiyorum, üç maymuna benzer bir hava esiyor. Ben 2001’de Ankara’da Bakanlıkta Proyap Yapı Denetim adına başından beri, demek ki 18-19 yıldan beri bu işi takip ediyorum. Yani hepimizin candan yürekten bu işe elini taşın altına koyması lazım. Bakanlık 2001’de ne yaptı? Biz kargo kuramıyoruz, özel sektöre bu işi yaptırmaya çalışıyoruz. Şimdi de benzeri maalesef sıcak yaklaşımı gösteremediklerini büyük acı ve üzüntü içinde söylüyorum. Yapacağımız nedir? Hepimiz ucundan kenarından bu çabayı sarf edip, onların tavırlarını bizim isteğimiz yönünde çevirmek için yoğun çaba sarf etmemiz gerekiyor.

Şimdi arkadaşlar, bakın, tavsiye ve pazarlamada enteresan bir şey var. Bir, karşınızdaki birileri size şiddetle karşı çıkıyorsa, o bir süre çaba sarf ettiğiniz zaman sizin fikrinizi en iyi kabul eden olarak görülüyor. Bu 10 firmada ben bunu dinledim, dolayısıyla yoğun çaba sarf edersek şimdi bize böyle dirsek gösterenler kesinlikle bir gün bizim paralelimize gelecek, ama yürekten, candan koşmamız lazım. Herkesten aşuredede bir nohut, bir nar tanesi atmak için arkadaşlardan istirhamım var. Eşle, dostla büyütelim, yani çevremizdeki insanlara anlatalım, biz bu acılardan kurtulalım, hepimiz kurtulalım, ülkemiz de kurtulsun. Yani Japonya’yı yeniden mi keşfetmeye çalışıyoruz, neden Japonya’da problem olmuyor, başka ülkelerde neden olmuyor? Soğukkanlılığımızı üstümüzden atalım. Çanakkale’de bizim dedelerimiz, büyüklerimiz böyle kirpi misali mermilerin içinde ve 12 yıllık askerlik yapan ailelerde insanlarımız var. Bu acıyı hissedelim, koşalım. Ben 75 yaşındayım, ölünceye kadar bu işe koşmak istiyorum. Sizlere inanıyorum, sizlerde de bu heyecan var, daha fazlası var. Ben garip bir kişiyim, ama sizlerden de eşi-dostu teşvik edip, bu işe candan yürekten sarılıp bunları pes ettirmemiz lazım. Saygılar.

ERKAN KARAKAYA- Teşekkür ederiz, sağ olun. Buyurun Recep Bey.

RECEP KESKİN- Değerli hazirun, gerçekten teşekkür ederiz bu saate kadar burada kaldığınız için, ben meteoroloji arkadaşına cevaben bir şeyler anlatmak ve konuyu açmak için söz aldım. Biz bu yasa çıktığında imar komisyonunda görevliydim odada, o günden beri biz gerek 595 sayılı Yasa, gerekse 4708 sayılı Yasaya tepkilerimiz çok büyüktü. Tepkilerimizin esası da müteahhitle yapı denetim

kuruluşunun pazarlığının ortadan kalkmasıydı. Ben yapı denetim sistemi başladığından beri yapı denetim işiyle uğraşıyorum. En büyük sıkıntım müteahhit bana geldiğinde ben şunları eksik yapacağım, şunları yapmayacağım, eğer müsaade edersen işi sana vereyim, yoksa vermeyeceğim diye geliyordu elektronik görevlendirme çıkıncaya kadar, bu elektronik görevlendirmeyi biz 2000’li yıllardan beri arzu ettik, istedik. Bu pazarlığın ortadan kalkması için işte bu yılın başında gündeme geldi. İnşallah onun altındaki sorunlar da kısa zamanda böyle...

SALONDAN- ... (34.15)

RECEP KESKİN- 2000 yılından beri biz bu elektronik görevlendirmenin çıkmasını ve pazarlıkların ortadan kalkmasını istiyorduk. Defalarca Bakanlığın önünde bu konuda ısrarlı girişimlerde bulunduk, gazetelere sürmanşet yazılarımız çıktı bu çirkin pazarlığı önleyebilmek için, sadece para pazarlığı değil, müteahhit kalite pazarlığıyla geliyordu. Tabii istisnalar kaideyi bozmaz, ben bütün müteahhitler ve bütün yapı denetim kuruluşları için söylemiyorum. Bir de yapı denetim kuruluşu kolayca kuruluyordu. Müteahhitler bir araya gelip kendileri yapı denetim kuruluşları kuruyordu sadece kendi yaptıklarını onaylaması için, bunların mutlaka sınırlandırılması, dizginlenmesi, kontrol altına alınması gerekiyor. Şu andaki bugünkü 2019’da uygulanan elektronik görevlendirme işi inşallah birçok sorunu ortadan kaldıracaktır. Burada esas olan yapı denetim kuruluşlarının sınırlandırılması, eğer sınırlı olursa, kolay kurulmazsa yapı denetim kuruluşu merdiven altı yapı denetim kuruluşları ortadan kalkar. Etik değerlere, mesleğine, yapılan projelere uygun inşaat yapılmasına özen gösteren yapı denetim kuruluşlarıyla bundan sonraki günlerimizi geçiririz diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

ERKAN KARAKAYA- Teşekkür ederiz. Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Buyurun.

YILMAZ KOLOT- Arkadaşlar, merhabalar. Şimdi benim burada konuşmak istediğim tek şey var: İşin mali yönü, başka örnekler de vereceğim. Yapı denetimin maliyeti konusunda bir şey söylemek istiyorum. Maliyet arkadaşları tatmin etmiyorsa, buradan hiç kimse iyi sonuç alamaz. Yani projeleri dengeli de dağıtsak, çünkü çok iyi projecileri bulamayız, yani piyasanın duayen mühendisleri var. Bunlar oraları bırakıp da gelir mi yapı denetime, ama aynı arkadaşlar

Almanya’da gelir yapı denetime, orada duayen mühendisler yapı denetimde çalışıyorlar, burada çalışmıyorlar. Çünkü bedavaya bu iş olmaz, bedavaya işte öyle yapar. Bugün mesela, adliye mensuplarının maaşları fena değil, ama Avrupa’daki kadar da güzel değil, ama diğer personelden iyi, subayların maaşları fevkalade iyi mesleklerine göre, bizim oradaki yapı denetimler 600 lira, 800 lira, 1 000 lira, 1 500 lira, 2 000 lira asgari ücret burada sonuç alınacağına inanmıyorum ne dersek diyelim. Teşekkürler.

ERKAN KARAKAYA- Teşekkür ederiz. Başka söz salondan almak isteyen? Semih, buyurun.

SEMİH TEMİZKAN- Tekrar merhabalar arkadaşlar, ben forum bölümünden ziyade sunum sırasında eksik bıraktığım bir konuyu sizlerle paylaşmak için söz aldım. Gülsüm Hanımın konuşması sırasında bahsetmiş olduğu şu an istatistiki durum nedir, o konuyla ilgili çok kısaca bir bilgi vermek istiyorum. Yüksek Onur Kurulumuz 15. toplantısını geçtiğimiz hafta yaptı bu döneme ait, ortalama her toplantımızda ben global olarak rakamları vermek durumundayım. Ortalama her toplantımızda 100 civarında dosya üzerinde işlem tesis ediyoruz. Dolayısıyla şu ana kadar 1 500 civarında dosya incelememiz söz konusu oldu. Burada şuna dikkatinizi çekmek isterim: Yüksek Onur Kuruluna gelen dosyalar ağır cezalar ve disiplin işleminin yer olmadığı yönünde Bakanlığın itiraz etmiş olduğu dosyalar, onun dışındaki dosyalar bize gelmiyor biliyorsunuz. Sistemi bu şekilde değerlendirmekte fayda olduğu kanısındayım. Oransal olarak da şöyle bir yaklaşım söz konusu olabilir: Yaklaşık yüzde 50 civarında yapı denetim dosyası geliyor ağırlıklı olarak ağır cezalara muhatap olan, yüzde 40 civarında mesleki denetim dosyaları geliyor, yüzde 10 civarında da şantiye şefliği ya da işte görevi suiistimal, benzeri konularda dosyalar geliyor. Bilginize sunmak istedim, teşekkür ederim.

ERKAN KARAKAYA- Teşekkür ederiz, sağ olun. Salonda başka söz almak isteyen arkadaş var mı? Bu arada Semih bahsederken bir konu aklıma geldi. Leman Hanım bahsetti, ben daha önce Yüksek Onur Kurulu üyesiydim, bu sene değilim, 6 yıl o işi yaptım. Bir dosyaya bakmıştım yapı denetimden gelen, İstanbul’ dandı. İnşaat mühendisi arkadaş meslekten men almış, ama yaşı 91 yaşındaydı. Buyurun, siz değerlendirin. 91 yaşındaki arkadaşımıza bu sistem nedeniyle meslekten men cezası vermek zorunda kaldık. Arkadaşlar, kapatmak

istiyorum forumu söz almak isteyen yoksa yarın sabah 4. Oturumda buluşmak üzere forumumuzu kapatıyorum. Katkı ve katılımınız için teşekkür ederiz.

4. OTURUM

Oturum Başkanı: Gazi İPEK

(TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

SUNUCU- Değerli katılımcılar, sayın konuklar; Sempozyumumuzun 2. Gününe hoş geldiniz. 4. Oturumu açmak üzere Oturum Başkanı Elektrik Mühendisleri Odası Başkanı Sayın Gazi İpek’i kürsüye davet ediyoruz.

GAZİ İPEK- Değerli meslektaşlarım, değerli konuklar; hepiniz hoş geldiniz. Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliği adına yapılan Yapı Denetim Sempozyumunu 4 odamız yürütmekte, dolayısıyla 4 odamız adına bu çalışmalarda yaptıkları emeklerine teşekkür ederiz kendilerine, sağ olsunlar. Özellikle düzenleme kurulu başkanlarımız gerçekten çok büyük emek veriyorlar ve onlara da ayrıca teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Değerli katılımcılar, bize düşen bölüm: “*Yapı Denetimine Sistemik Yaklaşım*” diye bir başlığımız var. Bu başlıkta 4 konuşmacımız var ve dolayısıyla bu 4 konuşmacımız yaklaşık olarak 15-20 dakikalık sunum yapacaklar, sonra sorulara geçeceğiz. Önce kendilerini buraya bir davet etmek istiyorum. Nusret Bey, buyurun, Nusret Suna, Tuğba Arslan, Gülsüm Tugay, Dr. Serkan Engin. Konuşma sıramız zaten gündemde belli, yalnız 15-20 dakika arası bir sunum yapılacak. Bu sunumdan sonra soru sormak isteyen arkadaşlarımızdan soruları yazılı olarak istiyoruz. Tek tek her konuşmacıdan sonra sorular gelecek, ama soruların cevabını toplam konuşmalar bittikten sonra topluca yapılacak. Onun için soru kısmında kâğıt ihtiyacı varsa arkadaşlar yardımcı olsunlar ve dolayısıyla soruları bu şekilde almak istiyoruz. Birinci sunum “*Yapı Denetimine Kamusal Bakış*”, zaten bu konu Türkiye’nin şu an en güncel konularından birisi, özellikle İstanbul depreminden sonra Türkiye yerinden oynadı açıkçası ve dolayısıyla çok önemli bir meselenin önümüzde olduğunu görüyoruz. Türkiye gerçekten böyle bir depremi taşıyacak ekonomik ve psikolojik şartlara bile sahip değil, özellikle 99 depremini İstanbul’da yaşamış biri olarak üzerinden 20 yıl geçtiği halde ciddi önlemler alınmadığını biliyoruz. Dolayısıyla o günün uzmanlarının 30 yıl içerisinde 7-7.5 şiddetinde bir deprem beklediği bir Türkiye’de ve İstanbul’da maalesef bu süreç doğru değerlendirilmemiştir ve iletişimde bile alınan o iletişim vergileri biliyorsunuz depremle ilgili alınıyor, bunların da kaynakları ve nerede kullanıldığı şu anda belli değil. Dolayısıyla bizim önümüzde çok ciddi bir sorun var. Yani yapı denetim meselesi evet, bu Türkiye’nin deprem gerçeğiyle birlikte yeni bir şeye sahip olmuştur. Bu anlamda yapı denetimle ilgili konuşulacak her şey çok önemli, özellikle kamusal bakış çok belirleyici öneme sahip, bunun için de Sayın Nusret Tuna’yı konuşmasını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

NUSRET SUNA- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli katılımcılar, bu sıcak gündem maddesi olan Sayın Başkanın da söylediği gibi depremi bekleyen bir Türkiye, özellikle Marmara bölgesinde bu deprem tehlikesi beklenirken TMMOB'un, TMMOB Yönetim Kurulunun yapı denetimi tekrar gündeme alıp böyle bir sempozyum düzenlemesine teşekkür ediyoruz. Ayriyeten düzenleme kuruluna, emeği geçen, emek koyan, uzunca bir süre çalışıp bizi bugüne bu sunumu önümüze getiren düzenleme kurulu ve yürütme kuruluna İstanbul Şube olarak teşekkür ediyoruz.

Bugün benim konum yapı denetimine kamusal bakış, ama tabii konu dar olduğu için bazı sunumlardan ortak görüşler olacak, birbiriyle kesişen noktalar olacak. Mümkün olduğu kadar bazı yerleri hızlı geçmeye çalışacağım ve 20 dakikada tamamlayacağım. Sunum içeriğimiz yansıda görüldüğü gibi bir giriş yapacağım, yapı denetim nedir, insan hakkı olarak yapı denetimi, yapı denetimine kamusal bakış ve sonuçları sizlerle birlikte değerlendireceğiz.

Ülkemizde son 100 yılda 100'den fazla yıkıcı deprem meydana geldiğini hepimiz biliyoruz. 1999'da yaşadığımız yıkım önceki depremlerden ders alınmaması nedeniyleydi. 99 depremlerinden çıkarılmayan dersin bedeliyse 2011 Van depreminde tarifsiz bir acıya sebebiyet verdi, hepimiz bunu yaşadık. Son bir yıl içinde kentin değişik noktalarında binalar kendi kendine çöküyor, her afette aynı tabloyla karşı karşıya kalınıyor. En son yaşanan 26 Eylüldeki 5.8 büyüklüğündeki İstanbul depreminde yaşananlar yapıların, hatta kamu yapılarının durumu kamu yönetiminin önlem alma ve afete hazırlık, müdahale çalışmalarında yaşanan çaresizlikler denetim konusunun sorgulanmasını bir kez daha gündeme getirmiştir. Yapı denetimi güvenli, sağlıklı, yaşanılabilir yapı üretiminin olmazsa olmazıdır. Depremlerin yıkıcılığını ve depreme bile maruz kalmadan binaların yıkılmasını önleyecek yegane yol olarak görüyoruz. Ertelenemez, ihmal edilemez toplumsal ve insani sorumluluktur diyoruz. Kentsel dönüşüm ve yapısal dönüşüm süreçlerinde de yapı denetiminin etkili bir pozisyon alması sağlanamazsa yapıların dönüştürülmesi kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm olacaktır. Dolayısıyla riskli yapının tespitinden güçlendirilmesine, yıkılmasından yeniden yapılmasına kadar sürecin TOKİ muafiyetinin ortadan kaldırılarak denetime açılması asıl ihtiyacımız olan güvenli yapı üretimini sağlayacaktır dedikten sonra insan hakkı olarak yapı denetimini

sizlerle kısaca bir paylaşmak istiyorum.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi barınma hakkını insan hakkı olarak tanımlamaktadır. 1985 tarihli Birleşmiş Milletler Evrensel Tüketici Hakları Bildirgesinin 1. maddesi: *“Temel ihtiyaçların karşılanması hakkı, barınma, ısınma, aydınlanma, içecek ve kullanılacak su bulma, haberleşme, ulaşım tüketicilerin en temel ihtiyaçlarıdır. Her tüketici bu temel ihtiyaçların karşılanmasını talep edebilir”* der ve hükme bağlanmıştır. Ülkemizin yasal düzenlemelerini bu bildirilere uyumlu hale getirme ve yurttaşlarının sağlıklı ve güvenilir konut edinmesi güvence altına almak zorunluluğu da bulunmaktadır. 82 Anayasasında bu hak *“konut hakkı”* başlığı altında tanımlanarak güvence altına alınmıştır.

Madde 57’de şöyle der: *“Devlet şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır. Ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler”* Toplumsal yaşam ilkeleri yurttaşların sadece yaşam konforunu değil, canlarını da riske sokabilecek olumsuzluklardan bireylerin korunmasını gerektirir. Toplumsal yaşam sürecinde devlet ve kamu düzeni kavramlarının doğuşuyla birlikte artık devlet yurttaşların can ve mal güvenliğini sağlayacak kamusal önlemler almak zorundadır.

Tarihte bilinen ilk Anayasa ve Medeni Kanun karışımı olan hepimizin bildiği Hammurabi Yasalarında olduğu gibi bu tür düzenlemelere 4000 yıl önce yer verilmiştir. Modern devletlerdeyse ilk yazılı Medeni Kanun 1802 Napoleon Code Civil’de benzer hükümlerin yer aldığı da bilinmektedir. Avrupa kültürü içinde geliştirilmiş ulusal Medeni Kanun metinlerinin hemen hemen hepsinde yurttaşın insan gibi yaşatma arayışının bir parçası olarak yaşam mekanlarının güvenliği ve kalitesi vurgulanmaktadır.

Değerli katılımcılar, şimdi yapısal denetime kamusal bakışı sizlerle paylaşmak istiyorum. Sağlıklı bir yapı üretim sürecinin tek teminatı bağımsız ve yetkin bir denetim sistemidir. Bu sistemde gerek planlama, gerekse imalat, denetim mühendislik ve mimarlık hizmeti özünde bir kamu hizmetidir. Kamu hizmeti siyasal organlar tarafından kamuya yararlı olarak kabul edilen bir kamu kuruluşunun ya kendisi ya da gözetimi altında özel kesim tarafından yürütülen faaliyetler olarak tanımlanabilir. Kamu idaresinin kamu hizmetlerini

bizzat üstlenmesi yerine özel şirketlere yetkilendirme yoluyla devretmesi yeni değildir. Kamu kurumlarının karşılaştığı sorunlara kesin çözümler bulunamaması, kamu hizmetlerinden istenilen kalitede ve verimlilikte gerçekleştirilememesi ve bu sorunların giderek artması nedeniyle yeniden yapılanmalar kamu yönetimi için gereklilik haline dönüştüğü de bir gerçektir.

Ülkemizde yapı denetim sorununu çözmek için atılan ilk adım 10 Nisan 2000 tarihinde yürürlüğe giren 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameydi. Kararnamenin iptalinin ardından 29 Haziran 2001 tarihinde 4708 sayılı Yapı Denetim Hakkındaki Kanun yürürlüğe girdi. Yapı Denetim Yasasıyla devletin asli ve değişmez görevi olan kamunun can ve mal güvenliğini doğrudan etkileyen yapı denetimi işi yapı denetim şirketlerine devredildi. 4708 sayılı Yasada denetim sistemi ticari şirketler üzerinden kurgulandığını görüyoruz. Yasa gereği denetim firmaları denetim hizmetlerini yapı sahibi adına yürütmekle yükümlüdür. Ancak 01.01.2019’da başlayan elektronik dağıtıma kadar yapı sahibinin bu yükümlülüğü müteahhitlere devrettiğini de gördük, bu süreci birlikte yaşadık. Müteahhitlerin kendisini denetleyecek firmayı seçmesi hizmetin kamusal niteliğini ortadan kaldırmaktadır. 01.01.2019’da başlayan elektronik dağıtım sisteminin mevcut sisteme etkileri henüz daha analiz edilememiştir ve bunun sonuçlarını da birlikte incelememiz gerekiyor. Yapı denetim sisteminde proje ve yapı denetçileri Bakanlık tarafından yetkilendirilen kamu adına denetim yapan kamu hizmeti sunan meslek sahipleridir ve kanun gereği ilgili idareye karşı sorumlu ve de bunun sonucunda kamu görevlisi olarak hukuki ve cezai sorumluluklar taşımaktadır.

Kanunun 9. maddesi uyarınca yapı denetim kuruluşu ortak denetçi mimar ve mühendislerin kamu görevlisi gibi görevi kötüye kullanma suçuyla yargılanabilmeleri durumları söz konusudur. Çağdaş toplum içinde yer alan meslek kuruluşları demokrasinin ve kamu düzeninin vazgeçilmez unsurlarıdır. Kamu güvenliğinin sağlanmasına yönelik görev alan her bireyin teknik kapasite ve becerisinin bilimsel temellere dayanarak belirlenmesi, bilgi ve mesleki yeterliklerinin belli periyotlarda ölçülmesi gerekmektedir. İptal edilen 595 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamede denetçi belgelerinin verilmesi ve izlenmesi görevi TMMOB’a verilmişken bu görev 4708 sayılı Yasayla TMMOB’dan alınarak o günkü adıyla Bayındırlık Bakanlığına

aktarılmıştır. 2013 yılına kadar denetçi belgesine sahip olan mimar ve mühendislerin hizmet içi eğitim programlarına katılma zorunluluğu kaldırılmış, ancak bu zorunluluk Şubat 2013 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelik değişikliğiyle maalesef kaldırılmıştır. Yürürlükteki mevzuatta yapım sürecinde yer alan denetçilerin mühendislik becerilerinin ölçülmesine yönelik meslek içi eğitimlere katılması gerekliliğine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Bakanlık yaptığı mevzuat değişiklikleriyle tekniker, teknisyen ve teknik öğretmenlerin de şantiye şefi ve yardımcı kontrol elemanı olarak görev alma yetkisini vermiş durumdadır. 2 Haziran 2019'da yürürlüğe giren şantiye şefleri hakkındaki yönetmelikle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan veya yaptırılan yapılarda mimar, mühendisten başka şantiye şefliğini kabul etmeyen devlet 5 kat ve 2 000 m²'ye kadar olan yapılarda teknik öğretmen görevlendirmesine olanak tanımış ve nitelikli mühendislik, mimarlık hizmeti verilmesine ilişkin ciddi sorunlara bir yenisini eklemiştir. Değerli katılımcılar, 5 kat ve 2 000 m²'ye kadar olan yapı dediğiniz andaki Türkiye'deki yapı stokunun minimum yüzde 70'ini kapsıyor ve siz bunu mühendis ve mimar olmayan eğitimini almamış kişilere denetim hakkını veriyorsunuz, gerisini siz düşünün.

İmar barışı adı altında çıkarılan kapsamlı imar affıyla mimarlık ve mühendislik hizmeti almayan ve kanun kapsamında bu hizmetleri alması talep edilmeyen yapılar herhangi bir kontrol mekanizması olmaksızın kayıt altına alınarak yasal statü kazandırılmış ve mühendislik ve mimarlık mesleği hiçe sayılarak kamunun can ve mal güvenliği yapı sahibinin beyanına teslim edilmiştir. Bunun en son acı örneğini 21 Şubat 2019 tarihinde İstanbul Kartal'da 21 vatandaşımızı kaybettik ve bu yapı imar affına müracaat eden bir yapı, bu yapı kendi kendine çökmüştü.

Bilindiği gibi TOKİ gibi büyük ölçekli konut projesi üreten kuruluşlar yapı denetim sistemi dışına çıkartılmıştır. TOKİ bir kamu kuruluşudur. Yani kamu yönetiminin bir parçasıdır, dayanağını yasalardan almaktadır, dolayısıyla topluma karşı sorumluluğu da bulunmaktadır. Kamusal yararı, toplumsal çıkarları ön planda tutmak zorundadır. Bu zorunluluğu yerine getirip getirmediği ancak ve ancak denetimle mümkün olabilecektir. Güvensiz yapıların ciddi sorun olarak toplumsal hayatı etkilediği bir ülkede binlerce insanın barınacağı büyük ölçekli projeleri denetimden muaf tutmanın izahı mümkün değildir.

Sınırsız yetkilerle donatılan, kamu kaynaklarını dilediği gibi kullanan, büyük kentlerde arsa stoku oldukça sınırlıyken hazine arazilerinde konut projesi gerçekleştiren, özellikle de değerli araziler üzerine lüks konut yaparak hem rant sağlayan, hem de kuruluş felsefesine ters düşen TOKİ'nin bütün gücünü kamudan sağlamış olmasına rağmen kamusal denetimden muaf tutulması gerekçesi ne olursa olsun düşündürücü ve tartışmaya açık bir konu olarak karşımızda durmaktadır.

İnşaat işinin teknik ve bilimsel çerçevede kamu yararına süre, maliyet ve kaliteden ödün vermeden sürmesi için tüm mevzuatın bütünlükçü bir yaklaşımla yeniden hazırlanması, devletin teori ve pratikte gerekli iradeyi göstermesi, sorumluların ve sorumlulukların tanımlanması, değerlendirilmesi ve taraf arasında paylaşılması önem taşımaktadır. Yapı denetim sistemi devlet ve özel sektörün katılımını içeren her iki tarafın da güçlü yanlarından faydalanılarak katkı sağladığı kamu yararını ve mühendislik ve bilimsel değerleri ön planda tutan etkin ve üretken bir sistem olarak yeniden tasarlanabilir diyoruz. Kamu yapılarının genel niteliksizliği nedeniyle uğranılan maddi kayıpların ve manevi yıpranmanın ortadan kaldırılması devletin zedelenecek hukuk ve adalet düzenine olan inanç ve güvenin yeniden kurulması, mühendis ve mimarların mesleki etik değerlerinin ve mesleki kültür bilincinin gelişmesi önem taşımaktadır.

Yapı üretim sürecinde yer alan kurum, iş sahibi, proje tasarımcısı, yüklenici ve denetçilerin birbirlerini denetleyici nitelikleri göz önünde tutulması, yapı denetimiyle ilgili düzenlemenin kamu-özel ayrımı yapılmadan bütün yapılar için geçerli olması, yapı denetim süreci içinde yer alan denetçilerin bağımsız kurullar tarafından denetlenmesi ve de bu kurullarda belediye, Bakanlık ve meslek odası temsilcisinin yer almasının sağlanması çok da zor değildir diye düşünüyoruz.

1938 tarihli Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa ihtiyacı karşılamaktan uzaktır değerli katılımcılar, bu durum gerek teknik bilgi ve yeterli deneyim sahibi olmayan mühendislerin, gerek tasarım, gerekse yapım aşamasında standart dışı yapılar üretmesine imkân vermektedir. Bu durumda tüketici mağdur olmakta, kamusal düzen zarar görmektedir.

Sonuçlara geçtim Sayın Başkan, şimdi sonuçları şöyle bir gözden geçirecek olursak güvenli ve yaşanılabilir kentlerle birlikte yeni mekanların üretilmesi, imar ve yapı üretim sürecinin her adımının doğru atılması ve bütünlüklü bir planlamanın yapılmasıyla yakından ilgili bir konudur. Bu kapsamda ruhsatlı ve iskânlı konut sunumunun yetersiz olması bu eksikliğin ruhsatsız ve iskânsız konut sunumuyla karşılanmış olması ülkemizin temel bir gerçeği olarak karşımızda durmaktadır. Sağlıklı bir yapı üretiminin ve yapılaşmanın temel ögesi sağlıklı bir planlama ve imar uygulamalarıdır. Sıkça yapılan imar değişiklikleri ve imar tadilatları güvenli yapı üretimi ve güvenli kentlerin oluşmasının önünde duran bir engel olarak görülmelidir. Yapı denetçiliği bir meslek insanının birikimiyle ilgili bir aktivitedir. Sistemin önemli unsurları olmakla birlikte yapı denetimi konusu bütünü itibarıyla bir meslek değil, bir meslek insanının, yani mühendis ve mimarın yapması gereken bir faaliyet alanı olarak görülmelidir. Yapı denetim mühendislik mesleğinin ileri bir uzmanlık alanı olarak görülmesi, ikinci bir iş veya emeklilikte ikinci bir iş olarak değerlendirilmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Kamusal bir denetim olan yapı denetiminin amaçlanan nitelikte olabilmesi için denetimde aktif rol alan mimar ve mühendisler yasal düzenlemelerle kendi meslek odaları tarafından denetlenip sicilleri tutulmalıdır. Tüm yasal düzenlemelerin bir bütün olarak değerlendirilerek İmar Kanunu, Yapı Denetim Kanunu, Yapı Kanunu, Kentsel Dönüşüm Kanunu, Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanun ve Mesleki Sorumluluk Sigortasıyla İlgili Kanunlar bir bütün olarak ele alınmalıdır. Denetçi ve kontrol elemanı mimar ve mühendisler ve yardımcı kontrol elemanlarıyla şantiye şefi mimar, mühendisler için mesleki sorumluluk sigortası sisteme dahil edilmelidir.

Mevzuattan kaynaklı birçok sorumluluğu bulunan mühendis ve mimarlara uygulama sürecinde yetki de verilmelidir. Onaylı uygulama projelerinde imara uygun değişiklikler sonradan proje tashih ve tadilatı yapılması şartıyla yapı sahibi ve yapı müteahhidinin talebi, proje müelliflerinin oluru ve yapı denetim kuruluşlarındaki ilgili denetçi, mimar ve mühendis onayıyla yapılabilir. Merkez yapı denetim komisyonu ve il denetim komisyonlarında TMMOB ve ilgili diğer taraf temsilcilerinin bulunması sağlanmalıdır. Yapı üretim sürecinin unsurlarından olan müteahhitlik kurumu yasal altyapıya kavuşturularak bu alan isteyen herkesin faaliyet gösterebileceği sektör olmaktan çıkarılmalıdır.

Yapı denetim kuruluşları bir kamu görevi yerine getirmektedir. Bu nedenle bu kuruluşların oluşturulmasında gereken titizlik gösterilmeli, güvenilen bir kamu kuruluşu gibi görülmeli, saygı gören kurumlar olmalıdır. Yapı denetim firmalarının pencere boyutu gibi nedenlerle kapatılmasının önlemi alınmalıdır. Mesleki yeterlilik kurumu tarafından ustalara verilen sertifikaların yapı denetim şirketleri tarafından dikkate alınması gereklidir.

Denetleme sürecinin en temel bölümü denetleyenin yapandan daha iyi bilmesi hususudur. Değerli katılımcılar, bunu çok çok önemsiyoruz. Bu anlamda ölçme ve değerlendirilmesi yapılamadığı için sorunların en büyük sıkıntısı buradan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle yasada yetkinlik konusu ele alınmalıdır. Ücret politikasının bütün dünyadaki standart konulara getirilmesi gerekmektedir. Planlama ve tasarım yapım teknolojileri, kullanılan malzeme yapı denetimin en önemli ayağı olduğu da unutulmamalıdır. Yapı denetim uygulama yönetmeliğinin uygulamasında bir diğerinin kusurundan dolayı sorumlu tutulmanın verdiği sıkıntıların önlenmesi için görev tanımının çok net ortaya konulması gerekmektedir. Yapı kalitesinin sürekli olarak tartışılır olması mühendislik mesleğinin de güvenilirliğini azaltmaktadır. Meslek yaşamında edinilen birikim ve deneyim teknik bilgi düzeyinin yükselmesi, insani ilişkiler, mesleğin etik ve ahlaki değerleri, teorik düzeyde edinilen bilgilerin yapı üretim sürecinde uygulamaya girmesi, okul sonrası başlayan ve hiçbir zaman bitmeyecek yaşam boyu eğitime ihtiyaç vardır diyoruz.

Yapı denetimlerde istihdam edilen meslektaşlarımızın kalitesinin yükseltilmesi için eğitimin zorunlu tutulması ve sertifikalandırılmaları konusunda çok büyük bir birikimi olan meslek odalarının belirleyici olması sağlanmalıdır. Mevcut Yapı Denetim Yasasının değiştirilerek mesleki yeterliliği esas alan, mesleki sorumluluk sigortasını sisteme ekleyen, teknik kaygının ticari kaygının önüne geçtiği, meslek odalarının, özellikle İnşaat Mühendisleri Odasının özne olduğu ve bir kurul tarafından belgelendirilen meslek insanların denetim sürecinde bulunduğu bir sisteme önemle ihtiyaç vardır diyoruz. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

GAZİ İPEK- Nusret Beye güzel sunumu için teşekkür ederiz. Yalnız süreler biraz aşarsa, onları soru kısmında galiba kısıtlayacağız, öyle anlaşılıyor. İkinci konuşmacımız “*Kamu Yapılarının Denetimi*”ni sunmak üzere Tuğba Hanım, buyurun.

TUĞBA ARSLAN- Merhabalar, kendimi kısaca tanıtmak istiyorum. Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yönetim Kurulu üyesiyim. 2005 yılı Gazi Üniversitesi mimarlık bölümü mezunuyum. 4 yıl serbest sektörde çalıştım, daha sonra devlet memuru oldum, 2 yıl Ardahan Çevre Şehircilik İl Müdürlüğünde görev yaptım, yaklaşık 8 yıldır da Çevre Şehircilik Bakanlığı, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Proje Dairesi Başkanlığında görev yapmaktayım. Yaklaşık 10 yıldır devlette görev yaptığım süre içerisinde birçok kamu binasının denetimini yürüttüm. Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni binasının 1.5 yıl yapı denetiminde görevinde bulundum ve şu anda da Çanakkale'deki 246 tane afet konutunun kontrol heyetinde mimar olarak görev yapmaktayım. Aslında kamu yapılarının denetimi, yapı denetim sisteminden biraz daha farklı, sıkıcı olmasın diye farklı bakış açısıyla size sunmak istedim.

Kamuda, teşkilat yapısına ve yapım işinin niteliğine göre denetim hizmetleri şekilleniyor. İçerikten önce bu durumdan bahsedeceğim, daha sonra ise bu kamu yapılarının denetimiyle ilgili mevzuatlardan çok yönlü bir bakış açısı ile bahsedeceğim. Devletin teşkilat yapısı eskiden tek bütçe ve tek sistemde ilerlerken şimdi ise genel bütçe, özel bütçe, işte kamu iktisadi teşekkülleri ve benzeri birçok oluşuma dönüştü. Dolayısıyla bu oluşumlara göre kamu yapılarının denetim sistemleri değişmeye başladı. Normalde aslında mantık hep aynı, bir otokontrol sistemi var. Bu sistemi denetleyen başka bir sistem daha var. Eğer iş çok büyük ve oradaki teknik kadro yetersizse, genelde kamu yapı denetimleri danışmanlık hizmet alımı ihale yöntemiyle yapılıyor. Herhangi bir firmaya ihale açılıyor, daha sonra firma ihaleyi aldıktan sonra bütün denetim hizmetleri o firma tarafından sağlanıyor. Bu firmayı denetleyen de bir kamu görevlisi var. Yani gene kamu görevlisi ikincil olarak bu süreci denetliyor. Birincil süreç, asıl yani olması gereken kısım başka bir müşavirlik ya da danışmanlık firması tarafından yürütülüyor.

Diğer durumlardaysa, mesela Çevre Şehircilik Bakanlığında (Toki kısmı hariç) müşavirlik hizmeti satın alınmamaktadır. Genelde bizim teknik kadromuz yeterli olduğu için yapı denetim işleri bizim kendi bünyemizde gerçekleştiriliyor. Dolayısıyla mevzuatlar da bunun üzerine kurulu. Bununla ilgili mevzuatlar o kadar eski ki yenilenmemiş durumda. Kamu binaları denetim mekanizmasını anlatan mevzuat ilk Bayındırlık zamanında Bayındırlık İşleri Kontrol

Yönetmeliği olarak uygulanmış.1979 yılında çıkmış, benden yaşlı, Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesi var, o da 84 yılında çıkmış ve bunlar daha sonra 2002 yılına kadar güncelleme olmamış. 2000'lere kadar 4735 sayılı Kanun henüz çıkmadığı için o yönetmeliklerle ve şartnamelerle idare edilmiş, daha sonra da bu 4735 sayılı Kanun eki olarak ek 8'de Yapım İşleri Genel Şartnamesi 2002'de tekrar düzenlenmiş. Aslında çok paralel içeriklerde, sadece tariflerde ve ihale yönteminde ve yapım yönteminde değişikliklerden dolayı maddeler kendi içerisinde değişmiş. Daha sonra tabii bir de bunun tamamlanma süreci, yani yapım işleri muayene ve kabul yönetmeliği gene 2002'de aynı şekilde aynı zamanda yayınlanıyor. Daha sonra da denetim hizmetleriyle ilgili bizim Bakanlık tarafından 1.5 yıl önce bir yönetmelik yayınlandı. Kısa bir yönetmelik, bunun tariflerini netleştirdiği, iş kalemlerini belirttiği bir yönetmelik oldu.

Şimdi bu konu mevzuat yoğunlukta olduğu için ben iki taraflı bir bakış açısı ile size sunmak istiyorum. İş başlarken, yapım aşamasında ve işin bitimine kadar geçen sürede yüklenicinin ve yapı denetim teşkilatının neler yapması gerektiği ile ilgili. Öncelikle denetim hizmetlerini gerçekleştirmesi için yapı denetim teşkilatı kuruluyor. Sözleşme ve eklerine, şartnamelere ve uygulama projelerine, iş programına ve en önemlisi sürekli hatırlatacağım fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılması kısmında sorumlu olan bir teşkilat bu. Bu ihale bittikten, sözleşme imzalandıktan kısa bir süre sonra oluşturuluyor. Bakanlık ve diğer kamu kurumu yetkilileri tarafından, genelde özel fonksiyonlu büyük yapılarda mülki denetim amirliği diye bir birim kuruluyor. Mülki kontrol amirliği biraz daha özerk çalışıyor çok büyük işlerde, denetim amiri, denetim şefi, denetim mühendisi ve denetim mühendis yardımcısı diye yönetmelikte belirtilen kavramlar var. Ben bu zamana kadar denetim mühendisi yardımcısını görmedim. Hani o görev var, ama gerçekte tam karşılığını bulmuyor. Denetim amirleri genelde üst makamdan oluyor. Çünkü bu işin yapılabilişliğini denetleyen kontrol amiri, çok büyük işlerde genel müdür yardımcıları, daire başkanları, il müdürleri, il müdür yardımcıları oluyor. Denetim şefleri, şube müdürleri ve yani bu silsile makamla beraber aynı şekilde ilerliyor. Denetim mühendisi dediğimiz makine, elektrik, statik, mekanik ve mimari olarak mühendis sınıfı tarafından yürütülüyor. Kamu da mimar, dolayısıyla bu sınıfa giriyor. Mühendis yardımcıları genelde teknikerlerden oluyor. Tabii sözleşmenin türü ve denetim mekanizmasının işleyişine

göre değişmektedir. Birim fiyat usulü işlerde, anahtar teslim işlerde bütün iç işleyiş bir miktar değişiyor, ama mantık ana sistemde hep aynı.

Yapım işinin başlangıcında yüklenici ve denetim teşkilatı ne yapar? İş başladığı zaman ihale yapılıyor. İhaleyi yapan mercii sözleşmeyi ve idari bütün dokümanları yükleniciye veriyor. Daha sonra İdare tarafından denetim teşkilatı oluşturuluyor. Denetim teşkilatı ihale evraklarının bir daha yükleniciye teslim ediyor. Daha sonra denetim teşkilatı en önemli şeylerden biri olan yer teslimini tutanakla gerçekleştiriyor. Önce denetim teşkilatı araziye, arazi koşullarını, binayı, yapılaşma özellikleriyle ilgili sözleşmede yazan tarihte, yani sözleşmeden 5 gün sonra veya 10 gün sonra, müteahhitle beraber araziye gidilerek, idari olarak yükleniciye alanı teslim ediyor. Bu esnada yüklenici araziye nasıl kullanacağını belirliyor, şantiye alanlarını belirliyor. Genelde bunlar sözleşmede Bila bedel olarak verilir. Şantiye alanımızın içinde bir bölüm yükleniciye tahsis edilir ve ücret talep edilmez. Daha sonra yapı denetimin en önemli kısımlarından bir tanesi olan all risks sigortası yüklenici tarafından yapılır, yani yüklenicinin aslında bütün işi yapacağı süre içerisinde şantiyesinin sigortalı olması için yapılan sigortadır. Çünkü Şantiye kamuyla ilgili bir durum, kamu yatırımını oraya yapıyor ve yüklenici eğer sel, afet ve benzeri gibi doğal felaketlerden dolayı bir sıkıntı yaşarsa, bunu karşılayıp karşılayamama durumu olduğu için kamu zararı oluşmasın diye her sözleşmede all risks, yani bütün riskleri içeren bir sigorta yapılması zorunlu oluyor. Daha sonra bu sigorta geçici kabul olan süreye kadar devam ediyor, daha sonra da kesin kabul için bunun gibi büyük kapsamlı olmayan daha kısa teminat süresini içeren bir sözleşme yapılıyor.

Yapı denetiminde, aslında bütün şantiyelerde olan ve kamuda da en önemli durumlardan bir tanesi ise iş programı. İş programı aslında süreci belirleyen önemli evraklardan biri, yüklenicinin alması gereken fiyat farkı varsa eğer iş programına göre belirleniyor. İşin akışı, binanın zamanında tamamlanması iş programında belirtiliyor, dolayısıyla hakedişleri yaparken de bu esas alınıyor. İş programı yüklenici tarafından hazırlanıyor. İş programıda resmi tatiller, iklim koşulları gibi durumlar dikkate alınıyor ve yapı denetim teşkilatı onayına sunuluyor. Denetim teşkilatı da bu iş programı uygunsa, yapılabilirliği, kişi sayısı uygunsa buna göre onaylıyor. Daha sonra

yüklenicinin inşaatında bulunma zorunluluğu var. Yani işin başında bulunması gibi mevzuatta zorunlu olan ve mutlaka işin sahibi olduğuna dair bir sorumluluğu var. Tabii bunu denetim teşkilatı düzenli olarak kontrol ediyor ve şantiye şefiniz burada değil, proje müdürünüz burada değil diye ceza kesildiği durumlar söz konusu oluyor. Sözleşme -yine bunların hepsi şantiyenin başlangıcında olan şeyler- gereği personel, araç, ekipman vb. yüklenici orada sağlamak zorunda, şantiye başlarken bunları hazırlıyor ve gerekenler için denetim teşkilatının uygunluğunu alıyor. Ayrıca alt yüklenici dediğimiz işin aslında yüzde 80'inin aşağısını yapması gereken yükleniciden farklı bir ekip. Sözleşmeden sonra İdare onayına alt yüklenici listesi sunulma zorunluluğu var. Bunları da kontrol etmek lazım, çünkü alt yüklenici çok krizdir kamu yapılarında. Kamu yapılarında inşaatta anlaşamaz inşaat firması, alt yükleniciyi değiştirir, sizin haberiniz olmaz. Alt yüklenicinin orada başına bir iş gelir, denetim teşkilatı bundan sorumlu olur. Dolayısıyla en önemli kısımlardan biridir.

İşin yapım sürecine geçildiğinde aslında tehlikeli noktaya başlamış oluyoruz. Çünkü yapım sürecinde o kamu yapısının denetimindeki asıl itiş kakışlar başlıyor. Çünkü asıl önemli olan şey proje, anahtar teslimi işte. Proje önemli olduğu halde normalde yurtdışında 3 yılda hazırlanan projeler kamuda biraz daha seçim yatırımı hikâyesinden dolayı hazırlanma süresi 6-7 aylara kadar iniyor. Dolayısıyla bunların hepsi nitelikli uygulama projesi olmaktan çıkıyor. Bizim daha çok böyle sabunlayarak yaptığımız hızlı projelere dönüşüyor. İşte burada anahtar teslim işte müteahhitle yapı denetim teşkilatı krize girmeye başlıyor. Çünkü biz eksik çizim yapmış oluyoruz projeye veya yanlış imalat koymuş oluyoruz. İmalatta yaşanan sıkıntılardan dolayı zaten işler gene aynı zamanda bitiyor. İnanın hani o proje süresini onu binanın içine yedirsek aynı sürede bitirilecek ama öyle olmuyor ne yazık ki. Burada ana nokta hep bahsettiğim fen ve sanat kurallarına uygunluk, yani aslında bakarsanız yüklenici de, denetim teşkilatı da sorumlu bir meslek adamı olarak çalışmak zorunda. Dolayısıyla yanlış bir şey tespit ettiğinde bunu fen ve sanat kurallarına uydurmalı, denetim teşkilatı da firmanın yaptığı herhangi bir yanlış fen ve sanat kurallarına uygun değilse reddetme hakkına sahip. Burada yapı denetim teşkilatının iş artışı ve eksilişleri konusundaki bütün hesaplarını yapması gerekiyor. Bu da önemli bir durum, bakım ve düzeltme sorumluluğu var yüklenicinin bu yapım sürecinde,

dolayısıyla o sırada bunları yapamazsa, işin süresini uzatma ve işin tasfiyesini yapma gibi bir durumu söz konusu olabilir. Yüklenicinin defter, şantiye defteri tutması zorunlu. İş kalemleri için gerekli durumlarda dilekçe vermesi resmileştirmesi gerekmektedir. Kamu denetiminde en önemli bölümlerden biri ise resmi evraklardır. Bütün imalat olurlarının alınması, gerekçesinin belirtilmesi gerekmektedir. Bunların hepsinin imalat yapılmadan önce gerçekleşmeli ve hepsinin izinlerinin önceden alınmalı. Bir yandan şantiyenin ilerlemesi de gerekiyor. Dolayısıyla yapı denetim teşkilatının da krizleri başlatan başka bir etmen oluyor.

Bu kanunun şöyle güzel tarafları da var tabii, çalışanların haklarını savunuyor. Çalışanların çalışma koşullarıyla ilgili bir sıkıntı olduğunda denetim teşkilatının hakedişlerimizi durdurma gibi bir hakkı var. Bunları ödemek zorundalar şantiyede, bununla ilgili ilan asılıyor ve 6331 sayılı Kanundaki İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kanununa uygun tedbirler alınması gerekiyor. Bu durumda bütün sorumluluk hem yüklenici, hem yapı denetim teşkilatının hepsine fatura edilen bir şey, o yüzden hassas noktalardan bir tanesi. Ayrıca bizim şantiyelerimizde ölümlü kaza olması en az istediğimiz şeylerden bir tanesi...

Yapım sürecinde tabii hakediş kısmı, burası da en kriz anımızdır. Hakedişlerin doğru hazırlanması ve her zaman yüklenicinin fazla istemesi, yapı denetim teşkilatının az vermeye çalışması, itiş kakış olan bir sürece dönüşüyor.

İşin tamamlanması kısmında aslında çift kontrol var. İş tamamlanır tamamlanmaz yüklenici bir dilekçe veriyor geçici kabul yapmaya hazır olduğu ile ilgili. Geçici kabul için kontrol teşkilatının dışında başka bir heyet oluşturuluyor. Aynı meslek disiplinindeki heyet geliyor, projeleri ve tüm imalatları denetliyor. Denetledikten sonra bir tutanakla eksikleri belirliyor ve kontrol teşkilatına veriyor, geçici kabul heyetinin işi tamamlanmış oluyor. Kontrol teşkilatı bunları tamamlattıktan sonra, yani ikincil kontrolün eksiklerini tamamlattıktan sonra iş kullanıcı İdareye teslim edilmek üzere geçici olarak kabul edilmiş oluyor. Daha sonra 1 yılı var işin, 1 yıl boyunca sistemlerin, montajların ve imalatın dış etkenlerden etkilenmesi veya bozulması gibi durumların oluşup oluşmadığını kontrol için tekrar bir heyet kuruluyor. Kesin kabul komisyonu ve yapı denetim teşkilatı bunları düzelttirmeye geliyor. Komisyon tekrar binaya

bakıyor ve kesin kabul yaparak işi sonlandırıyor. Dolayısıyla aynı işlemler dediğim gibi kesin kabulde yapılıyor ve bu iki disiplinin karşılıklı olarak, yani birinci disiplinin otoritesini bir disiplin daha denetlemesi gibi bir sistem oluyor. Aslında iyi bir şey, ama kriz işlerde çok problem yaşıyoruz. Bunu çözmek için uzun süreler geçiyor.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

GAZİ İPEK- Sunum için çok teşekkür ederiz. Üçüncü sunumumuz “*Yapı Denetiminin Denetimi*” Gülsüm Hanım, buyurun.

GÜLSÜM TUGAY- Merhaba, hepiniz hoş geldiniz. Ben Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünden katılıyorum. Yapı Denetim Şube müdürüyüm, inşaat mühendisiyim her şeyden önce, öncelikle okulu bitirdikten sonra özel sektörde çalıştım, daha sonra Elmadağ Belediyesinde, Kırıkkale Belediyesinde, daha sonra da Kırıkkale Bayındırlık Müdürlüğünde -daha sonra ismi değişti tabii, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü- ve daha sonra hâlâ Ankara Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde devam etmekteyim.

Biz Ankara Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü Yapı Denetim Şubedeki görevlerimizden bahsedeceğim ben size kısaca, görevlerimiz bir yıl içerisinde yapı denetim kuruluşlarının büro ve şantiye denetimlerini yapmak, bir yıl içerisinde bu her yapı denetim kuruluşu için iki büro, altı şantiye olmak üzere denetimlerini gerçekleştiriyoruz. İl Yapı Denetim Komisyon çalışmalarını yürütüyoruz. Ayrıca yapı denetim kuruluşlarının yapı denetim sistemindeki tüm iş ve işlemlerini gerçekleştirmekteyiz. Büro ve şantiye denetiminde ekiplerimizi oluşturup, tabii bizim öncelikle şunu söyleyeyim: Ankara'da toplam olarak aktif olan şu an itibariyle 198 tane yapı denetim kuruluşumuz var. Bu yapı denetim kuruluşları için yapı denetim bünyemizde inşaat mühendisi, mimar, elektrik mühendisi, makine mühendisi ve diğer teknik arkadaşlarımızdan oluşan ekipler oluşturup haftada 3 gün her yapı denetim firması için denetimlerimizi gerçekleştiriyoruz. Bunun haricinde de 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu ve mevzuatlarına aykırı uygulamalarda bulunan tüm yapı denetim kuruluşlarıyla ilgili şikâyetleri değerlendiriyoruz. Şikâyet konularıyla ilgili teknik personel arkadaşlarımız teknik inceleme raporları düzenliyorlar, bununla ilgili çalışmalar yapıyorlar, ön çalışma yapıyorlar. Bu ön çalışmalar tabii uzun bir süreç alıyor. Çünkü belediyesine yazıların yazılması, gerçekten böyle bir aykırılık var mı, yok mu onun tespit edilmesi uzun bir süreç ve yorucu bir süreç, daha sonra arkadaşlarımızın hazırladığı teknik inceleme raporlarını İl Yapı Denetim Komisyonuna sunuluyor. İl Yapı Denetim Komisyonu İl Müdür Yardımcılığının Başkanlığında şube müdürü ve üç tane de mimar veya mühendis olan arkadaşlarımızdan teşekkül ediyor. İl Yapı Denetim Komisyonu çalışmaları olarak gelen teknik inceleme raporlarında şikâyetler değerlendirilip eğer gerçekten aykırılık hani kanaat getirilirse komisyon tarafından ruhsat eki mimari projeye aykırılık durumunda idari para cezası, ruhsat eki statik projeye aykırılık durumundaysa bir yıl men cezasına yapı denetim

kuruluşu, yani bu müeyyide kararı alınıyor, ama tabii men kararı biz Bakanlığa teklif ediyoruz. Son Resmi Gazetede yayınlanması için karar verecek olan merci Merkez Yapı Denetim Komisyonu, Merkez Yapı Denetim Komisyonuydu Bakanlığımızda bulunmaktadır. Merkez Yapı Denetim Komisyonumuz da 7 üyeden oluşmakta 1 başkan olmak üzere, onlar da evet, kanaat getirirse aykırılığa ruhsat eki olan statik projeye aykırılık durumunda yapı denetim kuruluşlarına men cezası Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmekte. Bu cezaların sonucunda da tabii ki yapı müteahhidine, şantiye şefine, gerekli görüldüğü zaman ilgili idaresine birtakım cezalar verilmekte yapı müteahhidi savcılığa suç duyusunda bulunuyor. İlgili İdare ve Denetim Müdürlüğüne bildiriliyor. Şantiye şefi yine ilgili idaresine bildiriliyor. Bunun gibi yine karar verildikten sonra da uzun bir çalışma performansı sergiliyoruz. Aynı şekilde tebligatlar yapı denetim kuruluşuna, bu şekilde İl Yapı Denetim şube olarak çalışmalarımızı yürütüyoruz. Bunun haricinde de 198 tane yapı denetim kuruluşunun her türlü yapı denetim sistemi üzerindeki iş ve işlemlerini gerçekleştiriyoruz. İşte bunlar nelerdir? Mesela, denetçilerin işe girişleri, istifaları, vefatları, proje müelliflerinin ilk işe başlamaları, fesihler, bunun gibi yoğun bir çalışma temposu da ayrı bir süreç olarak bizde devam etmekte. Soru-cevap bölümünde fazla zaman da almayayım isterseniz Başkanım, sanırım soru-cevap kısmında daha soracağınız şeyler olursa bilgilendirmeye çalışacağım. Her şey için çok teşekkürler, sağ olun.

GAZİ İPEK- Çok teşekkür ederiz, sağ olun. Dördüncü konuşmacımız Dr. Serkan Engin “*Yapı Denetim Kuruluşlarının İstihdama ve Ekonomiye Katkısı*”

Dr. SERKAN ENGİN- Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepiniz hoş geldiniz. Sizlere sunmaya çalışacağım çalışmanın başlığı: “*Yapı Denetim Kuruluşlarının İstihdama ve Ekonomiye Etkileri*”, yani katkıları. Aslında yapı denetimle doğrudan bir bağım yok, Kocaeli Üniversitesinde öğretim üyesiyim. 2000 yılında bu üniversiteden mezun oldum, 2005 yüksek lisans, 2014’te doktorayı tamamladım. Şu anda doktor öğretim üyesi olarak görev yapmaktayım. Aynı üniversitede aynı zamanda ikinci bir yüksek lisans daha yaptım iş sağlığı ve güvenliği alanında, 2013 yılında Diyarbakır’da bir sempozyum vardı, Yapı Denetim Sempozyumu, orada aslında bir iş arkadaşımız, araştırma üyesi, söylemeye çalıştığımız şey şuydu aslında, söylemek istediğimiz şuydu: Yapı denetim sistemi bu haliyle hiçbir işe yaramıyor. Yani içimizden geçen oydu, çünkü patronu denetleme şansınız yok. Dedik ki paydaşların hepsi yapı denetimci olduğu için buradan tepki çekeriz belki, biz dedik ki istihdama katkısı ne olabilir diye o zaman onu sunalım dedik. Çünkü veriler konuşacaktı bizim yerimize, bize bir şey kalmayacaktı. Dolayısıyla orada bir sunumumuz vardı. Dilek Hanım da ulaşınca bu konuda bir sunum yapar mısınız diye seve seve dedik, odaya bir katkı sunalım dedik.

Aslında konuyla ilintili değil gibiyim, ama şimdi konuşmalardan sonra gayet ilintiliymişim. Çünkü 99 yılında Kocaeli depremini yaşamıştım, depremden hemen sonra da İzmit Belediyesine girerek bir süre ruhsat şubesinde inşaat mühendisi olarak çalışmıştım. Burada gördük ki binaların önemli bir kısmı ruhsatlı olmasına rağmen yıkılmıştı. Halbuki yönetmeliğin kabulü binalar hasar görecekti, ama hiçbir şekilde yıkılmayacak. Dolayısıyla o yılları hatırlarsanız televizyonlarda insanlar canhıraş canının derdinde koşarlarken “*nerede bu devlet, nerede bu insanlar*” diye bağırıyorlardı. Aslında bu bağırmanın sonucu olarak bence 2001 yılında bu Yapı Denetim Kanunu çıktı. Çünkü öncesinde belediyelerin bunu denetleyecek bir personeli yoktu. Çünkü belediyede de çalıştım, biliyorum, 3-5 arkadaş her yere yetişmeye çalışıyorsunuz. Belki günümüzdeki kadar fazla da yapı yoktu, ama yine de göçlerin olduğu, şehirleşmenin hızla sürdüğü bir yıllarda yine de azımsanamayacak derecede bir inşaat üretimi vardı. Dolayısıyla o Kocaeli depreminin de sanırım etkisiyle belki de o hızlandırmıştı süreci, bilemiyorum, Yapı Denetim Kanunu 2001 yılında geldi. Şimdi 2001 yılında geldi, ama pilot olarak 19 ilde uygulanmaya başlamıştı. Ben günümüze geldiğimizde yapı denetim

ne sağlıyor mühendislere istihdam, onu sunmaya çalışacağım, ama biz denetlemeyi çok iyi yapamıyormuşuz, onu gördüm. Hani belediye kısmında çok iyi yapamıyormuşuz. Günümüze geldiğimiz zaman sorunlarımız var, Nusret Başkan söyledi, ancak iyiye gittiğimizde en azından kendi adıma söyleyebilirim.

Bu çalışmada ülkemiz işgücüne, istihdama yapı denetim kuruluşlarının katkısı ve dolayısıyla ekonomiye katkısını irdelemeye çalıştım. Bunu yaparken de öncelikle mevzuata bir bakmıştım. Aslında 4708 sayılı Kanun gelene kadar İmar Kanununa göre valiliklerce, belediyece ya da fenni mesuller aracılığıyla bu denetleme işi yapılmaya çalışılıyordu. 2001 itibariyle 19 pilot ilde, 2011 itibariyle ve sonraki süreçte de 59 il ve sonrasında ülke genelinde yaygınlaştı ve artık günümüzde tüm ülkede 4708 sayılı Kanuna göre yapı denetim kuruluşları tarafından denetim hizmeti verilmekte. Bunu da tabii ki teknik personeller aracılığıyla veriyor. Bu teknik personeller de proje ve uygulama denetçisi mimar ve mühendislerden oluşuyor. Zaten bir yapı denetim şirketinin kurulması için sizler daha iyi bilirsiniz, belli sayıda proje denetçisi ya da uygulama denetçisi inşaat mühendisi veya mimara ihtiyaç var. Bunlar makine mühendisi, elektrik mühendisi, inşaat mühendisi olarak adlandırılabilir. Kontrol elemanı dediğimiz mühendis, mimarlar ve denetçilerin sorumluluğu altında çalıştığı söylenen yasada inşaat mühendisi, makine mühendisi, elektrik mühendisleri var. Bir de teknik öğretmen, tekniker ve teknisyenlere işte yine yönetmelik ve yasayla tanımlanmış yardımcı kontrol elemanı yetkisi var. Dolayısıyla yapı denetim kuruluşlarında istihdam edilen doğrudan personeller bunlar.

Ekonomiye katkısını irdeleyeceğim için şimdi bu giriş kısmı, burada da yapı denetim hizmet bedeli olarak ne kadar ödeniyor? Yine konuşmalar sırasında söylendi, ilk yasanın çıktığı haliyle yüzde 4-8 arasında yapı denetim hizmet bedeli ödeniyordu. Ancak sonra bir değişiklik oldu, yüzde 3 oldu ki yüzde 8 varken de ciddi kısımlar yapılıyordu, onu da hepimiz biliyoruz. Yüzde 3 oldu, yine kısımlar yapılmaya başlandı. En son yüzde 1.5'a düştü ve kırım yapılamayacak düzeye geldiği için artık kırım falan yapamıyoruz. Hatta organize sanayi bölgeleri içinde yüzde 1.5'un da yüzde 75'i indirimli hizmet üretmeye çalışıyorlar. Aslında hizmet üretebilecek durumda da değiliz maalesef, baktığımızda yasa mevcut haliyle organize sanayi bölgesi olmasın, bir inşaatın eğer bir yıl tamamlanması söz

konusuysa yüzde 1.45 yapı yaklaşık maliyetinin oranında bir bedel ödemek zorundalar. 2 yılda 1.5, işte bunlar biraz ... (53.48) yüzde 5'er artıyor. 2 yılda tamamlanacağını düşünürsek takribi yüzde 1.5'u ödeniyor diyebiliriz.

Bir de yapı gruplarına göre birim maliyetler var. Bunları da Bakanlık şöyle ayarlamış: 1. ve 2. sınıftaki yapılar o mühendislik hizmetlerinin takdirine ilişkin tüzükte yayınlanan yapı maliklerine göre 1. ve 2. sınıfta olan yapılar 500 TL, 3. sınıfta olanlar 1 215 TL/ m², 4 ve 5'tekiler de 2 410 TL/ m²'lik bir birim maliyet yapı alanıyla çarpılarak bir yapı maliyeti hesaplanır. Bunun da yüzde 1.5'ünü takribi alıyorlar. Dolayısıyla baktığımızda aslında çok da fazla bir rakam değil. Yapı sahibi açısından düşünürsek de ekstra bir sürü maliyet olduğu için aslında o da totalde bir büyüklük oluşturuyor, ama verilecek hizmet açısından baktığımızda aslında hani benim dışarıdan bakan bir göz olarak kanaatim bunun yeterli olmadığı yönünde.

Şimdi ulusal yapı denetim sistemi diye bir sistemi var Bakanlığın, burada haritayı gösterdim, Kocaeli'nden geldiğim için de biraz milliyetçilik yaptım, Kocaeli'ni gösterdim. Tüm iller için aktif yapı denetim kuruluşu sayısı, denetlenen alan, buralarda bu şirketlerde çalışan denetçi sayısı, yapı kontrol elemanı sayısı, yardımcı kontrol elemanı sayıları, laboratuvar sayıları ve birkaç aktif inşaat sayısı gibi sayılar var. Burada laboratuvarlar yapı denetim sisteminin biraz içinde, biraz dışında olduğu için onları almadım, ama ben tüm illerde yapı denetim şirketi sayılarını ve çalışan sayılarını buradan çıkartmaya çalıştım, listeyi de aşağıda verdim, eğer arzu ederseniz bakabilirsiniz.

Öncelikle yapı denetim kuruluşları nerede yoğunlaşmış, bölgelere ayırdım. 7 bölge: Marmara bölgesi tahmin ettiğiniz üzere en fazla yapı denetim kuruluşunun olduğu bir bölge, toplam 570 tane yapı denetim kuruluşu var ve önemli bir kısmı da İstanbul'da, keza Bursa, Kocaeli de önde gelen fazla şirketin olduğu yerlerden bir tanesi, ama İstanbul açık ara önde. İç Anadolu'da Ankara'nın etkisiyle 367 yapı denetim kuruluşumuz var, Akdeniz'de 197, Ege'de 197, Güneydoğu Anadolu 143, Karadeniz 137, Doğu Anadolu'da 104, çünkü Karadenizliler hepsi Marmara bölgesinde, o yüzden Marmara çok, Karadeniz aslında il olarak çok fazla, ama inşaat yapılacak çok fazla alan olmadığı için sanırım Karadeniz sonlarda.

Bölgelere göre aktif iş sayısına baktığımızda yine dolayısıyla biraz önceki paralel olarak Marmara bölgesi en önde, sonrasında İç Anadolu aslında yapı denetim kuruluşu sayısı açısından öndeyken Ege bölgesi aktif iş sayısı açısından daha öne çıkmış durumda, demek ki inşaat alanı az, daha küçük yapılar yapıyor diyebiliriz. Tüm Türkiye geneline baktığımızda pardon, özür dilerim, şurada söylemeyi unuttum, Türkiye geneline baktığımızda 1 715 yapı denetim kuruluşumuz var. Aktif iş sayısına baktığımızda da 385 513 aktif işimiz var. Denetlenen alanlara baktığımızda yine Marmara bölgesinde 276 ya da 277 000 000'a yakın bir metrekare, arkasından İç Anadolu, Akdeniz ve en sonda Doğu Anadolu 33 000 000 m²'yle geliyor. Toplamda da Türkiye genelinde 733 627 598 m² alan denetliyoruz. Azımsanamayacak bir rakam, belediyelerde çalışan kişilerin sayısını az buçuk tahmin ediyoruz. Çünkü sadece denetlemeye ayrılmış imar ya da yapı kontrolde kişiler yok, fen işlerinde de var. Türkiye genelinde bu rakamın, böyle bir alanın belediyeler eliyle ya da valilikler eliyle denetlenmesi aslında çok da mümkün değilmiş, onu anlıyoruz buradan, dolayısıyla ciddi bir alan.

Yapı denetim kuruluşlarında çalışan denetçi mimar, mühendis sayısına baktığımızda Marmara bölgesi gene önde 11 249, 7 000, 3 000, 3 600, Türkiye geneline baktığımızda 29 968 denetçimiz var. Bunlar bildiğiniz gibi 5 yıllık tecrübeye sahip mimar ya da mühendislerden oluşuyor. Yapı kontrol elemanı mimar ve mühendisler baktığımızda burada mühendis olarak makine, elektrik, inşaat olabilir, bazı durumlarda da kimya belki laboratuvarlar için olabilir, ama o burada yok. Marmara bölgesinde yaklaşık 20 000, İç Anadolu'da 11 000, Akdeniz'de 7 000, Ege'de keza 7 000'e yakın, toplamda da 55 765 tane biz mühendis, mimarı yapı kontrol elemanı olarak istihdam etmişiz.

Yardımcı kontrol elemanı yapmıştım, ama o slayt sanırım arada silmişim, ama şuradan görebiliyoruz. 4. sütunda yapı kontrol yardımcı kontrol elemanı, bu da toplamda 9 000 kişi, bunlar da biraz önce söylediğim gibi teknik öğretmen, teknisyen ve teknikerlerden oluşuyor. Toplamına baktığımızda 94 750 kişi istihdam ediyoruz. Hiç de azımsanamayacak bir rakam, sadece denetleme konusunda çalışan kişi sayısı ki inşaatın ülkemiz için lokomotif sektörü olduğunu düşünürsek aslında inşaatla ilintili belki de en önde istihdam alanlarından bir tanesi, ama biz burada yapı denetimde

istihdam eden kişileri konuştuğumuz için 94 750, yaklaşık 100 000 kişiyi biz bu sektörde istihdam etmişiz. Bu doğrudan istihdam, yani orada çalışan, yapı denetim kuruluşlarında çalışan belki de vasıfsız eleman belediyeye gidip gelen ya da şoför olarak çalışan kişiler vardır. Eminim 100 000 kişinin üzerindedir, dolayısıyla yapı denetim kuruluşları olarak istihdama azımsanamayacak bir katkımız var diyebiliriz.

Burada 81 il için bunu çıkarttım, ama illere göre en azından bir bakmak gerekirse diye düşündüm, ilk 20 ili verdim. Yapı denetim kuruluşu sayısı açısından, denetçi sayısı açısından kontrol elemanı sayısı ve denetlenen alan açısından İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir, Kocaeli, Konya, Antep ilk 7'yi paylaşıyorlar. Diğer iller arkasından geliyor. Son 20 ile baktığımız zaman da burada Hakkari, Tunceli, Iğdır, Ardahan nüfusun olabildiğince az olduğu, daha çok göç veren iller de olduğunu görüyoruz. Bu kısım istihdam kısmıydı, yani istihdama azımsanamayacak bir katkımız olduğunu biraz önceki rakama göre söyleyebiliriz.

Ekonomiye nasıl bir etkisi var, ne kadar bir bedel ödemişiz biz, ödemek durumundayız bu alanları denetlerken? Yine yönetmelik ve yasa kapsamında belirtilen rakamlardan hareket ettim. Biraz önce şu an güncel haliyle 733 000 000 yaklaşık alan denetlediğimizi söylemiştim. Tabii şeyi bilemiyorum, Bakanlığın sisteminden 1 ve 2. sınıfta yapılar mı, 4 ve 5 mi, 3 mü bilmiyorum, ama ülkemiz koşullarında düşünürseniz 1-2. sınıftaki yapılar için genelde ruhsat almayız, yani yaparız istinat duvarlarını, çok fazla uğraşmayız. 4. sınıftaki yapılarda tüm Türkiye'de yok, genel olarak Marmara bölgesinde var. Dolayısıyla 1'le 4'ten hadi olsa olsa yaklaşık bir kabulle 3. sınıf olduğunu kabul ederek bir hesap yapalım dedim. En azından bize bir bakış açısı getirsin. Yani direkt olarak budur diyemem bunda dönen ekonomiyi, ama çok da kötü bir yaklaşım olmadığını düşünüyorum açıkçası kendi adıma, 1 215 TL/ m² ve yüzde 1.5'la çarptığımızda 13 370 000 000 ciddi bir rakam, ben tabii bunu 2 yıl için hesapladım. Çünkü genelde inşaatların 2 yılda bittiğini kabul ettiğimizde bu 2 yıl içinde 1 yıla düşen de 6 000 000 000 TL, hatta 7 000 000 000'a yakın bir maliyet var. Ciddi bir rakam, çünkü sadece denetlemeye bunu ayırıyoruz, dolayısıyla buradaki rakam belki bunun altındadır-üstündedir, ama ortalama yaklaşık 7 000 000 000 TL olarak düşünülebilir.

Peki, bunu üretirken, hani istihdamı konuşuyoruz ya, istihdam edilenlere ne kadar para ödemişiz, onlara bir bakalım. Bu arada bu kabuller ortalama kabuller, yardımcı kontrol elemanlarına 2 000 TL ödendiğini kabul ettim asgari ücret düzeyde olduğu için, yapı kontrol elemanlarına 3 000 TL olduğunu kabul ettim, denetçilere de 4 000 TL para ödendiğini kabul ettim. Kabul ettim diyorum, çünkü şöyle, diploma kiralama, diplomanı ver, sana bir cep harçlığı verelim burada göz önüne almadım. Çünkü o da oluyor, biliyorum. Denetçilerin emekli olup kahvede okey oynarken istihdam edildiği durumu da göz önüne almadım, çünkü onların imzalarında çoğu zaman, çoğu zaman demeyelim, günah almayalım, yapı kontrol elemanları imzalarını atıyorlar, o da cep harçlığı alacağı için o da 4 000 lira olmayabilir, ama ortalama kabulle böyle olduğunu düşünürsek ne kadar para ödemişiz biz bu yapı denetim elemanlarına bir bakalım. 29 968 kişi vardı. Bunlara yaklaşık 1 400 000 000-1 500 000 000 000 lira civarında para ödemişiz. Yapı kontrol elemanlarına 2 000 000 000, yardımcı kontrol elemanlarına 216 000 000 000, toplamda da yaklaşık 3 500 000 000-4 000 000 000 TL civarında bir rakam ödemişiz. Şimdi bir kıyas yapalım isterseniz, 13 000 000 000 lira para alıyorum, bunun sadece personel gideri bakın, SGK'yı da saymadım içinde, SGK da yok çünkü bunların maliyetleri eminim ki 1 000 lira daha fazladır. Yani asgari ücret göstersek bile 500 lira olsun, dolayısıyla burada sadece ödenen para 3 500 000 000'sa eğer bunun biz SGK'sını düşünelim, araç giderlerini düşünelim, ofis giderini düşünelim, bu yıllık ödenen para, ben 6 500 000 000 hesaplamıştım, 6.6 hesapladım, 3.6, zaten verdim ben bu adamlara, dolayısıyla sistem sorunlu ki ben bu işte sen gelme, cebine bir harçlık koyalım yapmak zorunda kalıyorum. Çünkü batacağım, başka alternatifim yok, dolayısıyla maalesef burada da bir sorun var. Yani yüzde 1.5 sanırım çok iyi bir rakam değil, yani bunu ortalama kabul yaptım, ama çok kötü bir kabul olduğunu düşünmüyorum. Dolayısıyla Sayın Başkan Nusret Bey başka açılardan sorunlar olduğunu söyledi. Evet, bence de sorun var. Bir de belki bu sunum dışında, yani istihdam ya da ekonomi dışında diyebiliriz, ama şu ana kadar da pek denetleme yapamıyorduk. Çünkü denetlerseniz zaten patron sizi seçmiyor. Yani maalesef öyle bir durum oluşuyor. Şu anda İş Sağlığı ve Güvenliği Yasasında da olan durumu işimiz evrak takipçiliğine dönüyor ve maalesef denetlenmeyen yapılar ki denetlenenlerin iyi denetlenip

denetlenmediğini bilmiyoruz. Maalesef kötü bir süreç bizi bekliyor ki imar affı da maalesef buna tuz, biber ekti.

Bu doğrudan katkılardı. Yani bu kadar para dönüyor, en azından insanlar evine ekmek götürüyor, burada bir problem yok. Peki, dolaylı katkımız ne? Aslında dolaylı katkı daha önemli, eğer yapı denetim kuruluşları layıkıyla denetleme yaparlarsa insanlar hayatlarını kaybetmeyecekler. Bunun bir bedeli yok, yani eşini kaybetmeyecek, Kocaeli’nde yaşadım, hâlâ dün bir avukat arkadaşla konuşurken yeni tanışmıştık, sanırım pot kırdım, annesini depremde kaybetmişti. Yani acıları çok fazla ve 6 yaşındaymış kaybettiğinde, dolayısıyla bunların bir bedeli yok. Bu dolaylı katkı diyorum, ama doğrudan katkı aslında, hadi biz ekonomik açıdan bakalım. Yıkılmayan her bina aslında ülke ekonomisine bir katkı, çünkü binalar yıkıldığı zaman ne olduğunu Kocaeli depreminde yaşayarak gördük. Onarım, güçlendirmeler güçlendirme gibi olmuyor, maalesef daha kötü oluyor. Çünkü binanın ağırlığını arttırıyoruz, temele kadar inemiyoruz, gördüğümüz yerlere kolon perde koymaya çalışıyoruz gibi gibi yani hem ekonomik olarak kayıp, hem de maalesef iyi bir güçlendirme olmadığı için teknik olarak da kötü bir durum var. Dolayısıyla eğer biz bunları iyi yapabilirsek, bir şeyi başta en güzel yapmak en kolayı, en maliyetsizi, dolayısıyla biz eğer denetimi layıkıyla yapabilirsek ve bu sayede daha güvenli yapılar inşa edebilirsek olası doğal afetler karşısında can ve mal kayıplarının en aza indirgenmesi sağlanabilecek ve yapı denetim kuruluşları bu ülke ekonomisinde hesaplanması mümkün olmayan katkı sunmuş olacaktır diyebiliriz.

Sonuç kısaca verilecek olursa, bu sayısal veriler ışığında yapı denetim kuruluşlarının istihdama ve ülke ekonomisine doğrudan ve dolaylı katkılarının yadsınamayacak bir düzeyde olduğunu söylemek ve lokomotif olduğunu söylemek hiç de yanlış olmayacaktır. Beni dinlediğiniz için hepinize ayrı ayrı teşekkür ederim.

GAZİ İPEK- Serkan Bey, teşekkür ederiz. Şimdi sorular bölümüne geçiyoruz, zaten epey de soru geldi. Özellikle kamuda çalışan arkadaşlarımıza soru daha fazla geliyor, herhalde çok fazla bir araya gelemediği için bu fırsat olarak değerlendiriliyor. Yalnız konuşmaya başlamadan önce ben Serkan Beye de bir şey sormak istiyorum. Bu 733 000 000 m² diye açıkladığınız o metrekareye kamu binaları dahil mi?

Dr. SERKAN ENGİN- Hayır, ben Bakanlığın ulusal yapı denetim sistemindeki...

SALONDAN- Yapı denetim şirketleri tarafından...

Dr. SERKAN ENGİN- Evet, yapı denetim şirketleri.

SALONDAN- ... (67.00) 34 000 000 ...

Dr. SERKAN ENGİN- Değişebiliyor, hani yapı düşülünce değişiyor. 735 civarında ilk bakmaya başladı, şimdi 733'e düştü. Orada kamu yapıları yok Başkanım.

GAZİ İPEK- Orada size bir soru var zaten, ama şöyle anlıyoruz: Biliyorsun makine ve elektrik mühendislerinin mühendis olarak denetimi 120 000 m² 180 000'e çıkarıldı. Bu çıkarılmada kullanılan gerekçelerden bir tanesi inşaat alanı, onun için o inşaat alanı meselesini biraz konuşmamız gerekiyor.

Dr. SERKAN ENGİN- Evet, konuşabiliriz.

GAZİ İPEK- Yani Danıştay kararında bunu baz kabul ederek zaten bu iş değiştirilmiş durumda, bunu biraz incelememiz lazım.

Dr. SERKAN ENGİN- Konuşabiliriz, şimdi söylemişler zaten, konuşabiliriz. Ben tabii elimde ben Bakanlıktaki Kocaeli'nde Çevre Şehircilikle ilgili müdür yardımcısıyla da konuştum buraya gelmeden önce hazırlık yapmadan önce, o bana burayı işaret ettiği için ben buradan sistemin adresini de oradan verdim. Evet, belki şey olabilir, değişkenli olabilir, ama ben Bakanlığın sitesinde olan sadece alanları aldım.

GAZİ İPEK- Burada bir soru daha sormak istiyorum. Şimdi 734 000 000 m² bir yılın toplam var olan inşaat alanı mı, yoksa bu inşaat...

Dr. SERKAN ENGİN- Şu anda sistemde görünen.

GAZİ İPEK- Anladım, devam edelim.

SALONDAN- ... (68.37) yapı denetim şirketleri tarafından denetlenen ... metrekaresi uluslararası denetim sisteminde yazan ...

GAZİ İPEK- Sorulara geçerken tabii şöyle, çok soru var ve sorular çok kapsamlı olduğu için ben direkt verdim soruları, çünkü o soruları bir de ben sorup zaman kaybettirmeyeyim, süremiz zaten 15 dakika

sorular bölümünde, ama sırayla isterseniz önce Gülsüm Hanımla başlayalım, en çok soru kendilerine soruldu. Sonra sırayla devam edelim.

Dr. SERKAN ENGİN- Başkan, bir soru daha var, ama sırayla mı şey yapalım?

GAZİ İPEK- Şöyle, sırayla soruları vereceğiz.

SALONDAN- ... (69.05) Başkanım, o soruyu ben sormuştum. Küçük açıklama yapmak istiyorum. Sadece 733 000...

GAZİ İPEK- Tabii ki milyon metrekare.

SALONDAN- İkiye bölerek yapı denetimin bedelini alıyor. Aslında orada pasifte duran, yani fesih edilmiş ya da şeyi yapılmış devam etmeyen işler de var. Öyle olduğu için yaklaşık yüzde 40'ına yakın bir bölümü 733 000 000 m²'nin yüzde 40'ı bu hesabın içinde değil. Yani azaltmak lazım, 6 000 000 000 gibi bir denetim hizmet bedeli çıkıyor. Bunu denetçi maaşlarına getirmek gerekiyor.

GAZİ İPEK- Teşekkür ederim. Devam edeceğiz, buyurun Gülsüm Hanım, siz sorulara başlayın.

GÜLSÜM TUGAY- İsmail Küçük meteoroloji mühendisi şöyle diyor: Binaya ilişkin yapı usulsüzlükleri Mamak bilirkişi raporuyla Mamak Belediyesine sunulmasına rağmen belediye işlem yapmıyor. Binanın yangın sistemi, ısıtma sistemi, çatısı, asansör, kanalizasyon projeye uygun değil, ekiplerinizi Mamak ilçesi Kartaltepe Mahallesine davet ediyoruz diyor. İlgili idaresi ilk etapta kanun gereği sorumlu, biliyorsunuz kanunun 3. maddesi gereği ilgili idareye karşı sorumlular yapı denetim firmaları, siz de tabii doğal olarak Mamak Belediyesine başvurmuşsunuz. Mamak Belediyesi tabii ki gereken işlemleri yapmadığı takdirde bize bir dilekçeyle başvurabilirsiniz il müdürlüğüne, Ankara Çevre Şehircilik İl Müdürlüğüne, dilekçeyle başvuru tüm şikâyet konularıyla ilgili teknik personel arkadaşlarımız gerekli incelemeleri yapmaktadır.

Hüseyin Beyin mesleği jeoloji mühendisliği: Yapı denetimlerini gerçekten denetliyor mu?

HÜSEYİN ALAN- Jeoloji Mühendisi Odası Yönetim Kurulu başkanımı. Şimdi geçen yıl sırf İstanbul'daki şehir yıkılmalarından dolayı 250'ye

yakın bina yıkıldı. Yani bu kamuya da yansıdı, yurttaşların bazıları da yaşamını yitirdi. Böyle bir denetim mekanizması maalesef yeterince kadar işletilmediğini biz gördük. Yılda 150 000'e yakın binaya ruhsat veriliyor aşağı yukarı, hatta 200 000'e çıktığı yıllar da oldu. Bir tane zemin etüdü raporu da denetlenmiyor arkadaşlar, oda olarak şu an bunun için sadece merkez için bir çalışma yürütüyoruz. 99 depreminden sonra çoğu inşa edilmek üzere doğrudan aktif fay hattı üzerine inşa edilen bina edilen sayısı 936 arkadaşlar, 26 000 bina olduğuna bakıldığında toplam binanın yüzde 3.6'sı aktif ay zonu üzerine oturuyor. Sahi, biz neyi denetliyoruz? Bunu sormamız lazım.

GAZİ İPEK- Peki, burada tatalım isterseniz, buyurun.

GÜLSÜM TUGAY- Şimdi sizin sorunuza ben cevap veremem. Sizin sorunuzun muhatabı da ben değilim. Çünkü ben Çevre Şehircilik İl Müdürlüğünde yapı denetimleri denetleyen biriyim. Siz bu sorunuzu yapı denetim firmalarına sorun gerçekten denetliyor musunuz diye, değil mi? Buyurun Recep Bey.

RECEP KESKİN- Yalnız bu konu yapı denetimin bugün imar konusu önce...

GÜLSÜM TUGAY- Evet, ilgili idareler sorumlu.

RECEP KESKİN- Önce alana imar verilmemesi, verilmişse de gerekli düzeltmelerin yapılıp da bunun kaldırılması gerekiyor.

GAZİ İPEK- Biraz korsan oldu.

GÜLSÜM TUGAY- Yani ilgili idareler sorumlu açıkçası özet olarak, bu sorunun muhatabı o yüzden bizler değiliz, ilgili idareler.

GAZİ İPEK- Mikrofonu sınırlı verelim.

GÜLSÜM TUGAY- Hani fay hattının üzerine yapılıp yapılmaması hususu ilgili idarelerin konusu.

GAZİ İPEK- Mikrofonu sınırlı verelim artık, çünkü süre kayboluyor.

GÜLSÜM TUGAY- Recep Beyin sorusu var. Recep Bey bizim yapı denetim şirketlerimizden biri, ruhsat eki projelere aykırılıkta sınır var mı? Neyi kastettiniz, onu anlamadım. Örneğin, bağımsız bölüm içerisinde lavabonun yerinin değişimi aykırılık mı, bazı bölme duvarlarının sonradan kullanıcı tarafından yapılacak olması

aykırılık mıdır? Şimdi Recep Bey bizim sevdiğimiz yapı denetim şirketlerimizden biri, kendisi de biliyor cevabı aslında, şimdi bazı bölme duvarlarının sonradan kullanıcı tarafından yapılacak olması aykırılık mıdır? Eğer iskân aldıysa baştan itibaren o duvarlar ruhsat eki mimari projeye uygun olarak gerçekleştirildiyse ve daha sonra ruhsat alındıktan sonra böyle bir şikâyet bize geldiyse biz ne yapıyoruz? Teknik inceleme raporu hazırlıyoruz. Teknik inceleme raporu sırasında benim teknik personel arkadaşlarımız yazılı açıklama istiyor firmalardan, firmalar da tabii kendilerini savunuyorlar. Diyorlar ki biz şu şu tarihte zaten iskân almıştık, iskân alındıktan sonra duvarların yeri de değişebilir, lavaboyu adam kaldırır, orayı tamamen yıkar, başka bir mekana da dönüştürebilir. Biz de o durumda ne diyoruz? İl Yapı Denetim Komisyonu üyelerimizle beraber ki iki üyem de burada zaten, diyoruz ki evet, bunlar hakikaten iskân alındıktan sonra gerçekleştirilebilecek durumlardır. Somut delil oluşturulamamıştır diyerek zaten biz bu durumların hepsini kendimiz empati yaparak komisyonda değerlendiriyoruz.

Leman Hanımın bir sorusu var: İl Yapı Denetim Komisyonu raporunda proje ve uygulama denetçilerine genel olarak 4708 sayılı Yasanın 2. maddesinin c ve g maddelerine göre ceza veriliyor. Şu bölümü anlamadım Leman Hanım: Zorunlu imalat, Leman Hanım burada mı acaba?

LEMAN ARDOĞAN- Uygulama sırasında ortaya çıkan ve zorunlu olarak o anda yapılması gereken imalatın ... (75.38) devam ediyor, ama bu arada ...

GÜLSÜM TUGAY- Evet, ilgili idareye bildirimde bulunma.

LEMAN ARDOĞAN- ... Bu konuda sizin görüşünüz

GÜLSÜM TUGAY- Şimdi şöyle Leman Hanım, zaten biz şikâyet üzerine incelemelerimizi başlatıyoruz. O 3 gün içerisinde zorunlu imalatlar ben de kamu binalarının denetimini gerçekleştirdim. Evet, doğru, çıkıyor mu? Çıkıyor, bizim kamu binalarımızda da çıkıyor zorunlu değişiklikler, ama bunu işte 3 işgünü içerisinde bildirip tadilat ruhsatına bağlandığı zaman hiçbir sıkıntı çıkmıyor.

LEMAN ARDOĞAN- ... (76.12)

GÜLSÜM TUGAY- Biliyorum.

LEMAN ARDOĞAN- ... (76.11) kısa bir süredir ...

GÜLSÜM TUGAY- Biz de öyle bir şey demiyoruz.

GAZİ İPEK- Ama karşılıklı lütfen, karşılıklı sürdürmeyelim. Vakit olarak fazla bir...

LEMAN ARDOĞAN-

GAZİ İPEK- Sorunuzu bence yazılı olarak verin, ben cevaplandırırım.

GÜLSÜM TUGAY- Yok, yazılı olarak zaten var da ben o kısmı anlayamadım.

GAZİ İPEK- Anlaşılmıyor, onun için diyorum.

GÜLSÜM TUGAY- Ben şöyle açıklayayım Leman Hanım: Zaten sizin o ay hani 3 gün içerisinde bildirmeniz gerekiyor ya, hani zorunlu olarak gerçekleşmesi gereken bir imalat aykırılığı var. Zaten o esnada benim arkadaşlarım büro ve şantiye denetimine geldiyseleler hiçbir zaman size kalkıp da teknik inceleme başlatmıyorlar, ama başka yerlerden ilerleyen zamanlarda ki bu ne oluyor? Genelde müteahhitle yapı sahibi arasındaki problemlerden, alacak-verecek davalarından kaynaklanıyor. Daha sonraki ve atıyorum, 3 ay sonra veya 5 ay sonra geliyor bu şikâyet, 3-5 ay sonra da tadilat ruhsatının gerçekleşmiş, yani yapılmış olması gerekiyor. Yoksa benim gelen arkadaşlarım o sırada size illa da bunu tadilat projesi çıkmamış diye kalkıp bir teknik inceleme başlatıp ceza asla kesmedi şu ana kadar, böyle bir şey yok yani.

GAZİ İPEK- Efendim, karşılıklı gitmeyelim, siz soruları bence daha hızlı cevaplarsanız, vakit ilerliyor.

GÜLSÜM TUGAY- Tamam. Durdurmadık evet, aynen öyle. Hilmi Bey de şeyden bahsediyor, yapı denetim firmalarının uzun bir soru şeyi var, son bölümüne bakayım. Yapı denetim firmalarının şantiyedeki performansını ölçmeye yönelik sayısal temelli bir sistem geliştirilebilir mi? Vallahi onu bilmiyorum, onu Yapı Bakanlığınız bilir. Yani hani bu performans gerçekleştirilebilir mi, o konuda benim bir fikrim yok açıkçası. Bana gelen sorular bu şekilde.

GAZİ İPEK- Teşekkür ederim, buyurun Tuğba Hanım.

TUĞBA ARSLAN- Bana da 7 tane soru gelmiş, hızlıca hemen

cevaplayayım istiyorum. Oktay Beyden gelen bir soru var: Kamu kurumlarında denetim hizmetleri taşere edildiğinde ihale için yaklaşık maliyeti nasıl hesaplıyoruz? Aslında iki yöntem var. Bir tanesi proforma teklif almak, biz kaç kişinin, kaç teknik personelin, orada kaç denetim elemanının çalışacağını belirliyoruz. Buna bir şartname hazırlıyoruz. Bununla ilgili çalışan en az 3 firmadan teklif alıyoruz ve o teklifinin ortalamasını veya en düşük teklifi alarak yaklaşık maliyeti böyle belirliyoruz. İkinci yöntemde adam saat hesabı diye bir yöntem var. Bir kişi işte teknik uzman şu kadar yıllık birinin çalışacağı saatin bedel karşılığı var. İşin süresi boyunca çalıştırmak istediğimiz süreyle bunu belirleyebiliyoruz. Kaç işçi, kaç mühendis, kaç 10 yıllık mühendis, işte kaç proje müdürü, bunların hepsinin bedelleri toplanarak böyle maliyet hazırlanabiliyor iki yöntemle, o işin önemine ve durumuna ve acelesine göre iki yöntemi de deniyoruz. Yapılan ihaleler sonucunda alan firmanın bedelinin yaklaşık maliyete oranı nedir? Genelde çok yakın oranlar oluyor. Çünkü hizmet işinde belli oranlar var zaten, hani ödediğiniz maaşın oranı var. Sonra sigortasının ve benzeri, dolayısıyla biz bu yapı denetim hizmetini alırken firma bunu çok fazla kıramıyor. Çünkü istediğimiz şey belli, biz de fiyatı çok yükseltmiyoruz. Yani orta genelde çok yakın rakamlara ihaleler yapılıyor. Bu soruyu Oktay Beye ayrıyeten anlatmak isterim. Yıllara sari bir iş olduğunda fiyat farkı nasıl hesaplanıyor? Dünyanın en zor işlerinden bir tanesi fiyat farkıdır. Yani üç kişi yan yana hesapladığında üçü de farklı bir şey bulabiliyor. O yüzden aslında mantığı sadece söyleyebilirim. Çok uzun bir şeyi var onun, hani iş programındaki yapılan işin TEFE-TÜFE'ye oranlarıyla ilgili bir şey bu.

OKTAY ALTUN- Ben sormuştum da oran dediğimiz şey aslında yaklaşık maliyete göre bedeli kaç çıkıyor? Yani kırımın kaç olduğu değil, şu an yapı denetim firmaları yüzde 1.5'la çalışıyor yaklaşık maliyette, teknik müşavirler yüzde kaçla çalışıyor?

TUĞBA ARSLAN- Şöyle, biz teknik müşavirlere hiçbir zaman fiyat farkı vermedik.

OKTAY ALTUN- O zaman benim sorum farklı.

TUĞBA ARSLAN- Yok, o zaman inşaat işindeki fiyat farkından bahsediyorsanız bunu biz sizinle detaylı olarak görüşelim dışarıda, çünkü çok detaylı bir konu orası.

SALONDAN- şöyle söyleyeyim, 2 yıldan beri denetim hizmetleri denildiği zaman bu 14 sene personelle 5 yıla çıktığı zaman denetim firması 5 yıl süreyle istihdam ediyor. Dolayısıyla yaklaşık yüzde 60 olarak da maliyet artıyor, ama denetim bedeli aynı kalıyor. Yani TEFE-TÜFE'yle bu iş olmuyor.

TUĞBA ARSLAN- Olmuyor. Şöyle söyleyeyim, biz zaten genelde danışmanlık işlerinde daha çok fiyat teklifi belirlerken proformayla belirliyoruz. Onlar da kendi kafalarında yıllara sari ücret artışlarında teklif veriyorlar zaten, ama fiyat farkı o TEFE-TÜFE'yi göremiyoruz yani.

SALONDAN- O ücret artışını onlar belirleyemez.

TUĞBA ARSLAN- Tahmin ediyorlar.

SALONDAN- Çünkü işverenin kontrolündedir kaç yılda biteceği, 2 yılda mı, 5 yılda mı biteceği işverenin kontrolündedir.

TUĞBA ARSLAN- Yok, biz zaten onu önceden belirliyoruz 2 yıl mı, 5 yıl mı olduğunu, ama onun teklifini o oranlarda yapıyorlar.

GAZİ İPEK- Peki, teşekkür ederim.

TUĞBA ARSLAN- Doktor Öğretim Üyesi Hamit Beyin bir sorusu var: Tuğba Hanıma teşekkür ederiz. Bürokratik işlemlerin azaltılması için neler yapılabilir? Proje hazırlanması 3 seneden 6 ay içinde hazırlanma dediniz, bunun için neler yapılıyor, yakın ve uzun vadede çözüm önerileriniz nedir? Aslında bakarsanız bürokratik işlemlerden hepimiz çok sıkıldık, hani sistemler artık e-sistem üzerine geçti. Dolayısıyla biraz daha hızlı yürüyor bilgisayar ortamında, ama ne yazık ki dediğim gibi yönetmelik sayısı o kadar az ki bu sistemlerde, yani bizim kamu denetimimizde, onun bürokrasisini azaltmak çok zor. Sadece hızlandırabiliyoruz, kendimiz elden takip ediyoruz kontrol teşkilatı olarak ne yazık ki. Proje hazırlanma süresini 3 seneden 6 aya indirmek istemiyoruz. Aslında bakarsanız burada şöyle bir şey var: Bu devlet politikasıyla ilgili bir durum, yani devlet politikası nitelik değil nicelik daha çok önemsiyor. Çünkü seçimlere gidiyor her seferinde, dolayısıyla sayıyla konuşuyor. 3 tane şu, 5 tane bu diye konuştuğu için bunun süresinin içinin özü işte bizim Türk usulü kervan yolda düzülür diye 3 yıllık projeleri 6 ayda çıkarma zorunluluğu doğuyor. Dolayısıyla bence bunun devlet

politikasının hükümetlerin değişeceği, ama kamu yararının sabit kalacağı bir sistemle yapılması gerektiğini düşündüğüm için böyle yapılması gerekiyor.

SALONDAN- Şöyle diyebilir miyiz? Projeleri uygulamadan sonra arkadan geliyor diyebilir miyiz?

TUĞBAARSLAN- Tabii ki öyle durumlarımız da oluyor. Avan projeyle işte TOKİ özellikle bu sistemle çalışıyor. Eskiz projeyle ihaleye çıkıyor, sonra uygulama projesi çiziliyor falan, ciddi krizler oluyor. Dolayısıyla hem yapı denetim teşkilatı, hem müteahhit açısından müteahhidin zarara uğradığı, işte yapı denetim teşkilatının silahla tehdit edildiğimiz zamanlar oldu, yani buna niye vermiyorsun, bunun gibi şeyler yaşadığımız çok oldu, öyle ne yazık ki.

Hüseyin Beyin bir sorusu var: Gülsüm Hanımın sorusuna ek olarak eleştirel bir soru olduğunu düşünüyorum. Çünkü soru: Kamusal denetimden ne anlıyorsunuz? Hepimiz aynı şeyi anlıyoruz da sonuçları tekrar tartışmak lazım diye düşünüyorum.

Semih Beyin bir sorusu var: Yapı denetim sisteminde taşıyıcı sistem kusurlarının 15 yıl boyunca yapı denetim firması sorumludur. İhale usulüyle denetim hizmeti alımında kesin kabulün yapılmasından sonraki kusurlarda sorumluluk var mıdır? Yoksa kusurlar yeni bir ihaleyle mi gidiyor? Bütün sorumluluk hâlâ hem yapı denetim teşkilatı, hem yükleniciye hasıl edilir. Evet, kamu yapılarında da kesin kabul yapıldıktan sonra 15 yıl sistem taşıyıcı kusurlarından sorumlusunuz, ama şundan hala sorumlusunuz: Mesela, Çağlayan'daki hastanenin yanması, Taksim İlk Yardım Hastanesi iki kere yandı. O İlk Yardım Hastanesinin hani kesin kabulü yapılmış, geçici kabulü yapılmış, ama yanlış imalat, fen ve sanat kurallarına uygun olmayan yanıcı bir imalat cephede kullandığı için şu anda herkes yargılanıyor. Bu yüklenici firma, kontrol teşkilatı ve şey diye düşündüm. Yapı denetim kesin kabul ve geçici kabul, bunların hepsi şu anda teftişte ve bina biteli de bayağı bir yıl olmuş, 10 yıl olmuş. Dolayısıyla bir şey değişmiyor. Yani sizin yaptığınız her yanlış sonrasında sizi bağlayan bir durum insan can sağlığını güvensiz hale getirirse.

Leman Hanımın son sorusunu söylüyorum: Kamu yapıları kamu tarafından denetleniyor, özel yapılar hem yerel yönetimler, hem de yapı denetim kuruluşları tarafından denetleniyor. Yapı denetim

kuruluşlarının yetkisi kamu denetçileri kadar değil, bu nedenle denetim denetimi yapılıyor ve yerel yönetimlere gerekirse yapı denetim kuruluşlarını denetleyenle kamu kadar başarılı olamıyor ve denetimin denetimi olduğu için kamu denetimi kadar başarılı olamadığını söylüyorlar. Bu konuda görüşünüz nedir? Bence bu konuda asıl yapı denetimlerin bu işi düzgün yapması veya kamudaki denetimlerin düzgün yapması biraz etik işi diye düşünüyorum. Çünkü cezalandır, onu denetle, denetleyeni denetle dediğimizde iş iyice çığırından çıkıyor. Bence herkesin denetim konusunda da, bu işi yapım konusunda da etik davranması lazım. Başka türlü bunun çıkış yolu olduğunu düşünmüyorum. Benim görüşüm bu, teşekkür ederim.

GAZİ İPEK- Teşekkür ederim. Serkan Bey, biraz herhalde kısa olacak.

Dr. SERKAN ENGİN- Oktay Beyin sorusu vardı, söyledi biraz önce sanırım. 733 000 000 olan aktif yapı denetim alanı değil, konuşmamız lazım dediniz. Süreyi biraz aştık, isterseniz bitince beraber konuşalım. Söylediniz zaten, süre uzadığı için o kadar aktif görünmüyor dediniz. Evet, doğru.

Bir diğeri İsmail Küçük Beyin sorusu: İşe yaramayan ve halk için tehlike oluşturan yapının istihdama katkısından söz etmek ne kadar doğru? Bunu yapı denetimin layıkıyla yapılmadığını söylediğim için sorduğunuzu düşündüm. Yapı denetim açısından olduğunu düşünüyorum. Buradan çıkan sonuç birileri bu sistemden para kazanacak, birileri de bedeli canı malıyla mı ödeyecek? Aslında şöyle, ülkemizi tanıyorsanız -ki tanıyoruz, Türk insanı birbirini tanır, bilir- maalesef Tuğba Hanım söyledi, bunu en son cümle olarak söyleyecektim, en büyük sorunumuz aslında etik sorunu, ahlâk sorunu, yasalarla ilgili bir problem yok. Yasalar kötü değil, onun uygulamasında sorun var. Burada yapı denetim sistemi açısından konuşacak olursak 96 yılında inşaat mühendisliğine başlamış, 2000 yılında mezun olmuş birisi olarak belediye geçmişimi söyledim, üniversiteyi söyledim, hâlâ inşaatta öğrenci arkadaşlarımız, kendi arkadaşlarımız sebebiyle neler olduğunu az buçuk biliyoruz, sihirli değnek değil maalesef, hiçbir yasa değil. Çünkü bir günde bir şeye sihirli değnek olsa da dokunsa da her şey mükemmel olsa, ama o dediğim tarihlerle günümüzü kıyaslarsak iyiye gidiyoruz, yani sorunlarımıza rağmen iyiye gidiyoruz. Biraz önce söyledim, yani denetlenmeyen yapılar dedim, ama neden iyiye gittiğimizi söyleyeyim. Bir, yönetmelik koşulları, aslında 98 yönetmeliğimiz de

çok iyiydi, 75 yönetmeliği belki biraz detayları açısından eksikti, ama 98, 2007, 2018 yönetmelikleri zaten çok iyi yönetmelikler sorun uygulama sorunu, ama bu yönetmelikler neyi sağladı bize? BÇ-1 donatı kullanıyorduk 75 yönetmeliğiyle, 98 itibariyle neredeyse sınırlandırıldı, yok gibi bir şey. Hazır beton üretimine geçildi, öyle kullanmak zorundayız. Hazır beton kullanmak zorundayız, dolayısıyla bu bir niteliği arttırdı. Orada da sorun var, yapı denetim beton santrallerinde de sorunlar olabilir. Neyi sağlamaya çalışıyoruz? Eskiden bu kadar da denetim yoktu, şimdi en azından 3 numune almayı tercih ediyorlar. Çünkü evrak tamamlamak zorundalar.

İSMAİL KÜÇÜK- ... (88.47) rastgele binalara girelim, hadi denetim yapılsın. Yani o inşaatlara ... bakın, ... sahtekarlık yapıyor bu işte ... birinde yapı denetiminde, birinde buradayım. ...

Dr. SERKAN ENGİN- Doğru, şimdi onlar için çete, şimdi belgemiz yok.

İSMAİL KÜÇÜK- Belediye iskânını veriyor, belediyeye diyorsun ki sahtekarlık yapmışsın burada, nereye şikâyet etsek, kime şikâyet etsek arkadaş diyor ki ... (89.12) Bakın, bu iş böyle anlatılmaz. ... bakın, burada ...

Dr. SERKAN ENGİN- Şimdi şöyle, cümleyi şöyle tamamlayayım.

GAZİ İPEK- İsmail Bey, korsan bildiri yayınladın yani şu anda.

Dr. SERKAN ENGİN- Ben yapı denetimci değilim, bu arada hani savunuyor gibi olmayayım, bir akademisyen olarak söyleyeyim. Ben hani yapı denetim şirketi olsam kendimi savunuyor olsam, belediye olsam savunuyor olacağım, Çevre Şehircilik olsam savunuyor olacağım. Akademik olarak söyleyeyim, asıl sorun şu: Tüketicinin bilinçli olması sorunu.

İSMAİL KÜÇÜK- ... (89.46)

GAZİ İPEK- Bir dakika İsmail, böyle istersen gel burada konuş.

İSMAİL KÜÇÜK- ... (89.56) belediye diyor ki ...

GAZİ İPEK- Ama bu böyle giderse...

Dr. SERKAN ENGİN- İsmail Bey, tamamlayayım.

İSMAİL KÜÇÜK- Bilinçli vatandaş dediğimiz vatandaş ... hem hukukçu, hem mimar, hem mühendis, hem inşaatçı ...

Dr. SERKAN ENGİN- Şöyle bir şey var, İsmail Bey vaktimiz tartışmak değil, bir sonuca varmaya çalışmak, ben böyle bir tartışmanın içinde de olmayı arzu etmem. Şöyle tamamlayayım: Hiçbir kanun maalesef sihirli değnek değil. Tüketicinin bilinçli olması dememin sebebi şu: Siz şimdi bizim normal Anadolu insanı ya da büyük şehirlerde fark etmiyor. “*Mühendis Bey, bana bir ev yap*” deyip verdiğiniz zaman kendileri çalıp oynuyorlar. Eğer siz inşaat yaptıracak parayı siz ödüyorsunuz çünkü, birikiminizi koyuyorsunuz, yapı denetim şirketi hangisi titiz çalışır-çalışmaz, hepsi yasal çalışıyorlar, sorun yok, ama hangisi inşaata göre, şimdi Çevre Şehirciliğin elindeki eleman sayısı belli, kaç tanesi yapıya gidebilir? Bir kere insanın bilgili, ilgili ve dürüst olması lazım, çalışacağınız yapı denetim şirketi böyle olursa daha iyi sonuç alabilirsiniz. Müteahhidinizin sorun 10 kişiye, eğer 7 kişisi iyi diyorsa iyi adamdır, onunla çalışın, demek istediğim olay o, şimdi ben Sayın Başkan da bitirmemi istiyor, bitireyim. Dolayısıyla asıl sorun şu: Bir, maalesef yasaların uygulanmayla ilgili sorunu var. O da bizlerle alakalı bir durum, ben biz diyoruz, kendime çeviriyorum, belki benim öğretmeyle ilgili sorunum var. İkincisi de maalesef bu bilinçli tüketicinin olmaması sorunu var. Onlar olursa eminim daha iyi olacak, ama geçmişle kıyasladığımız zaman iyi noktaya gidiyoruz, onu söylemeye çalışıyorum. Yoksa sihirli değnek değil.

GAZİ İPEK- Teşekkür ederim. Nusret Bey de kendisi bir soru soracak.

NUSRET SUNA- Yok, sormayacağım da, arkadaşlar, ben de bir görüşümü söyleyip kapatacağım. Şimdi değerli arkadaşlarım, sağlıklı bir yapı üretiminin üretim sürecinin tek teminatı bağımsız ve yetkin bir denetim sistemidir dedik. Tamam, şimdi çok kısa şey yapacağım. Arkadaşlar, 2001 senesinden itibaren 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, bunu destekleyen 601 Kanun Hükmünde Kararname çıktı ve bunu çok çok önemsedik. Bu bir devrimdi, olmazsa olmaz bir şeydi. Çünkü artık gelişmiş ülkelerde bireysel denetimler biter, genel denetime geçilecekti, ama o günkü iktidarlar dışarıdan müteahhitlerin baskısına dayanamayarak rahmetli Erbakan hükümetinin zamanında bu kanun hükmünde kararnameler iptal edildi, 4708 devreye girdi. 595’teki yapılaşmaya bakın, A, B, C grupları vardı hatırladığım kadarıyla, öyle bir üzüm salkımı gibi bir yapılanmaydı. O yapılanmada, muazzam bir yapılanmada yüzde 8 verilirken burada tenzih ediyorum, yapı denetimdeki arkadaşlar kendi bacaklarına kurşun sıkarak yüzde 8, yüzde 3, yüzde 1.5

daha hatta bunun kapının arkasında pazarlıklar yapılıyor. Böyle bir yüzdelerle denetim yapılamaz. Denetim çok önemlidir. Siz bir masada ürettiğiniz projenin denetimine kaç gün süre tanıyorsanız denetim de o kadar sürede olur. Yoksa bir saatlik denetimle o işler olmaz. Şu salona bakın, hepsi benim yaşımda, bu yaşta ikinci meslek olarak kabul edilemez. Bu emeklilik işi değildir arkadaşlar, bunu biraz kendi kendimize konuşalım. Yapı denetimdeki yaş profilini incelediniz mi? Ya gençlerden oluşuyor ya da benim yakın akrabalarımın oluyor. Böyle bir şey olur mu? Gençlerin imzasını kullanmak için önüne kâğıt veriyoruz, imzalatıyoruz, yaşlılara da gelme otur diyoruz. 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve akabindeki 4708’de eğitim şartı vardı. Eğitim olmazsa olmaz. Çok uzayacak, çok anlatacak şeyler var, ama bir kelimeyle bağlayayım. Peki, deprem ülkesiyiz diyoruz. Yeni deprem yönetmeliği yayınlandı. 5 ve 10 senede bir bunlar yenilenir. Peki, denetçi arkadaşlar bu eğitimlere geldiler mi? Soruyoruz, odamız eğitim verdi. Peki, bu eğitimlere gelmediğiniz, bunu öğrenmek çok zor. Eğitimlere katılacak, siz yapıyı nasıl denetleyeceksiniz, nasıl sağlıklı yapılar üreteceğiz? Şimdi kolon-kiriş birleşimlerinin yeri değişti. Peki, bunlar nasıl yapılacak? Sahada sizlersiniz, gelip bizlere öneriyor musunuz? Yok böyle bir şey, biz bunu ikinci bir iş olarak görerek yapı denetim çok üzülüyoruz, yapı denetim olmazsa olmazdır. Bunu elbirliğiyle düzeltmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Elektronik dağıtımı biz İnşaat Mühendisleri Odası olarak yakın bir zamana kadar bunun hep karşısındaydık. 01.01.2018 senesinde evet dedik, artık meslektaşlarımızın çoğu bunu istiyorsa, destekliyoruz. Hatta o gün İstanbul’da yapılan bir Çalıştayda Bakanlık yetkilileri de oradaydı, söylediğimiz şeydu: Bu değişikliğin altı doldurulmazsa fiyaskodur. Altının doldurulması lazım dedik. Evet, sunumda da onu söylemiştim. 01.01.2019’dan bu yana yapılan elektronik dağıtımın artıları-eksileri neydi, bu çalışmanın yapılması lazım. En azından piyasada 1 100 küsur yapı denetim firması var denildi. Bunların nitelikleri, kuruluşları, kişi sayıları hepsi farklı farklı, siz evet, gruplandırınız yapı sınıflarına göre, ama bir yapı denetim şirketinin sayısı bellidir, gücü bellidir. Onu da sırası geldiği zaman bir yüksek yapı geldiği zaman ne olacak bu, nerede yetkinlik, nerede eğitim, bilgi birikimi? Maalesef bu konuları göz önüne getirip bakmamız lazım. Birazcık da çuvaldızı kendimize batırmamız lazım diye düşünüyorum. Teşekkürler.

GAZİ İPEK- Ben çok teşekkür ederim. Şöyle sonlandırabiliriz: Evet, yani ortadaki temel soru efendim, müsaade ederseniz 11.25, bizden sonra oturum var, bir de arada çay, kahve molası var. Dolayısıyla vakti zaten fazlasıyla kullandık. Şimdi birinci sorun şu: Gerçekten kamu bu denetimi istiyor mu? Aslında sorunun esası bu, yani o 595'ten başlayan ve geline bu sürece baktığımızda denetim isteniyor mu gerçekten? Bana göre istenmiyor, benim kişisel görüşüm bu. Niye istenmiyor? Ben bir Danıştay kararından bahsettim biraz önce, o kararın içeriğini okuduğunuzda bu elektrik ve makine mühendislerinin denetim metrekaresinin 120 000'den 180 000'e çıkararak İdari Dava Genel Kurulunun bir kararı var. Bu karar işte Danıştaydan gelen bir karar, onu Danıştayın Dairesinden gelmiş ve onaylanmış. Kararı okuduğunuzda gerçekten büyük bir sürprizle karşılaşıyorsunuz. Şöyle bir şey var: O zamanki rakam 433 000 000 m² baz kabul edilmiş toplamda ve sonra da buradan çıkararak mevcut makine ve elektrik mühendisi yapı denetimci sayısına bölmüşler ve makine mühendislerine 140 000 küsur metrekare çıkmış, elektrik de 154 000 çıkmış. Şöyle bir gerekçeleri var: Bu bir kamu hizmetidir, mutlaka yapılması gerekir. Elde de başkası olmadığına göre mevcudun bunu da denetleme zorunluluğu var diye bir Danıştay kararı var ve şu anda hepimizin elini bağladı. Şimdi buna dönüp baktığımızda da aslında hem metrekarenin abartıldığını görüyoruz, diğer taraftan da yapı denetim sayısındaki sayının bugün mevcut sadece sözleşmesi olanların baz kabul edildiğini bilerek bu kararın yanlış bir şekilde uygulandığını görüyoruz. Şimdi biraz önce siz verdiğiniz sayılara da bakıyorum, 733 000 000 m² inşaat alanı var diyorsunuz şu anda devam eden, 385 000 de yapı adedi verdiniz. Yani 385 000 yapının toplam inşaat alanı 733 000 000 m².

Dr. SERKAN ENGİN- Bunu ben vermedim, Bakanlığın sistemi öyle diyor.

GAZİ İPEK- Bir şey demiyorum canım, sonuç olarak siz mutlaka teyit etmişsinizdir. Şimdi bakıyorsunuz, yapı adedine 2 000 m² düşüyor. Yani 2 000 m² ortalaması var. Çalışma Bakanlığı buna 4 000 m² diye bize öyle bir bilgi verdi. 2 000 veya 4 000 fark etmiyor, 180 000 m² bir inşaat alanını bir mühendis nasıl denetleyebilir? 2 000'se 90 yapıyı denetleyecek, 4 000'se 45 yapıyı denetlemek zorunda, böyle bir gerçek var mı? Yok. Olmayacağı belli mi? Belli, demek ki buna şöyle bakmalıyız: Gerçekten bu işin şüphesiz ilk çıktığı 595'lerin günümüze

kadar ciddi bir değişim süreci yaşıyor, şüphesiz artıları var, ama bunu yaparken gerçekten bu kararları alanlar ve bu bilgileri veren kurumların gerçekten doğru vermesi lazım. Önümüzde şu anda asıl mesele denetimi kimin isteyip kimin istemediğıyle ilgilidir. O lobi faaliyetleri de biliyoruz Bakanlıkta ve diğer yerlerde, dolayısıyla eğer bu ülke gerçekten çağdaş, modern bir ülke olacaksa hem yönetmeliğe, hem yasalara önce kamunun uyması gerekiyor. Kamu yasaya uymuyor. Yani birkaç gün önce SMM ve Mesleki Denetim Çalıştayı yaptık. Çok ilginçtir, bakıyorsunuz yasa şeylerine, işte 12 Eylülde gelen 66 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayanarak bu ülkede kamuda çalışan mühendislerin üye olması kaldırıldı TMMOB'de ve asker mühendislerin, ama arkasından da başka bir şey daha yapıldı. Aslında yasada olmamasına rağmen kamunun yaptığı hizmetlerin de denetime tutulması gerektiğı gerçeğı vardı. Bu fırsattan istifadeyle oda dışına çıkarıldı. Önce kamu lütfen, kanunlara, yönetmeliklere uysun gerçekten, yani çıkarttığı yönetmeliklere uymayan bir kamuyla karşı karşıyayız ve dolayısıyla ortadaki aslında sorunu ne yapı denetimde çalışan arkadaşların sorunu olarak görmek lazım, ne de bireylerin, yani birey bilinçlensin, bu işleri hem daha iyi yapar diye bir şey olmaz. Bunu koruması gereken esas kurum kamudur ve kanun ve yönetmeliklerle bunu yapmakla ve düzenlemekle yükümlüdür. Onun için de meseleye biz daha bir başka yerden bakarak bu kamunun gerçekten bu yönetmelikleri uygulaması gerektiğini düşünüyorum. Toplantıyı böyle bitiriyorum. Katıldığınız için çok teşekkür ederim, sağ olun.

ARA VERİLDİ

5. OTURUM

Oturum Başkanı: Hüseyin ALAN

(TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

SUNUCU- Jeoloji Mühendisi Odası Yönetim Kurulu Odası Başkanı Sayın Hüseyin Alan'ı kürsüye davet ediyoruz.

HÜSEYİN ALAN- Değerli arkadaşlar, öncelikle hepinizi hem şahsım, hem Jeoloji Mühendisleri Odası adına saygıyla, dostlukla selamlıyorum. Biraz önce aslında Serkan Hocam bu sistemin büyüklüğünü ifade etti. Benim de dün Yapı Denetim Daire Başkanlığından aldığım bilgiler şu yönde: Aşağı yukarı 2000 yılından beri kurulan bu sistemde toplam 3 155 yapı denetim firmasının olduğu, bugün sadece bunların 1 705'inin aktif olduğu, toplam denetçi sayısının 29 729 aktif olarak yine çalıştığı, yine yardımcı personel yaklaşık 63 000 civarında, ama bunun 60 000'inin bugün sistem içerisinde çalışıyor olduğu görülüyor. Benzer şekilde toplam yapı ve zemin, beton ve zemin laboratuvarları açısından bakıldığında 645, hatta 646 firmanın olduğu, bunların 315'inin de bugün aktif olarak yaşamına devam ettiği görülüyor. Yani bakıldığında aslında 90 000'e yakın aşağı yukarı meslektaşımızın veya yardımcı personelin çalıştığı, bunların aileleriyle birlikte düşünüldüğünde yaklaşık 300 000-400 000 kişiyi ilgilendiren aslında bir konunun bugün burada tartışılıyor olduğunu özellikle belirtmek istiyorum.

Her dönemin bir yasası olur. Özellikle depremlerden sonra, biliyorsunuz 99 depreminden sonra da en çok tartışılan konulardan bir tanesi ta aslında 1956 yılından beri sistemde yaşamaya çaba gösteren fenni mesuliyet sistemini güçlendirerek aslında yapıların denetimini fonksiyonel hale getirmektir, temel amaç buydu. Üzerinden yaklaşık 20 yıl geçti, benzer uygulama biliyorsunuz 2001 yılında, o zaman da kentlerimizi dönüştürsek iyi bir şey yaparız diye düşünmüştük. Kentsel Dönüşüm Yasası bu şekilde gündeme gelmişti. Bugün de 1999 Marmara depreminden sonra en azından gündeme gelen bugün hem mesleki, hem toplumsal birçok konuyu ilgilendiren bir konuyu TMMOB'un gündemine alması, bunun için bir sempozyum düzenlenmesinin anlamlı olduğunu düşünüyorum ve ben düzenleme kurulunda yer alan bütün arkadaşlarıma da çok teşekkür ediyorum.

Bazı sitemlerim, eleştirilerim olacak, ama onu da oturumdan sonra özellikle sizlerle paylaşmak istiyorum. Kısaca bu oturumda "Yapı Denetim Sistemi Aktörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri" konusu tartışılacak, birinci konuşmacımız Şahin Yılmaz arkadaşımızı ben buraya davet etmek istiyorum. Elektrik Mühendisleri

Odası Yapı Denetim Komisyonunun başkanlığını yürütüyor. Yine Erkan Karakaya arkadaşımızı buraya davet etmek istiyorum. Mimarlar Odası Yapı Denetim Komisyonu Başkanımız, Nilüfer Erol arkadaşımızı davet ediyorum. Bir kadın arkadaşımız, o da “*Şantiye Şeflerinin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri*” konusunda bizlere düşüncelerini paylaşacak. Son olarak da Ahmet Esat Korkut Çalışma Bakanlığından “*Yapı Denetimlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği*” konusunda düşüncelerini, görüşlerini bizlerle paylaşacak. Ben bütün katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Buradaki sıraya göre de söz sırası vereceğim, ama arkadaşlar, biraz önceki tartışmalarda da gördük, lütfen 15 dakika, maksimum 20 dakikayı -onu söyleyeyim-aşmamak kaydıyla ve salondaki tartışmalara da en azından ortam hazırlayacak bir yöntemle sunumlarımızı yaparsak sevinirim. Ben ilk sözü Şahin Yılmaz arkadaşımıza bırakıyorum. “*Denetçiler ve Kontrol Elemanlarının Yapı Denetim Sistemindeki Yeri*” konusunda sunum gerçekleştirecek Şahin Bey, buyurun Şahin Bey.

ŞAHİN YILMAZ- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli meslektaşlarım, hepinizi saygıyla selamlarım, ama ne yazık ki dünkü katılımı bugünkü katılıma baktığım zaman denetçi arkadaşların sisteme şimdi burada söyleyeceğim ne kadar ilgili olup olmadığı buradan da gözüktüyor şu anda. Kendimi kısaca tanıtmak istiyorum. İsmim Şahin Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü mezunuyum. Bir dönem SMM proje işi yaptım, taahhüt işleri ve teknik öğretmenliği yaptım, iş güvenliği uzmanıyım. EMO Yapı Denetim Komisyon başkanımı ve belki ilk defa duyan çok olacaktır, Yapı Denetçileri Derneği başkanımı. Sempozyumun düzenlenmesinde emeği geçen herkese teşekkür ederim ve bu sempozyumun yapı denetim sistemine katkı sağlamasını dilerim.

Sayın Başkan, dünkü konuşmalarda özellikle elektrik ve makine mühendisi imalatlarına yönelik dayanaksız bazı değerlendirmeler oldu. Öncelikle bu konuya kısaca değinip, asıl konuşmama geçmek istiyorum ve bu nedenle sizden süre açısından pozitif bir ayrımcılık yapmanızı talep ediyorum. Benden önceki konuşmacılar hep binaların statik yönünden sağlam olmasının önemine vurgu yaptılar ki haklılar ve doğru, ancak diğer imalatların o kadar da önemli olmadığı gibi bir yaklaşım içinde olduklarını üzümlere dinledim. Tabii ki yapının ayakta olması önemlidir, ancak en az onun kadar da makine ve elektrik tesisatları da önemlidir. Binayı canlı hale getiren elektrik ve makine imalatlarıdır, yoksa binanız beton ve demir yığını olarak öylece kalır. Amaç sadece statik açıdan güvenli bir yapıysa, bunun en iyi örneğini ilkçağlarda, hatta hatta ilk insanlar bulmuş arkadaşlar, nasıl bulmuşlar? Betonla çimentoyla uğraşmamışlar, mağara, o gün de, bugün de en sağlıklı bina mağaradır. Ancak bu mağaralarda elektrik, internet, görüntü, ses sistemleri gibi modern yaşama ihtiyaç olan hiçbir şey yoktur ve olamaz. Elektrik ve makine denetçilerinin maliyet açısından yapı denetim şirketine ekstra külfet olduğu ve bu nedenle 180 000 m² olan denetim yetki sınırının daha da arttırılması gerektiği ifade edildi. İnanın burada TMMOB çatısı altında bunları duyacağımı hiç tahmin etmezdim. Asıl konu yapı denetim hizmet bedelinin yüzde 8'den yüzde 1.5'a nasıl ve neden düştüğüdür. Esas sormamız gereken bunlardır arkadaşlar.

Sayın Başkan, değerli meslektaşlarım; konuşmamı iki bölüm halinde yapacağım. Birinci bölümde yapı denetim sisteminde denetçilerin yerini tartışarak bu süreçte yaşanan sorunları sizlerle paylaşacağım. İkinci bölümdeyse, bu sorunlara çözüm önerilerimi sunacağım.

Değerli meslektaşlarım, Leonard Cohen'in bir şarkısı var. Keşke yeteneğim olsa da size bu şarkıyı söylesem, konuşmamın özeti gerçekten burada aslında, şarkıda diyor ki: “*Every body knows*”, yani herkes her şeyi biliyor. Şarkıda birçok olumsuzluktan bahsedip her seferinde “*herkes biliyor*” diyerek sıraladığı olumsuzlukları herkesin bildiğini söylüyor, ama kimsenin oralı olmamasına dikkat çekiyor. Buradaki tüm katılımcılar, bu sistemdeki tüm aktörler yapı denetim sisteminin nasıl çalıştığını çok iyi biliyor. İnsan dünyada varoluşundan itibaren barınma ihtiyacı duymuştur. İlkçağlarda barınma ihtiyacını mağaralarda, ağaç kavuklarında ve göçebe yaşamın temeli olan çadırlarda karşılamıştır. Çağlar sonrası modernleşme ve teknolojik gelişmeler neticesinde insanlar sağlıklı, işlevsel ve konforlu bir yapıda güvenli barınma ortamına ihtiyaç duymuştur. Doğal afetler insanlar arasında hiçbir ayırım yapmadan can ve mal kaybına neden olmaktadır. Denetimsiz yapılar yıllarca emek vererek yetiştirdiğimiz, belki de dünyanın en iyi bilim ve sanat insanı olabilecek çocuklarımızı bir anda kaybetmemize neden olabilir. Yine yapılardaki denetimsizlik nedeniyle sahip olduğumuz yapılarımız, eşyalarımız, kültür öğelerimiz elimizden bir anda gidebilir. Bunların hepsinden daha önemlisi tüm sevdiğimizimizi kaybetmemize neden olabilir. Bu noktada kısaca bina öldürmez, denetimsizlik öldürür diyebiliriz.

Yapıların statüsünü inşaat mühendisleri, işlevselliğini ve tasarımını mimarlar, doğayla barışık insan sağlığını ve kamu yararını önceleyen enerji sistemlerini elektrik mühendisleri, mekanik donanımlarını da makine mühendisleri yapmaktadır. İşte bu 4 meslek disiplini aynı hedefte birleştiren yapı denetim sistemidir. Yapı denetimin diğer aktörleriyle yapı sahipleri, müteahhitler, devlet, yani Çevre ve Şehircilik Bakanlığıdır. Sistemin temel taşı yapı denetçisi meslektaşlarımızdır. Denetçiler mesleki tecrübelerini, bilgi ve birikimlerini sağlıklı yapıların yapılması için sarf eden kişilerdir. Fakat sahada karşılaştıkları sorunlar oldukça fazladır. Bu sorunları 6 başlık halinde toplamaya çalıştım:

1. Denetçilerin özlük hakları. Değerli meslektaşlarım, yapı denetim sisteminde çalışan tüm teknik elemanlar asgari ücretle veya bunun daha altında bir ücretle çalışmaktadır. Denetçiler ücretlerin büyük bir bölümünü firmalardan 3-5 ayda, hatta bazen 1 yıl gibi uzun süreden sonra ancak alabilmektedir. Bazen de firmanın ceza alması, mali sorunlar veya başka nedenlerle kapanması sonucunda

denetçilere ücretleri hiç ödenmemektedir. 4708 sayılı Yasa gereği yapı denetim işi tam gün çalışma şeklinde yapılması gereken bir iştir. Ancak pratikte bu durum böyle işlemiyor. Çünkü uygulamada denetçiler ve kontrol elemanları partime çalışan elemanlar şeklinde gösterilerek SGK beyannameleri buna göre düzenlenmektedir. Hatta hiç sigorta girişi yapmadan denetçi çalıştıran firmalar da vardır ki ben de bir dönem öyle oldum. Bu durum ülkemiz açısından vergi kaybına, denetçiler açısından da hak kaybına neden olmaktadır. Yapı denetim sistemi tüm aktörleri kapsayacak şekilde sigorta kapsamına alınmalıdır.

2. Yapı denetim yetki sınırının arttırılması. Yapı denetim uygulama yönetmeliğinde yapılan değişiklikle proje ve uygulama denetçisi makine ve elektrik mühendislerinin denetim yetkisi 120 000 m²'den 180 000 m²'ye çıkarılmıştır. Ülkemiz deprem riskiyle karşı karşıyadır. Yapı denetiminin bu denli önemli olduğu günümüzde yapı denetiminin sanki gereği gibi yapıldığı kabul edilerek denetim yetki alanının arttırılması denetimlerin özensiz ve yetersiz yapılmasına neden olacaktır. Çünkü yapı denetim işi mevzuat gereği yapılan veya yapılması gereken bir iş değil, kamu adına bağımsız olarak yapılması gereken bir iştir. Yapılan bu değişiklik aslında Bakanlığın yapı denetim sistemine nasıl baktığının da acı bir göstergesidir. Bakanlık yapılan bu değişikliğin gerekçesinde yapı denetçisi elektrik ve makine mühendislerinin sayıca azlığına vurgu yapmıştır. Halbuki Bakanlığın yapı denetim sistemine sayısal verilerle değil, niteliksel olarak yaklaşmalıydı. Çünkü denetim uzmanlık gerektiren elle, gözle ve gerektiğinde test edilerek yapılması gereken bir iştir. Ulusal yapı denetim sistemi üzerinden alınan veriler göz önünde bulundurulurken denetlenen toplam yapı alanının aktif denetçi sayısına göre bölünmesi, gerekli denetçi sayısının belirlenmesi bilimsel bir yöntem değildir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının denetlenecek alanın fazlalığından dolayı denetçi yetki sınırının arttırılması veya diğer bir deyişle iş yükünü arttırması hayatın olağan akışına aykırıdır. Bu durum İş Kanunu ve yönetmeliğine ve Anayasaya da aykırıdır. Anayasanın 18. maddesi: *“Hiç kimse zorla çalıştırılmaz, angarya yasaktır”* der. Bugüne kadar yapmış olduğum çalışma ve saha gözlemlerime göre proje ve uygulama denetçisi makine ve elektrik mühendislerinin denetim yetki sınırının en fazla 60 000 m² olması gerekmektedir.

3. Meslek içi eğitim yetersizliği. Değerli meslektaşlarım, çağımız endüstri 4.0'dayken toplum 5.0'a hızla ilerlemektedir. Çağın gereklerine göre teknolojik gelişmelere uyum sağlamak için meslek odalarının meslek içi eğitim faaliyetlerine önem verilmelidir. Binalar günümüzde artık yeni teknolojiler sayesinde yeşil bina ve akıllı bina olarak tanımlanmaktadır. Elektrikli araçların da giderek yaygınlaştığı bu ortamda artık yapıların işlevselliği ve sağlıklı olması daha öncelikli hale gelmektedir. Ülkemizde yapı denetim denildiğinde sadece binaların statığı, fiziksel yapısı ve inşaat uygulama süreci akla gelmektedir. Halbuki yapay zekaların, robotların ve endüstri 4.0'ın konuşulduğu bir çağda yaşıyoruz. Binaların yapısal güvenliği yanında elektromanyetik alan etkilerinin azaltılması, hatta yok edilmesi ve çevreye duyarlı yapıların üretilmesi için makine ve elektrik mühendisliği uygulamaları dikkate alınmalıdır.

4. Denetçilerin büyük bir kısmının meslek etiğine uygun hareket etmeyerek aktif denetlemekten kaçındıkları, kendilerini çağın gereklerine göre geliştirmedikleri, hatta bazı denetçilerin denetim yaparken neyi inceleyeceklerini bilmedikleri ve önemli bir kısmının 4708 sayılı Yasa ve yönetmelikten haberi bile olmadığını görüyoruz. Bu konularda ilgili meslek odalarından yardım almak ve sorunun çözümü için ortak çalışmalar yapmak gerektiği kanaatindeyim. Yönetmelik gereği işyeri tesliminin yapı denetim şirketi tarafından denetçiye ıslak imzayla teslim edilmesi gerektiği halde çoğu firma işyeri teslimini fiilen yapmayıp kâğıt üstünde yapılmış gösteriyor. Bundan dolayı birçok denetçi hangi işi, hangi adresi denetlediğinden bile habersizdir. İstanbul başta olmak üzere özellikle büyük şehirlerde aynı gün içinde farklı şantiyeler arasında denetim yapmanın imkânsızlığı ortadadır. Denetçiler hem şantiye denetimi esnasında, hem de proje kontrolü aşamasında ofislerde gerekli teknik altyapıyı ve sosyal ortamı bulamamaktadır. Yapı denetim kuruluşlarında çalışan denetçilerin birbirleriyle bilgi alışverişinde bulunabileceği bir ortam yoktur. Yapı denetim şirketleri özellikle elektrik ve makine tesisatları denetimlerinde gerekli özeni göstermeyip, sadece statik ve mimari imalatları denetlemeyi hedeflemektedirler. İş böyle olunca denetim şirketlerinde makine ve elektrik mühendisi yalnızca mevzuata uygunluk açısından gereken bir personel olarak algılanmaktadır.

5. Çok önemli bir sorun da sahte evraklar. Değerli meslektaşlarım, çoğu yapı denetim kuruluşu ıslak imzayla imzalaması gereken denetim belgelerini denetçilere imzalatmamaktadır. Denetçi imzalarını yine çalışanlara veya başkalarına imzalatmak yolunu tercih etmektedirler. Bazen de denetçiyi ofise çağırarak aylık imzaları tek seferde toplu olarak atılmaktadır. Bakanlık tarafından binada tespit edilen aykırılık nedeniyle dosya hukukun önüne geldiğinde denetçilerin denetim evraklarında imzalarının olmaması her iki taraf için de hoş olmayan durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır, ama ne hikmet ki bugüne kadar değişik ortamlarda bu durumu her iki tarafa da söylediğim halde kadercı bir söylemle karşılanmaktayım. Çünkü bunları herkes biliyor ve herkes böyle yapıyor deniliyor. Bugünlerde yapı denetim şirketleri bu durumu aşmak için denetçilerden e-imzayı talep etmektedir. Yani yapı denetim şirketleri sahte imza atmak yerine denetçilerin e-imza şifrelerini almak suretiyle kendilerine bir çıkış yolu bulmaya çalışmaktadır. Sahte imzalarla ilgili hâlâ yargıda devam eden ve sonuçlanmış davalar olduğunu biliyorum ve bu davaların genelde denetçiler lehine sonuçlandığını biliyor ve takip de ediyorum.

6. Kanuna aykırı eylemler. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 4708 sayılı Yapı Denetimi Kanununa göre geçtiğimiz dönemde imar kirliliğine neden olmak suçundan bizim odamıza, yani Elektrik Mühendisleri Odasına soruşturmak üzere 400'e yakın dosya göndermiştir. Bu konuyla ilgili soruşturma dosya sayısının diğer meslek odalarından daha fazla olduğunu biliyorum. Bakanlık meslek odalarının görevini ihmal eden üyelerinden oda mevzuatı gereğince haklarında işlem yapılmasını ve onur kuruluna sevk edilmesini talep etmektedir. Kanuna aykırı eylemlerinden dolayı meslektaşlarımızın onur kuruluna sevk edilmesi ve disiplin yaptırımlarıyla karşılaşmaları meslek camiası açısından üzücü bir durumdur.

Değerli meslektaşlarım, adliyelerde şahsen karşılaştığım yapı denetim sistemiyle ilgili birçok dava mevcuttur. Ancak bir deyim vardır ya ateş düştüğü yakar diye hakkında soruşturma ve dava açılmayan denetçi olayın ciddiyetini fark etmiyor. Yapı denetimi yapıların kamu yararına denetlenmesi gereken bir iştir. Biz denetçiler de bu işin temel aktörüyüz. Geçen zaman içerisinde bu ilkeye göre hareket eden meslektaşlarımızın sayısının çok az olduğunu görmek üzücü bir durumdur. Hep yasaların yetersizliğini

ve sistemin piyasalaşmasını öne sürdük, ancak en büyük sorun denetçilerin meslek etiğine uygun hareket etmediği gerçeğini görmezden geldik. Mevcut yasa ve yönetmelikte eksiklik yok mu? Tabii ki var, ancak her şeye rağmen bu durum yasanın bize verdiği görevi etik kurallar çerçevesinde icra etmemize engel değildir ve olmamalıdır. Yapı denetçilerinin yapı denetim işini şantiyelere gitmeden yapılan ve ek gelir getiren bir iş olarak görmemesi gerekir. Sistemin bu durumdan kurtarılması şarttır. Denetim evden veya ofisten yapılmaz, bizzat şantiyenin tozunu yutarak yapılır. Denetim işinin kelime anlamı bir görevin yolunda yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan araştırma, inceleme, bilme, kontrol ve teftiştir. Yani bu tanımdaki her kelime bize özellikle sahada aktif olarak görev yapılması gerektiğini göstermektedir.

Değerli meslektaşlarım, yapı denetiminin diğer ülkelerde nasıl yapıldığını kısaca hatırlamamızda fayda var. Yapı denetim işi dünyada üç şekilde yapılmaktadır: Yerel belediyeden teknik personel tarafından yapılan denetimler, bağımsız yapı denetçileri etrafında yapılan denetimler ve Türkiye’de olduğu gibi bağımsız yapı denetim şirketleri etrafında yapılan denetimlerdir. Sistemin uygulanma sürecinde karşılaştığımız sorunları sizlerle paylaşmak istiyorum. Sistem uygulanmaya başlayalı yaklaşık 19 yıl oldu, hâlâ yapı sahipleri yapı denetim sisteminin önemini farkında değildir. Bu olayı yalnızca mevzuat gereği yerine getirilmesi gereken bir prosedür olarak görmek en kolay, en kısa ve en ekonomik yoldan halletmeye çalışmaktadırlar. 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu yapı sahiplerini korumayı amaçlamaktadır. Kanun müteahhitlerin bilim ve fenne uygun olarak yapması gereken yapıları yapı sahibi adına bağımsız denetçiler tarafından denetlenmesi için çıkarılmıştır. Kısaca kanun uzmanlık alanı yapı işi olmayan yapı sahibini korumak içindir.

Değerli meslektaşlarım, yapı denetim sistemiyle ilgili Twitter üzerinden evet/hayır şeklinde yanıtlanabilen iki anket yaptım. Birinci ankette bir soru şu: Ülkemizde uygulanan yapı denetim sistemi hakkında bilginiz var mı? Ne yazık ki 266 kişinin ekrana düşen bu soruya yalnızca 6 kişi cevap vermiştir. Aslında bu durum daha en baştan insanların bu sisteme ne kadar ilgisiz olduklarını gösteriyor. İkinci anketteki soru da şu: Konut alırken konutun yapı denetiminin yapıp yapılmadığını araştırır mısınız? Bu soru da 65 kişi tarafından görülmesine rağmen yalnızca 5 kişi tarafından yanıtlanmıştır. EMO

yapı denetçilerine Google grup üzerinden 21 soruluk denetçilerin sorunlarıyla ilgili daha kapsamlı bir anketi yaklaşık 150 kişiye mail attım. Ankete cevap verenlerin sayısı yine 6 kişi oldu. Bu 6 kişi de ücretlerini alamadıklarını, yapı denetim sisteminin işlemediğini, sorumlu oldukları 180 000 m²'lik alanın tamamını denetleyemediklerini belirtmişlerdir. Bu üç anket sonucunda benim tespitim şudur: Hem toplum, hem de yapı denetçileri yapı denetim sistemine karşı duyarsız ve ilgisizdir. Birçok denetçi arkadaşım *“niye böyle sorular soruyorsun, sistemi neden karıştırıyorsun”* diyerek sitem etmektedir. Zaten ne demiştik? Herkes her şeyi biliyor.

Ve işte geldik sorunların çözümüne, bahsettiğim olumsuzlukların giderilmesi için neler yapılmalı? Sistemin iyileştirilmesi hakkında benim önerilerim şunlardır başlıklar halinde: Toplumsal farkındalığın yapı denetim sistemine dair bilgi ve bilincin oluşturulması için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yapı denetim sistemini tanıtan kamu spotu hazırlanmalıdır. Yapı denetim sisteminin piyasalaşmasına son verilmeli, bunun kamu yararına yapılan bir iş olduğu...

HÜSEYİN ALAN- Şahin Bey, konuşmanı toparlarsan sevinirim.

ŞAHİN YILMAZ- Tamam Başkanım, az kaldı. Bir iş olduğu tüm aktörlere iyice anlatılmalıdır. Yapı denetim işi yapı denetim sistemiyle ilgili olarak toplumda farkındalık yaratıp yapı denetim kültürü oluşturmalıdır. Konut alım ve satımında yapı denetçilerinin iş bitirme raporu zorunlu hale getirilmeli, bu rapor usulüne uygun olarak düzenlenmelidir. Yapı denetim şirketleri kapatılmalı, denetim işi bağımsız yapı denetçilik veya adli bilirkişilik sistemi şeklinde düzenlenmelidir. Yapı denetim işini sigorta eksperlik hizmeti veren firmalar tarafından yapılmalıdır. Denetçilerin görev ve sorumluluklarıysa sigorta eksperlerinin çalışma usulü de dikkate alınarak düzenlenmelidir. Meslek odalarının meslek içi eğitimlerine ağırlık verilmelidir. Yapı denetçisi elektrik ve makine mühendislerinin denetleyeceği sınırı en fazla 60 000 m² olmalıdır. Denetim ücretleri kamu kurumunda çalışan en yüksek derecedeki mühendis ücreti baz alınarak veya TMMOB'un belirlediği mühendis asgari ücreti dikkate alınarak belirlenmelidir. Yüksek tekniker, tekniker ve teknisyenlerin yapı denetim sisteminden çıkarılması gerekmektedir. Çünkü meslek disiplinleri arasındaki hiyerarşiyi bozması ve sistemi kaosa sürüklemesi kaçınılmazdır. Tüm resmi kurum imalatları ve kamu binalarının yapı denetim sistemi içerisinde olması gerekmektedir.

Yapı iskânları belediye personeli ve yapı deneticileriyle birlikte binanın son kontrolü yapılarak verilmelidir. Sayın Başkan, lafımı toparlıyorum.

Değerli meslektaşlarım, en başta söylediğim gibi Türkiye’de 18 yıldır gerçek bir yapı denetiminin yapılmadığını herkes biliyor. Yapı denetçilerinin ekseriyetle fiili denetim işlemi yapmadığını herkes biliyor. Çoğu yapı denetim firmasının denetçi imzasını taklit ettiğini, resmi belgede sahtecilik yaptığını herkes biliyor. Yapı sahiplerinin ve toplumun yapı denetim sisteminin öneminden haberdar olmadığını herkes biliyor. Günümüzde yapıların çoğunun ruhsat eki projeye aykırı olarak yapıldığını herkes biliyor ve konuşmamın başında bahsettiğim şarkı şöyle bitiyor: *“Herkes biliyor ve bu hep böyle gider”* Umarım ve dilerim ki bu sempozyumdan sonra yapı denetim sistemi hep böyle gitmez. Dinlediğiniz için teşekkür eder, hepinize saygılar sunarım.

HÜSEYİN ALAN- Teşekkür ediyorum Şahin Bey. İkinci konuşmacımız *“Proje Müelliflerinin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri”* konusunda Mimarlar Odasından Erkan Karakaya arkadaşımız sunum yapacak.

ERKAN KARAKAYA- Değerli arkadaşlar, herkese merhaba. Öncelikle konuşmama kendimi tanıtarak başlamak istiyorum. 37 yıllık mesleki deneyime sahip bir mimarım, serbest mimarlık hizmeti veriyorum, ve bu hizmeti vermek içinde orta halli bir büro sahibiyim, 37 yıllık meslek yaşamımda mimari proje hizmetleri dışında mesleğin başka bir dalında da hiç çalışmadım, mesleki alandaki projecilik çalışmalarım yanında, geçen 37 yılın 33 yılında da Mimarlar Odasının çeşitli kademelerinde seçilerek yönetimlerde kesintisiz olarak görev yaptım. Son olarak da 6 yıldır da TMMOB'nin Yüksek Onur Kurulu üyesiyim. Bunları niye söyledim? Az sonraki konuşmamda söyleyeceklerimi mesleki deneyimlerimle birlikte değerlendirebilmeniz ve daha kolay yorumlayabilmeniz için.

Şimdi arkadaşlar, yapı denetim konusu uzunca bir süredir TMMOB'nin, özellikle de İnşaat Mühendisleri Odası yönetimlerindeki arkadaşlarımızın gündeminde belki de yönetim kurullarının gündemlerinin büyük bir kısmını işgal eden bir ana konu. Oysa şu ana kadar bu arkadaşlarımız yapı denetimi konuşur iken az sonra söyleyeceğim konulardan hiç bahsetmedi. Bu arada iki gündür de, ben tüm tartışmaları ve konuşmaları da dinliyorum. Gerek konuşmacılar ve gerekse de bakanlık yetkilileri konuşmalarında sürekli bir yapı denetiminden bahsediyorlar. Arkadaşlar gerçekte biz yapı denetimi mi yapıyoruz yoksa bina denetimi mi yapıyoruz? Yapı çok geniş bir kavramdır, bunu hepimiz biliyoruz. Tüneller, köprüler, bunun dışındaki pek çok altyapı inşaatlarının tamamı yapı bünyesinde yer almaktayken biz iki gündür yapı kavramı içerisinde yer alan, sadece binaların denetiminden bahsediyoruz. Arkadaşlar, bizler bina denetimi yapıyoruz veya yaptığımızı sanıyor ve onu konuşuyoruz, gerçek anlamdaki bir yapı denetimi gündemimizde yok, yapı denetimi yapmıyoruz ve bunu konuşmuyoruz. Bina denetimi konusuna geldiğimizde de geçmişi hatırlar isek, 99 depreminden hemen sonra betonarme yapılar kibrit kutuları gibi devrilinece o zamanki otorite kamusal sorumluluğunu sırtından atmak için alelacele adına yapı denetim sistemi dediği önu, arkası doldurulmamış bir mevzuatı önümüze çıkarttı. Adını da toplumu rahatlatmak gelen tepkileri karşılamak için sanki çok kapsamlı bir düzenlemememiş gibi yapı denetim sistemi koydu. Birbirimizi aldatmayalım arkadaşlar, bugün yapılan binalarda sadece strüktür denetimidir. Binalarsa sadece strüktürden ibaret değildir. Bina yapım süreci başlı başına bir sistemdir, o sistemin içinde de pek çok aktör

yer almaktadır. Bina yapım işi bir süreç olup, bu süreçte de pek çok meslek uzmanının imalatın yeri ve zamanına göre görevleri vardır. Bu yasa ilk çıkarken 1999'da ben, Mimarlar Odasının merkez yönetim kurulu üyesi idim. Çünkü oturularda burada olup, bugün burada olmayan bazı yapı denetim kuruluşu sahibi arkadaşlar. Mimarlar Odasının kapısına, mecliste bir gece yarısı alelacele yasalaştırılan yapı denetim sistemi diye getirilen bu sistemin eksikliklerini ve yanlışlıklarını söyledik diye siyah çelenk bırakmışlardı. Şimdi halen onlardan, bu salonda iki gündür mevcut yapı denetim sisteminin ne kadar şık, ne kadar güzel, ne kadar vazgeçilmez olduğunu dinliyoruz. O günlerde TMMOB içerisinde bizimle aynı fikirde olduğunu beyan eden ve bizimle birlikte hareket ettiğini söyleyen bazı odalar, süreç içerisinde üyelerinin sistemin ortaya koyduğu pastadan daha çok pay kapabilmesi ve üyelerine daha çok istihdam ortamı yakalayabilmek adına, yanlış ve eksik olan yasaı tartışmak yerine bakanlığın dayattığı mevzuatın peşine düştü.

Şimdi geldiğimiz son noktada, ben size bir tablo göstereceğim. Zaten konuşmam boyunca da size göstereceğim sadece bir tablo var. Sizlere konuşmamın kalan kısmında da öyle uzun uzadıya bir slayt gösterimim olmayacak, kalan konuşmamın ana fikrinin bütünü göstermeye bu slayttaki tablo yetmektedir. Evet arkadaşlar bu slaytta gördüğünüz tabloyu, ben dün burada sunum yapan bir inşaat mühendisi arkadaşın sunumundan aldım, yani bu tabloyu hazırlayan konuya hakim bir inşaat mühendisi arkadaşımız. Şimdi gelelim konuşmamla tablonun ilişkisine, konuşmamın başında dedim ya bugün yapılan denetim sadece binalarda sürtüktür denetimidir diye, işte yasaı çıkartanlar da bunu bilerek strüktür denetimini yapmayı hedefledikleri bu tabloda açıkça görülmekte. Tabloya baktığımızda yasa mimarlıktan, ya da yapının diğer aktörlerinden hiç bahsetmiyor. Tamamıyla strüktür denetimini hedeflemektedir. Tabloya bakarsak arkadaşlar, bir yapı denetim şirketinde en az 36 kişinin istihdam edildiğini görüyoruz. Salonda yapı denetimci arkadaşlar çoğunlukta, bense yapı denetim sürecinde çalışan biri değilim, bu tabloyu da az önce dediğim gibi yapı denetimci inşaat mühendisi bir arkadaştan aldım. Şimdi tablodaki ayrıntılara bakar isek bir yapı denetim şirketinde çalışan 36 kişi içerisinde, kaç kişi inşaat mühendisi? 16 tanesi inşaat mühendisi arkadaşlar. Tablodaki diğer çalışanlara bakarsak, arkadaşlar şu kadar metrekaşe için, makine mühendisi bu kadar kişi, elektrik mühendisi şu kadar kişi

diye sayarak devam etmekte. Peki bir yapı denetim şirketinde minimum kadro olan 36 kişilik çalışan kadrosunda mimar sayısı nedir arkadaşlar. Yine tabloya bakıyoruz sadece 1 kişi. 360 000 m² inşaat alanından sorumlu olarak tabloda sadece tanımlanmış mimar sayısı 1 kişi. Evet, o 1 tane mimar nelerden sorumlu? 360 000 m² inşaat alanından, orta büyüklükteki bir binanın ortalama 3 600 m² inşaat alanına sahip olduğunu düşünürsek, bu mimar 100 ayrı binadan sorumlu, şaka değil arkadaşlar bir binanın yapım sürecinde mimarın hizmet alanını göz önüne getirin ve bu Süpermen mimar aynı anda tamı, tamına 100 binayı denetleyecek. İstanbul gibi bir yerde bir yapı denetim şirketi düşünün, bunun denetlemekle yükümlü olduğu değişik semtlerdeki 100 ayrı binayı gözünüzün önüne getirin ve o 1 Süpermen mimarı düşünün, binalarda yapılacak mimarlık mesleği adına kontrollük hizmetini de sizlerin hayal gücüne bırakıyorum. 1 mimar 100 binanın, kalıp ebatlarından duvar taksimatına kadar önemli pek çok detayı bırakın kontrol etmeyi, bu binaların önünden araba ile geçse bile zaman yetmeyecektir. Başta söylemiştim 37 yıldır bu mesleği yapıyorum bir binada sadece duvar taksimatının yapımının kontrolünün bile ne kadar zaman aldığını çok iyi bilirim. 1 mimar bu kadar binaya ancak bakar. Peki, hani yapıyı denetliyorduk arkadaşlar, hani konuştuğumuz yapı denetim sistemiydi? Yada benim deyişimle bina denetimiymiş arkadaşlar. Oysa tabloda gördüğünüz gibi aynı metrekare inşaat alanı için sadece binanın strüktürünün denetiminde 16 inşaat mühendisi arkadaşımız görevli. Bu arada yanlış anlaşılmasın 100 ayrı binanın sadece strüktürünün bile kontrolünde bu inşaat mühendisi sayısı yeterli mi dersiniz? Bana göre gerçek bir kontrol için bu sayıda yetersiz. Ancak yinede strüktür kontrolünde 16 arkadaşımız görevli, peki öteki taraftan mimarın durumu nedir, nerede ise yok hükmünde. Bu gün salonda bakanlıkta çalışan arkadaşlar yok, bugün göremedim. En iyi onlar bilirler, yapı denetim süreçlerinde bakanlıkça inşaatlarda yapılan denetimlerde tespit edilen olumsuzluklarla ilgili en çok onur kuruluna sevk dosyası mimarlarla ilgili geliyor. Peki, niye? Çünkü bir yapıda bakanlık inşaat mahallinde yaptığı tespitler dönüp dolaşıyor, iş sonunda bir mimari detaya geliyor, mimari detaydaki aksaklığa geliyor. Arkadaşlar, artık inşaatlarda demir, beton çalma, bunu kar sayan müteahhitlerin dönemi bitti. Öyle artık ayakkabısının arkasına basan, müteahhitlerimiz de çok az kaldı. Müteahhitlerin çoğu yapı maliyetleri içerisinde inşaatla demir, beton çalmanın artık çok

önemli bir kazanç getirmediğini keşfettiler. Onun içindir ki, bakanlık tarafından onur kurullarına gönderilen dosyalar içerisinde yapıda demir, beton çalma tespiti ile gelen dosya yok. Ben TMMOB yüksek onur kurulunda 6 yıl kaldım. Bu süre zarfında yapı denetim sistemi içerisinde bakanlıkça tutulan tutanaklar ile onur kuruluna sevk edilenler arasında dosyaların büyük bir çoğunluğu mimarlarla ilgili, hani o sitemde çalışan 36 kişiden sadece biri olan Süpermen mimar var ya işte onla ilgili. Bakanlık görevlisi arkadaş dünkü konuşmasında bu sistem içerisinde 6 000 tane mimarın adının geçtiğini, aynı şekilde sistemde 48 000 inşaat mühendisinin var olduğunu ve toplamda 87 000 teknik elemanın görev yaptığını söyledi. Bu listede mimar olarak toplamda 6 000 kişinin olduğunu söyledi, bu mimarların 2 000'ine yakınına yüksek onur kurulunda görev yaptığım süre zarfında bakanlıktan gelen dosyalar çerçevesinde aldıkları cezalarını biz onayladık, yani 2 000'inin TMMOB yüksek onur kurulundan ceza alarak sistem dışına düştüğünü kabul edersek, sistemde ceza almamış aktif 4 000 mimar kalır. Ben bunu dün buradaki Bakanlık görevlisi arkadaşına da söylediğimde *“haklısın, doğru, mimar sayısı az, ama biz piyasadaki mimar temini açısından sıkıntı olacağını düşünerek böyle yaptık”* dedi. Ben kendisine de söyledim, tekrar etmek istiyorum: Türkiye’de bugün 131 tane mimarlık bölümünde mimarlık eğitimi veriliyor, bu okullardan her yıl 8 000 mimar mezun oluyor. Nerede mimar yokmuş, nerede mimar aranmışta bulunamamış? Yapı denetim şirketleri aramış da, mimar mı bulamamış? Bu gün yapı denetim şirketleri 1 000 liraya yardımcı kontrol elemanı mimar çalıştırıyorlar. Bu yapı denetim sistemine şöyle bir baktığımızda mimar sistemde adeta bir resim çerçevesinin kenar süsü şeklinde görülmekte. Ortada bina denetim sürecinde mimarlık mesleği açısından bir denetimden bahsetmenin imkanı yok. Buraya konuşmamı yapmak üzere çıkmadan az önce projesini benim çizdiğim bir inşaatın şantiye şefi telefonla aradı. Bende cevap verebilmek için dışarı çıktım, konuştum. Sorduğu soru: *“Mutfak tezgahının mermerinin siparişini veriyoruz. Mermerci 3 cm olmasın, 2 cm olsun, hiç fark etmez, 3 cm’liği kaldırıp koymak çok zor oluyor. Bu sıkıntı yaratıyor, ileride de sıkıntı yaratıyor diyor, ne dersiniz”* dedi. Bakın, yapı denetimini aramıyor, yapı denetiminin mimarını aramıyor, binanın proje müellifiyim, beni arıyor ve ben ona 3 cm.den aşağı olduğunda birkaç yıl sonra evin kadını mutfakta çalışırken, mermerin üzerine elindeki bir bardağı düşürdüğünde o mermerin kırılabileceğini şantiye şefine anlatmak zorunda kaldım.

Gördüğünüz gibi yapı denetimini aramıyor, zaten ortada bu detayı sorabileceği bir yapı denetim sistemi de yok. Proje müellifi olarak yine ben muhatabım. Şu ana kadar istisnasız projesini çizdiğim bütün binaların müteahhitleri bu tür konularda yapı denetimi aradıklarına hiç rast gelmedim. Siz ne dersiniz deyin, ne yazarsanız yazın muhatap olarak beni, yani mimari proje müellifini görüyor ve beni arıyorlar. Peki niye yapı denetim şirketini değil de beni arıyor? Çünkü yapı denetim sisteminde bu konularda muhatap olabileceği biri yok. Zaten yasa yapıcı da bunun böyle olduğunu bilerek paranın yüzde 80'ini kaba inşaat bittiğinde mal sahibine ödetmiş oluyor, binada kalan diğer tüm işleri yapı denetim sistemi ücretinin yüzde 20'sine bırakıyor.

Arkadaşlar, sonuç olarak ortada bir güvenli yapı denetimi sistemi var, bunu kabul ediyorum. Her ne kadar halen beton mikserinin içine kül bastıklarını bilsek te, her ne kadar piyasada satılan demir standartlarının normalden düşük olduğunu görsek te, ortada bir strüktür denetimi var. Eğer bu strüktür denetiminin içinde bir mimar ihtiyacı olduğu düşünülüyorsa, gösterdiğim tablodaki bir mimar orada resmin çerçeve kenar süsü olarak kalabilir, çünkü yasayla tanımlanmış strüktür denetim sisteminde bir mimar bu iş için yeterli. Yoksa binanın denetiminden bahsediyorsak mimarın bina yapım sürecindeki sorumluluğunu doğru tanımlamamız lazım. Bakın, bu yapı denetim sürecinde en başlarda harita mühendisleri sistemde yoktu. Süreç içerisinde harita mühendislerine ihtiyaç duyulması ile Harita mühendisleri yapı denetim sistemi kadrosu dışında, mesleki uygulama sorumluluğu adı altında sürecin içine girdiler, ama bina yapım sürecinde temel meslek disiplini olan mimarlar giremedi. Konuşmamın sonunu bir öneri ile bitirmek istiyorum, siz yine mevcut yapı denetim sistemi içerisinde bir mimarla yasadaki strüktür denetimini yapın, ama mimarı binadan kopartmayın arkadaşlar, mimar binadan dışlanırsa o yapı yapılamaz. Şu anki etrafımızdaki ucube yapıların büyük bir kısmının sorumluluğu ülkemizdeki mimarların yeteneksizliğinden veya yeterli mimar olmadığından değil, mimarın kâğıt üzerinde yaptığı tasarımın hayata geçmediğindedir. Burada herkes teknik eleman bu tespiti hepimiz inşaatlarda daha yakından görüyorsunuzdur. Bu nedenle bina inşaatlarında mutlaka mimarın mesleki uygulama sorumluluğu

tanımlanmalı, bu sürecin içerisinde strüktür denetiminin yanında, ayrıca mimarlarında mesleki uygulama sorumluluğu olmalı ve binanın yapım aşamalarından haberdar olmalı diye düşünüyorum.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum..

HÜSEYİN ALAN- Biz de Erkan Beye çok teşekkür ediyoruz. Üçüncü konuşmacımız Nilüfer Erol “*Şantiye Şeflerinin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri*” konusunda bize görüşlerini, düşüncelerini paylaşacak. Buyurun Nilüfer Hanım.

NİLÜFER EROL- Herkese merhabalar, öncelikle cumartesi günü kıymetli vaktinizden zaman ayırarak sempozyumu takip etmeye geldiğiniz için hepimize teşekkür etmek istiyorum, hoş geldiniz. Günümüzde televizyonu açtığımızda dahi sürekli tiyatro parodilerine ilham kaynağı olan erkek egemen meslek sektörümüzde tek tercihi inşaat mühendisliği olarak bu bölümü okumuş kadın bir inşaat mühendisiyim. Aynı zamanda A sınıfı iş güvenliği uzmanıyım ve proje denetçisiyim. Mezun olduğum günden bugüne önce proje tasarımında, sonrası uygulamanın her ayağında bulunarak özel sektörde şantiye şefliği, kontrol şefliği, müteahhitlik, proje müdürlüğü, genel müdürlük yaptım. Uzmanlık alanım üstyapı, günümüzün sıkıntılı kaygı dolu sisteminde ve ekonomik zorlukları altında hâlen özel sektörde çalışmaktayım. Mesleğimde hem teknik ofis çalışmaları, hem de saha çalışmalarını birebir yaşadığım için proje okuyabilmenin ve çalışan tüm ekiplerle iletişimin sağlıklı uygulama ve iş bitirme için ne kadar önemli olduğunu bizzat defalarca yaşadım.

Bugünkü düzenlenen sempozyumda benim konum: “*Şantiye Şeflerinin Yapı Denetim Sistemindeki Yeri*” Günümüzde ilgili yönetmelikte şantiye şefi tanımı yapı müteahhidi adına yapım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere uygun olarak gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan inşaat ve iş organizasyonunu sağlamak, mevzuatın öngördüğü her türlü tedbiri almak, uygulamak ve uygulatmaktan sorumlu olan kişi olarak tarifler. Şantiye şefi, yapının fenni mesullerin/denetçi elemanların talimatlarına uygun olarak inşa ettirilmesinde, görev aldığı şantiye ile alakalı her türlü defter, tutanak ve benzeri belgelerin muhafazasında, düzenlenmesinde ve imzalanmasında ilgili imar ve denetim mevzuatının gerektirdiği sorumluluklarını yerine getirir. Kısaca biz de tariflemek istersek , şantiye şefinin kamusal resmi görevi uygulama serüveninin başladığı yapı ruhsatı kısmında şantiye şefi başlığı altına atılan imza ile başlayan kamusal sorumluluğunun işin tamamlanması ve yapı kullanma izin belgesin de yine ilgili görev tanımı altına atılan imza ile son bulmasıdır.

İster kısa, ister uzun soluklu bir iş olsun şantiye şefi sorumlulukları ilki meslek yemini gereği de yapının onaylı proje ve eklerine göre yapılmasını sağlamaktır. Bu çerçevede şantiye şefinin hem kamu ilgili yönetmelikleri iş takibi yapması, hem de ülkemizdeki müteahhitlik

çatısı altındaki tüm beklentileri karşılayabilmesi gerekmektedir. Burada beni görüyorsunuz, bir şantiyenin başında başlamışız temel aşamasında, şantiye şefinden beklentileri eminim hepimiz biliyoruz, ama ben kısaca da olsa üzerinden geçmek istiyorum. Bu beklentiler orta ölçekli bir yatırım için maliyet kontrolü, taşeron takibi ve hakedişler, saha personeli takibi, iş planı ve zamanlama programı, kamu işleri takibi, malzeme takibi, say say bitmeyen bir sürü işin zincir olmuş halidir. Başlıktaki tanım da hatırlarsınız, yapı müteahhidinin yapmakla yükümlü olduğu her şeyden maalesef kamunun önünde de, sahanın içinde de şantiye şefleri birebir mesuldür.

Bugünkü konumuz yapı denetim ekibi ve şantiye şefi çalışma organizasyonu, yine ilgili yönetmeliğe baktığımızda “şantiye şefi inşaatta herhangi bir imalata başlamadan en az bir gün önce yapılacak imalatı denetim sorumlularına haber vermek zorundadır” der. Sahalarda yaşadığımız reel durum genellikle bizler yapı denetim ekibiyle mesleğimiz gereği geçmişten tanış çıkabiliyoruz veya o işle alakalı tanışıyoruz. Bu tanışmayla birlikte şantiye şefi olarak bizler yakın vade iş planımızı yapı denetim ilgisiliyle paylaşıyoruz. Bu plana göre öncelikle temel imalatları başladığında yapı denetim ilgisisine haber verilir ,sahaya gelinebileceği bildirilir ve temel vizesi işlemleri başlar. Biraz önce Erkan Hocamın da bahsettiği gibi hep binalardan bahsediyoruz ve binaların da hep betonarme olanlarından bahsediyoruz, Günümüzde çelik binalar, hafif çelik binalar, birçok bina tipi yapılıyor, ancak 99 depreminin bizlere olan acı faturasına rağmen hâlen Türk halkına betonarme yapının zemin ve proje tasarım gerekliliklerine göre yapılmasının, teknik uygulamanın ne kadar önem arz ettiğini anlatmaya, ikna etmeye çalışıyoruz. Bu nedenle halen betonarme üstyapıları konuşuyoruz. En son 2019 yılındaki yapı denetim sisteminde yapılan değişiklikle günümüzde betonyer araçlarındaki çipler vasıtasıyla da yapı denetim ekibindeki arkadaşlar beton aksiyonlarını takip edebiliyorlar. Bizler şantiye şefi olarak yapı denetimdeki arkadaşların beton ve demir çekme sonuçlarını takip ettiklerini öngörüyoruz, inanıyoruz, ama yapı müteahhidinin sorumlu olduğu her şeyden sorumlu olduğumuzu bildiğimiz için mutlaka geriye dönük yapı denetim sistemindeki ilgiliden bize de bu sonuçların bir şekilde ulaştırılmasını istiyoruz ve kendi dokümantasyonumuzun altına koyarak kendimiz de emin oluyoruz.

Burada Şişe Cam Fabrikasında bu yıl tamamladığımız Cam Kırığı Ayırıştırma Tesisi binasını görmekteyiz. Endüstriyel bir tesis, 2019 yılının Ocak ayında işlemlerine başladım ve biraz önce bahsettiğim Haziran 2018 yapı denetim hizmet değişikliği dahilinde ilgili ilçede ilk ruhsatı alan kişiyim. Maalesef o kadar kaos vardı ki Ankara’da Çevre Bakanlığını da aradık. Kimse nasıl bir sistemle devam edeceğini bilemediği için bilgi eksikliği kargaşasında yapı ruhsatını almayı başardım. Yapı denetim firması arkadaşlarımızı da sahaya gelin, donatı hazırlığı kontrolünüz için hazır, betonyerler geldi, buyurun kontrol edin diyerek bizzat şahsım çağırdım. Bu bahsettiğim küçük çaplı bir şantiye, daha büyük şantiyelerde genel olarak mobilizasyonu planlarken bizler mutlaka yapı denetim ekibinin sahada sürekli bulunabilmeleri için bir konteynır ayırıyoruz. Böyle olduğu zaman tabii çalışma daha sağlıklı oluyor. En azından yapı denetimin ilgisine, sahibine şunu söylüyoruz: Mutlaka bir kişi de olsa sahada sürekli bir arkadaşımız olsun. Bu talep genellikle bizlerden geliyor. Benden önce tüm konuşmacılar zaten yapı denetim sisteminin sorunlarını, çalışan arkadaşlarımızın, meslektaşlarımızın sorunlarını anlattılar. Yapılan iş, beklenen hizmet, alınan ücret hiçbiri birbiriyle eşit olmadığı için kimse sahaya gelmek istemiyor. Aslında bakarsanız işin sonunda iskân almaya giderken yapı denetim ayağındaki herhangi bir dokümantasyonunda eksiklik olmasın istiyoruz. Çünkü biz bunları maalesef yaşıyoruz. İskan almaya gidiyorsunuz, temelde yapılan izolasyonun kontrolü yapılmadığı için, demirin kontrolü yapılmadığı için dökümantasyon problemi yaşayabiliyoruz. Bu nedenle kendimizin başı ağrıması kamusal evraklarda bir eksiklik kalmaması için yapı denetim ilgisini ısrarla aradığımız belli imalat noktaları var.

Bir önceki oturumda bahsetmişlerdi, hatta bir hanımefendi Leman Hanımdı galiba, bu konuda bir soru sormuştu. Maalesef ülkemizde her zaman projeye minimal süre verilirken son 17-20 yıllık süreçte de yaşadığımız yapıya da minimum süreler verilmektedir. 6 aylık, 8 aylık iş bitirme sürelerinde projeler bitiriyoruz ve bu süre zarfında elinizde maalesef ister küçük olsun, ister büyük olsun çok fazla proje verisi olmuyor. Dolayısıyla uygulamaya başladığınız andan itibaren mutlaka uygulamada projede revizyonlar söz konusu oluyor. Burada yine şantiyeyi yöneten ilgili arkadaşın şantiye şefi, proje müdürü -sıfatları değişebilir- mutlaka yapı denetim firması ile de bu bilgiyi anında paylaşması gerekiyor. Biraz önce mimari hizmetler

konusunda Erkan Hocam çok değindi, ben kendisine katılıyorum. Biz inşaat mühendisleri olarak belki sayı olarak fazlayız. Bilemiyorum ben sayısal verileri, ama tabii ki mimari ölçülerin imar mevzuatına uygunluğunu, cephenin görüntüsünün tasarıma uygunluğu hepsi yapının kalitesini ve sonucunu etkiliyor. Bu nedenle yapı denetim ilgilileriyle mutlaka biz bu projeleri paylaşarak neden değişiklik yapıldığı, statik bir revizyon gerektiriyorsa hesabının yapıldığını iletiyoruz ve çok gerekli olan durumlarda tadilat ruhsatı olarak iskânımızı o şekilde tamamlıyoruz.

90'lı yıllarda biraz önce de söylemiştim, meslek hayatıma projecilikle başladım. En büyük hayal kırıklığımdan biridir, ofisime gelince ısrarla mühendisi arıyoruz dediklerinde ben mühendisim, mühendis benim diyerek mühendis olduğuma ikna ettikten sonra o proje sürecinde gençlik yılları, heves de var belki, yaptığım projeleri sahada mutlaka kontrol eden bir mühendistim. İlk karşılaştığım konu benim ofiste söylediğim her şeye katılan yapı sahibinin veya yatırımcının sahaya indiğinde ustanın dediğinin *“bu da böyle olsa olabilir, olsun ya bu daha pratik, böyle yapıyoruz ağabey biz”* şeklindeki konuşmalarıyla yapının uygulandığını çok gördüm. O dönemde Balıkesir ilinde bizler bir denetim sistemi geliştirmeye çalıştık odamızdaki ilgili arkadaşlarla birlikte, bayağı da yol almıştık. Fakat sonrasında hepimizin bildiği ve bahsettiği gibi maalesef 99 yılında çok acı bir deprem olayı yaşadık. Ben de çok yakın bir noktada depremi birebir yaşamış bir insanım. Elbette ki sadece binalar değil karayolları kullanılamaz hale gelmişti. Adapazarı otobanının ne kadar büyük bir fay hattı etkisinden yarıldığını ve kullanılamaz hale geldiğini hatırlarsınız. Deprem gibi afetlerde insan kaybı ile birlikte maddi ve manevi can kaybı olmasa bile psikolojisi bozulan birçok insanımız olmaktadır. Belki bu deprem sayesinde kamuda ilgililer bir şeyler yapmak gereğini düşündüler. Daha önce teknik uygulama sorumluluğu altında yaptığımız görevi yapı denetim sistemiyle yapıların kontrolünü sağlayarak böyle acı manzaraları bir daha görmememiz, halkımızı en azından bilinçlendirmek için yapı denetim sistemini getirdiler. Ancak hepimizin bildiği gibi bu ülkede kontrolü sağlamak, doğruyu uygulatmak bugünü değil, gelecek minimum 50 yıllık süreci düşündürebilmek, kısaca kişilerin bilinçlenmesini sağlamak 99 depremine rağmen maalesef hiçbir zaman kolay olmuyor. Mutlaka halkımız uygulamada bir açık, bir kolaylık yolu arıyor. Biz burada yapı denetimi yürüten, firması olan

arkadaşlarımızı belki eleştiriyor gibi gözükebiliriz, ama bu bir arz-talep konusudur. Her konuda olduğu gibi, talep eden kişi kanunda, yönetmelikte o kadar şeyleri size soruyor ve talep edebiliyor ki; yani açın, oradan bana maliyeti düşürecek bir kolaylık sağlayın beklentisi içinde. Oysaki yapı denetim sistemine, benim şahsımın da denetlenmeye ihtiyacı var. Sadece benim altını çizmek istediğim nokta beni denetleyecek veya benim tecrübemdeki bir arkadaşı denetleyecek denetçinin de en az ben kadar veya yarım kadar o sahada vakit geçirmesi gerekiyor ve tecrübesi de, yetisi de bir şekilde eşit veya benden daha üst seviyede olması gerekiyor ki saha uygulamasını yorumlayabilsin, projeyi okuyabilsin, saha psikolojisini anlayabilsin ve işin önünü açabilsin. Oysaki sahada yapılan mimari, statik, mekanik, elektrik her disiplinde saha imalatlarının yerinde kontrol edilmesi hem imar mevzuatı açısından, hem insanlarımızın yaşadığı yapıların kalitesi açısından çok önemli, bunun da kontrol devamlılığı ve özveriyle olabileceğini düşünüyorum.

Sonuç itibariyle şantiye şefi ve yapı denetim firması arasındaki her ilişkide olduğu gibi iletişim kalitesi yapılan yapının sağlıklı tamamlanabilmesi için bence oldukça önem arz etmektedir. Bir yandan sahaya çıktığımızda yapılan iş karşılığı verilen ücretler ve reel tahsil edilebilen ücretler sektörümüzün her tarafında olduğu gibi yapı denetim hizmetlerini de etkilediğini söylemeden ben de geçmek istemiyorum. Bu nedenle öncelikle yatırım sahiplerinin bilinçlenmesi, yapı yapmanın ciddi bir iş olduğuna inanması gerekmektedir. Zz önce Şahin Beyin dediği gibi maalesef ülkemizde herkes her şeyi biliyor, hele konu inşaatsa toplum olarak hipnotize olduğumuz bir konu. Sahada çalışan ustalarımızın teknik uygulamayı doğru yapabilmesi için denetçi arkadaşlarımızın denetlemelerini sağlıklı, zamanında kararlılıkla yapabilmesi gerekmektedir. Sektörün bilinçlenmesi için en azından şantiye şefiyle yapı denetim firması çalışanlarının sürekli iletişim halinde olması uygulama kararlarında ortak hareket edebilmeleri için önem arz eder. Kısaca önce biz meslektaşların birbirinin işinin önünü açması, birbirine anlayışla yaklaşması, tam bilgi vermesi ve paylaşmaktan çekinmemesi gerekiyor. Bana göre evet, bir şeyler masa başında mutlaka tasarlanıyor, karşılıklı görüşülüyor vesaire, ama onları yer yer zorlu şartlar altına sahada yapan birileri var. Bizler yapımı denetleyeceksek mutlaka o sahayı sevmemiz ve o dinamizmde iş hayatımızı yaşamamız gerekiyor.

Az önce de dedim, beni bilen işini birinin denetlemesi her zaman memnun etmiştir. Dilerim her zaman da bilenlerle karşılaşırım ki ben de meslek haneme artı katarım. Umarım toplumumuz teknik bilginin ve kontrol edilmenin önemini bir kez daha acı bir deprem tecrübesi yaşamadan en kısa sürede anlayarak bilinç düzeyini arttırır. Kaliteli yapıların meslek grubumuz altındaki her emekçinin katkısıyla insana yakışır şekilde devam edebilmesini ve tüm meslek disiplinlerimizin toplumda saygınlığının bu vesilelerle artmasını bütün kalbimle temenni ediyorum. Tekrar başka bir konu başlığı altında görüşmek üzere umarım en kısa sürede sektörde daha hızlı yol alabilir, mesleğimizin saygınlığını arttırabilir ve karşılığını alabiliriz.

Beni dinlediğiniz için sizlere, sempozyumu düzenleyerek bizleri bir araya getiren tüm emeği geçen arkadaşlarıma teşekkürlerimi iletip, saygılarımı sunuyorum.

HÜSEYİN ALAN- Nilüfer Hanıma ben de çok teşekkür ediyorum. Bugünün, bu oturumun son konuşmasında Ahmet Esat Korkut “*Yapı Denetimde İş Sağlığı*” yazılmış, ama ben işçi sağlığı ve güvenliği diye düzelttim.

AHMET ESAT KORKUT- Çok teşekkür ediyorum. Merhabalar öncelikle, inşaat yüksek mühendisiyim. Hem lisans, hem yüksek lisans Ortadoğu Teknik Üniversitesinden mezun oldum. Şu an Gazi Üniversitesinde doktora çalışmama devam etmekteyim. Yaklaşık 9 yılı aşkın süredir de Bakanlıkta uzman olarak görev yapmaktayım.

Bugünkü konumuz: “*Yapı Denetimlerde İş Sağlığı ve Güvenliği*”, sunum yemek arasından önceki sunum olması hasebiyle dezavantajlı olduğundan çok sizi yormadan kısaca ilk önce inşaat sektöründe ülkemizdeki istatistikler ne durumda iş kazaları açısından, ona değinmeye çalışacağım. Sonrasında yapı denetimlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki görevleri nelerdir, bunlar hangi hukuki sorumlulukları getiriyor, ona değineceğim ve son olarak da sağlık, güvenlik planı nedir, ona çok kısaca tanımından bahsederek sunumumu bitirmeyi planlıyorum çok da sizin vaktinizi almadan.

İnşaat sektörü tüm sektörler arasında aslında büyük bir alan kapsıyor. İşyeri sayılarına baktığımızda yüzde 11’lik bir büyüklüğe sahip, çalışan sayısına baktığımızda da yüzde 15’e yakın bir orana sahip, iş kazaları açısından baktığımızda da bu oran biraz daha artıyor. Çok tehlikeli bir sektörde çalıştığımız için sektördeki iş kazaları sayılarına baktığımızda yüzde 17.5 bir orana sahip iş kazası inşaat sektöründe gerçekleşiyor, ölümlerin de yüzde 36’lık bir kısmı, yani 1/3’ünden fazlası inşaat sektöründe gerçekleşiyor. 2017 yılı SGK verilerine göre inşaat sektöründe 587 ölümlü iş kazası meydana geldi.

Genel müdürlük olarak bir çalışma gerçekleştirdik. Bu kazaların, ölümlü kazaların, 2013 ve 2017 yılındaki bütün gerçekleşmiş ölümlü kazaların sebepleri nelerdir? Bununla ilgili baktığımızda yüzde 44.7’lik bir oranla yüksekte düşmeler sektörümüzün kanayan yarası, sonrasında trafik ve iş makinesi kazaları geliyor, sonrasında sağlık problemlerinden dolayı kazalar, elektrik işleri kaynaklı kazalar ve beşinci olarak da iş ekipmanı kaynaklı kazalar, yani bu ilk 5 kaza sebebi zaten yüzde 85’lik bir oranı kapsamış oluyor.

Yüksekte düşmelerde oransal bir 2013’ten beri bir azalma var, ama yeterli mi? Yeterli değil, çünkü hâlâ daha 2017 yılında 240 kişi yüksekte düşerek inşaat sektöründe hayatını kaybetti. Yüksekte düşme kaynaklı kazalarında nerelerde gerçekleştiğine ilişkin alt sebepleri var. Bunlara baktığımızda yüzde 21’i kat kenarlarından, yani döşeme kenarları dediğimiz kenarlardan düşüyor. Yapı

içerisindeki boşluklardan, asansör boşluğu olabilir, şaft boşluğu olabilir, merdiven kenarlarından olabilir, kalıp işlerinden düşmeler yüzde 12.5, cephe iskelelerinden düşmeler yüzde 11 ve çatılardan düşmeler de yüzde 9 oranında gerçekleşmiş.

Genel müdürlüğümüz olarak birçok faaliyet yürütüyoruz. En önemli hepimizin bilmesi gereken bir husus: 31.12.2018 tarihinde, yani geçen yıl, yani bu yılın yılbaşından bir gün öncesinde yapı işlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğinde bir değişikliğe gidildi ve ek 5 yayınlandı. Bununla ilgili de yılbaşından itibaren, 01.01.2020'den itibaren geçici kenar koruma sistemleri ve sütunlu çalışma platformlarında standartlara uygunluk aranacak. Zaten güvenlik ağlarında ve cephe iskelelerinde bu standartlara uygunluk zorunluluğu mevcut haline vardı. Asıl konumuza geldiğimizde, bir de bir önemli husus da yüksekte çalışma eğitimleriyle ilgili bir çalışma yürütüyoruz. O da yakın zamanda yürürlüğe girmesi planlanıyor.

Yapı denetim kuruluşlarında iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin görevlerine geldiğimizde, yani asıl sunumumuzun konusu, burada 4708 sayılı Kanunun 1. fıkrasının f bendinde ve yapı denetim uygulama yönetmeliğinde bazı yükümlülükler yüklenmiş. Özet olarak ne yapılması gerektiğine baktığımızda yapı denetim kuruluşları müteahhidin iş sağlığı ve güvenliğine özen gösterme görevini denetleme yükümlüğü verilmiş. Burada işte bir yerine getirip getiriyor mu, yerine getiriyorsa da eksik mi, tam mı getiriyor, bunu denetlemesi gerekiyor. Bir de iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının sağlık güvenlik planıyla karşılaştırılması hükmü kanunda yazılmış. Bunları denetledikten sonra eğer bir eksiklik veya uyulmadığı tespiti halinde de yüklenicinin yazılı olarak uyarılması gerekiyor. Burada yazılı olarak uyardırmada bizim iş güvenliği uzmanlarının çektiği sıkıntılar var. Ben bunu burada not etmek istedim. Tespit tutanağı düzenlediğinizde karış müteahhit bunu almama, hani ben bunu teslim almıyorum diyebilir veya bir uyuşmazlık çıktığında o belgeyi bulamayabilirsiniz. Yani imha edilebilir o belge, onun için ya noter aracılığıyla veya yapı denetleme defteri, bizde de tespit ve öneri defteri var iş güvenliği uzmanlığında, hani ona yazılması sizin elinizi bir uyuşmazlık kapsamında kuvvetlendirecektir. Eğer uyarı sonrasında tekrar uyarma yükümlülüğü yok yapı denetimlerin, ne yapacak? Uyardınız yazılı olarak, uymadı. Bunu idareye bildirme yükümlülüğünüz söz konusu, bu yapı denetimlerin bu sorumluluğu

birincil nitelikte değil aslında, ikincil nitelikte, çünkü yapı denetimlerin iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak veya riskleri önlemek, önlemleri almak gibi bir yükümlülüğü de söz konusu değil. Bunun da mevzuata girmesinin sebebinin öyle olduğunu düşünüyoruz. Yapı müteahhidinin İSG yükümlülüğünü yerine getirmesinde yapı denetimlerin denetimi aracılığıyla katkı sunmak, sorumlu olunan süre tabii hepimizin bildiği yapı ruhsatının alındığı tarihle yapı kullanma izninin alındığı tarih arasında yapı denetim kuruluşlarının kanundaki yükümlülük, sorumluluğu, kanundaki yükümlülükten gelen bir sorumluluğu söz konusu. Sorumluluk alanı burada çok önemli, burada işte hem mahkeme kararları hem de yapılan bilimsel çalışmalardan gördüğümüz yapısal inşaat faaliyetlerine ilişkin yükümlülüğü söz konusu. Yani bunu nasıl ayırt edebiliriz? Mesela, iskelenin standartlara uygunluğu yapı denetim kuruluşunun görevi olabilir veya yapıyla ilişkin mesela, kalıp çalışmasında yapılan bir eksiklik yapı denetim kuruluşunun denetim yükümlülüğü kapsamına girebilir, ama organizasyonel özellikler, mesela risk değerlendirmesinin yapıлып yapılmadığı veya iş güvenliği uzmanının görevlendirilip görevlendirilmediği, işte çalışanların İSG eğitimi alıp almadığı; mahkeme kararlarının bu yükümlülük kapsamında olmadığını görüyoruz.

Hukuki sorumluluk ne zaman yapı denetim kuruluşlarına çıkabilir? Mevzuattan gelen bir görevleri var, bu görevleri uygun biçimde yerine getirilmezse veya eksik yerine getirildiği durumda hukuki sorumluluktan bahsedebiliriz. Tabii bu hukuki sorumluluğa düşmemek için yapı denetim kuruluşlarının ne yapması gerekiyor? İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin mevzuat hükümleri konusunda bilgili personel olması veya hani personellerin bu konuda yetiştirilmesi önemli, çünkü sonuçta bir hukuki sorumluluk ortaya çıkabilir.

Üç tane hukuki sorumluluk ortaya çıkıyor: Bir tanesi hukuki sorumluluk, bir tanesi cezai sorumluluk, bir tanesi de idare yaptırımlar. Yapı denetim kuruluşları bu üçüyle karşılaşabilir. İlk önce hukuki sorumluluk, aslında hukuki sorumluluk dedim, ama bu sorumluluk yapı denetim kuruluşlarının başına üç hususta hukuki sonuç doğurabilir. Öncelikle hukuki sorumluluk dediğimizde tazminat davaları, bunlar mahkeme kararlarından görüyoruz. İşte bilirkişi yüzde 10 bir kusur kabul etmiş ve mahkeme de bunu uygulamış, böyle tazminat davaları olabiliyor. Yani yerine getirmediğinden dolayı

yapı denetim kuruluşlarının, bir de burada önemli husus 5510, bu uygulandı mı bilmiyorum, ama bu da uygulanabilir. Kaynaklarda bu da geçiyor. 5510 sayılı Kanun kapsamında SGK rücu davası açabiliyor. Yani işveren veya çalışanın sorumluluğu haricinde üçüncü bir kişi de sorumluya, bu kişilere hak sahibine ve sigortalıya bir ödeme yapıyor SGK, bunu rücu edebiliyor.

Hukuki sorumluluk iki tane: Tazminat ve SGK'nın açabileceği rücu davaları. Cezai sorumluluk da yine mevzuat hükümlerine aykırı veya kusurlu tutumu olduğunda yapı denetim kuruluşlarının iş kazası sonucunda bir yaralanma veya ölüm meydana geldiğinde taksirle ölüme neden olma veya taksirle yaralamaya neden olma suçlarıyla yapı denetim kuruluşları da soruşturma konusu olabilirler. Var mıdır bilmiyorum bu konuda da, ama yine hukuki açıdan böyle bir sonuçla da karşılaşılabilir.

İdari yaptırımlar 4708 sayılı Kanunun 8. maddesinde düzenlenmiş. İş sağlığı ve güvenliğini başta bahsettik, işte denetim yükümlülüğü var, yazılı olarak uyarma, sonucunda da idareye bildirim yükümlülüğü var. Bunları yerine getirmeyen veya o ödeve aykırı hareket eden yapı denetim kuruluşlarına hizmet sözleşmesinin yüzde 10'u kadarlık bir idari para cezası öngörülmüş. Bir de hepimizin bildiği bir yıl içerisinde üç defa idari para cezası alındığında da yeni iş almaktan men cezası ve faaliyete son verme yaptırımını uygulanıyor. Yani bu hukuki açıdan yapı denetim kuruluşunun başına gelebilecek hususlar arasındadır.

Bir de kanununda sağlık güvenlik planı geçiyor. Aslında onunla çok vaktinizi almayayım, tam bizim İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun değiştirildiği tarihte bu 2. maddede yapı denetim 4708 sayılı Kanunda değişiklik yapıldı. İdari para cezaları parasal, paraya dönüştürüldü. Önceden ceza puanıydı herhalde, 2015 yılında biz de o zaman Meclisteydik. Sağlık güvenlik planı eklendi. Sağlık güvenlik planı nedir? Çok ülkemizde yaygın mı? Yaygın değil, Avrupa Birliğinden mevzuatımıza girmiş bir husus, bununla ilgili de işte tanımı yer alıyor bizim yapı işlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliğinde, alınacak tedbirlerin, organizasyon yapısının, çalışma yöntemlerinin, iş akışının ve birçok işveren varsa koordinasyonun yer aldığı bir plandan bahsediyoruz. Bununla ilgili de bizim Amerika, Almanya ve İngiltere'nin uygulamalarını Bakanlıkta İş Teftiş Kurulu Başkanlığı ve bizim genel müdürlüğümüzün ortak çalışmasıyla

bir rehber hazırladık. Bu rehberde çok değinmeyeceğim, bizim web sayfamızdan indirip inceleyebilirsiniz, ama genel 6 başlıktan oluşuyor. Kısaca yönetimin taahhüdü kısmı var, bu rehberde yer alıyor genel anlamda, değiştirilebilir. Proje bilgileri yer alıyor sağlık güvenlik planında, projeye ait bilgiler, işverene ait bilgiler, vaziyet planları yer alıyor. Sağlık güvenlik organizasyonu var. Kimler varsa mevzuattan gelen yükümlülükleri yine bu rehberde alınmış, hani değiştirilebilir, eklenebilir. İşlerin yönetimi, iş akış planları ve çalışma yöntemleri yer alıyor. En önemli husus bu bölüm aslında yapı denetim kuruluşlarını ilgilendiriyor. Risklerin ve kontrol tedbirlerinin alındığı yer, yapısal aslında genel tedbirler var ve işle alakalı riskler ve tedbirler yer alması gerekiyor. Son olarak da şantiye kuralları yer alıyor. Bununla ilgili de bir yazılım yaptık. Amerika'nın vardı, bizim de bir ülkemize uyarladığımız bir yazılımımız söz konusu, bunu da sunumdaki linkten alabilirsiniz. Bir de bizim iş sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün inşaatlara özgü guvenliinfaat.gov.tr web sitemiz var. Yapılan seminerlerdeki sunumlar, kaynaklar bu web sitesinden ulaşabilirsiniz. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

HÜSEYİN ALAN- Ahmet Beye biz de çok teşekkür ediyoruz. Bütün arkadaşlarım zamana riayet etti, tamamlamaya çalıştık arkadaşlar, ben sorulara geçmeden önce bir-iki konuda düşüncelerimi ifade etmek istiyorum, daha sonra sorulara geçeceğiz.

Arkadaşlar, ben bir sitemimi ileteneğim. Şimdi bunun sunuş bölümüne bakıyorum programın, 5 tane deprem kelimesi geçmiş. Fenni mesullerin yaptığı görevler arasından bakıldığında yapıda inşaat tesisat işleriyle kullanılan malzemenin kamu denetimine ilişkin faaliyetleri yürütüyor. Fenni mesuller, yani yapı denetim firmaları da bunu üretiyor. Bir tane etüt müellifi burada yok arkadaşlar, sorunlarını da bu sempozyumda anlatanlar. Ben İmar Kanununun 28. maddesinin 2. paragrafını okudum arkadaşlar, aslında herkes oraya bakarsa sevinirim. Yani bu üzüntü verici bir şey, bugün binlerce meslektaşımız yüz binlerce yapının etütleriyle ilgili çalışma yürütüyor. Sempozyumda bir tane sunumda onlar da gelip burada dertlerini anlatsaydı, zemin laboratuvarlarıyla ilgili hiçbir şey yok arkadaşlar, onlar da burada dertlerini anlatamıyorlar arkadaşlar. Yani biz kamunun 10 yıl önce düzenlediği İmar Kanunu 2. maddesini dahi 10 yıl sonra kendi sempozyumumuzda işlevlendiremiyorsak bir eksiklik var arkadaşlar, bu eleştirimi yapıyorum.

İkinci konu: Biliyorsunuz deprem yönetmeliği 2008 yılında, 2018 yılında yayınlandı, 2019 yılında da yürürlüğe girdi. Şimdi yeni bir sistem doğdu: Tasarımın gözetimi ve denetimiyle ilgili faaliyetler de bundan sonra bu kapsamda yürütülecek işlemler. TMMOB'da toplandı yaptık. Onlara ilişkin davalar açıldı. Bazı odalarımız da buna dava açtı. Yani aslında yetkileri olan, ama sorumsuz bir birim oluştu. Bu da yapı denetimde nasıl bir işlevi üstlenecek, buna ilişkin de sempozyumda hiçbir değerlendirmenin olmadığını, hiçbir konuşmanın olmadığını üzümlere görüyorum arkadaşlar, toplam yapı üretiminin önümüzdeki süreçte belki yüzde 30'unu bu kişiler denetleyecek, bunların gözetiminde yapacaksınız, ama buna ilişkin tartışmalar da burada yapamıyorsak bu büyük bir eksiklik olduğunu özellikle vurgulamak istiyorum. Bu tür etkinlikleri düzenlemenin çok zor olduğunu biliyorum. Düzenleme Kuruluna bu yüzden teşekkür ediyorum, ama deprem deyince Düzenleme Kurulunda dahi bile bize yer verilemiyorsa, onu da bir eksiklik olarak burada sizlerle paylaşmak isterim.

Tabii ki bu sempozyumlar son sempozyumlar da olmayacak arkadaşlar, TMMOB'da bunlar tartışılacak, sorunlarımız kendi içimizde götüreceğiz diye düşünüyorum. Burada katılımcı arkadaşlardan sorular geldi çeşitli arkadaşlarımıza, ben yine sırayla burada söz vermek istiyorum. İlk Şahin Beye gelen soruları en azından yanıt verirse sevinirim. Arkadaşlar, öğle vaktine giriyoruz, o yüzden fazla da soru almayalım bundan sonra diye, yalnız arkadaşlardan özel ricam kısa, öz, net cevaplar verin lütfen.

ŞAHİN YILMAZ- Teşekkür ederim Başkan. Leman Hamını sorusu var: Sorunun başlığında benim sunuş konuşmamın sonunu yazmış. Hep böyle gitmez. Umarım ve dilerim ki gerçekten hep böyle gitmez. Sorusu şöyle, diyor ki özet olarak: TMMOB olarak, tüm meslek odaları olarak ortak bir eğitim çalışması yapabilir miyiz, sizin oda bu konuda bir çalışmalar yapmış mıdır? Varsa örnek olması için paylaşabilir misiniz? Evet, sunumda da söylediğim gibi ben de aynı fikirdeyim. Mutlaka eğitim şart, hatta şantiye şefi arkadaşımın da söylediği gibi denetleyecek arkadaşların çok çok bilgili olması gerekir. Evet, TMMOB'un ortak meslek eğitimleri çalışması olması çok önemlidir bence, bizim odamızın bu konuda çalışması var mı diye soruyorsunuz, benim gördüğüm kadarıyla, bildiğim kadarıyla yok. Yani yapı denetim sistemiyle ilgili ve yapı denetim sistemindeki elektrik uygulamalarıyla ilgili özel bir eğitim çalışması yok. Hatta bu konuda biz sürekli söylüyoruz, ama yok.

Bir arkadaşımız İsmail Bey meteoroloji mühendisi bir soru sormuş. Soruda anladığım kadarıyla gönderme yapıyor. Diyor ki: 4708 sayılı Kanuna göre tüm yapılar denetleme kapsamında olduğuna göre belediye yapı kullanma izni belgesi yeterli midir? Soru çok güzel, aslında yeterli dememiz gerekiyordu, ama maalesef yeterli değil. Zaten ben de aynı zamanda adli bilirkişilik yaptığım için şu anda belki davaların yüzde 70-80'i diyebilirim aynen bu konu üzerine, yani ayıplı imalat, dolayısıyla yeterli değil.

Diğer bir soru Musa Bey sormuş. Diyor ki: Elektrik mühendisi 180 000 m² denetlemesi yeterlidir gibi soru sormuş. Şimdi sunumda da söylemiştim arkadaşlar, akıllı binaların ve yeşil donanım olduğu bir ortamda örneğin, biz burada diyelim bir sunum yapıyoruz bu salonda, yarın başka bir sunum var diyelim. Düğmeye basıyorsunuz, salon küçülüyor veya büyüyor. Örneğin, yine bununla ilgili ısıtma, soğutma gibi, yani ses gibi, şu anda konuştuğumuz gibi ... (178.01)

arkadaşlar, elektrik, dolayısıyla 180 000 m²'lik bir elektrik imalatını denetleyecek elektrik mühendisi olmadı, olmayacak, gelmedi, gelmeyecek. Neden? Çünkü biz elektrik mühendisleri burada biraz ironi yapayım veya laf aramızda Tanrı'nın üç peygambere nasip etmediği mesleği yapıyoruz. Elektrik üç peygambere nasip olmamış, bize oldu. Dolayısıyla 180 000 m² denetleyecek bir denetçi elektrik mühendisi piyasada yoktur. Sonra bir de diyorsunuz müteahhit tahakkümünden kurtuldu bu iş, doğru, müteahhit tahakkümünden elektronik dağıtımla kurtuldu, ama arkadaşlar, bu olay ben sahadayım ve 1.5 ay işsizim şu anda, bu olaydan sonra da işsizim, önce de işsizdim. Bu olay olduktan sonra yapı denetçileri lehine hiçbir şey olmadı ve olmayacak. Dolayısıyla ama e-dağıtım önemliydi, ben de destekliyorum, mutlaka önemliydi, ama sadece belirli bir kısma oldu, ama tabii ki önemliydi. Benim şu andaki sorularım bu kadar Başkan, teşekkür ederim.

HÜSEYİN ALAN- Teşekkür ediyorum. Gazi Bey burada yok, ama Şükrü ağabey not alıyor, bakıyorum. Elektrik mühendislerine bildirilir, Şahin Bey burada iyi savunduğunu söyleyeyim yani. İkinci sorular Erkan Beye gelmişti, Erkan Bey.

ERKAN KARAKAYA- Gelen sorulara başlamadan elektrik mühendisi arkadaşına bir şey yapmak istiyorum. 360 000 m²'de 6 tane elektrik mühendisi var arkadaşlar, bir tane mimardan bahsettim az önce, yani bizi konuşmalıyım artık.

HÜSEYİN ALAN- Ben aranızda gireyim.

ERKAN KARAKAYA- Yok, ben bunu sadece espri olsun diye söylüyorum, yeterli anlamında değil. Tabii ki böyle bir sistemde 6 tane elektrik mühendisi de o sistemi denetleyebileceğini iddia edemem. Sorulara gelince arkadaşlar, İsmail Küçük arkadaşımızın bir sorusu var: Müteahhit demir, betondan çalmıyor artık diyorsunuz, demek ki süreç hırsızlığa açık bir süreç değildir. Ben hırsızlığa açıktır tabii, çalmıyor derken toplam yapı maliyeti içerisinde beton ve demirin maliyet miktarı o kadar büyük değil ki artık oradaki 3 demirin bütün maliyet içerisinde bir şey ifade etmediğini bildiği için çok fazla uğraşmıyor, ama bu demek değildir ki strüktürün denetimi önemsiz. Aslında şu anda en çok denetimde rastlanılan konu ustaların bilgisizliği ve projeyi okuyamamadan kaynaklı eksiklikler inşaatta, tabii ki yapı denetim o eksikliği kapatıyor. Yani mutlaka

ben en azından şahit olduğum süreçte yapı denetim elemanı daha demirini kontrol etmeden beton döktürdüğünü de görmedim. Yani bu konuda yapı denetim şirketleri hakikaten strüktür denetiminde gerekli önemi veriyor ve çalışıyor. Bizim aslında Nilüfer Hanım az önce bahsetti, ben de konuşurken söylemeyi unuttum. Arkadaşlar, bizim Türkiye'deki bina ve yapı aslında tamamında yapı sektörünü Türkiye'deki çimento tekelleri yönetiyor. Siz yeni mezun birine ya da öğrenciye bir tane bekçi kulübesi çiz deyin, çekilin kenara, bir kutu çizer, dört köşesine de kolon koyar. Aklına bunun başka bir yöntemle yapılabileceği gelmez. Bize eğitimimizden itibaren betonarme pompalanmış, dünyada bizim eşimiz de yok zaten, toplam yapı stokumuzun yüzde 95-96'sı betonarme, biz betonarme uzmanıyız dünyada, yani böyle bir sektörün içindeyiz. Tabii ki strüktür denetiminde inşaat mühendisi arkadaş çoğunlukta salonda, denetimde en zor renk verecek sistemin de betonarme olduğunu ben inşaatçılardan öğrendim. Yani bir çelik çok daha kolay sinyal verir deprem anında, öncesinde, sonrasında ya da ahşap ya da yığma bina, ama betonarme kapalı kutu.

İkinci sorusu: Yapı denetim kuruluşları denetiminde zarar ettiklerini söylüyorlar. Zarar ettikleri işi niye alıyorlar? Arkadaşlar, 19 yıldır yapı denetim şirketlerini gözlerim, hepsi zarar ettiğinden adımlı bildiğim kadar eminim. Niye yapıyorlar dersin, vallahi çözemedim. Sorunun muhatabı ben değilim. Yani bu işi niye yapıyorsunuz arkadaşlar? Hesapları iki gündür arkadaşlar oraya koyuyor ve hakikaten zarar ediyor hesaplar, ama yapılıyor. Bilmiyorum, o da artık arkadaşlar cevap versin.

Mustafa Aynur arkadaşımız: Yapı sahibi ve inşaat müteahhidi genel olarak yapı denetim kontrol elemanının onaylamadığı konularda proje müellifine başvuruyor, biz yapı denetçiler uygulamada bir sorun olduğunda bu sorun için müelliflere danışıyoruz. Bizler müellifin bilgisini ve projeyi birinci derecede önemsiyoruz. Arkadaşlar, bunun da aksini iddia etmedim. Sadece örneğin, şantiye şefi aradı diye söyledim, ama yapı denetimden arkadaşlarımız arayıp projeye ilgili takıldıkları konuda soruyorlar, ama benim iddiam şu ki bu istişari bir soruş, bunun kurumsal bir tanımı yok. Ben kurumsal tanım istiyorum, kurumsal sorumluluk istiyorum süreçte, yoksa arkadaşlarımız sormadan yapıyor demiyorum. Böyle bir durum var.

Leman Ardoğan “*siyah çelenk unutulmamalı*” dedi, ben hatırlattım. Arkadaşlar, ben o zaman Mimarlar Odasının Merkez Yönetim Kurulu üyesiydim. Kapımıza Yapı Denetim Kuruluşları Birliği siyah çelenk bıraktı. Bıraktığının tek nedeni de bizim aslında TMMOB olarak ve bunun içinde Mimarlar Odası da biz olarak sistemin kamusal denetimi tamamıyla ticarileştirdiğinin iddiası üzerinde direnmemiz nedeniyle o çelenk bizim kapımıza bırakıldı. Bugün de görüyorum ki yerden göğe kadar haklıymışım ki sürekli bir paradan ve istihdamdan bahsedildi. Yani iki gündür paradan ve istihdamdan bahsedildi. Yani bu kamusal denetim bizim şirketlerimiz elinde yapılamaz iddiası değildi, sürecin doğru tanımlanmadan direkt bir kamusal hizmetin ticari piyasaya terki konusuydu bizim iddiamız, ama o iddiamızı biz iddia ederken bazı odalar işte piyasaların yapılmasında rol oynadılar. Biz çerçevenin süsü kaldık, diğerleri farklı sayılarda sürecin içinde oldular.

Evet arkadaşlar, son soru da proje müelliflerinin sorumlu hazırlanan projenin yapı denetim kuruluşuna teslim edilmesiyle sınırlı tutuluyor. Doğru, mevcut sistemde projeci, ben projeci bir mimarım, projenin benden çıkıp teslim ettiğim anda hiçbir sorumluluğum ve yetkim yok, inşaata gitsem almaya yapı denetim şirketi haklı, hiçbir yerde adım geçmiyor arkadaşlar, siz sorduğunuzu söylüyorsunuz, sadece iyi niyetle bir sorma, iyi niyetli bir cevap almadır. Hiçbir noktada müellifin sürecin içinde tanımı yok arkadaşlar, oysa bomboş şöyle beyaz bir kağıda bir tane bina çizmişim ve çizgilerle tanımlamışım. Bu çizgilerin inşaat aşamasında yorumu çok farklı olabiliyor arkadaşlar, mutlaka müellif o sürecin içinde olmak zorunda.

Son kısmında da “*teelif hakları ve FSEK açısından değerlendirilebilir misiniz*” diyor. Zaten telif hakları konusu biliyorsunuz arkadaşlar, imar yönetmeliğine bir madde koyarak Telif Hakları Kanununu da devre dışı bırakmaya çalıştı iktidar, hâlâ mahkemelerimiz sürüyor. Mimarlık hizmeti bir sanat eseridir ve bunun mutlaka telif hakları vardır, ama bununla Bakanlık, bizim odamızla Bakanlık arasındaki tartışma hâlâ mahkemelerde sürüyor. Teşekkür ederim.

HÜSEYİN ALAN- Teşekkür ediyoruz Erkan Bey. Nilüfer Hanım.

NİLÜFER EROL- Ben, bana gelen iki soru var, fakat öncesinde bir şey paylaşmak istiyorum. Başkanım zemin konusunda uzman bir kişi olarak ilk toplantının 1. Oturumundan itibaren zemin etütlerinin

incelenmediği yönünde serzenişte bulundu ki bence haklı, bu nedenle hani nerede çalacak, Erkan Beyin de söylediği şey nerede çalacak dediğinizde zemin etüdünün hiç olmazsa sonuç kısmı okunup, burası bir kazık sistemi istiyor diye müteahhidin -özel sektör için konuşuyorum- bir konut projesinde burası kazık istiyor, güçlendirme istiyor zeminimiz diye birilerinin onu gerçekten sıkıştırması gerekiyor. O bağlamda ben de çoğalmalarını arzu ediyorum. Elektrik ve mekanik her zaman söylerim, bizim yapılarımızın damarları, onlar olmazsa bizim yapılarımız ruhsuz, yaşamazlar. Onun için bu bağlamda teşekkür ediyorum.

İş güvenliği uzmanıyım A sınıfı aynı zamanda, olmazsa olmaz bir ekip oturuyor burada, ama bu ekibin hepsini toparlayıp sahada yapan kişileriz biz. Şimdi Enver Bey bir soru sormuş *“yeşil defter ve yapı denetim defteri konularında fikirleriniz nedir”* diye, yeşil defter bizim ağabeylerimizin, atalarımızın gününden beri olmazsa olmazımız, ama teknolojiyle birlikte biz yeşil defterleri alıp önümüze böyle masa üzerinde yazmıyoruz. Günlük şantiye defteri, günlük tuttuğumuz bilgisayar ortamındaki raporlardan itibaren yeşil defter notlarımız her yerde işleniyor ve en son oluşturacağımız ister taşeron, ister kendi hakedişlerimiz mutlaka yeşil defter bilgilerinin doğruluğuna ihtiyaç duyuyoruz.

Yapı denetim defteri ben bugüne kadar hiç karşılaşmadım, öyle bir defter var mı bilmiyorum. Varsa da bence çok gerek, var mı yönetmelikte? Ben uygulama ayağı olarak hiç karşılaşmadım, çok özür diliyorum, yani görmedim kendisini, hiçbir tanışıklığım yok. Teşekkür ediyorum sorularınız için, bir soru daha var.

Şimdi Leman Hanım sağ olsun bugün sempozyumumuzda en canlı soruları soruyor. Fakat bana sormuş olduğu sorular bana göre 3 günlük sempozyum konusu: Şantiye şefliği yaptığınız sürece cinsiyetinizden dolayı zorluk çektiniz mi? Şantiye çalışanları cinsiyet eşitliği konusunda bilgi sahibi ve size teknik kişi olarak mı bakıyorlardı? İlk sorusu bu, ben zaten konuşmamın başında demiştim. Tiyatro parodilerine bile bugün işte Güldür Güldür Show’u açıyorsunuz, gençler çıkıyorlar üniversite sahnesine, bir yurdu canlandırıyorlar. İki genç geliyor. Diyorlar ki nerede okuyorsun? Mühendislik fakültesi. Vah vah, tüh tüh tarzında yaklaşıyor. Hakikaten evet, cinsiyet bizim sektörümüzde yaşadığımız en büyük zorluklardan bir tanesi, ama burada hiçbir erkek meslektaşımı yadsımak, suçlamak için

söylemiyorum. Çünkü sonuçta hepimiz öncelikli olarak insanız, toplum nedense ısrarla demin de söylemiştim, ofisinize geldiğinizde bana şu ilk gün söylendi: Kızım, mühendis beyi arıyorum. Benim diye ikna ettiğim günler çok oldu, ama şu güne geldiğimizde ben bunun kendi yolumdan kapısını işimi gerçekten yerinde yaparak, takip ederek çalışarak soğukta, yağmurda, karda, İstanbul’daki gibi çökmesin binalarımız diye o şevlerde gerekli tedbirleri almaya çalışarak yani emeğimle aştığımı düşünüyorum. Beni tanıyan bugün için hiçbir işverenim veya çalışan ekip arkadaşlarım Nilüfer Hanım gelmiş demez. İşte bir kadın gelmiş demez, ama şunu söyleyebilirim Lemhan Hanım, bunu da bizim sektör genelde kadınları erkekleştiren bir sektördür. Ben buna da ısrarla karşı duran bir kadınımdır. Ben kadınımdır.

İkinci sorunuzda *“şantiye şefi kadın olarak işler daha mı düzgün ve sağlıklı gidiyor”* diye sormuşsunuz. Kadın olduğumu hiçbir zaman doğanın bana verdiği birtakım yetenekleri elbette işime de yansıttım. Mıntıka temizliğini askerde yaptırmanın olabileceği, ama şantiyelerde çok yaptırıldı. Teşekkür ederim.

HÜSEYİN ALAN- Biz de Nilüfer Hanıma çok teşekkür ediyoruz, sağ olun. Ahmet Bey.

AHMET ESAT KORKUT- 3 soru geldi bana da, Gülsüm Sönmez Hanımın bir sorusu var: Yapı işyerlerinde iş güvenliği uzmanının sorumluluğuyla yapı denetim firmasının sorumluluğu nasıl ayrıştırılıyor? Müteselsil bir sorumluluk mu söz konusu? İkisinin de kanundan gelen sorumlulukları var. İş güvenliği uzmanlarının 6331 sayılı Kanundan geliyor yükümlülüğü, yapı denetim kuruluşlarının da 4708 sayılı Kanundan, iş güvenliği uzmanlarının sorumluluğu aslında birincil nitelikte bir sorumluluk, yani işverene tedbir ve riskleri işte o konuda tavsiyeler vermesi gerekiyor. Alınacak tedbirler konusunda tavsiyeler vermesi gerekiyor, riskleri belirlemesi gerekiyor. İş güvenliği uzmanıyla işveren arasında aslında müteselsil bir sorumluluk söz konusu, çünkü işveren bir uzmana danışıp, iş güvenliği uzmanını o konuda görevlendirmiş oluyor, ama yapı denetim firmalarında böyle değil. Yapı denetim firmalarında sadece denetlemeden gelen bir sorumluluk var, ama şöyle bir durum söz konusu: Bizim iş teftiş kurulu başkanlığınca yapılan denetimlerde her seferinde yapı denetim kuruluşu da orada bir tedbir önermiş mi, önermemiş mi ona bakılıp oradaki il, ilçe, yani İl Çevre Şehircilik Müdürlüğüne yazılır yazılıyor

hani yerine getirilmediyse bununla ilgili işlem yapılmasına dair, yani kanundan gelen yükümlülükler var. İkisinin de alanı biraz farklı. İş güvenliği uzmanıyla yapı denetim firmasının altında müteselsil bir sorumluluk olacağını düşünmüyorum.

İkincisi, İsmail Küçük Bey sormuş: Binalarda yapı denetim şirketi için Ceza Yasası bakımından taksirle ölüme ya da yaralanmaya neden olmaktan dava açılabileceğini söylüyorsunuz. Aslında kusurlu ya da eksik imalat can ve mal kaybı açısından sorun neyse örneğin, yangın kaçışları gibi diyor. Yani bu sunumu ben hazırlarken hani neler olabileceğine dair birçok kaynak taradım. En güzel kaynak da Barış Duman Bey var, sunumda da onun yazdığı makale var, ona da bakabilirsiniz. O bir bölge idare mahkemesinde hâkim, onda yazıyordu. Bizim hani Çevre Şehircilik Bakanlığı belki takip ediyordur, ama bizim iş güvenliği uzmanlarının bu taksirle ölüme veya yaralanmaya neden olmaktan davaları olduğunu biz biliyoruz. Şöyle olması gerekiyor bunun: İlliyet bağının çok sağlam kurulması gerekiyor. Yani nedenlerinin bu kişinin bu kazaya taksirle neden olduğunun çok detaylandırılarak bir illiyet bağı kurulması gerekiyor. Bizim iş güvenliği uzmanları bundan alıyor, ama yapı denetim kuruluşlarında ben de zor görüyorum, ama alabilir mi? Bu Ceza Kanununda alabilir.

Son olarak da yapı denetim şirketlerinde çalışan teknik personellerin iş güvenliği uzmanı olmak veya eğitimini almak gibi herhangi bir şart bulunmamaktadır. Her inşaatta iş güvenliği uzmanı bulundurulması zorunluysa, sorumlunun o olması gerekmez mi? Hiç eğitimini almadığı için denetimi nasıl yapacaksın, denetçiye ceza verilmesi haksızlık değil mi? Şimdi ben aslında mevcut durum için bu sunumu gerçekleştirdim. Kanundan gelen bir yükümlülük konulmuş, ama yükümlülüğün detayları söylenmemiş. Hani bunu iş güvenliği uzmanıyla mı yapacak, yoksa hani bir eğitimler mi verecek? Ben sunumda hani bunun yapılabilmesi için iş sağlığı ve güvenliği konusunda bir bilgi birikiminin gerektiğine değindim aslında, hani böyle bir zorunluluk yok. Hukuki bir sorumlulukla karşılaşmamak için böyle bir kişinin görevlendirilmesi gerekiyor. Hani normalde hiç eğitim almamış birisi denetimi nasıl yapacak? Ama kanundan gelen de bir yükümlülük var böyle bir denetim yapılsın, bir türlü yapacak artık, kanuni yükümlülüğünü yerine getirecek. Çok teşekkür ederim, sağ olun.

HÜSEYİN ALAN- Peki, biz de Ahmet Beye çok teşekkür ediyoruz. Bütün katılımcılara Şükrü ağabey, sorun bende, onu söyleyeyim. Tabii Ahmet Beye teşekkür ediyorum, ama iş güvenliği gerçekten yapıyor muyuz, öyle bir şey var mı? Türkiye dünyada, Avrupa’da birinci, dünyada üst sıradayız, yok öyle bir şey herhalde, herhalde kanuni süreci söylüyoruz, burada konuşuyoruz, gerçeği konuşmuyoruz.

Arkadaşlar, bütün panelistlere gelen sorular da söz konusu, İsmail Küçük arkadaşımız bütün arkadaşlara sormuş: Denetim kâr amacı taşıyan kuruluşlar eliyle mi yapılmalı mı veya denetim bağımsız veya kamu kuruluşları vasıtasıyla yapılmalı mı? Sevgili İsmail, hızlı olsun diye, çünkü saate bakıyorum, 13.29, daha bundan sonra da oturumlar var. Arkadaşlar, yapı denetim şirketleri bir ara form olarak ortaya çıktı 2000 yılında, kamunun denetim fonksiyonu devam ediyor, onu söyleyeyim. O yüzden kâr amacı demeyelim buna, ama kamu adına bir denetim sorumluluğu üstlenmesinin ben yararlı olduğunu düşünüyorum ki bu Anayasa Mahkemesinde de görüldü. O şekilde 2000’li yıllarda karar verildi, onu söyleyeyim. Tek amacı kâr değil yani, onu da söyleyelim. Biraz kamunun da elini rahatlatan, yani kamunun bütün yetkileri duruyor, yalnız 2000’li yıllarda çıktığı düşüncenin epey şu an ilerisine geçmiş durumda, neden? Biraz önce burada sunumlar vardı aslında, kamu da şimdi kendi yapılarını yapı denetim kuruluşları vasıtasıyla yapma konusunda da 2018 yılında düzenleme yaptı İmar Kanunu 26. maddesinde düzenleme yaparak, bu aslında amacından saptığını gösteriyor. Evet, yanlış yapıyor yani.

Şükrü ağabeyim diyorum, uzun yıllardır tanıyorum, Şükrü Güner Elektrik Mühendisleri Odasından hem elektrik mühendisi: Yapı denetim konusunda ilgili meslek odaları ve TMMOB çözüm için altyapı çalışmaları yaptılar, sonuçlarını da raporladılar. Bundan sonra çözüm için meslek odaları ve TMMOB’un yapması gereken işler olduğunu düşünüyor musunuz? Hepinize soruyor arkadaşlar, ben bunu Şahin Beye de teşekkür etmiş, sonra Şahin Bey cevap versin elektrik kablolarıyla birlikte, yetişmiyor. Son soru da Şahin Beye vereceğim, ama Kadir Özhan, Dağhan da olabilir: 5 yıl önce kredi çekerek ve emeklilik ikramiyesini de ekleyerek bir daire aldık. 25 yıllık bir binaydı, şimdi 30 yaşında Bahçelievler 75. Sokak 61 no.lu bina, adres de böyle, mantolama ve güçlendirme yapmak için ölçüm yaptırдық, çürük çıktı. Öyle yazmış, herhalde öyle demek istemiş. Çürük malzeme kullanılmış. Onayı veren, planı çizen, inşaatı yapan

öğeler belli, sorumlusu kim? Herkese soruyor arkadaşlar, son soru da buydu. Aslında burada herkes arkadaştır, onu da yurttaşa bu şekilde vermek gerekiyor diye düşünüyorum. Şahin Bey belki Şükrü ağabeyin sorusuna da yanıt verirsen sevinirim.

ŞAHİN YILMAZ- Teşekkür ederim Başkan. Şükrü Bey bana teşekkür etmiş, teşekkürle karşılık vereyim, teşekkür ederim. Tabii ki soruyu okuduğu için Başkan bir daha okumuyorum, tabii ki TMMOB'un yapması gereken çok işler olduğunu düşünüyorum. En önemli bir tanesi, hatta Bakanlık demiştim sunumda, ama TMMOB da olabilir, mutlaka kamu spotu yapılması lazım, mutlaka kamu spotu diyorum. İki gündür hiç bunu dillendiren olmadı, ama ben bunu 10 yıldır söylüyorum, yine söylüyorum, kamu spotu yapılması lazım televizyonda, SGK'yla ilgili biliyorsunuz iki kişi oturuyor, hasta oluyor falan uzun hikaye, ama herkes ondan sonra olayı öğrendi. Genel Sağlık Sigortası kapsamında yapılmıştı yani, mutlaka kamu spotu yapılması gerektiğini söylüyorum. Bir şey daha yapabilir yine TMMOB, şöyle her zaman her yerde söylediğim gibi örneğin arkadaşlar, burası Ankara'da Tabipler Odasında olsaydı, bir sempozyum olsaydı veya yönetim kurulu toplantısı olsaydı, dese ki doktorlar biz ücretlerimizi alamıyoruz veya beğenmiyoruz özlük haklarımızı, e ne yapıyorsunuz? Vallahi gitmiyorum, hemşire yazıyor, ben imzama atıyor veya atmıyor deseydi yer yerinden oynardı. Yani sempozyumda 30 000'in üzerinde 90 000 denetçinin konuşulduğu bir ortamda salon burada, olay burada, konuşanlar burada, bakın, çok önemli bir şey yakaladı İsmail Bey, TMMOB'un üyesi TMMOB'un üyesini mağdur etmiş. Bu çok uzun konuşulacak bir konu, acı bir konu yani. Umarım bu çok daha mağdur var da bize gelmiyor. Bu adam söz almışken 180 000 m² için arkadaşlar, Danıştaya EMO Yapı Denetim Komisyonu olarak bir modelleme yaptık denetçinin seyriyle ilgili, ben sosyolog da olduğum için bir kişiyi aldım. Kartal'da oturuyorum İstanbul'da, aldım onu denetlettim 1/3 alanı, ne oldu biliyor musunuz benim modellememde? Adam bitti, adam hastaneye kaldırıldı. Teşekkür ederim.

HÜSEYİN ALAN- Arkadaşlar, bilgilerini, düşüncelerini bugün gelip bu oturumda bizlerle paylaşan bütün arkadaşlara ben çok teşekkür ediyorum. Bir teşekkürü de saat 13.30, bu saate kadar dinleyen arkadaşlara, sizlere ben çok teşekkür ediyorum. Son teşekkürüm de tabii ki TMMOB'a, birliğe ve bunun adına düzenleme yapan

arkadaşlara, bu tür etkinlikler gerçekten kolay ortaya çıkmıyor, onu biliyoruz. Ben bütün burada görev alan düzenleme kurulu, yürütme kurulundaki arkadaşlarıma da hepinizin huzurunda ve hepiniz adına da teşekkür etmek istiyorum, sağ olun.

ARA VERİLDİ

6. OTURUM

Oturum Başkanı: Ali UĞURLU

(TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

ALİ UĞURLU- Ben şimdi sırayla isimlerini okuyup onları buraya kürsüye davet edeceğim. Sayın Hüseyin Ülkü Harita Kadastro Mühendisleri Odası Mekansal Planlama ve İmar Komisyonu Başkanı, Sayın Ömer İçemer TMMOB Yapı Denetimi Çalışma Grubu üyesi, Sayın Murat Demir Çevre Şehircilik Bakanlığı Eski Laboratuar Şube Müdürü, Sayın Selçuk Uçar Türkiye Hazır Beton Birliği Kalite Güvence Sistemi Genel Müdürü, Sayın İrşadi Aydoğdu Gürbüz Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Laboratuar Belgelendirme ve Denetleme Şube Müdürü, hoş geldiniz.

Değerli arkadaşlar, 99 yılındaki depremler bu ülkede bir gerçeği ortaya çıkarmıştır. Yapı kalitesi kadar zeminin özellikleri, betonun ve donatanın kalitesi gibi konuların da en az yapının kendisi kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. 4708 sayılı Yasa kapsamında ihdas edilmiş olan laboratuvarlar bu amaçla düşünülmüştür. Bugünkü oturumda özellikle bu yapı laboratuvarlarına ilişkin arkadaşlarımızın görüşlerini size sunacağız. İlk konuşmacımız Sayın Hüseyin Ülkü “*Yapı Denetim Sisteminde Hizmet Sunan Mühendislik Disiplinlerinin Sorunları*”nı bize anlatacak.

HÜSEYİN ÜLKÜ- Öncelikle odamız adına sizlere saygılarımı, sevgilerimi sunmak istiyorum. Türk Mühendis Mimar Odaları Birliğinin her etkinliğinde biz bilimin, teknolojinin ve tekniğin toplum ve doğa yararına kullanılmasını savunuruz ve her zaman her yerde Teoman Öztürk'ü anarız. 1973'lü yıllarda TMMOB'un tekrar ayağa kalkmasında Harita Kadastro Mühendisleri Odasının gücü oranında katkısı ve etkisi olmuştur. Ben o günlerden bugüne TMMOB ve oda etkinliklerimize katılan bir arkadaşınızım. Bunu öncelikle belirtmek istedim.

Değerli katılımcılar, Harita Kadastro Mühendisleri Odası Yapı Denetim Kanunu hakkında bu kanunun uygulamasında yaşadığımız sorunları üç başlık altında toplamamız mümkündür. Birincisi, bazı yerel yönetimlerin ve yapı denetim kuruluşlarının yapı ruhsatı aşamasında yapı aplikasyon projesini aramamalarıdır. İkincisi, bazı yapı denetim kuruluşlarının yapı aplikasyon projesi proje denetimini ve uygulama denetimini üstlenen, üstlenmesi gereken harita mühendislerini fenni mesuliyet taşıyacak nitelikte değil, yani büro ve şirketini odamıza kayıt yaptırmadan sadece üye olan meslektaşlarımızı da sözleşmeyle yapı denetimi fenni mesuliyet sorumluluğu aktarmaktadır. Bu bize göre aslında açılıştaki da Sayın Başkanın belirttiği Yapı Denetim Yasası fenni mesuliyet konusunu ticarileştirmiştir. Bu bunun örneğidir. Üçüncüsü, fenni mesuliyet üstlenme yetkisine ait SHKM'lerle odamız tip sözleşmesini imzalamamaları ve odamız birim fiyat cetvelindeki belirtilen ücretleri esas almamalarıdır. Yani biz bir taraftan emekten yanayız, bütün bunları söylüyoruz, ama patron koltuğuna oturduğumuzda demek ki bazı şeyler değişiyor.

Ben kısaca kendi mesleğimizle ilgili bir gelişmeyi de anlatarak konuyu sizlere aktarmak istiyorum. 9 Temmuz 1956 tarihli 6785 sayılı İmar Kanunuyla yapı yerlerinin zemin kotlarının, şehir içi yolların ve benzeri işlerin aplikasyonlarının uygulanmış mülkiyet sınırları göz önünde bulundurularak tapu dairelerine devredilen ve kesinleştirilen uygulama haritalarına ve imar çaplarına uygun olarak yapma görev ve yetkisi ilgili belediyelerin harita teknik elemanlarına verilmişti. Bu yetki 20 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe giren büyük ölçekli haritaların yapım yönetmeliğinin yürürlükten kaldırılmasına dair yönetmeliğe kadar sürmüştür. 03.04.2012 tarihinden beri mimari proje kapsamında hazırlanmakta olduğumuz yapı aplikasyon projesi 03.07.2017 tarihinde yayınlanan planlı alanlar imar yönetmeliğinin

57.4 maddesinde parselde ait aplikasyon krokisine dayanılarak ve vaziyet planına göre yapının araziye aplikasyonunu sağlamak üzere yürürlükteki imar planında gösterilen ya da planda belirtilmemişse bu yönetmelikte belirlenen yapı yaklaşma mesafeleri, yapı projelerine göre köşe koordinatları ve röper noktaları ülke koordinat sistemine işlenmek üzere harita mühendislerince hazırlanıp imzalanan projeyi ifade eder şeklinde tanımlanmış, mimarlık ve mühendislik projeleri arasında müstakil bir proje olarak sayılmıştır. Ayrıca anılan yönetmeliğin 57. maddesinin 3. fıkrasında: *“İmar planındaki kat adedine esas kot alınan noktaya ilişkin bilgilerin bina derinliğinin çıkma iz düşümleri ve yapı yaklaşma mesafelerinin tabii zemin ve tesfiye edilmiş zemine ilişkin kotların, bina ve yapı yükseklik ve kotlarının hem mimari projede, hem de aplikasyon projesinde yönetmeliğin 4. maddesindeki tanımlara, imar planına ve tapu kayıtlarına uygun olarak gösterilmesi zorunludur”* ortak hükmüne yer verilmiştir.

Burada bir şeyin altını çizmek istiyorum. Biz her zaman her yerde ve özellikle son zamanlarda merkezi idare de üç boyutlu kadastro, akıllı şehir, kent bilgi sistemleri, her şeyden söz ediyoruz. Acaba bu sözlerin asıl verileri olan projelerini üreten bizler, ürettiren belediyeler, denetleyen yapı denetim kuruluşları standartlara uygun bu verileri oluşturuyor muyuz, idarelerde çalışıyorsak mühendis, mimar olarak oluşturtturuyor muyuz? Eğer bunları yapmıyorsak ülke kaynaklarının mutlaka çöpe atılacağını, çünkü verileri net olmayan, güncel güvenilir olmayan hiçbir bilgi sistemi ne yaşar, ne de ondan yararlanır. Yani biz sadece ülkenin kıt kaynaklarını belli bir de o büyük şirketlere teknoloji transfer edip kenarından da ona ulaşma noktasında sorunlarımızı çözüyoruz zannediyoruz. Bunu şu nedenle dile getiriyorum: Yapı Denetimi Hakkında Kanunu genellikle bizler daha güveni yapıların yapılması anlamında ele alıyoruz. Elbette daha güvenli yapılar yapılmalıdır. Bunun jeolojik etütleri, tüm mühendislik hizmetleri en iyi şekilde verilmelidir, ama bir başka olay daha vardır bu toplumun yaşamına yansıyan ve doğrudan mülkiyete ve kullanma haklarına yansıyan, o da nedir? Biz harita mühendisleri ve mimarlar projelerimizi çizerken mevcut parselin ve çevresinin mülkiyet ve kullanma haklarını hani mimarlar, öngörünüm, siluet ve benzeri gibi deriz ya projelerde baktığımızda, onların korunması, artı yeni yapılacak yapıda kurulacak bağımsız bölümlerin mülkiyet ve kullanma haklarının otoparklar dahil, parselin her yerindeki haklar

dahil eksiksiz kurulması gerekir. Eğer bunları biz eksiksiz kurmazsak deprem bu sefer sosyal yaşamda olur. Komşu komşuyla apartmanda bağımsız bölüm sahipleri birbirleriyle günaydın demekten biraz uzak mahkeme önlerinde günaydın deme durumunda olabiliriz. Bu nedenle Yapı Denetim Yasasındaki proje denetimlerini gerçekten yapı denetiminin yapım sürecindeki denetimler kadar ciddiye almalı ve mutlaka uygulamalıyız diye düşünüyorum. Bugüne kadar da TMMOB'un genel politikasının bu olduğunu ayrıca vurgulamak istiyorum.

Şimdi yasa ve yönetmeliklerimize baktığımızda eksikliğimiz çok az, yok mudur? Elbette birçok vardır, ama uygulamaya baktığımızda o az olan eksiklikleri çoğaltır durumdadır. Nedir? Sizlere şunu özellikle söylemek istiyorum: Biz proje denetimi safhasında müelliflerin yaptığı projelerin içeriğini denetlemiyorsak -yapı denetim kuruluşları ve belediyeler için söylüyorum, öbürüne zaten bizim odalarımızın denetlenmesine yasak getirilmiş ne yazık ki- bu dediğimiz amaçlara ulaşmamız mümkün değildir. Yani ne hukuki açıdan mülkiyet açısından, ne binanın güvenli olması açısından konu projelerle başladığı için onu belirtmek istiyorum.

Bizim ikinci sorunumuz fenni mesuliyet üstlenilmesiyle ilgilidir. Halbuki yönetmeliklerimizde, yasamızda fenni mesuliyetin kimler tarafından nasıl üstlenileceği ifade edilmiştir. Zamanımız dar olduğu için bütün mühendislik ve mimarlık işleriyle uğraşan arkadaşlarımızın ilgili meslek odaları kendi odasına kayıtlı olmayan mimar ve mühendislerin proje müellifi ve fenni mesul olmasına müsaade etmezler. Yazılımlarımız böyle, ama yapı denetim kuruluşu bu hükmü göz ardı ederek sadece odasına kayıtlı bir mühendisi fenni mesul yapmakta, bunu hem bizim projelerimizi, hem de uygulamalarımızı denetletmektedir. Bunun ne kadar olumlu olacağını sizler takdir edersiniz diye düşünüyorum.

Bir de yapı denetiminin bünyesindeki elemanlar konusunda tartışma yaratacak bu durum açıklığa kavuşsun, tartışmaya gerek yok dedirtecek şekilde hükümler ilgili hem Yapı Denetim Yasasında, hem İmar Kanununda, hem de yapı denetimi hakkındaki yönetmelikte yer almaktadır. Örneğin, yapı denetim kuruluşunun bünyesinde kimlerin yer alacağı çok açık belirtilmiş yardımcı elemanlarını, hatta en son ekleme nedeniyle teknisyenlere varıncaya kadar, şimdi bu kadar açık sayılmış meslek alanlarına karşın bizim orada

yerimiz yoktur, sayılmamıştır. Sayılıp sayılmamasından çok biz yasaya baktığımızda şunu görüyoruz: “*Yapı Denetim Kanununda hüküm bulunmayan hallerde İmar Kanunu hükümleri uygulanır*” diye yazıyor. İmar Kanununa baktığımızda fenni mesul tanımlanıyor. İmar mevzuatı dediğine göre yine yasada imar yönetmeliğine baktığımızda fenni mesul tanımlanıyor. Dolayısıyla bizim hiçbir zaman odamıza kayıtlı olmayan bir mühendisin bir projeyi çizmesi ve onun fenni mesuliyetini üstlenmesi mümkün değildir. Bunu vurgulamak isterim, artı burada bizim önümüze çıkan şöyle bir durum daha var: Yapı Denetim Yasasına incelediğimizde bu kanunun “*cezai hükümleri*” başlıklı 9. maddesinin son fıkrası yapı denetim kuruluşuyla denetçi mimar ve mühendisleri eylem ve işlemlerinden 3194 sayılı İmar Kanununun fenni mesul için öngörülen hükümlerine tabidirler. Demek ki yapı denetimde görev alacak denetçi de aynı yasa hükmüne tabi, öyleyse bunun yorumuna gerek var mı? Bize göre yok. Ancak yapı denetim kuruluşu müellif ve fenni mesuliyet taşımayacak bir arkadaşla sözleşme yapıyorsa hem hukuka aykırı bir sözleşme yapıyor, hem de o yapıda doğacak ya da projede doğacak kusur ve yanlışlıklardan kurtulamayacağı gibi o alandaki sorumluluğun doğrudan yüklenicisi oluyor. Bunu yapı denetim kuruluşlarının fark etmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir de bizim fenni mesuliyetle ilgili sözleşme sorumluluğumuz var. Sanıyorum farklı alanlarda farklı odalarımız da var. Bizim odamızın tip sözleşmeleri var. Bu tip sözleşmelere uygun ve odamızın birim fiyat cetvelindeki ücret üzerinden sözleşme yapmıyor arkadaşlarımız, bir kısmını serbest çalışan mühendislerden de hizmet alan arkadaşlarımız var. Yapı denetim kuruluşlarının hepsini aynı kefeye koymuyorum, koymamalıyız biz, ama orada da bu sorunla karşılaşılıyor. Sonuçta odalarımızın denetiminin geri çekilmesi odalarımızın bu tür yanlışları ve sorunları gidermesi ve çözmesi mümkün olmayan bir durum yaratmıştır. Dilerim bunların hepsi gün gelir düzelir. Artık bizim yaşımız yetmedi birçok şeye, gençlerin yaşı yeter.

Şimdi şunu ifade etmek istiyorum: Sonuçta özellikle projelerin oluşturulmasında biz neyi esas alırsınız? Yasada yazıyor, yönetmeliklerde yazıyor, imar planını esas alırsınız önce ve kadastral mülkiyetlerini esas alırsınız. İmar planlarını neye göre çizeriz? Onaylı halihazır haritanın üzerine imar planlarını çizeriz. Onun yanılma sınırı

fazladır, ama mimari projede mimarın ölçülerini, değerlerini fikri mülkiyet hakkı nedeniyle değiştirmemiz mümkün değildir. Bunu değiştiremeyeceğimize göre bizim de o projeleri değişmez nitelikte uygulayabilecek, uygulanabilecek haritalara ve projelere ihtiyacımız var. Bu nedenle en çok yaşanan konu benim uygulamayla da yakından incelediğim için oda adına bilgilerim var. Parselin biz çevresiyle birlikte mevcut kotlu durum haritasını, parselin plan kotesini içeren şekilde yapıp belediyeyi ilk başta projeler tasdik edilmeden önce fikir projesi aşamasında, yani bana göre imar durum belgesi verilmesi aşamasında onaylatmıyorsak, onaylamıyorsak kavga, çekişme; projelerin elden ele dolaşmasının temel nedeni odur. Çünkü kavga kot kavgasıdır. Kazı o kotlara göre yapılacaktır. Yapı o kotlara göre mimarla harita mühendisi tarafından hangi sıfır sıfır kotu nereden alınacak, onun üzerinden belirlenecektir ve katların kotları da aynı şeyin, aynı haritanın üzerinden devam edecektir. Biz sonuçta 10 cm.in bile altında yanılmayla bu işlemleri yürütmek durumundaysak, yani mimari projenin verilerini değiştirmeden zemine uygulayıp bunun kent bilgi sistemlerine aktarılmasını ve ileride üç boyutlu kadastroda, taşınmaz değerlemede ve benzeri gibi tüm işlemlerde esas alacaksa bizim önce temel altlığımızı hassas oluşturmamız ve biraz önce yönetmelikte okuduğum gibi bu projelerin ülke koordinat sisteminde koordinatlandırmamız mümkün olacaktır. Değilse biz ben eski kadastrocuyum, daha bir parselimizin neredeyse her köşesinin tek koordinatı yakın zamanda oluşmaya başladı. Bu da bizim bütün projelerimizi etkiliyor. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

ALİ UĞURLU- Sayın Hüseyin Ülkü'ye teşekkür ediyoruz. İkinci konuşmacımız Sayın Ömer İçemer "*Laboratuvar Denetçilerinin Göreve Sorumlulukları*" konusunda bizi bilgilendireceklerdir. Ömer Bey, süreniz 20 dakika buyurun.

ÖMER İÇEMER- Sayın Başkan, değerli misafirler, sempozyumumuza hoş geldiniz.

Sözüme başlamadan önce bir program değişikliği hakkında bilgi vermek istiyorum. Sempozyum programında sunumumun adını “*Laboratuvar Denetçilerinin Görev ve Sorumlulukları*” olarak belirlemiştik. Ancak diğer konuşmacılarla sunum konularının birbiriyle örtüşmesi nedeniyle “*Yapılarda Denetçi Mühendis Gözetimindeki Laboratuvar Deneyleri*” olarak değiştirmek zorunda kaldık.

Değerli misafirler, öncelikle kendimi kısaca tanıtmak isterim.

Ankara Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Kimya Mühendisliği Bölümü mezunuyum. Yaklaşık 27 yıla yakın Çevre Şehircilik Bakanlığı Yapı Malzemeleri Genel Müdürlüğü Merkez Laboratuvarında görev aldım.

2003’te emekli olup hazır beton sektörüne geçtim. Yaklaşık 14 yıl Ankara’da Birlik Hazır Beton A.Ş firmasının Laboratuvar Müdürlüğü-Kalite Güvence Müdürlüğünü yaptım. Daha sonra 1 yıl “Yapıchem Yapı Kimyasalları Firması’nın Orta Anadolu Bölge Müdürlüğünü yaptım. Bu görevimden ayrıldıktan sonra bir Diyarbakır çocuğu olarak doğup büyüdüğüm kente kendi branşımızda bir şeyler katmak adına uğraştım.

20 yıl önce bu kentte yine bir TMMOB sempozyumuna katılmıştım. Sempozyum arasında Büyükşehir Belediye Başkanıyla görüşmek istedim. Amacım 1.derece deprem bölgesi olan bu kente belediye uhdesinde bir yapı laboratuvarı kurmaktı. O günlerde yaşanan genel güvenlik problemleri nedeniyle görüşemedim. Çok üzülmüştüm. 2017 yılında Diyarbakır’da başka bir firmanın benden konu hakkında destek istemesi sonucunda TURKAK belgeli Euro GAP Uygunluk Kuruluşu’na bağlı olarak kapsamlı bir yapı malzemesi test laboratuvarı kurdum. Laboratuvar kapsamındaki her türlü cihaz ve ilgili eğitimlerini sağladım. Böylece büyük bir mutluluk yaşadım.

Şimdi TMMOB’da Kimya Mühendisleri Sürekli Eğitim Merkezinde (KİMSEM) görev yapmaktayım.

Sunum konularının çakışması nedeniyle Selçuk Bey’in affına sığınarak az da olsa EBİS’ten, söz etmek zorundayım. Çünkü Kimya

Mühendisleri Odası olarak biz bu eğitimi 2019 yılı içinde birçok ilde eğitimler düzenleyerek bizzat yerine getirdik. Bu eğitimleri konumuzla ilişkisi bakımından önemli buluyorum.

04.01.2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayi Müsteşarlığıyla Çevre Şehircilik Bakanlığı arasında bir iş birliği protokolü imzalandı. Bu protokol kapsamında beton denetiminin elektronik ortamda yapılması amaçlandı. Elektronik beton izleme sistemi, bütün yapı denetim laboratuvarlarında kullanılacak beton test presi kabul işlemlerini gerçekleştirilip cihazların seri üretimine başlandı.

Hemen aklımızda şöyle bir soru oluşabilir, “Bu işlemler silsilesi durduk yere hangi gerekçelerle ortaya çıktı?” Arkadaşlar, kimya mühendisleri, genellikle laboratuvarları mesleki yaşam alanı olarak seçerler. Bu nedenle konuyu yakından değerlendirme şansına sahiptik.

Yapı test laboratuvarlarında yapı malzemelerinden yoğun olarak beton ve demir çubuklar test ediliyor. Yapı denetim laboratuvarları elemanlarınca şantiyeden alınan örneğin C20 betonu test laboratuvarına tutanak marifetiyle alınıp getiriyor. 7. ve 28.gün sonunda test edilen deney numune raporu sonuçları C20 betonu limitleri yerine C50 betonu kalitesinde çıkmaya başlayınca numune alınması sürecinde numunelerin değiştirilmesi, yapı denetçileri gözetiminde alınan numunelerin iptal edilip yeniden dozlu betonlarla değiştirilmesi vb. işlemler sonucunda betonun alıkondduğu konu hakkında bu tür işlemleri zorlaştıracak tedbirler alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Konu Bakanlık birimlerine de sürekli şikâyet olarak yansyınca, sorunun taze beton içine çip konularak elektronik ortamda beton denetiminin ve izlenmesinin yapılması ile çözülebileceği hususunda kararı alındı.

Aslında hiç de fena olmadı, şunu kolaylıkla söyleyebilirim ki iç tetkik yapmak nedeniyle gittiğim laboratuvarlarda konu hakkında “EBİS’in bir faydası oldu mu, olmadı mı?” diye sorduğumda, her laboratuvar yetkilisinin cipli sisteme geçildiğinden beri beton dayanım sonuçlarının pozitif yönde değiştiğini sevinçle ifade ettiler.

“Peki, bu iyileşme nasıl sağlandı?” dediğimde, hazır beton üreticisinin betonun üretiminde eskiye nazaran daha dikkatli davranıp, beton üretiminde standart beton sınıflarına uygun üretimi sağlamak için daha çok özen gösterildiği ifade edildi.

Hazır beton üreticisi, standardına uygun çıkmayan ürünlere uygulanan cezaların caydırıcılığı nedeniyle, yeni beton numunesi alınması ve izlenmesi sürecinde kaliteye yönelik optimizasyon çalışmaları yapması sonucunda başarının sağlandığından söz edildi.

Bu durum çipli taze beton numunelerinin elektronik beton izleme sistemi ile alınması işleminde amaçlanan hedeflere ulaşıldığının küçük bir göstergesidir.

Betonda çipli sisteme geçilerek standardına uygun beton üretiminde hata oranının en aza indirgenmesi hedefleniyor. Mevcut uygulama sayesinde numune alımı, numunenin şantiyeden çıkış ve kür işlemleri mobil uygulama üzerinden takip edilerek güvenilir bir numune alım süreci oluşturuldu. Aynı uygulamaya web üzerinden de erişim sağlanabilmekte, numune alım süreciyle ilgili olarak yer, saat ve rapora ilişkin bilgiler denetlenebilmekte, aynı zamanda numune alımına şahitlik eden kişi bilgileri de web üzerinde erişilebilir olmaktadır.

Denetlemeler ülke çapında il ve ilçelerde yapı denetim laboratuvarlarınca yapı türü fark etmeksizin yapılabilecek, verilerin yapı sahibiyle paylaşılması sayesinde yapı denetim firmalarının hizmetleri dolaylı bir şekilde doğal bir denetime tabi olmuş olacaktır.

13.06 2018 tarihli Resmî Gazete 'de, yaptırımcı kuruluş olan Çevre Şehircilik Bakanlığı yapı laboratuvarlarında beton numune toplama görevlerini yerine getiren personelin en az lise mezunu olması gerektiğini bir genelgeyle yayınladı. Ancak lise mezunları teknik eğitim görmedikleri için numune toplayıcılarının Bakanlıkça yetkili kılınan ilgili odalar (KMO ve İMO) tarafından eğitilmeleri gündeme geldi.

Kimya Mühendisleri Odası genelge öncesinde bu eğitimleri yetkili uzmanlarca daha önceden düzenlemiş olması nedeniyle genelgenin yayınlanması sonrasında o hafta içinde eğitimlere başlandı. Birçok ilde bu eğitimler sürdürüldü.

Kimilerince yapı denetim sisteminin arka bahçesi gibi görünen KMO (!), genelgenin yayınlandığı hafta içinde Türkiye çapında eğitimleri vermeye başlayarak yapı laboratuvarı personelini sertifikalandırmış, konuya yakınlık ve yeterliliğini ortaya koymuştur.

İlgili bakanlıkla kurmuş olduğumuz diyalogla eğitimlerimizi yaptık ve yüzümüzün akıyla sonuçlandırdık. Fakat bu bitti mi arkadaşlar? Kesinlikle hayır, biz hâlâ işin başındayız, bu eğitimi görmeyen bu ülkede çok sayıda sertifikasız laboratuvar elemanı bulunmaktadır. Bu konuyu Çevre İl Müdürlüklerinin dikkatine sunuyorum. Bunu izleyelim, takip edelim, bakanlıkça kabul edilen bir sertifika verdik. Bu sertifikaları almayan çok sayıda laboratuvarlarda çalışan lise mezunu personel vardır.

Buradan bu eksikliğin giderilmesini dile getirmeyi görev addediyorum.

Eğitim eksikliğini izleyebilecek kuruluş-yaptırımcı kuruluş, Çevre Şehircilik Bakanlığıdır.

Yapı laboratuvarlarında ne yapılıyor? Kısa bir şekilde bundan söz etmem gerekiyor.

Bilindiği üzere betonun testleri aşağı yukarı 4 aşamada oluşmaktadır.

Bunlar;

Taze beton numunesi alınması,

Betonun kürü, bakımı,

Sertleşmiş beton küp veya silindir numunesinin basınç dayanımının tespiti

ve taze beton dayanım sonuçlarının olumsuz çıkması sonucunda şantiyede taze beton numunesi alınan yapı yerinde test çekici uygulanması ve alınan karot beton numunelerinin beton basınç dayanımının tespit edilmesidir.

Bunun dışında betona betonarme ismini veren beton donatılarının test edilmesi yapı laboratuvarlarının görevleri arasında yer alır.

Sistemin kavranabilmesi ve uygulanabilir olması için EBİS sisteminde çalışan numune toplayıcıların asgari ölçekte lise mezunu olmasının istenmesiyle numune alacak personelin sorumluluğu artarken

yapı denetim elemanları, denetçilerin bu görevden kendilerini soyutlamamaları gerekmektedir,

Laboratuvar personelinin eğitiminden tamamen laboratuvar denetçisi sorumlu olmalıdır. Periyodik eğitimler sürekli devam etmelidir.

“Numune toplayıcı eleman” tanımını yerine “numunenin şantiyeden alınmasıyla ilgili görevli eleman” dememiz bu görevlileri mutlu edecektir.

Şantiyeden numune almaya giden görevli elemanlar numune alacakları mikserlere ait beton irsaliyelerini kontrol etmelidir. İrsaliyede, betonun sınıfı ve miktarı, çimento tipi donanım sınıfı, kimyasal katkı türü, su/çimento oranı, beton lif miktarı, beton test yaşı 28, 56, 90 günlük mü olduğu, 2/7 ve 7/28 günlük dönüşüm faktörleri vb. gözlenip taze beton tutanağına geçirmelidir.

Şimdiye kadar beton numuneleri 7, 28 günlük test edilip raporlandırılırdı. Bundan sonra ilgili beton sahibi firma “Betonumda puzolanik malzeme kullandım, dolayısıyla bunun dayanımını 56 günde test edilmesini istiyorum” dediği zaman numunelerin 28 gün yerine 56. gün test edilmesine izin verilecektir.

Bunun yanında betonun dayanım gelişmesi 7’den 28’e, (hatta ben onu 2’den 28’e olanı da yapıyordum) istatistiksel olarak çıkarılıp aynı tür beton agregası, yapı kimyasalı ve çimento kullanılması halinde 2/28 veya 7/28 günlük dönüşüm faktörleri elimizde olması avantajını kullanarak söz konusu betonun istenen günde dayanımını sağlayıp sağlamayacağını tahmin edip, kalıp süresini azaltıp, kısaltma şansına sahip olunabilir. Dolayısıyla irsaliyedeki betona ait günlük dönüşüm faktörlerinin tutanağa geçirilmesi önem kazanmaktadır.

Halbuki şantiyede 7 günlük sonucu düşük çıkmış bir beton imalatı genel olarak durdurulur ve 28. gün kırım sonucu beklenir. Beton imalatının durdurulması ekonomik olmadığından dönüşüm faktörleri kullanılarak betonun 28. gün beklenmeden standart dayanıma ulaşmış olduğu belirlenerek imalat sürdürülür veya durdurulur.

İrsaliyede bir şey belki dikkatinizi çekmiştir. Risk güvenlik kodu diye bir şey kullandım bu çok alışlagelmiş bir şey değildi, ama bunu Avrupa Birliği 1999/45AT direktifinde yayınladı, aldım ve bu risk

güvenlik kodlarını irsaliyelerimde yaklaşık 10 yıl boyunca çalışmış olduğum hazır beton firmasında uyguladım.

(Bunları bilgi olsun diye aktarıyorum, arkadaşlar, ama pratik faydasını yaşayan biri olarak size iletmek istedim)

R38 diye tanımladığımız risk güvenlik kodu; betonun cildi tahriş eden bir ürün olduğunu,

R41 gözde ciddi hasar riski oluşturduğunu,

S2 çocukların erişemeyeceği yerlerde tutulması gerektiği,

S24 deriyle temastan kaçınılması gerektiği,

S26 gözle temasta bol suyla yıkanması gerektiği, doktora başvurulması gerektiği,

36, 37 uygun koruyucu giysi ve eldiven kullanılması,

37, 39 uygun eldiven ve göz, yüz koruyucu kullanılmasıdır.

Bunu Avrupa Topluluğu 20 yıldan beri kendi ülkesindeki hazır beton irsaliyelerine geçmiş ve irsaliyede aranan özellikler olarak tanımlamıştır.

Bizim neyiz eksik, bizim insanımız onlardan çok mu değersiz? Şimdi bakın, risk güvenlik kodları nasıl bir pratik fayda getiriyor?

Betonun zararlı etkilerini irsaliye üzerine yazmakla betonla iştigal personelin sakıncalarını ve gerekli önlemlerin alınmasından söz ediyor, dolayısıyla çalışanın da hakkını koruyorsunuz.

Aynı zamanda işveren de irsaliyesinde risk güvenlik kodlarına yer vererek kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmiş oluyor. Böylece çift taraflı fayda sağlanıyor. Hem çalışan personele olması gerekeni aktarıyorsunuz ve o kişi kendini koruyor, hem de ilgili firma diyor ki, ben bunu her irsaliyeye yazdım, sen bunu okumadın mı?" Mahkeme karşısında sorumluluklarını yerine getiren haklı çıkabiliyor. Böylesi bir pratik fayda sağlandığı için önemsiyorum.

Taze betondan numune alınırken numune alınacak el arabasıyla betonun mikser ucu arasındaki mesafe mümkün oldukça düşük tutularak taze betonun yerçekimi ivmesi gereği ayrışmasına engel olunmalıdır.

Şantiyede beton numunesi alınması esnasında beton küp kalıpları önce yağlanır, taze beton doldurulur, çip yerleştirilir, şişleme ve tokmaktama yapıp etiketlenir. Beton çapakları güzelce temizlendikten sonra düz yüzeyli zemin üzerine sertleşmesi beklenir. Bu çok önemli! Beton numunesi alan personelin su terazisini elinden eksik etmemesi gerekir. Beton numunesinin konuşlandığı zeminin düzgünlüğü çok önemlidir. Beton sertleştiği zaman tekrar eskisine dönüşmesi mümkün değildir. Nasıl yerleştiyse, hangi zemine konuşlandıysa, o zeminin şeklini alacaktır. Bu nedenle betonu en düzgün yüzeyde korumak zorundayız.

Taze beton homojenliğini sağlamak için beton numunesini alırken mala/kürekle güzelce el arabasındaki numuneyi karıştırmamız gerekir. Beton sıcaklığı, metalik uçlu termometrelerimizle anında tespit edilip hemen tutanağa yazılır. Beton numunesi su kaybına uğramamalı, betona ilave su girmemeli, su/çimento oranı değişmemelidir.

Rüzgârın betona çok önemli olumsuz etkileri vardır. Betonun hidratlaşması için gerekli olan suyun korunması için rüzgârdan sakınılmalıdır. TSEN 12350-2'ye göre beton kıvamı tespit edip numune alınmalıdır. Beton küp kalıbına yerleştirilirken mümkün olduğu kadar çiple temas etmeyecek şekilde şişleme işlemini yapılmalıdır.

İRŞADI AYDOĞDU- Temas edebilir.

ÖMER İÇEMER- Temas ettiğinde de bu defa yönü değişiyor.

İRŞADI AYDOĞDU- Olduğunda önemli değil yönün değişmesi.

ÖMER İÇEMER- Peki, İrşadi Hanımın böyle bir belirlemesi var. Bunun okumayabiliyor o zaman da, yani bu defa şeye koyuyorsunuz numuneyi, numune biraz amorf bir şekilde duruyorsa, bu defa numuneyi okumayabiliyor. Bu defa size fazladan bir iş kaybı oluyor. Onu bir daha çevir, bir daha çevir, okumayı sağlayama çalışıyorsunuz.

İRŞADI AYDOĞDU- Siz bitirin, ben kendi sunumumda devam ederim.

ÖMER İÇEMER- Çok güzel, peki. Huninin ayak basma işte dediğimiz gibi bunun şeyini yaparken iki tarafına basıyorsunuz. Huniyi üç tabakada dolduruyorsunuz. Yerleştirilen her tabaka 25 defa kenarlarını dairesel olarak şişleniyor ve alt tabaka derinliği tamamen

kat edecek şekilde ancak çubuğun tabanı çarpmamasına vurduğumuz zaman o şişlerin çubuk tabanına, huni tabanına çarpmamasına dikkat etmeliyiz. Bu tabakaları da şey yaparken, şişlerken bir tabadan diğerine geçecek şekilde şişleme yapmamız gerekiyor. Taze betonda kıvam deneyinde bu işlemler bittikten sonra huni saplanan tuğla yavaşça düşey bir şekilde 2-5 saniyede, yani bunu çekerken bile bir şey marifetiyle, belirli bir hızla yapmak lazım.

ALİ UĞURLU- Ömer Bey, toparlar mısınız? Son iki dakikanız.

ÖMER İÇEMER- Yapmayın, daha dünyayı anlatacağım. Bir 10 dakika rica edebilir miyim? Nasıl olsa son oturum Ali Bey, çünkü asıl anlatacaklarım şeyde kaldı. Arkadaşlar, bunu da tespit ettikten sonra...

ALİ UĞURLU- Forumda konuşuruz bunları, zaman alıyor.

ÖMER İÇEMER- Hemen bitiyor. Şimdi asıl söyleyeceklerim var burada, ona gelelim. Bu betondan numune alınma sayıları arkadaşlar, Ocak 2019’da beton numune alınma sayısı revize edildi. Bu revize ile birlikte getirilen en önemli değişiklik “Bir beton yükü teslim edilmesi halinde asgari 3 adet numune alınır” değişikliğidir.

Ayrıca beton sınıflarında daha önceki C50-C60 olan beton sınıfları C55-C67 şeklinde düzeltildi ve numune sayıları yeniden belirlendi.

Çelik çubuklardan numune alınması esnasında ilk önce şantiyeye figüre edilen numunenin G belgesini kontrol etmek, yoksa bu durumu yapı denetim laboratuvarına bildirmek önemlidir.

Demir çubukların kütle tayini, akma-çekme dayanımı ve yüzde kopma uzaması tespit edilip rapor edilir. Numune alınırken 90 tona kadar 3 adet numune alınır. 90 tondan sonraki her 30 ton demir çubuk için 1 adet ilave numune alınması gerekir. Çelik çubuklardan numune alınma boyutu 1 metre olmalıdır.

Şimdi bir de ray, aks çeliğinden mamul nervürlü beton çelik çubuklar var ki çok rijit malzeme olduğundan akma-çekme, akmadaki kopmaları kırılmalı bir şekilde davranış gösteriyor. Bu kırılmalardan dolayı da bina yapı sistemlerinde bu tür demir çubukların kullanılmaması önerilir. Beton çelik hasırlarda da numuneler 1 m² numune alınır.

Beton Test çekici uygulamalarında da birtakım sorunlar var. Yeni standardın değişmesiyle birlikte test çekici TS EN 12504-2'de bazı çelişkileri aktarmak zorundayım. Test çekici deneyi Beton dayanımı hakkında pratik bilgi veren bir deney metodu olsa da beton basınç dayanımının belirlenmesi için tek başına kullanılmaz. Ancak, bu deney metodu karot sonuçlarını tamamlayıcı veya ek bilgi veren bir deney olarak düşünülmelidir.

Deneye tâbi tutulacak beton yapı elemanları en az 100 mm kalınlıkta ve yapıya sabitlenmiş olmalıdır. Daha küçük elemanlar veya numuneler, oynamayacak şekilde desteklenmeleri şartıyla deneye tâbi tutulabilir.

Peteklenme, pullanma ve pürüzlü yüzeyin görüldüğü veya yüksek poroziteye sahip yüzeylerde deney yapmaktan kaçınılmalıdır.

Deney uygulanan yüzey yaklaşık 300 mm x 300 mm olmalıdır.

Çekiç sadece 0 ° C ile 50 ° C arasındaki sıcaklıklarda çalıştırılmalıdır.

Test edilen beton yapı yüzeyleri 100 mm'den daha narin bir kalınlıkta olmamalıdır.

Çekiç, çarpma ucu deneye tâbi tutulacak yüzeye dik olacak şekilde sıkıca tutulur.

Çekiç darbeyi vurana kadar uç üzerindeki basınç yavaş yavaş arttırılır.

Çarpma gerçekleştikten sonra R geri sıçrama değeri göstergeden okunur, kaydedilir. Her bir test yerine ait 9 vuruşun ortalaması alınır. Bütün ölçümlerin %20'si, ortanca (medyan) değerinin %30 veya daha fazla sapması durumunda tüm ölçüm seti geçersiz sayılır. Her bir yapı test yerine bu işlem tekrarlanır. (Halbuki daha önceki standartta R geri tepme değerleri belirlendikten sonra ortalama ± 5 sapan değerler elemasyona tabi tutulur eksilen sayılar düşüldükten sonra R ortalama değeri yeniden bulunurdu)

Test çekicinin yatay yüzeyle yapmış olduğu uygulama açıları 0° , +90° ,90° ,45° , +45° dır.

Test çekici 0° açıyla kullanıldığında, apsiste yer alan R geri tepme değerinden ordinata paralel dik bir doğru çizilir. Bu doğrunun

0° derecelik eğri ile kesiştiği yerden sola doğru yatay doğru çizilir. Doğrunun ordinatla kesiştiği yerde ortalama beton basınç dayanımı değeri bulunur. Bulunan basınç dayanım değeri, yaş faktörü ile çarpılarak betonun karbonatlaşmış dış strüktürünün iç strüktür dayanım değerlerine yaklaştırılması sağlanır.

Bu dönüştürme işlemi kesinlikle 28. gün basınç dayanımına dönüşüm değildir!

Test çekiçleri kullanılacağı yere göre ayrı ayrı olabiliyor. Biri pandel/ sarkaç tipi çekiçler sıvada, LB tipi beton kaplamalarında, M tipi havaalanlarında, LB tipi tuğlalarda kullanılır.

Bu test çekiçleri uygulanan yüzeyin dayanımını verir. Test çekiçlerini kullanırken özellikle ıslak yüzeylere uygulamayacağız, artı 10 santigrat derecede olan bir hava koşulunda deneyi yapılır.

TS EN 12504-2 Standardında uygulama açısına göre indirme, yükseltme faktör değerleri yazılmamış, bu çok önemli, bunu ilgili kuruluş yetkililerine anımsatmak isterim. Bu standardın yeniden hazırlanması ve bu gerek yaş faktörü değerleri etkileştirilmiş, gerekse burada R geri tepmelerinin yukarıya doğru, aşağıya doğru veya fuaye katlarında rastlamış olduğumuz 45 derecelik uygulanması halindeki eksi-artı değerleri burada etkileştirerek R geri tepme değerlerini bulmamız gerekli, bu durum standartta es geçilmiş ve inanın bir sürü laboratuvarlarla iletişim halindeyim, kimse bunu uygulamıyor, ama bundan önceki test çekici standardı TS 10465 te bu etkileşim değerlerini kullanıyorduk. Fakat standart değişti, niye? Uyumlaştırıldı! Ama standardın içinde hiçbir şey yok arkadaşlar, Test çekici deneyini karot alımı ile karşılaştırmayalım, karot mutlak bir deney sonucu, mutlak bir değerdir. Numuneyi kırıyorsunuz ve bir sonuç çıkıyor. Fakat test çekici böyle değil, test çekici sadece karot alacağımız yüzeye uygulanan o yüzeyde hangi yerlerin daha düşük kalitede olduğunu tespit etmemize yardımcı olacak mutlak olmayan basınç dayanım değerleridir. Bunun nasıl yapıldığını artık herkes biliyor. Ancak uygulama hesapları yanlış yapıyor.

Karot hakkında en fazla sorulan sorulardan biri, herhangi bir sorunlu binadan kaç tane numune alacağız?

Bu sayı o yapının yapı elemanı sayısı ve karakterine göre belirlenecek bir sayıdır, en düşük alınacak numune sayısı 3 adet olmalıdır.

Betonda kullanılan agrega en büyük tane büyüklüğünün (D_{max}), karot çapına oranı, 1:3'ten daha büyük değerlerde olması halinde, ölçülen dayanım değeri üzerinde önemli olumsuz etkiye sahiptir.

Numune, suya doygun durumda deneye tabi tutulması gerekiyorsa (baraj, köprü ayak betonu vb.) deneyden önce en az 48 saat ($20 \pm 2^\circ C$) su içerisinde bekletilmelidir.

Karot almadan önce, karot alınmasının yapı üzerinde oluşturacağı herhangi bir olumsuz etki dikkate alınmalıdır.

Karot numunesi alınırken, beton yapı elemanlarının kenarları veya herhangi bir birleşim yerinden uzak, donatının çok az olduğu veya hiç olmadığı yerler tercih edilmelidir.

Alınacak karot için tercih edilen boy/çap oranları;

Dayanım sonucu silindir dayanımına dönüştürülecekse 2.0

Dayanım sonucu küp dayanımına dönüştürülecekse 1.0

Numune boyu çaptan küçük olmamalıdır.

Donatı kesilmemelidir, bunun için numune alımı öncesinde demir ölçer ile (profometer) donatı tespiti yapılmalıdır. Bu hususta azami dikkat sarf edilmelidir.

28 günden genç betonlardan numune alınmamalıdır.

Dübel tutmayan veya tutmakta zorlanan betonlardan numune alınmamalı, betonun bu durumu özenle not edilmelidir.

Karot alınacak yerlerin belirlenmesi sorumluluğu laboratuvarda değildir.

İlgili Bakanlık Genelgesinde "Karot numunesi, yapı denetim firma temsilcisi ve

Laboratuvar denetçisi ile birlikte alınır" denilerek ilgili sorumluluk tanımlanmıştır.

Yapı denetimin dışındaki işlerde de karot sonuçlarını değerlendirecek sorumlular karot numunesi alım yerlerini tespit etmelidir.

Yetkililerce tespit edilen yapı elemanlarında, öncelikle donatının yeri, yönü gerekirse kalınlığı tespit edilir. Donatısız yerler belirlenir.

Belirlenen yerlerde, test çekici deneyi yapılır. Test çekici uygulanacak deney yeri sayısı genellikle karot sayısının 3 katı kadar olmalıdır,

Test çekici deney sonuçlarına göre, en düşük değerler tespit edilerek bu yerlerden karot alma işlemine başlanır.

Tespit edilen yeri ortalayacak şekilde alt tarafına matkapla delik açılır.

Açılan deliğe çelik dübel yerleştirilir.

Cihaz, bu dübele yerleştirilerek, mengenalı kısımların sıkıştırılması ile duvara montajı yapılır.

Elektrik ve su bağlantısı yapılır.

Cihazın bıçağı üzerine, alınacak numune boyundan 5 cm kadar daha fazla olacak şekilde işaretleme yapılır.

Gerekli emniyet tedbirleri alınır ve cihaz çalıştırılır.

Bıçağın kesme hızına göre, bıçak ileri geri hareket ettirilerek kesim işi tamamlanır.

İşaretlenen çizgiye gelindiğinde, cihaz durdurulur ve kol ters istikamete hareket ettirilerek, bıçak geri çekilir.

Bir keski ile numune beton kütesinden alınarak, gerekli tanımlama ve kotlama yapılır. Karot Numune Alma Tutanağı doldurulur.

Karot alma makinesinin aksel çalışmaması (yalpalaması) ve yapı elemanından hasarlı/örseleyerek numune alınması sonucunda, normal şartlarda karot alımı sırasında %15 hasar gören, zayıflayan karot numunesinin dayanım kaybı daha fazla olacaktır.

Bu nedenle karot aparatının özellikle başlık ünitesinin aksel çalışmasına dikkat edilmelidir.

Karotta basınç testinde yükleme hızı 1.4-3.5 kgf/cm².sn veya 0.14-0.35 N/mm².sn olmalıdır. Taze beton test numunesi kırarken kullandığımız 200 tonluk preslerdeki beton hızı 0.6 N/mm.sn dir. Karot numunesini taze beton küp numunesi kırarken kullandığımız beton hızı ile kırmamız halinde yapılan işlem tamamen yanlış olacaktır.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkürlerimi iletirim.

ALİ UĞURLU- Sayın Ömer İçemer’e teşekkür ediyoruz. Bu bölümde Sayın Murat Demir “*Yapılarda Laboratuvar Uygulamaları*” konusunu anlatacaktır.

MURAT DEMİR- Değerli Katılımcılar;

Ülkemizin, deprem kuşağında olması nedeniyle çeşitli etki derecelerinde de olsa da, sürekli deprem yaşanmakta adeta deprem belirli bölgelerde yaşam biçimine dönüşmüş bulunmaktadır. Marmara depremi sonunda fazla can ve mal kaybı yaşanması yetkili kuruluşları harekete geçirmiştir.

10.04.2000 tarih ve 24016 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname ile Yapı Denetim sistemi uygulanmaya başlatılmıştır. Bu kararnamenin yerini daha sonra 13.07.2001 tarih ve 24461 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun almıştır. Yapı denetimler; binalarda taşıyıcı elamanlarda kullanılan başta taze beton olmak üzere, beton çelik çubuk, hasır, sertleşmiş beton ve zemin deneylerini yaparak rapor sunarak laboratuvar izin belgesi almış laboratuvarlarla birlikte çalışmaya başlamışlardır.

Yapı malzemesi ve zemin laboratuvarlarına izin belgesi verilmesi, onaylanması ve laboratuvarların denetim hizmetlerinin yürütülmesi ise 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunla çıkarılan Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği eki “Laboratuvar İzin Onay Talimatı” ve “Laboratuvar İzin Belgesi Teknik Şartnamesinde belirtilen kurallara göre yapılmaktadır. Yapı malzemesi ve zemin laboratuvarları TS EN ISO/IEC 17025 “Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği İçin Genel Şartlar” standardına göre kurulmuşlardır.

Bu yasa ile birlikte 2000 yılında 19 pilot ilde yapı denetim laboratuvarları kurularak, her yeni binada beton ve betonarme çelik çubuk, çelik hasır ve karot örnekleri alınarak yapı malzemesi kalite kontrol ve denetimi yapılmaya başlanmıştır.

Uygulama oldukça dar bir alanda yapılıyordu. 01.01.2011 tarihinden itibaren bu uygulama ülkemizin tamamında zorunlu hale getirilmiştir. Şu an itibariyle yapı denetim laboratuvarı adedi yaklaşık 320 adet bulunmaktadır. Şu anda ülke genelinde 320 laboratuvarın, 236 adet yapı malzemesi, 51 adet zemin, 33 adet yapı ve zemin laboratuvarı olmak üzere aktif olarak çalışmaktadır.

LABORATUVAR OLMAYAN İLLER

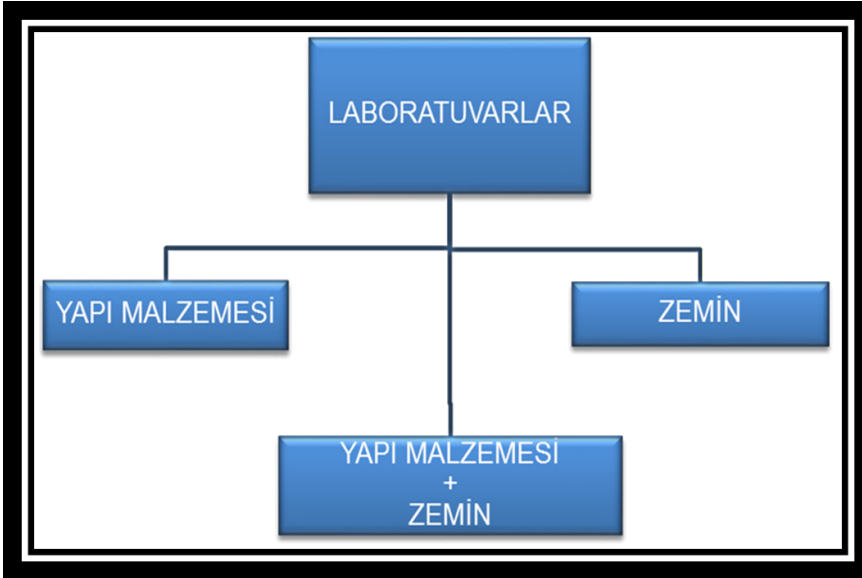
- 1- GÜMÜŞHANE
- 2- BAYBURT
- 3- ARDAHAN
- 4- KİLİS

Bu illerde numune toplama istasyonları kurulmuştur.

Ülkemizin dört bir tarafına kurulan bu yapı denetim laboratuvarlarının çalışması önemli sonuçlar doğurmuştur. Yüksek dayanımlı, kaliteli, beton üretimine geçiş olduğu görülmektedir. Artık günümüzde büyük ölçüde yüksek dayanım sınıflarındaki hazır beton tercih edilmektedir. (Günümüzde C 20 en az talep edilen beton sınıfı olmuştur.)

Laboratuvarların yeni kurulduğu dönemlerde, piyasada betonarme çelik çubuklarında TS 708'in standart limitlerini sağlayan betonarme çelik numuneleri bulmakta zorlanırken, şu anda betonarme çelik üreticileri de üretimlerinde iyileştirme yapmak zorunda kalarak kalite yükseltilmiştir. İhtiyaçlar, talepler karşısında yeni sınıf ve tipte üretim yapmaktadırlar.

KAPSAMLARINA GÖRE LABORATUVARLAR

LABORATUVAR İZİN BELGESİ

Bu belge ile
.....adresinde faaliyet gösteren,

Laboratuvarı, Laboratuvar izin Onay Talimatı ve Teknik Şartnamesine göre ekte kapsamı
belirtilen
deneyleri yapmaya yeterlidir.

Ticaret Sicil No :
Dosya No :
Komisyon Karar Tarihi ve No :

İşbu izin belgesi, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun gereği, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilmiştir. Tahrif edilemez. Kısmen veya okunmasını zorlaştıracak şekilde çoğaltılamaz. Ekli kapsam listesi (.....sayfa) ile birlikte geçerlidir.

Belge No :
Veriliş Tarihi :
Geçerlilik Süresi :

Merkez Yapı Denetim
Komisyonu Başkanı

...../...../20...../...../20...../...../20...../...../20...../...../20.....
vize onayı	vize onayı	vize onayı	vize onayı	vize onayı

İzin Belgesi Eki (Sayfa 1/1)
DENEY KAPSAM LİSTESİ

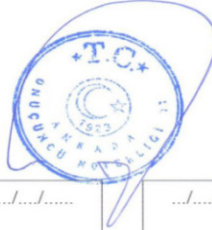
№ 10828

 <p>T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI</p> <p>Merkez Yapı Denetim Komisyonu Başkanlığı</p>	<p>İŞİK GRUP YAPI LAB. İNŞ. MALZ. VE TAAH. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.</p> <p>İzin Belge Tarih - No: 20/03/2012 – 348</p>	
	<p>Deney Laboratuvarının</p>	
	<p>Adres: Gedikkaya Mah. Sanayi Sitesi 25. Sok. No:26 GİRESUN</p>	<p>Tel : 0454 229 00 39 Faks : 0454 229 00 39 e-posta: info@isik-grup.com.tr Website :</p>

Deneyi Yapılan Malzemeler/Ürünler	Deney Adı	Deney Metodu (Ulusal/Uluslararası Standartlar)
TAZE BETON	Taze Betonda Numune Alma	TS EN 12350-1/ Temmuz 2010
	Taze Betonda Numune Çökme (Stamp) Deneyi	TS EN 12350-2/ Temmuz 2010
	Dayanım Deneylerinde Kullanılacak Deney Numunelerinin Hazırlanması ve Kürlenmesi	TS EN 12390-2/Nisan 2010
	Beton –Bölüm:1 Özellikler, İmalat ve Uygunluk	TS EN 206-1/Nisan 2002-Madde 5.2.8 Beton Sıcaklığı
SERTLEŞMİŞ BETON	Deney Numunelerinin Basınç Dayanımı Tayini	TS EN 12390-3/Nisan 2010
	Karot Numuneler - Karot Alma, Muayene Ve Basınç Dayanımın Tayini	TS EN 12504-1/Ocak 2011
	Tahribatsız Deneyler - Geri Sıçrama Değerinin Tayini	TS EN 12504-2/Aralık 2004
ÇELİK-BETONARME İÇİN-DONATI ÇELİĞİ	Sertleşmiş Betonun Yoğunluğunun Tayini	TS EN 12390-7/ Nisan 2010
	Numune Alma	TS 708 /Nisan 2010-Madde 8.1.2
	Boyut, Kütle ve Toleranslar	TS 708 /Nisan 2010 - Madde 7.3
	Yüzey Geometrisi	TS 708 /Nisan 2010-Madde 7.4
	Akma Mukavemeti	TS EN ISO 15630-1/Nisan 2010 - Madde 5 TS EN ISO 6892-1/Mart 2011
	Çekme Mukavemeti	TS EN ISO 15630-1/Nisan 2010-Madde 5 TS EN ISO 6892-1/Mart 2011
	% Kopma Uzaması	TS EN ISO 15630-1/Nisan 2010-Madde 5 TS EN ISO 6892-1/Mart 2011

Not: Vizesi Yapılmayan Deney Kapsam Listesi Geçersizdir.

KAPSAM SONU

Murat AKINBİNGÖL
Merkez Yapı Denetim
Komisyonu Başkanı

.....

Vize Onayı

.....

Vize Onayı

.....

Vize Onayı

.....

Vize Onayı

Laboratuvar veya bağlı olduğu kuruluş, yasal olarak sorumlu tutulabilecek bir özel veya kamu tüzel kişiliği olmak zorundadırlar. (lab.izin belgesi teknik şartnamesi yönetim şartları madde 3.1 kuruluş)

Laboratuvar, tarafsızlığını ve kendi elemanlarının, teknik kararları etkileyecek her türlü ticari, mali ve diğer baskılardan uzak çalıştığını ispat etmelidir. Laboratuvar karar verme bağımsızlığına olan güveni ve deney çalışmaları ile ilgili dürüstlüğünü tehlikeye atacak hiçbir faaliyet içine girmeyerek tarafsızlığını ve dürüstlüğünü korumalıdır.

(lab.izin belgesi teknik şartnamesi yönetim şartları madde madde 3.2)

Laboratuvarların verdiği raporların güvenilirliği için çok önemli olan bu hususa riayet edilerek; gerekli yetki ve kaynakları olan, zemin deneyleri yapan zemin laboratuvarları ve yapı laboratuvarları , (başta beton olmak üzere beton çelik çubukları, çelik hasır ve sertleşmiş beton gibi taşıyıcı sistemde kullanılan yapı malzemelerinin) numunelerini tutanaklarla almak, ilgili standartlarına göre deneylerini yapmak ve raporlamak üzere çevre ve şehircilik bakanlığı tarafından laboratuvar izin belgesi verilmiş hizmet sektörleridir.

Bağımsızlık ve tarafsızlık ilkesine göre bakanlığımızdan izin belgesi almış laboratuvarlarda görev alacak personellerin nerelerde unvanlarına göre çalışacaklarını gösteren şema aşağıdadır.

Laboratuvarlarda Görev Yapan Personel Şeması

	Kendi Laboratuvarında				Kendi Şubelerinde				Başka Laboratuvar firmasında				Yapı Denetim ve Farklı Kuruluşlarda		
	KURUCU	Ş. MÜDÜRÜ	DENETÇİ	DENEY YAPAN	KURUCU	Ş. MÜDÜRÜ	DENETÇİ	DENEY YAPAN	KURUCU	Ş. MÜDÜRÜ	DENETÇİ	DENEY YAPAN	KURUCU	ŞUBE MÜDÜRÜ	DENETÇİ
KURUCU		OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ
ŞİRKET MÜDÜRÜ	OLUR		OLUR	OLUR	OLUR	OLUR	OLAMAZ	OLAMAZ	OLUR	OLUR	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ
DENETÇİ	OLUR	OLUR		OLAMAZ	OLUR	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ
DENEY YAPAN	OLUR	OLAMAZ	OLAMAZ		OLUR	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ
KALİTE YÖNETİCİSİ	OLUR	OLAMAZ	OLUR	OLUR	OLUR	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ	OLAMAZ

Bilindiği üzere;25/12/2018’de yürürlüğe giren EBİS sistemi(elektronik beton izleme sistemi) ile artık taze betonlardan numune alınması,deneylerinin yapılması , kırılması ve raporlanması süreçlerinin izlenebilmesi ve denetlenmesi sağlanmaktadır.4708 sayılı Yapı denetimi hakkında kanun kapsamında denetimi yürütülen yapılarda çip kullanılması mecburi hale gelmiş ve kullanılmaya başlamıştır.21/10/2019 tarihinde yayınlanan (2019/ 15)nolu kamu yapıları Hk. bakanlık genelgemize göre kamu yapıları ile bağlı kurum ve kuruluşlarca yapılan veya yaptırılan üst yapılarailişkin deneyler il müdürlüklerimiz laboratuvarları veya bakanlığımızdan izin belgeli laboratuvarlarca gerçekleştirilebilecektir.Şu anda yürürlükte olan taze beton numune alma standadına göre alınacak asgari numune alma miktarları tablodaki gibidir.

1.Kriter	2.Kriter	Numune Alınacak Transmikser Sayısı (Ad.)	7 Günlük (Ad.)	28 Günlük (Ad.)	Toplam Numune Sayısı (Ad.)
Dökülen Beton Miktarı(m ³)	Beton Dökülen Yerin Alanı (m ²)				
0-24	-	2	2	6	8
25-100	450	3	3	9	12
101-150	451-650	4	4	12	16
151-200	651-850	5	5	15	20
201-250	851-1050	6	6	18	24
251-300	1051-1250	7	7	21	28
301-400	1251-1450	8	8	24	32
401-500	1451-1650	9	9	27	36
501-600	1651-1850	10	10	30	40
>600	>1850	ilave her 200 m ³ hacim veya ilave her 200 m ² alan için yukarıdaki sayılara 1 ilave edilir.	ilave her 200 m ³ hacim veya ilave her 200 m ² alan için yukarıdaki sayılara 1 ilave edilir.	ilave her 200 m ³ hacim veya ilave her 200 m ² alan için yukarıdaki sayılara 3 ilave edilir.	ilave her 200 m ³ hacim veya ilave her 200 m ² alan için yukarıdaki sayılara 4 ilave edilir.

ALİ UĞURLU- Murat Bey, toplayabilir miyiz?

MURAT DEMİR- Tamam, toparlıyorum. Ben çok da uzun anlatmayacağım. İzin belgesiyle ilgili belki İrşadi Hanım anlatır. Bakanlıkça bu belgeler Merkez Yapı Denetim Komisyonu tarafından hazırlanıp veriliyor. Kapsam listeleri de var. Burada kapsamda yer alan deneylerin dışında bazen zaman zaman deneyler yapılıyor. O bizim laboratuvar mevzuatının içerisinde de var. Eğer bu deneyleri yapabilirsiniz, ama altına ibare olarak *“kapsamda yer almıyor deney”* diye, *“kapsam dışıdır, MYDK tarafından verilen belgenin dışındadır”* diye bir ibare konulacak. Onun dışında mevzuatta gene belirtilmişti, laboratuvar kuruluşları en azından tarafsız ve bağımsız olarak görev yapmak mecburiyetinde, burada görev yapan personelle ilgili bir örnek var. Laboratuvar kurucu şirket müdürü, denetçi, deney yapan ve kalite yöneticisi, benim zamanımda bu vardı, ama son bir değişiklik olmuş. Deney yapan eleman da şirket müdürü olarak şey yapılıyor, ama tabii bilmiyorum. Bizim 17025’e göre mevzuatımızda laboratuvarlar kurulduğu için tarafsızlık ilkesini değerlendirmişlerdir, hukuktan da görüş almışlardır İrşadi Hanım, bilmiyorum, ama şimdi en alttaki adam en üstteki görevi yaparken bir sıkıntı doğurur mu, doğurmaz mı? Bizim laboratuvar teknik şartnamesinin içerisinde de var ya tarafsız ve dürüst olması lazım, yani ben cumhurbaşkanıyım, indim milletvekili oluyorum, tekrar cumhurbaşkanlığına çıkıyorum gibi bir şey oluyor, ama tabii mevzuata uygundur gibi geliyor bu şey. Burada zaman zaman tabii o raporların güvenilirliği açısından da ne derece tesir eder, onu da çok bilmiyorum, ama doğrusunu yapmışlardır biliyorum, hukuktan da görüş alınmıştır. Ben kafama takıldığı için şey yapıyorum, çok da önemli de değil.

Bir de kamu kuruluşlarıyla ilgili ben çok sevindim ona, ama şurada kısa bir şey söyleyeceğim. Kamu kuruluşlarının beton numuneleri -ki çeliğin de olması lazım orada- onların deneylerinin il müdürlüklerince, ama şunu söyleyeyim: İl müdürlüklerini 81 ilde iyi kötü ben biliyorum, 5’ten sonra gidip de kimse numune alamaz. Gene laboratuvarların yapması gerekiyor. Yalnız şöyle, o açık değil, zaman zaman soruyorlar. Bu deneylerin yapılabilmesi için herhalde sözleşmenin içinde mi yer alması lazım? Atıyorum, bir Adalet Bakanlığının bir inşaatı olduğu zaman Adalet Bakanlığına ait inşaatın denetimini diyelim ki bir başka kuruluş yapıyor, kendi personeli, onu sordukları için belki size de sorarlar arkadaşlar, bir bilgilendirirseniz

sevinirim. Hemen ondan sonra şu var: Bu belli, bizim 2015 yılında çıkarttığımız 7/28'lik, 2/28, bir tane 7 günlüktü, arttırmışlar. İdeal olmuş iyi bir şey, 27 Nisan 2019'da çıkan karar gayet güzel olmuş. Hakikaten bir adedi 7 günlük, 3 adedi 28 günlük ortalama açısından da faydalı bir değer, belki biraz laboratuvarların iş hacmi ve yükü artmıştır, ama ben 15'e 15 yerine 10'a 10'a geçildi mi bilmiyorum. Ben 10'a 10'la ilgili bilmiyorum, o şey vardı. Evet, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

ALİ UĞURLU- Sayın Murat Demir'e teşekkür ediyorum konuşması için, bu bölümde Sayın Selçuk Uçar "*Yapı Denetiminde Betonun Yeri*"ni bize anlatacak.

SELÇUK UÇAR- Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepinize ben de hoş geldiniz diyorum. Cumartesi öğleden sonra yaklaşık 60 kişi salonda kalan kitle çok değerli herhangi başka bir şeyden feragat ederek burada bu sunumları dinliyorlar. Ben de o yüzden sayın meslektaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Ben size bugün yapı denetimde betonu biraz daha geniş açılı bir şekilde anlatmaya çalışacağım. Oturumumuzda çok fazla laboratuvar deneyleri ve EBİS sistemiyle ilgili sunumlar var. Oraya da tabii değineceğim, ama biraz daha küçük biraz da yapı denetimde beton, betondaki önemli olan şeyler nedir, bunlara değinmeye çalışacağım. Öncelikle sunumun başında Türkiye'deki beton sektörünün bilgisini vermek istiyorum son verileri, nereye doğru gidiyoruz biraz görelim.

1988 yılında bu Türkiye Hazır Beton Birliğinin kuruluş yılı 1 500 000 olan yıllık Türkiye'deki beton üretim miktarı 2017 yılında en üst seviyesine erişti ve 115 000 000 m³'e ulaştı. Hazır betondan bahsediyorum, bu kendi betonunu üreten proje betonları burada dahil değil. Örneğin, Yusufeli Barajında 4 000 000 m³ beton var, bu oraya dahil değil bu rakamın içerisinde, hani toplam beton biraz daha fazla, onu söyleyebilirim. Ancak o tarihten sonra özellikle geçen sene yaşanan inşaat sektörü özelindeki kriz bu verileri tabii ki alta doğru almaya başladı. Geçen sene toplam üretim 120 000 000 m³'le bitti, bu seneki öngörümüz 60 000 000-65 000 000 m³ aralığında üretim olacak. Yani geçen seneye bu sene arasında yüzde 35'lik bir fark var. İki sene önceye bakarsak neredeyse yüzde 50'lik bir farktan bahsediyoruz.

Beton miktarı da, beton üretim miktarı da şu açıdan önemli: Beton stoklanabilen bir ürün değil, ihraç edilebilen de bir ürün değil. Hazır betondan bahsediyoruz. O yüzden beton üretimi hızı inşaat sektörünün imalat hızını gösterir. Birebir yansımasıdır. O yüzden inşaat sektörünün de 2 sene önceye göre yüzde 50 küçüldüğünü düşünebiliriz bu veriyle, ancak bir güzel, yani bu anlamda güzel sayılabilecek bir verimiz var. Bizim her ay tuttuğumuz bir endeksimiz var, hazır beton endeksi, bu ekim ayı, son olarak ekim ayını sunmuştum bu kısım ayı içerisinde, iki aydır olumlu pozitif sinyal veriyor. Bu da gerçekten çok önden biz aslında Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden önce bir şeyi görebiliyoruz, gidişatı görebiliyoruz. Biraz bir kıpırdanma görünüyor, ama hani güven endeksi ve beklenti endekslerimiz hâlâ eşik değerinin altında, bu

demek ki henüz inşaat sektörüyle ilgili beklentiler o kadar da yüksek değil, biraz daha farklı iyileştirmelere ihtiyaç var.

Olumlu şeylerden gene devam edelim. Türkiye'deki beton sınıfları son 20-25 yılda çok yükseldi. Bu çok olumlu, sadece beton sınıfının yükselmesini statik çözümler açısından düşünmemek gerekiyor. Yapıların durabilitesi açısından geçirimsiz, yani klor iyonları, karbondioksite, suya geçirimsiz betonların olması çok kritik, bu açıdan beton sınıflarının yükselmesi önemli, Avrupa ortalamasını da şu anda üstüne çıktık. Tabii bunun için de şunu da kabul etmek gerekiyor: 99 depremi ve sonrasındaki oluşan yapı denetim sisteminin de beton sınıflarının yükselmesinde bir etkisi var.

Türkiye Hazır Beton Birliğini de kısa bir-iki slaytla geçeceğim. 1988'den beri faaliyette olan bir kuruluş, sadece kaliteli betonların üretilmesini misyon edinmemiş durumdayız, standartlara uygun beton uygulamalarının gerçekleşmesini de istiyoruz ve bunun için de çok sayıda faaliyetler göstermeye çalışıyoruz. Meslek içi eğitimler, seminerler, sempozyumlar, kongreler, fuarlar sektörel öz denetim mekanizmamız var KGS, bu Türkiye'de bütün sektörler içinde ilklerden biri, farklı sektörlerde de örnek olan bir sektör. İnşaat ustalarını eğittiğimiz personel yeterlik ve belgelendirme merkezimiz var, laboratuvarımız var, önemli bir laboratuvar, yapı denetim kapsamında bir sorumluluk üstlenmiyor. Ancak o çok doğru olmaz, ancak özellikle projelere biz Türkiye'deki bildiğiniz bütün önemli büyük projelere ve yurtdışındaki özellikle durabilite deneyleri konusunda büyük hizmet veriyor. Çok kapsamlı bir laboratuvarımız da sürüyor. Bu şekilde teknik araştırmalar, teknik yayınlar da sürdürmekteyiz. Şimdi geldik ana konumuza: Yapı denetimde beton. Yapı denetimde beton dediğimiz anda birkaç aşamalı düşünmemiz gerekiyor. Bunlardan ilki proje uygunluğu kontrolünden başlaması gerekiyor yapı denetimde betonla ilgili hususların kontrolü, yani betonu sadece şöyle düşünmemek gerekiyor: Betondan numune alındı, uygun çıktı-çıkmadı, buna göre sonuç, yani betonda beton kalitesi iyidir veya kötüdür diye tek bir kavram yoktur. Beton biraz önceki sunumlarda da vardı, Türkiye'deki yapıların yüzde 96, hatta bazı veriler yüzde 98'i betonarme veya ön üretimli betondan yapıldığını biliyoruz. Beton şantiyeye gelen tek yarı mamul yapı malzemesi, bu yüzden betonun üretim kalitesi çok kritik tabii ki, ama üretim kalitesi kadar betonun yerleştirilmesi ve bakımı da kalitesini çok doğrudan etkileyen bir

şey ve burada yapı denetim sistemine, yapı denetim sistemindeki aktörlere de çok ciddi görev düşüyor. Bu yüzden bazı şeyleri burada biraz vurgulamaya çalışacağım, altını çizmeye çalışacağım. Proje uygunluğu kontrolüyle başlıyor, beton dökümü öncesi kontrollerle devam ediyor. Tabii ki en kritik noktalardan biri betonun doğru teslim alınması ve nitelik denetimlerinin yapılması ve döküm esnasındaki doğru yerleştirilmesinin sağlanması ve bitmiyor gene, betonun döküm sonraki süreçlerinin de kontrol edilmesi gerekiyor. Doğru bakmadığınız bir beton, doğru çözüm yapmadığınız beton dünyanın en kaliteli betonu gelsin oraya, hiçbir anlam ifade etmez. Beton çatlatırsınız, bütün durabilite unsurlarını açık bırakırsınız, 3-5 yıl sonra bir fasit daire gibi o çatlaklar dolayısıyla oluşan süreçte donatılar koreze olabilir, siz kaliteli bir beton sağlamış olsanız bile her şeyle karşılaşabilirsiniz. O yüzden öncelikle proje uygunluğu kontrolü, yapı denetim uygulama yönetmeliğine bakıyoruz. Burada nasıl bir yapı denetimi görev sağlıyor? Proje uygulama denetçisi mimar ve mühendisler aracılığıyla proje müelliflerince hazırlanan uygulama projelerinin ve hesaplarının mühendislik ve mimarlık proje düzenleme esaslarına, imar planına, imar yönetmeliklerine ve diğer mevzuata, şartname ve standartlara uygunluğunu kontrol eder. Bir kere burada betonla ilgili neresi var diyebileceksiniz, mevzuata uygunluğu kontrol etmekle sorumlu. Bu sene hayatımıza giren, daha önce de olan, ama bu sene değişikliklerle de hayatımıza giren Türkiye bina deprem yönetmeliğine biraz bu noktada bakmamız gerekiyor. Artık deprem bölgesi kavramımız da yok bu yönetmeliğe göre ve her noktada bu yönetmeliğe uygun bir şekilde binaların yapılmasıyla sorumlu durumda sektörümüz. Deprem yönetmeliğinde betonla ilgili önemli hususları da bu proje kontrolü esnasında bakılması gerekiyor. Bunlardan ilki projelerde, artık betonarme projelerinin antetinde betonun dayanım sınıfı gibi, basınç dayanım sınıfı gibi o binanın maruz kalacağı çevresel etki sınıfının da belirtilmesi gerekiyor. Bu ne demek? Çoğu mühendis ve mimarımız aslında bu konudan bihaber, çevresel etki sınıfı o binanın ömrü boyunca gelecek çevresel etkileri tarifleyen ve buna göre de hem beton kalitesini, hem yapıyla ilgili işte pas payı sistemleri gibi yapıyla ilgili başka şeyleri belirleyecek yapının uzun ömürlü olmasını, istenen ömürde olmasını sağlayacak unsur. Çevresel etki sınıfı doğru belirlenmiş bir yapıda ona göre uygun beton üretilmek zorunda, bu uygun betonun da daha sonraki süreçlerde doğru nitelik denetimi yapılarak, uygunluğu kontrol

edilerek yapıda kullanılması gerekmektedir. O yüzden projelerdeki bu yazması gereken, yazması zorunlu olan çevresel etki sınıfının kontrol edilmesi gerekiyor. Yeni deprem yönetmeliğindeki en az beton sınıfı hazır beton için C25, ön üretimli betonlar için C30, 28 günden farklı yaşlarda basınç değeri olabiliyor yeni deprem yönetmeliğine göre ki EBİS sisteminde ve diğer yerlerde de bu tanıtıldı. Özellikle buna ihtiyaç olan projelerde örneğin, kütle betonları gibi yerlerde bunlar uygulanmaya başlandı. İlk başlarda bazı sorunlar vardı, ama onlar düzeltildi. C50 sınıfına kadar TS500'e göre betonarme yapılar tasarlanmak, projelendirilmek zorunda, üstü Eurocode 2, yani EN1991-2'ye göre yapılacak. Burada bir görüşümüz de var. C25 sınıfı statik açıdan yeterli olabiliyor birçok proje için, ancak ülkemizdeki şartlar birçok yerimiz deniz kenarına komşu, ıslanma-kuruma etkileri var. Çok sayıda çevresel şartlar var, donma-çözülme var. Çevresel şartlar dahilinde su-çimento oranları ve minimum bağlayıcı miktarları açısından bakıldığı zaman C35'ler ve üzerinin kullanılması çok daha önemli durabilite açısından, statik açıdan konuşmuyorum, statik açıdan C20'yle de bazı projeler, önemli projeler çözülebilir, ama uzun ömür için daha kaliteli, yani geçirimsizliği daha düşük olan betona yönelmek gerekiyor. Bu bir görüş, bu deprem yönetmeliğinin hazırlanması sırasında da biz bu görüşü yaptık, ama kademe kademe geçeceğini AFAD'la görüşmelerimizde bir bize bilgi aktardı.

Geldik ikinci kısma: Beton döküm öncesi alınması gereken tedbirler. Yine uygulama yönetmeliğine bakıyoruz, böyle bir görevi var mı yapı denetim kuruluşunun? Var tabii ki beton kalıbı, demir teçhizatı ve gerekli diğer tesisatı kontrol ederek form 6'ya uygun tutanak tanzim edilmeden beton dökümüne izin verilmiyor. Bu neden önemli? Kalıplar, çünkü kalıpların temiz olması gerekiyor, inşaat derzlerinin temiz olması gerekiyor, ıslak duruma gelinceye kadar rutubetlenmesi gerekiyor, taze beton zeminle karışmaya karşı korunması gerekiyor. Orada görüyorsunuz, bir tane temiz olmayan bir kalıp kullanılması, yüzeysel kusur yaratıyor bu kalıplar, bunların hepsi önemli unsurlar. Yüzeysel kusurlar ve çatlaklarda biraz önce söylediğim üzere betonun durabilitesine ve yapının ömrüne de etkisi var. Yani yapısal çatlak olmasa bile bunun yüzeysel kusurlarının onarılması gerekiyor ki beton o yapı dış etkilerden etkilenmesin.

Bu çok kritik bir nokta: Pay payı. Yani çok atlanan bir şey, bu pas payı dediğimiz, yani beton örtü tabakası bir binanın eğer ki hani dış yüklerle, deprem yükleri veya diğer yüklerle karşı yeterli bir güvencle tasarlanmışsa, o yapının servis ömrünü belirleyen aslında en kritik şey donatımın üzerindeki örtünün kalınlığı ve orada kullanılan betonun geçirimsizliğidir, yani kalitesidir. Bu kadar basit bir şey, çok basit bir şey o kadar ihmal edilen bir konu ki şu manzaraları birçok binada görebiliyorsunuz. Gördüğünüz üzere pay payı yok. O donatı korozyona uğramak durumunda, geçerken yollarda görün, parapetlere, duvarlara, istinat duvarlarına her yerde korozyon etkilerini göreceksiniz. Biz sürdürülebilirlik diyoruz, işte yapılarımızın güvenliği diyoruz. Hem deprem açısından çok kritik, hem de bir israf ediyoruz kaynaklarımızı, yani o yapıları yıkıp yıkıp yeniden yapmak zorundayız işte kentsel dönüşüm gibi şeylerle, o yüzden bir kere yapmak ve ömrünü 50 yılsa tasarım ömrü, 100 yılsa, neyse binanın cinsine göre doğru yapılması lazım. Burası çok kritik pas payları.

Geldik betonun teslim alınması, nitelik değerlendirmesi ve dökümü. Tabii ki beton dökümüne artık inşaat mühendisi, uygulama denetçisi inşaat mühendisi veya ilgili kontrol elemanı nezaret etmek durumunda. Çok sayıda sorundan bahsediyoruz sempozyumda, tabii ki bazı bunları engelleyen şey var, ama en kritik şeylerden biri beton dökümünde mühendis olması gerekiyor. Yani bu artık EBİS sistemi dahilinde yapı denetim kuruluşunun da laboratuvarını yaptığı uygulama öncesi ve sonrasında onay vermesi gerektiği için burada birilerinin, yapı denetim kuruluşu elemanlarının olması gerekiyor. Burada hızlı hızlı gitmeye çalışıyorum özellikle, eğer ki çıkan sonuçlar, laboratuvar sonrasında çıkan sonuçlar uygun değilse, 3 işgünü içerisinde yapı denetim kuruluşu ilgili idareye bildirim yaparak o şantiyeyi durdurabiliyor. Burada 7 günlüklerde bazı karışıklıklar var, onun da bilgisini aktaralım. Ömer Beyin sunumunda da vardı bu, 7/28 oranı, yani 7 günlük sonuca göre inşaatın durdurulması kararını yüzde 70 gibi bir eskiden gelen bir kavram var, hiçbir yerde de yazan bir şey değildir aslında o yüzde 70, yüzde 70'ini alması gerekir diye inşaatların durdurulduğunu görüyoruz. Hâlâ var bazı yerlerde bu şey, aslında böyle bir şey yok. 2015 yılından beri Bakanlığın genelgelerinde var, irsaliyede 7/28 oranını betoncu belirtmek zorunda, oradaki irsaliyedeki rakama göre bir durdurma yapılabilir veya yapılamıyor. Bunu da özellikle belirtelim yapı

denetim kuruluşları açısından, laboratuvarlar bu konuyu biliyor, ama yapı denetim kuruluşları açısından bunu da söyleyelim.

İrsaliye kontrolü yapıldıktan sonra beton kıvamı uygunluğu orada değerlendiriliyor. Bu da hani çok göreceli bir kavram, bunun da doğru yapılması lazım. Daha sonra basınç dayanımı için numune alınıyor laboratuvarlar tarafından, biraz önce Murat Beyin sunumunda vardı. Bu seneki 2019'a 6 sayılı genelgede bu numune alma sıklıkları değişti. Daha doğrusu bunun değişmesinin nedeni beton standardı TS13515 değişti bu sene başında, oradan gelen bir değişiklik, 28 günlerin sayısı bir arttı, yani 3 numuneyle yapılıyor. Burada da kritik bir şey, eğer ki bir deney sonucunu oluşturan 3 numuneden 1 tanesi deney sonucundan yüzde 15'ten daha fazla farklıysa bunun ya o deneyin iptal edilmesi lazım ya da o numuneyle ilgili bir şey varsa, bunu laboratuvarcı arkadaşlarımız da çok bize hani bir sohbetlerimizde yakınıyorlar. Örneğin, beton 3 numune 50, 50, 15 çıkmış. Bir sorun olmuş belli, numuneye zarar gelmiş, laboratuvarcı arkadaşımız da görüyor, ama sistemde şu anda müdahale edemiyor. Hasar var belki, onu da görüyor, ama kırmak zorunda hissediyor kendisini, bu yüzden bu yüzde 15 kavramının şey olması gerekiyor. Sanırım sistemde yeni bir iyileşme var bununla ilgili, İrşadi Hanımın sunumunda...

İRŞADI AYDOĞDU- Onunla ilgili bir şey yok.

SELÇUK UÇAR- Tamam, olmasında önemli fayda görüyoruz yapılan için de boş yere karota gitmemesi için, alınan numunelerin doğru değerlendirilmesi için. Değerlendirme EÇK +1-4 kriterine göre yapılıyor. Burayı da hızlı geçiyorum. EBİS'i de biraz hızlı geçeceğim, çünkü çok anlatıldı, anlatılacak. Burada yeni değişiklik kamu yapıları girdi bu son genelgeyle beraber EBİS sistemi içerisine, burada görmeyenler olabilir bu şeyde, sağ üstte çipleri görüyorsunuz, numunenin içindeki çipleri, bu çipler çok fazla hani dış etkilerden zarar göremiyor, ama bazı dikkat edilmesi gereken şeyler var. Tam ortaya konulması gerekiyor. Burada kritik bir nokta yapı denetim kuruluşlarını ilgilendiren özellikle numuneler alındıktan sonra hasar görmemesi için kalıbından çıkarılıncaya kadar alındığı yerde muhafaza edilmesi gereken şeyler. Nerede alınıyorsa orada muhafaza edilmesi gerekir. Ömer Bey onun şeyini söyledi, hani altı düz yüzey olacak, zarar görmeyecek, sarsılmayacak, örselenmeyecek. 2019/6 no.lu genelgede, Bakanlığın genelgesinde bununla ilgili bir tutanakla laboratuvarın şantiye şefi veya müteahhide bunu teslim etmesi

gerekiyor. Bir gün sonra örneğin, yeterince sertleştikten sonra ki standart bunu 16-72 saat yazar, ama o standardın mantığı biraz daha farklı, o yüzden burada hani 72 saatlere kadar beklemek bir hak olarak algılanmaması lazım. Oradaki beton sınıfı, ilkim koşulları yaz döneminde farklı, kış döneminde farklı, karottan çıkarılabilecek hale gelinceye kadar beklenir. Bu genelde 24 saatler civarındadır. Alınıp, tekrar müteahhitten bir tutanakla alınıp laboratuara gitmesi lazım. Bu neden önemli? Çünkü orada 15-25, hatta yaz döneminde 30 dereceye kadar olan bir aralıkta saklanması lazım. Kış döneminde çok kritik oluyor bu, o bebek olan numuneler yapıdaki beton kendini koruyabilirken o bebek olan numune 0 derecelerde, 3-5 derecelerde olunca biraz sonra soğuk havada betonla ilgili bir-iki slaytım var, çok yapıdaki gerçek betonun kalitesini göstermiyor ve düşük çıkabiliyor. Yapı yok yere gene karota gitmek zorunda olabiliyor. O yüzden bu 15-25 derece arasındaki sıcaklığın sorumlusu artık yapı müteahhidi veya şantiye şefi, bu da kritik bir şey.

Bir de şeyi göstereyim, bu biraz önce gösterdiğimiz çizelgedeki sıklıklar vardı. Türkiye'deki ortalama üretimi biz üyelerimize falan sorduk, 50-60 m³ bir sınıfta olduğunu söylüyorlar bir şantiyeye teslim edilen, tabii 1 000 m³'lük yerler de olabiliyor. Buna baktığımızda yani her 5-8 transmikserin 3'ünden numune alınıyor. Bu bir dünyadaki en fazla numune alınma sıklığıdır betonda, tüm ülkeleri de biliyoruz. Bu çok sık bir şeydir, çok sıkı bir beton kontrolü var, onu da söyleyelim.

Birkaç görsel şey göstereceğim. Beton dökümünde dikkat edilmesi gereken şeyler, çünkü ayrıştırırsanız o betonu veya başka türlü yüzeysel kusurlar yaratırsanız kaliteli betonun üretilmesi işte laboratuvarlar emek veriyor, üretici emek veriyor. Doğru betona ulaşıyorsunuz, ama betonu dökerken yapılan hatalar yüzde 40-50'sine kadar mukavemet düşüklüğüne neden olabiliyor. Ondan daha ötesi bütün çevresel etkilere açık hale getiriyor yapıyı, burada bazı şeyler var, hızlı hızlı göstereceğim. Bu maalesef bizim Türkiye'deki yapılarımızdaki imzamız, kolonların diplerine doğru gidin, bu biraz ekstrem bir örneği, ama bu ayrışmayı göreceksiniz. Bu ayrıştıktan sonra buranın yeniden onarılması lazım mesela, bu ayrışmayı yarattırmamak gerekiyor. Betonu yukarıdan, çok yukarıdan döktürmemek gerekiyor. Mesela, eksik vibrasyon sonucu ciddi boşlukları görüyorsunuz. Çok kuru bir beton, bir tane vibratörle oraya bütün döşemeyi şey yapmaya çalışıyor. Bunlar kendi çektiğimiz

fotoğraflar, beton sonrasındaki bakım, bakımın nedeni içindeki suyu, hidrate olması gereken suyu içinde tutabilmek betonun, bunun da birkaç yöntemi var. Ya telis bezi serilerek zaman zaman sulanarak ya da kenarlara değnek yaparak gölet oluşturma yapmak lazım. Sürekli ıslak tutulması lazım, mümkünse 7 gün, betonda ıslanma-kuruma döngüsü yapılmaması gerekiyor kürlenme yapılırken, bu da çok önemli, yani müteahhitler tabii ki bunu yapacak, ama yapı denetim kuruluşu bunu da kontrol etmekle yükümlü, bunu da özellikle belirtiyorum. Bakın, farklı örnekleri gene fotoğraflarını görüyoruz. Plastik rötre çatlakları, ağ şeklindeki çatlaklar, bunlar da doğru uygulama örnekleri. Beton hemen dökülür dökülmez çeşitli nozullarla betona sisleme, su sisleme yapılmış, sonra da telis bezleriyle kürlenme yapılmış. Soğuk havada Ankara için burada yaptığımız için özellikle koydum. Son iki slaytım Başkanım, soğuk havanın tanımı 3 gün üst üste hava sıcaklığının 5 derecenin altında olması ya da 1 gün içerisinde 12 saat boyunca hava sıcaklığının 10 derecenin üzerine çıkmadığı günler anlamına geliyor. Ekstra tedbir almak gerekiyor. Yani betonun sıcaklığı sıfır dereceye düşerse tüm kimyasal reaksiyonlar duruyor. Tabii betonun bir hidratasyon ısı var. Yani dışarıda hava sıfır da olsa betonun sıcaklığı sıfır olmuyor, ancak dondurmamak gerekiyor. Dondurmayı prizini almasını sağlatmamız gerekiyor aynen, ekstra tedbirlere ihtiyaç var ve bununla da ilgili standartlar var. TS1248 anormal hava koşullarında beton dökümü, buna da dikkat edilmesi gerekiyor.

Değerlendirme yaparsak, betonun önemi deprem altındaki ülkemizde önemli, ama betonu sadece dayanımdan ibaret görmememiz lazım. Bunun doğru yapı denetim açısından doğru proje kontrolü, teslimde yapılacak doğru kontroller, tabii ki doğru nitelik denetimi ve döküm öncesi, sırasında ve sonrasındaki işlemleri çok önemli kontrolleri. Ben ilginiz için teşekkür ediyorum.

ALİ UĞURLU- Sayın Uçar'a teşekkür ediyoruz. Bu bölümde Sayın İrşadi Aydoğdu Gürbüz elektronik beton izleme sisteminden bize bahsedecek, buyurun.

İRŞADI AYDOĞDU GÜRBÜZ- Öncelikle hepimize katıldığınız için teşekkür etmek istiyorum. Bu saate kadar beklediniz. Sayın Murat Demir, Sayın Selçuk Uçar çeşitli konulara değindiler, ikisinin de ağzına sağlık. Ben onların dışında sadece bugün EBİS’le ilgili sizlere bir sunum yapacağım, ama konuya ilişkin onların anlattıkları ya da değinmek istedikleri yerlerle ilişkili sorularınız varsa onlara da elimden geldiğince cevap vermeye çalışacağım.

Elektronik beton izleme sistemini tabii biz ülkemizde yalnızca kullanıyoruz. Neden? Beton sektöründe uygunsuz davranışlardan dolayı maalesef Bakanlık olarak böyle bir uygulamayı yürürlüğe koymak durumunda kaldık. Bunu her ortamda üzülererek söylemek istiyorum. Sistem kendi içerisinde çok güzel kurgulandı. Sistemi biz Savunma Sanayi Başkanlığıyla beraber 2018 yılında yaptığımız protokolle hazırlamaya başladık. Aslında bakarsanız bu sistemin ar-gesi 5 yıllık maziye dayanır. Yani 2018-5 2013 yıllarına dayanır. Ancak ilk uygulamaya geçişi 2018 yılıyladır. 2018 yılındaki 1 yıllık süreçte özel kırım cihazları ürettik. Pointer yok, o yüzden mouse’la göstereceğim. Bu özel kırım cihazları şu an bizim belgeli laboratuvarlarımızın ve il müdürlüğü laboratuvarlarımızın hepsinde yer almakta, sistemi ilk kurgularken sadece 4708’e dayalı olarak kurguladık, ama sistemin kullanıcılarının başarısı yüzde 99.45 olunca Sayın Bakanımız Murat Kurum’un da talimatlarıyla tüm kamuya yaygınlaştırılmasına karar verdik. Bununla ilgili 81 ilimize bu cihazlardan kurduk. Cihaz piyasadaki diğer kırım cihazlarından biraz daha farklı, biraz daha kapsamlı bir cihaz. İşte 3 000 kg/Newton basma kabiliyetine sahip, içerisinde akıllı bir mini PC, üzerinde wi-fi bağlantıları, arkada bir girişle kablolu internet bağlantıları, üzerinde bir ekranla kullanıcı, şifre girilerek kullanılabilen, içerisinde iki kamera ve sensörler yer alan, RFID etiketleri okuyacak sensörler yer alan özel bir cihazdır. Cihazımız savunma sanayinin gözbebeği Aselsan tarafından üretilmektedir. Projenin tüm maliyetleri çip bedeninde yer almaktadır. Bununla ilgili herhangi bir kâr amacı güdülmeden proje bedeli hesaplanmıştır. Proje bedelinin içerisindeki çip maliyetleri yapı denetim hizmet bedelinin içerisine ilave olarak yerleştirilmiştir.

Şimdi sistemde kullanacağımız bazı şeylerden bahsetmek istiyorum. Şimdi bir mobil uygulamamız var, bir de masaüstü bir yazılımımız var. Mobil uygulamamız sahada kullandığımız numune alma, etiket

teslim alma, şantiye çıkışı ve kütleme işlemlerinde kullandığımız Apple Store ve Android marketlerden ücretsiz indirebildiğimiz bir uygulama, aynı şekilde masaüstü de bir yazılımımız mevcut. Bu yazılımımızın adı da merkez yazılımımız, şimdi şu yeşil olarak gördüğünüz gerçi şu an salonda yer alan misafirlerimizin hemen hemen hepsi bunları kullanıyor diye tahmin ediyorum. Bu bizim RFID çiplerimiz, bunlar ortadaki merkezi, yanlardakiler onun aslında bakarsanız sadece anteni, tüm veri şu çip sayesinde iletilmekte, bu esnek bir yapıdadır. Üzerine herhangi bir darbe gelse dahi bozulma ve kırılma yapmaz. Bu nedenle numune alma sırasında numune alma elemanları veyahut deney yapan elemanların şişlemekten kaçınmamaları gerekmektedir. Bu gördüğünüz yeşil renkli cihazımızsa bizim RFID el terminalimiz, el terminalinin kullanımı da çok basit, üzerinde yalnızca bir açma-kapama tuşu ve bluetooth bağlantısı yer almaktadır. Bu RFID el terminalimiz bizim mobil uygulamamızla eşzamanlı çalışır bluetooth üzerinden eşleştirilir ve böylece mobil uygulamada girdiğiniz, özür dilerim, el terminaliyle okuduğunuz RFID çip numaraları mobil uygulamaya yansır.

Numune alma süreçlerini hepimiz az çok biliyoruz. Biz şantiye mahalline gelen betonun nitelik denetimi için bunu kullanıyoruz. Bu sistemin tamamı TS12390-2'ye göre kurgulandı. Standart dışında herhangi bir uygulamamız yoktur. O yüzden buradaki süreler, buradaki şartlar bizim için elzem. Şantiye mahalline gelen betondan numune alan personel tarafından alınan numunenin bilgileri, daha doğrusu irsaliye bilgileri ve hangi mekana döküldüğüne ilişkin tüm bilgiler az evvel gösterdiğim mobil yazılıma giriş yapılarak kayıt altına alınır. Numune alma aşamaları zaten standarttan geldiği için birebir aynı, bunun yanı sıra yeni gelen bir şey de kolonlarını alırsanız biz bu esnada, yani numune kimin tarafından alınmış ve şantiyeden gerçekten alınıp alınmadığı yapı denetim sistemiyle tanışarak şantiye mahalli teyidi yapılarak alınır. Numune alma sırasında yapı denetim görevlisinin de şantiye mahallinde olmasını bekleriz. Yapı denetim görevlisinin de kendi kullanıcı adı ve şifresiyle giriş yaptığı bir mobil uygulama ekranı bulunmaktadır. Mobil uygulama ekranında onlar yapı denetimlerin gördükleri kısımları göremezler. Onlardan farklı olarak sadece bir şahitlik ekranı görmektedirler. Bu süreç dışında bahsedilen bazı şeylere özen gösterilerek, işte düz zeminde bırakılması, 16-72 saat aralığında şantiyede ısınmadan, soğumadan, nemden uzak bir şekilde muhafaza edilmesi gibi şartlara riayet edilerek numuneler

şantiye mahallinde saklanır ve daha sonra bu süre zarfında şantiye mahallinden çıkış işlemleri gerçekleştirilir. 16-72 saatlik bu kontrolü biz sistemden otomatik yaparız. 16 saatten önce 72 saatten sonra şantiye mahallinden numuneleri çıkardıklarında az evvelki, yani şu aşağıda gördüğünüz cihaz kırım işlemlerini gerçekleştirmez. Aynı şekilde numunelerin çıkarıldıktan sonra laboratuara ya da numune toplama istasyonuna getirilip getirilmediği de küreme işlemleri sırasındaki okutmalardan belli olur. Böylece o numuneler hangi mahallerde deneye tabi tutulmuşlar, onları da izlemekteyiz.

Bunun dışında yeni bir uygulamayı anlatmak istiyorum: Numunelerin kür ısıları. Numunelerin kür şartları numunelerin sonuçlarını birebir etkilediğinden biz laboratuvarların ilerleyen süreçlerde havuzlardaki ısılarını da denetleme altına alacağız. Bununla ilgili yaklaşık 30 ilimize şu anda havuzlara ısı sensörleri ve iletkenleri kurduk. Bir sonraki aşamada laboratuvarların tüm havuzların her 5 dakikada bir ısılarını merkezden izleyebileceğiz. Kendileri de kendi arayüzlerinden havuzlarının ısısı düşmüş mü, artmış mı gibi denetimleri kendileri yapıp anlık müdahalede bulunabilecekler.

Bu sistem bize neleri sağladı bugüne kadar? Bugüne kadar beton ülkemiz için evet, çok önemli, çünkü deprem bölgesindeyiz. Ancak bizim betonla ilgili bayağı bilgi eksikliğimiz vardı. Şu anda sistem sayesinde biz hangi inşaattan hangi beton mikserinden hangi gün hangi saatte kaç adet numune alındığı, o beton nereye döküldü, kimin tarafından denetlendi, kimin nazarında deneyleri yapıldı, hangi ortamlarda saklandı gibi birçok veriyi tutabiliyoruz. Sistem çok kapsamlı, sistemin pilotunu biz Eskişehir’de gerçekleştirdik. Daha onun ar-ge süresinde de Afyon, Düzce’de bir çip seçimi yapmıştık. Ancak o çok verimli geçmemişti. Onun için Eskişehir ilinde tekrar bir pilot uygulama yaptık, daha sonra 81 ile yaygınlaştırdık. Takdir edersiniz ki 81 ilin böyle bir projesini yönetmek görüldüğü kadar kolay değil, bunun için bir çağrı merkezi oluşturduk. Çağrı merkezimiz 7 gün 24 saat ilkeyle çalışıyor. Yani sürekli hizmet verebiliyoruz. Sistemden gelen tüm sıkıntıları çağrı merkezinde çağrı açma adı altında topluyoruz. Böylece eğer bir sıkıntı varsa biz merkez yazılımdan tüm çağrı süreçlerini izleyebiliyoruz. Sisteme anlık müdahalelerimizi de bu yönde gerçekleştirebiliyoruz. Tabii oluyor mu? Oluyor. Çağrı merkezini arıyorlar, sonra dönüp tekrar bizi de arayabiliyorlar maalesef, o da oluyor.

Burada size başka bahsetmek istediğim genel olarak hepiniz kullanıcı olduğunuz için çok detaya girmek istemiyorum. Zaten bir yıldır kullanıyoruz, başarılı bir şekilde kullanıldığını da anlattım. Şimdi biz bunu kamu yapılarında da kullanmaya başlayacağız. Bunun için 81 ile cihazlarımızı kurduk, el terminallerimizi dağıttık. Peki nasıl uygulayacağız? En çok gelen soru bu, Murat Bey de onu sordu. Bununla ilgili bir genelge hazırladık. Bundan sonra ihale dokümanına eklenecek bir teknik şartname oluşturduk EBİS'le ilgili, bu teknik şartnameyle yüklenici daha sonra yapacağı işe ait tüm betonların elektronik olarak denetleneceğini zaten biliyor olacak. O sebeple sözleşme safhasında bunu kabul etmiş ve işe başlamış sayılacak. Kamu yapılarında sürecimiz biraz daha farklı, yapı denetim sistemine tabi işlerde biz çipleri yapı denetim kuruluşlarına aldırıyorduk. Çünkü yapı denetim hizmet bedeli içerisinde yer alıyordu bu çip bedeli, ancak kamu yapılarında sistemi biraz farklılaştırdık. Laboratuvarlar kendileri kendilerine ait çipleri belirleyecekler, yani satın alacaklar ve onun üzerinden işlemlerini gerçekleştirecekler. Kamu kurumunu yapan yapı müteahhidi isterse il müdürlüğünün laboratuvarından, isterse bizden belgeli özel laboratuvarlarda bu deneyleri elektronik beton izleme sistemi kapsamında yürütebilecek.

Peki, diyeceksiniz ki işte sözleşmesinde yazmıyordu. Daha henüz işte 2017 yılında yapıldı, ama idare bunu kullanmak istiyor şeklinde taleplere ne cevap veriyoruz? O talepler de bizim için uygundur. Şu an halihazırda Adalet Bakanlığının 5 tane ceza infaz binası mevcut, o 5 ceza infaz binasında çiple beton uygulamasına geçtik. Yalnız yüklenicileri bunu şifahen olsa kabul ettiler. Yani öyle bir sorunla karşılaşmadık sözleşmesel anlamda, hukuksal anlamda bir sorunla karşılaşmadık.

Bu gördüğünüz ekran, az evvel gördüğünüz ekranımız şeydi, bizim etiket sipariş ekranımız, bu kamu yapılarında laboratuvar talebi olarak geçecek, özel yapılarda yapı denetim talebi olarak geçecek. Bu süreçte sadece bu ekranda bir değişiklik olacak, diğer ekranlarda herhangi bir değişiklik yok. Sistemde yeni getirilen bir uygulamayı bahsetmek istiyorum. Görüntüsü şu an mevcut değil, ama sistemde düşük çıkan raporları kırmızılamaya başladık. Yani rapor sonucu aslında laboratuvar rapor sonuçlarına bir yorumda bulunamıyor. Yapı denetim kuruluşlarının rapor sonuçlarını yorumlamalarını bekliyoruz biz, ancak bu bir yıllık süreç içerisinde yapı denetim kuruluşları

kendilerinde belirli bir ilerlemeyi sağlayamadılar maalesef, o yüzden biz bunu yarı mahiyetinde bir kırmızı boyayla kendilerine bu sonucun uygun olmadığını belirtir ekranlar açtık. Selçuk biraz evvel bahsetmişti, numuneler, deney adetlerinin arasında standart sapmadan yüzde 15 düşük olan numuneleri ne yapacağız? TS13515 ek-b.1 değişti biliyorsunuz. Değiştikten sonra temel ortalamanın yüzde 15 standart sapmasının altında kalan bir birimi komple deneyi reddedebiliriz. Eğer geçerli bir sebep varsa, yani eğer numuneniz kaybolduysa veyahut kırıldıysa, işte deneye götürdünüz, elinizden düştü, patladı, sıfır geçtiniz. Bu sefer sadece o deneyi çizerek geriye kalan numune adetleri üzerinden deney yapacaksınız. Atıyorum, 4 deney numunemiz vardı, bizim bir adedimiz düştü elimizden, kırıldı, 3 adet deney numunesini kırıyoruz, ortalamasını alıyoruz, onu da rapora yansıtıyoruz ortalama olarak, tabii bunları laboratuvarlar yapamıyorlar sistemsel manada, çünkü müdahaleye açık değil sistem, bunları yapı denetim kuruluşlarının değerlendirmesini bekliyoruz. Çünkü Selçuk Beyin de anlattığı gibi mevzuatta projelere standartlara uygunluğu denetlemekle görevliler yapı denetim kuruluşlarının uygulama denetçileridir. O sebeple laboratuvarların burada bir müdahalesi yok.

Burada devam etmek istiyorum. Bu etiket teslim alma, az evvelki mobil ekranların kullanımıyla ilgili videolar yer alıyor burada, etiketler laboratuvara geldikten sonra barkot okuyucular sayesinde okutularak kayıt altına alınıyor ve böylece hiçbir etiket başka bir yapı denetim kuruluşunun etiketi diğer yapı denetiminin içinde kullanılmıyor. Yapı denetimler kendileri aldıkları çipleri sadece kendilerinin işlerinde kullandırabiliyorlar. Laboratuvarlar da bu kısmı delemiyorlar.

Diğer kısma geçmek istiyorum. Burada da numune yerleştirmemiz var, çip yerleştirmemiz, çipi dik bir şekilde yerleştiriyoruz, ama şişlemekten kesinlikle kaçınmıyoruz. Çünkü az evvel gösterdiğim gibi o merkezin etrafındaki antenler sayesinde biz frekans aralıklarını ayarlayabiliyoruz. Bu çipler ID68 sertifikasına sahip, yani kimyasal maddelerden, sudan, nemden etkilenmiyorlar ve darbeye karşı dayanımları çok yüksek, ancak okuma esnasında ufak sıkıntılar yaşayabilirler. Çok üstüne gelmişse, anten bir zarar görmüşse onun da frekans ağırlığını çağrı merkezi arttırabiliyor.

Bunun dışında şantiye çıkışı işlemlerimiz var. Şantiyede dikkat edilmesi gereken en önemli husus müteahhide zimmetli olarak numunelerin bırakılması ve müteahhitten zimmetli olarak alınması, o aradaki bakım süresinin tamamen müteahhit tarafından karşılanacağıının sağlanması. Zaten Murat Bey de söyledi, işte denetçilerin eğitimleri ve deney yapan numune alma personellerinin eğitimleriyle ilgili bizim Bakanlıkça çeşitli öngörülerimiz mevcut, laboratuvarların maddi sıkıntılarıyla ilgili de çeşitli öngörülerimiz mevcut, detaylı olarak bilgiyi burada maalesef veremiyorum. Netleştikten sonra açıklayabiliriz.

Kırım günü, kırım işlemlerini anlatmak istiyorum biraz da, cihaz kırım günü gelmeyen bir numuneyi cihaza koyduğumuz zaman kırım gerçekleştiriyor. Kırım günü geçtikten sonra unutulmuş numunelerle ilgili biz çok şikâyet alıyoruz. İşte ben bu numuneyi kırmayı unuttum, 29. gün oldu, 30. gün oldu, numuneyi kırmayı unuttum, bunu kırmak istiyorum, bana kırım izni verir misiniz? Kırım izinleri maalesef 28. günden sonra verilemiyor ya da 7. gün numunesiyse 8. günde verilemiyor. O sebeple böyle taleplerle bize dönüş yapmazsanız biz de sizin hakkınızda inceleme başlatmak durumunda kalmayız. Biraz daha özenli davranırsanız hepimizin faydasına olur.

Bu arada şu an ekranda gördüğünüz bizim bir kırım izlememiz, biz tüm kırımları böyle canlı olarak merkezden izleyebiliyoruz. Cihazın içerisine yerleştirdiğimiz bir numunenin başından sonuna tüm izlemesine gerçekleştirebiliyoruz. Aynı şekilde il müdürlükleri de izleyebiliyorlar. İl müdürlükleri sadece kendi illerini izleyebilirken biz Türkiye geneli tamamını izleyebiliyoruz. Şurada bir barkot görüyorsunuz şu arkada camda, şu barkotla da deneyi yapan kişinin güvenlik tedbirlerini alıyoruz aslında, camın kırılıp kırılmadığını biz buradan anlıyoruz. Aynı şekilde kapağında bir sensör bulunuyor ve kapağı açıkken de işlem yapmıyor. Bu da yine deney yapan personelin güvenliğiyle alakalı, şurada cihazın üst ekranını gösterdim ben sizlere, cihaz kırmaya başladığı anda grafik çizilmeye başlıyor ve grafik çizilirken az sonra boynu bükülecek. Boynu büküldüğü anda rapor ve grafikleriyle beraber oluşuyor. Biz bunu anlık olarak YDS'ye atmıyoruz, böyle bir antrparantez geçeyim. Gün sonunda YDS'ye atıyoruz. Laboratuvarlar yanlış girdikleri bilgileri kırım günü gelene kadar merkez yazılımdan kendi rolleriyle değiştirebiliyorlar. Yalnızca YİBF bilgisi ve iş adını değiştiremiyorlar. Bunun dışında yanlış

girdikleri hatalı bilgileri kendileri değiştirebiliyorlar. Kırım gününden sonra YİBF bilgisi dışında diğer tüm bilgileri ise il müdürlüklerimiz değiştirebiliyorlar. Yalnızca YİBF bilgisi değişikliklerini yapamıyorlar, YİBF bilgisi için de biz il müdürlüklerinin yapıyı gidip yerinde incelemesini ve uygunsa eğer bize irsaliye bilgileri, numune alma tutanaklarını yollamalarını istiyoruz ve YİBF bilgisinde değişikliği yapıyoruz. Hepinize çok teşekkür etmek istiyorum beni dinlediğiniz için, varsa sorularınız, önerileriniz, hepsini alabilirim.

ALİ UĞURLU- Sayın Gürbüz'e sunumundan dolayı teşekkür ediyoruz. Şimdi soru-cevap kısmına geldik. Birkaç sorumuz var. Ömer Beyden başlayalım, buyurun Ömer Bey.

ÖMER İÇEMER- Leman Ardoğan: Eksenel aletle alınan karot parçasının incelenmesi sonucu vermiş olduğu değerde ne kadar sapma oluyor, bu değer yapının dayanıklılık gücüne ne kadar etki ediyor, bu konuda oran verebilir misiniz? Arkadaşlar, biz bu şeyleri alırken, numuneleri alırken mümkün olduğunca bunda numuneler çıktıktan sonra onların çapını, boyunu milimetrik olarak ölçeriz ve bu çaptaki maksimum sapmamız yüzde 1, boyuna ölçmedeki maksimum sapmamız, yani L cetveli dediğimiz şey var ya o L cetvelindeki maksimum sapma yüzde 3 kadar olmalı. Şimdi bu karotlarda en önemli karotu etkileyen nedenler hızı, yükseklik/çap oranı, başlıklamanın yumuşak olması, sert olmasının bir anormal etkisi yok, nem durumu, su emmesi, Dmax'ı, bunlar ayrı ayrı bu karot üzerinde olumsuz etkilerde bulunabiliyor. Beton çeşitli Avrupa ülkelerinde ki onlar biliyorsunuz sürekli mevsimsel olarak yağmurla, suyla, karla çok daha fazla muhatap olduklarından onlar su içinde 24 saat beklemesi sonrası numunelerini kırarlar. Bizim gibi iklimsel kuşağı sıcak olan ülkelerdeyse biz bunu alıyoruz, başını, alt tarafını kestikten sonra başlıklarız. Bir süre sonra bunu deneye alabiliriz. Bizim ülkemizde öyle bir şey yok, ama eğer karot su yapısından alınmışsa, mesela köprü, kanal, kanalet, baraj gibi bir yapı elemanından alınmışsa, bunu özellikle su içinde dinlendirdikten sonra kendi zati koşullarında test etmek zorundayız. Bunun kaybı ne kadar olur diye sormuşsunuz. Bu IC standartlarında yüzde 3.4 kadar düşük dayanım vermesi söz konusu olabiliyor.

Şimdi bir arkadaşımız yazmış, ama ismini belirtmemiş. İMO Türkiye Hazır Beton Birliği TÇMB gibi kuruluşlar varken KMO Kimya Mühendisleri Odası ana faaliyet konusu olmamasına rağmen neden

laboratuar ve hazır beton süreçlerine dahil oldu? Arkadaşlar, bir sorusu daha var sanıyorum. Kamu yapı denetimin şantiyedeki süreçlerini kendisini nerede konumlayabiliyor? Arkadaşlar, ben 2002-2004 yılında Kimya Mühendisleri Odasında yönetim yaptım. O yönetimde bir anket yapmıştım. Türkiye'deki mevcut yapı laboratuvarlarında çalışan mühendislerin dökümünü çıkardım, web'de vardır. Kimya Mühendisleri Odasının web'ine girerseniz 2002-2004 arasında bu anket var. Bu ankette çalışan insanların çok üzülerek söylüyorum ki bir mesleki şovenizm yapılıyor. Biz bu çalışmanın ana paydaşız. Bunu ister kabul etsinler, ister etmesinler arkadaşlarımız biz bu işin içinde varız. Yaptığımız ankette yüzde 99 kimya mühendisi çıktı çalışan, laboratuar çalışanı kimya mühendisidir. Bunun aksini kim iddia edebilir? Biz işte orada varız, biz bunu da iddia ediyoruz. Onun ötesinde bu süreçte, şantiyedeki süreçlerde kendinizi nerede, şantiyedeki süreçlerde numune alınmasında, işte biz oradayız ve daha ziyade laboratuvarında çalışıyoruz, denetçi mühendis olarak orada çalışıyoruz. Şantiye sürecinde de numune alımında oradayız. Bilmiyorum ismi kim, ama arkadaş yazmış.

ALİ UĞURLU- İsim yok, ama Ömer Beye teşekkür ediyoruz. Şimdi Selçuk Bey bir işinden dolayı aramızdan ayrılacak, sözü kendisine veriyorum, buyurun.

SELÇUK UÇAR- Sayın Başkan, soru-cevabın sonuna kadar buradayım, ama forum bölümünde olamayacağım için özür dileyerek şey yapıyorum. İki soru var bana gelen, Mustafa Selman Pakoğlu inşaat mühendisi: Beton şantiyeye geldiğinde numune alınması ve çökme testi yapıldıktan sonra mikser sorumlusu tarafından betona ilave su konulması yaygın bir uygulamadır. Hatta vibratörsüz beton dökmek için uygun görülür. Bunu önlemek için bugüne kadar ne yaptınız, nasıl önlem aldınız? Önemli bir konu, ama yıllardır uğraştığımız bir konu, belli bir noktaya da gelen bir konu aslında, su katma isteği bundan 20-25 yıl önce çok daha fazla karşımızdaydı maalesef ki bu istek de o betonun özellikle döşeme betonu gibiyse, hızlı dökmek açısından aslında şantiye tarafından istenen bir istek oluyor. Yani oradaki usta tarafından bir an önce betonu dökme için aslında betona su katarak bıçak sokuyor. Biz bunu bizim KGS denetimlerimizde falan beton üreticilerinin kendilerinin bu konuyla ilgili tedbir almasını istiyoruz. Birçok beton üreticisi şu anda günümüzde o personelin iş akdine bile son verir eğer ki su katarsa, kattırmaya razı görürse,

bazen çok farklı durumlarla da karşılaşılıyor. Şantiyedeki bütün işçilerin oradaki bir mikser pompa operatörünün üstüne yürüdüğü durumlar bile oluşabiliyor. Buradaki kritik konu gene söylüyoruz, yapı denetim kuruluşunun beton dökümünde olması gerekliliği, beton, yani o yapının içerisine giren betondur, numunesi alınması gereken beton o yapının içerisine giren betondur. Numune alındıktan sonra betona bir işlem yapılması, o numunenin bir hükmü yoktur artık, o yüzden betona kimyasal katkı ve lifler dışında su veya herhangi bir şeyin katılması şantiye ortamında yasaktır. Bu konuda yapı denetim kuruluşlarının çok ciddi anlamda artık dikkat etmesi gerekiyor, ama sevindirici bir şey, bundan 10-15 yıl öncesine göre, 20 yıl öncesine göre çok çok azaldı. Beton kıvamları da çok arttı, biraz da bunun nedeni de bu.

İkinci soru: Çimentonun kalitesi nasıl anlaşılır? Sayın Rasim Atkıncı makine mühendisi soruyor. Çimento fabrikaları bu konuda denetleniyor mu? Tüm yapı malzemeleri aslında denetleniyor. Üretim denetimi tarafına çok fazla girmedik, CE işareti veya G işareti var veya özel gönüllü belgelendirmelerimiz var bizim KGS belgesi gibi ayrıca, burada çimento fabrikaları CE işaretlemesine tabidir ve sürekli denetleniyor. Yılda en az 6 kere bildiğim kadarıyla habersiz numuneler alınıyor ve fabrika denetimleri yapılıyor. Bunun dışında PGD tarafı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının piyasa gözetim ve denetim tarafı da belli yerlerdeki özellikle çimento fabrikaları üzerinde denetimlerini, habersiz denetimlerini sürdürüyorlar. Bu da önemli bir konu, şöyle bir şey var yalnız, onu da vurgulamak gerekiyor: Çimento standartlarındaki çimento dayanım sınıfları betondaki kadar sınırlı sınırlar değil. Yani betonda C25 var, 25 MPa, 30 MPa, 35 MPa böyle çok 5 MPa'da bir sınıf var. Çimentodaya işte 32.5, 42.5, 52.5 var. 42.5 dediğiniz çimento 42.5'la 62.5 arasında olabiliyor. Yani çok geniş bir aralık, o yüzden hani bu anlamda dayanım anlamında çok fazla sıkıntıyı da Türkiye'deki çimento sektöründe olmuyor, ama başka sorunlar tabii ki olabiliyor.

Teşekkürler iki soru için, bir de çok özür dileyerek Ömer Beyin karotlarla ilgili biraz önce söylediği şeyde standartta bir yenileme var. Onun da bir bilgisini vereyim. *“Bir önceki 13791’de karot daha kırılmadan önce 3 gün laboratuvarında hava ortamında bekletilmesi gerekiyor”* diyordu. Şimdi yenisi onu sanırım 1 güne çekti yeni standart, en azından burada yeni revize oldu. Kentsel dönüşüm

kapsamında, yani riskli yapının değerlendirilmesi kapsamındaki karotta da eğer ki ıslak kırılırsa bunu 1.6'yla sonucu çarp der. Çünkü ıslak kırılması istenen bir şey değildir. Karotun kurumması beklenmesi gerekiyor.

ALİ UĞURLU- Teşekkür ederim. Burayla ilgili mi? Mikrofon verir misiniz? Uzatmayın yalnız, çok sınırı aştık, lütfen.

SALONDAN- Az önce su katılması yasaktır deniliyor. Aslında şantiye ortamında biz yapı denetim olarak kesinlikle kattırmıyoruz. Hatta başıma gelen bir olay, şantiye ortamında şey yaptığımızda son derece katı bir betonla karşılaştık, kalıba sokamayacağımız betonla ve betonu geri gönderdik. Aradan fabrikaya gidiş-gelişinden daha kısa bir sürede geldi beton gene, sulandırmışlar gayet güzel, istediğimiz kıvama getirmişler, bize sunmaya kalktılar. Orada atlamış olsak o betonu kullanacaktık. Az önce kullandığımız şantiye ortamı kelimesini kullanmamak lazım, üretildikten sonra bir daha kalıbına girinceye kadar su katılmaması kelimesi daha uygun olur diye düşünüyorum. Onu ikaz etmek istedim, teşekkür ediyorum.

ALİ UĞURLU- Çok soru gelecek. Bakın, şeyi çok aştık, müsaade eder misiniz? Şimdi forum var, o bilgilerinizi gene tartışmanızı forumda yapacağız. Buyurun Ülkü Bey.

HÜSEYİN ÜLKÜ- Ankara Mamak ilçesi Kartaltepe Mahallesiinde aynı müteahhidin yaptığı 9 bina var. Her bina parseli bağımsızdır, ancak hiçbir duvar parsel sınırlarında değil, komşu binalar arasında sorun yaşanıyor. Hepsine iskân verilmiş, binalar yeni 5 ve 1 yıllık, Mamak Belediyesine şikâyet ediliyor. Belediye sağır ve kör taklidi yapıyor. Söylediğiniz gibi sosyal sorun başladı. Bu binalar yapı denetim hizmeti almışlar. Soracak soru bulamıyorum artık, burada sorulabilecek soru var mı? İsmail Küçük arkadaşımız sormuş. Şimdi değerli arkadaşlar, burada 9 ayrı bağımsız parsel varsa aslında 9 ayrı bağımsız parselin lisanslı harita kadastro mühendisleri tarafından aplike edilmiş olması söz konusudur diye düşünüyorum ve o aplikasyon projesinde de koordinatların bulunması gerekir diye düşünüyorum. O koordinatlara göre de vaziyet planlarının düzenlenmiş ve aynı zamanda projeyi çizen, vaziyet planını çizen harita mühendisinin o değerlere göre aplike etmiş olması gerekir. Onu da biraz önce dediğim gibi yapı denetimin hizmet satın aldığı serbest harita kadastro mühendisi de fenni mesul olarak denetlemesi gerekirdi. Buradaki konu bence

şöyle çözülebilir ya da en azından araştırılabilir: O yapılan ilk aplikasyon projelerindeki proje değerleriyle zemindeki değerler, yani ölçüldüğünde sınırlar tutuyor mu? Tutmayabilir. Şu nedenle tutmayabilir: Duvarı müteahhit kaydirmış olabilir, ama bunların aplikasyonları doğru olup binalar da doğru yapılmışsa, bina aralarındaki mesafelerin çekişmesiz olması lazım. Orada da bir sorun varsa müteahhit aslında hiçbir şeyi kaale almamış, kendine göre binaları yapmış, duvarlar da çekmiş, yapı kullanma izin belgesi de almış, hatta sanıyorum cins değişikliği de yapıldı mı?

SALONDAN- ... (129.48)

HÜSEYİN ÜLKÜ- Hayır, bakın arkadaşlar, anladım, biliyorum. O eskidendi. Bakınız, müteselsil, birbirine devam eden, giden hataları biz müstakil parsellerde artık yaşanır diye kabul etmiyoruz, ama müteahhit onun 9'unu birden geçmişle applike ettirdi, aradan da 3-5 sene, 10 sene geçti, kendine göre kazıkları çaktı, devam ettiyse sizin dediğiniz gibi olur.

ALİ UĞURLU- Teşekkür ederim. Buyurun Sayın Gürbüz.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Recep Keskin'in bir sorusu var. Demiş ki: İnşaat demirleri yerine kullanılabilceği ifade edilen cam elyafı lifli nervürlü halatlar piyasada mevcut. Özellikle altyapı inşaatlarında korozyon nedeniyle uygulanmaya başlanan bu ürünler kullanılmaya başladı mı temel iksa, istinat duvarı gibi projelerde? Bununla ilgili deprem yönetmeliğinde bir şey var mı, inanın ben de bilmiyorum, ama halihazırda karşımıza çıkan projelerde temel iksa ve istinat duvarları projelerinin hiçbirinde böyle bir uygulamayla karşılaşmadık.

SALONDAN- Çok kırılğan bir yapı herhalde.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Hiç karşılaşmadık. Şöyle bir soru var:

ALİ UĞURLU- Sayın Gürbüz, bir görüntü verecek bu soruyla ilgili de bir bakarsanız lütfen.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Tabii. Karbon oranı düşük olabilir, ondandır. Soruya ben devam edeyim, siz o arada açın, olur mu? Fatih Mardoğlu'nun bir sorusu var: Prefabrik elemanların malzeme testlerinin yapılmasına gerek var mı? TS ve G belgesi yeterli midir, numune alınması gerekliyse, EBİS buna izin veriyor mu? İnşaat mahalli

başka yer, üretim yeri başka yer. Biz bu elektronik beton izleme sistemini ilk uygulamaya başladığımız zaman Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğümüzden alınan daha eski bir görüşe istinaden G belgesi aramalarının yeterli olduğunu düşünüyorduk. Ancak prefabrike yapı elemanları seri üretime tabi olmadığından üretici beyanını vermeleri zorunluluğu kaldırıldı. O sebeple prefabrike yapı elemanlarından yerinde numune alınmasını bekliyoruz. EBİS'te de bununla ilgili bir sıkıntı bulunmamaktadır, alabilirler. Çünkü yapı denetim sisteminden yapının prefabrik mi, değil mi bilgisini biz çekiyoruz. Eğer prefabrik bir yapıysa farklı bir mahalden numune alınmasına izin veriyoruz.

SALONDAN- Şu anda imalat tarafında yapılıyor, fabrikası kuruldu. Ben fabrika sahibiyle...

ALİ UĞURLU- En az 10 senedir var.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Evet, gördüm.

SALONDAN- Ben fabrika sahibiyle yaptığım görüşmelerde piyasaya verdiğini söylüyor. Bu üretimde yapılıyor ve bunların çekme gerilimleri yaklaşık 2-3 misli, demirden daha, eğilme daha düşük. Bir de yangınla ilgili sorunu olduğu için üstyapılarda biz kullanılmaz diye düşünmüştük fabrika yapılırken, fakat üstyapılar hariç altyapılarda kullanıldığını ifade ediyor sahibi, onun için sorma ihtiyacını duydum.

SALONDAN- Eğilme ve çekme çok zayıf, aslında 10 seneden beri var.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Var, eski bir uygulama.

SALONDAN- Fabrika da kuruldu, şu anda çalışıyor.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Şu an için bizim karşımıza çıkan hiçbir projede yer almıyor. Hiç karşılaşmadık, o yüzden net bir cevap ben size veremeyeceğim maalesef.

Recep Keskin mimar şey demiş: Çip bedellerinin yapı denetim bedeline ilave edildiği söyleniyor. Ancak 50 m²'lik şantiyemde her imalat 7-8 m³ olarak yapılıyor. 6-7 kat fazla çip bedeli ödemesi gündeme geliyor. Laboratuvar ve çip bedellerinin müteahhit tarafından ödenmesi yapı denetimden denetlenmesi daha uygun olmaz mı? Şimdi biz bu yapı denetim kuruluşlarını elektronik ortamda belirlenmesi durumuna geçmeden evvel bir birlik, bir dernek ve çeşitli sektör temsilcileriyle

karşılıklı birçok toplantı yaptık. Bu fiyatlar tamamen Bakanlığın tek taraflı inisiyatifıyla belirlenmedi, karşılıklı istişarelerle belirlendi. Bazı iş kalemlerinde kâr oranının çok yüksek, bazı iş kalemlerinde zarar oranının doğabileceği göz önüne alındı, karşılıklı olarak kabul edildi. O sebeple böyle bir durumla karşılaşılıyor olabilirsiniz. Özellikle istinat duvarlarında sizin bedelinizin üstünde hakedişler, daha doğrusu sizin hakediş bedelinizin üzerinde laboratuvar ücretleri çıkması normal, yani bunları biz öngördük. O sebeple yani, bu işten zarar ediyor olabilirsiniz, ama başka bir işten bundan ettiğiniz zararı fazlasıyla çıkaracaksınız.

Laboratuvar bedelinin ve çip bedelinin müteahhit tarafından ödenmesi, şimdi Yapı Laboratuvarları Birliği Derneği de burada, onların da talebi bu yönde, çünkü yapı denetim kuruluşundan bağımsız olarak aslında değerlendirme yapması gereken laboratuvarlar bedellerini maalesef hakedişin içerisinden alıyorlar ve yapı denetim kuruluşu hakedişini içeri vermediği müddetçe 28. günde en geç işini bitiren laboratuvar o parasını uzunca bir müddet beklemek zorunda kalıyor ve maddi anlamda yapı denetimler kadar da güçlü değiller. Aynı şekilde daha çok yakıt gideri ve personel gideriyle karşı karşıyalar. O sebeple bununla ilgili bir çalışma var şu anda, ama bu yüklenici tarafından mı karşılanır, ayrı bir şekilde mi ödenir, onu net değiliz.

SALONDAN- ... (136.18) kalıba almaları için çok küçük kalıplarla imalat yapıyor ve onun bedelini biz ödüyoruz.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Aslında küçük kalıplarla imalat yapmaması lazım. O da çünkü soğuk derz oluşturur.

SALONDAN- Tek kolon tek kolon döküyor. Bunu da yapan ... (136.30)

SALONDAN- Hazır betoncu da kabul etmiyor.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Hazır betoncunun de etmemesi lazım, evet. Bir diğer soru Fatih Mardinoğlu gene: EBİS uygulamaya girdiğinde çip ücreti 8 TL'ydi, sonra yıl ortasında yüzde 22 civarında bir zam yapıldı. EBİS uygulamaya 25.12.2018 tarihinde girdi, tam yıl sonunda girdi. Aslında bakarsanız bizim yürürlüğe girdiği tebliğde de yazar, 15 Ocak tarihinde biz zam yapmamız gerekiyordu. Yani yürürlüğe girdikten 17 gün sonra bizim bir zam yapmamız gerekirken Bakan takdiriyle biz bu zammı öteledik, o sebeple yıl ortasına denk geldi.

Müdürlüğünüzle yapılan görüşmelerde yapı denetim ücretinin bu maliyetleri karşılayacak şekilde arttırıldığı cevabı az evvelkiyle hemen hemen aynı, fakat eski işlerimizde aynı oranda artış olmamıştır. Doğru, eski işlerinizin bedelleri ve sözleşme bedelleri tamamen sizin tarafınızdan belirleniyordu. Yüzde 1.5 olması gerekirken maalesef kısımlar yapıyordunuz. Bu sebeple fiyatlarınız kurtarmıyor olabilir. Ancak eğer fiyatınız kurtarmıyorsa sözleşmenizi feshedip dağıtımdan tekrar alabilirsiniz. Yani farklı bir yapı denetime de gidebilir, size de gelebilir, o tamamen şans.

ALİ UĞURLU- Sayın Gürbüz'e bilgilerinden dolayı, var mı daha? Pardon.

İRŞADİ AYDOĞDU GÜRBÜZ- Laboratuvar ücretleriyle ilgili bir düzenleme, bu aynıysımış. Bazı işlerde yapı denetim ücreti numune bedeli dahi karşılamıyor, bazı illerde laboratuvar firmaları yüksek ücretler talep ediyorlar. Bizim laboratuvar ücretlerine ilişkin bir düzenlememiz yok. Yapı denetim ücreti ve bedel oranları belli, ancak laboratuvar bedel oranları veya numune adedi gibi bir bedel belirlemedik bugüne kadar, bundan sonraki aşamada ücretlerin ayrılması aşamasında bir düşünce var, onunla ilgili bir düzenlemeye gidilecektir. Teşekkür ederim.

ALİ UĞURLU- Sayın Gürbüz'e bizler de teşekkür ediyoruz. Şimdi süremizi çok aştığımız için foruma bir şey kalması lazım, ben Yaşar bey, size de söz vermiyorum, çünkü forumda söz alacaksınız. Burada sunumunu yapan arkadaşlarımıza bu değerli bilgileri verdikleri için hepsine teşekkür edip oturumu kapatıyorum bundan sonraki foruma kadar.

FORUM

Oturum Başkanı: Orhan KASAP

(TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

SUNUCU- Forumumuz başlıyor. Forumu açmak üzere Oturum Başkanı Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Başkanı Sayın Orhan Kasap'ı kürsüye davet ediyoruz.

ORHAN KASAP- Hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. İki gündür hepiniz yoruldu, onun için çok fazla uzatmadan ben iki günlük şeyden süzülen birkaç tane aldığım notu söyleyeceğim, sonra da sizlere söz vereceğim, ama ondan önce size bir şey okumak istiyorum. Güney Afrika'da bir üniversitenin giriş kapısında aşağıdaki mesajı yazarlar: *“Herhangi bir ulusun yok edilmesi atom bombası veya uzun menzilli füzelerin kullanılmasını gerektirmez. Sadece eğitimin kalitesini düşürmek ve sınavlarda kopya çekilmesine izin vermek yeterlidir”* diye yazmışlar. *“Hastalar bu doktorların elinde ölür, binalar bu tür mühendislerin ellerinde çöker, para bu tür ekonomistlerin ve muhasebecilerin elinde kaybolur, insanlık bu tür din görevlilerinin elinde ölür, adalet bu tür yargıçların elinde yok olur. Eğitimin çöküşü milletin çöküşüdür”* demişler.

Beni herhalde bu son kapanış forumunda görevlendirmişler arkadaşlar, herhalde çok konuştuğumu biliyorlar, kendi kendine konuşsun demişler, ama yeterince müşterim var gördüğüm kadarıyla, şimdi ben öncelikle TMMOB'yi ve bağlı olan odalarımızdan, ilgili odalarımızdan böyle bir forumu ve bu sempozyumu yaptığı için teşekkür ediyorum. Emeği geçen arkadaşlarımıza da tüm odalardan ve TMMOB'deki çalışanlardan da hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Ben çünkü iki gündür bilmediğim konularda da bilgi sahibi oldum ve bunlardan yararlandım.

Tabii bizim ülkemizde kamu yararı yerine daha çok da ranta dayalı yönetsel ve uygulamalar olduğu için de gördüğüm kadarıyla bu iki günlük tartışmada da gerek yapı denetim firmalarının ücretleri konusunda ve diğer bileşenlerin konusunda da oldukça bu konunun daha çok, daha tartışmaya açık olduğunu gördüm. Gördüğüm şeylerden bir tanesi de ta Hammurabi'den beri Hammurabi'nin yazdığı kanunlara yakın kanunların yazılmasına rağmen onun kadar adaletli olmamış gibi geldi bana iki gündür, çünkü durmadan Hammurabi bir yazmış, ondan sonra uygulamış yaşadığı sürece belki, belki de tarihsel süreç içerisinde yüzlerce yıl sürmüş, ama biz uygulamada hep sürekli değişiklik yapmışız. Gördüğüm kadarıyla

da mühendisler lehine bir değişiklik yapmamışız, bu işi yapanların uygulayıcıların lehinde hem ücretler açısından, hem de yetki ve sorumluluk açısından yapmamışız. Kabul edelim ki bizim TMMOB bileşenlerimizin hepsinin de savunduğu ortalama şey var: Meslek içi eğitimle beraber sertifikalama da sahip, belgelendirme de dahil meslek örgütünün görevidir. Bu böyle olmalıdır, gelecekte de biz bunu savunarak bunu yapmalıyız ve bu işin fiyatlandırması da dahil odalar yapmalı. Odalar yaparsa onlar ancak hayatın içerisinde gerçekleri ancak yakalama şansını elde ederiz.

Gördüğüm şeylerden bir tanesi de sigorta temsilcisi arkadaşımızı konuştu, bu konunun mesleki sigortaya uygulanamayacağı, köşe bucağ kaçtıklarını söyledi. Herhalde henüz sadece yapımcı firmaların all risks sigortasının haricinde de bir sigortasının olamayacağı izlenimini aldım veya öyle intiba edindim. Yanlışım varsa düzeltirsiniz.

Ben tabii ki gözlemediğim ve çok üzüldüğüm şeylerden birisini de ifade edip iki cümleyle sözü sizlere bırakacağım. Birincisi, bir arkadaşım *“bu emekli işi değildir”* dedi. Kürsüden de bir konuşmacı arkadaşım da *“yeni mezunlar ve emekliler atıyor, aslında olmaması gerekir”* dedi. Arkadaşlar, bana göre emekli olanın da suçu yok, genç yeni mezunumuzun da suçu yok. Bizim tüzük ve yönetmeliklerimize göre meslekten men cezası bile verilmesi gereken imzacılık olayı ki tüm TMMOB'nin onur kurulunda görev yaptığım için biliyorum, ama ülkemizin koşullarını da özellikle de genç mezunlarımız için de biraz acımasız olmayalım. Yüzlerce bölüm, binlerce mezun, iş sahası yok. Bakın, çalışanların da, gençlerin çalışanlarının da her meslek disiplinde asgari ücretle şantiyelerde çalıştığını gözlemliyorum ben kendim, bu her disiplinimiz için de geçerlidir. Emekli olan arkadaşlarımızın bu işi yapması herhalde hobi olduğu için yapmıyorlardır. Bu balık tutmaktır hobi yapmak, dağlara, doğaya çıkmaktır, başka şeylerdir, ama hobi olarak değil de çalışmak zorunda kalıyorlarsa ki oradan bir arkadaşım 2 000 liraya bu kadar ücret olur dedi. Ona ihtiyaç duyup da o listede kâğıt üzerinde gözükp de gerektiğinde çağrıldığı zaman giden meslektaşına ben fazla suç bulamıyorum. Aslında ona değil, topluca hedefimiz ekonomik sisteme ve bu oligarşiye olması gerekir diye düşünüyorum naçizane ve sözlerimi bitiriyorum. Ben yerinizden mikrofon kullanarak katılmanızı rica ediyorum ve tekrardan kaçınarak bir arkadaşımızın

sorduğu veya sunduğu, bilgilendirdiği konuyu ikinci bir arkadaşımın da yapmamasını rica ediyorum. Söz sizin, buyurun.

YAŞAR POYRAZ- İnşaat mühendisiyim. Yapı ve Zemin Laboratuvarları Derneği üyeleri arıda burada bu sempozyumda bulunmaktayız. Öncelikle Sayın Başkan ve sevgili arkadaşlarıma, meslektaşlarıma katılımlarından dolayı, bu sorunları paylaştıklarından dolayı teşekkür ediyorum. Biz Türkiye’de hâlâ faal Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya TÜRKAK’dan akredite Yapı ve Zemin Laboratuvarları Derneği adına sizlerle beraberiz. Öncelikle bu sempozyumu düzenleyen TMMOB bünyesindeki meslek odamıza, katılan meslektaşlarımızı tecrübe ve bilgi birikimiyle bilgilendiren bütün konuşmacılarıyla sempozyuma katılan arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Dün saat 09.30 gibi başlayıp bu akşam 18.00’de tamamlanacak olan sempozyumda laboratuvar ve sorunlarını sadece 1.5 saatlik veya 2 saatlik bir zaman ayrılması yapı denetim firmalarının işlevlerinden işlerine, kontrol elemanı, geçmişinden bugüne kadar bütün sorunlarına konu başlıklarıyla zaman ayırmışken yapı zemin laboratuvarları sorunlarına laboratuvarı temsil eden dernek veya üyelerine en azından bir zemin laboratuvarı, bir beton laboratuvarı temsilcisinin burada sorunları paylaşmak adına yer verilmemesini özellikle düzenleyen organizasyon adına bir hata olduğunu belirtiyor ve eksiklik olduğunu ifade ediyorum.

Sevgili arkadaşlar, bir musibet bin nasihatten daha iyidir derler. 1999’daki depremle bir nasihat aldık, ama neyse artık kulağımızın arkasına attık. Ondan sonar 595, 4708 sayılı Kanunla yapıların denetimli, yapı üretiminin denetimli bir hale getirilmesini ve yapı malzemelerinin özellikle yapı güvenliğini ilgilendiren malzemelerin yapı malzemeleri laboratuvarıyla özel sektör tarafından denetlenmesi denetim adına yapı üretimi için bir devrim olarak biz kabul ediyoruz. Zemin etütleri gözlemsel çıkarlardan çıkartılıp nitelikli ve belli şartları sağlayan, irdeleyen sondajlı laboratuvar aşamalı jeolojik veya geoteknik raporlarla desteklenip belgelendirilen birer mühendislik çalışmasına dönüştü. Yapı denetimin yürürlüğe konduğu ilk günden bugün 19 yıl geçti, birçok değişiklikleri bugün hâlâ birçok eksikleri olan, ancak eksikleriyle beraber daha nitelikli ve kontrollü yapı üretimine katkı koyan bir sistem haline dönüştü. Hâlâ da yaşanan

sorunlarıyla dönüşümü devam etmektedir.

Bu sempozyumda denetimli yapı denetimi üretiminin ülkemizdeki sistemin irdelenmesi ve tartışılmasının yanı sıra dünyadaki uygulamalardan da biraz örnekler aldık. Sistem sürekli iyileştirilmekte olmasına rağmen hâlâ daha eksikleri ve sahadaki uygulamayla uyumsuz uygulamaları içerisinde barındırmakta olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu bahisle ben burada yapı denetim firmalarının yapısındaki sorunlardan daha ziyade yapı malzemeleri laboratuvarları ve yapı denetim firmalarıyla aralarındaki ilişkiden doğan sorunlardan biraz bahsetmek istiyorum.

Bugünlerde 650'li rakamlarla ifade edilen laboratuvar sicil numarası verilmesine rağmen hâlâ faaliyetlerini sürdürdüğümüz zor koşullara rağmen devam ettirmeye, ayakta durmaya, ayakta kalma mücadelesini vererek hizmeti kesintisiz sürmeye çalışan 300 laboratuvarımız var. Bu bizlere şunu göstermektedir sistem uzun vadeli firma yaşamına, yaşam sürecine kendini hem bilimsel, hem de donanım olarak gelişimine uygun sürdürülebilir bir yapılanma değil. Bir taraftan da kuruluşunu tamamlayarak hizmet üretmeye çalışan firmalar bir diğer taraftan ekonomik koşullarla kapanırken veya etik dışı davranışlarıyla özellikle özeleştirici de yapmamız lazım, etik dışı davranışlarıyla kapatılmaktadır. Yapı denetim firmaları ve laboratuvarlar birlikte hizmet üretirken birçok sorunları da birlikte karşılamaya çalışmaktadır. Bunları birkaç başlık altında şöyle toplarsak, sistemin birbiriyle bağımlı çalışması nedeniyle oluşan olumsuzluklardan bir hizmet bedeli tanımsızlığı var. Hizmet bedelinin yapı denetim hizmet bedeli içerisinde belirsiz tanımlı olması başlı başına sistemin kaliteli niteliğini bozan bir tanımlama değildir. Çok basit anlatımla yapı denetim firması kâr etme veya daha fazla kâr etme ki bu ticari yaşamda doğal bir davranıştır, hiçbir zaman eleştirel anlamda kullanmıyorum. Kâr etme düşüncesini sürekli canlı tutmakta, laboratuvarsa hayatta kalmak için sürekli hizmet bedelini hatta zarar etme pahasına en düşük seviyede tutmak zorunda kalmaktadır. Bu yetmediği zaman geçmişte örneklerini yaşadığımız numune almadan, şantiyeye gitmeden müşterisini kaybetmemek için gerçek dışı test raporu verme düzeyine kadar gitmiştir. Birçok yapı denetim kuruluşuysa kendi iç rekabeti nedeniyle bu durumu bilmesine rağmen hakediş sürecini kapsamaması için bu durumları

görmezden gelmekte, hatta etik dışı davranışlara bile laboratuvarları zorlamaktadır.

Çipli beton ... (154.01) bu durum yüzde 99 oranında önlenmesine rağmen hâlâ daha bu yöntemi bile sabote etmeye çalışan hem yapı denetim ayağında, hem de laboratuvar ayağında meslektaşlarımız var. Bir taraftan yapı denetim elimde bir ... (154.15) formunda bir rapor olsun da gerisi beni ilgilendirmez diyen yapı denetim firmaları olduğu hepimizin malumu, bunun dışında yapı bünyesindeki imalat değişiklikleri, proje tadilatları, YDK firmasının kapatılması veya sürekli ceza alması sonucu hizmet bedelini alamayan laboratuvarlara birer birer hayata veda etmektedir.

2017-2018 yılından bugüne -ki 2020'ye geldik artık- hâlâ daha büyük çoğunlukta laboratuvarların yapı denetim kuruluşlarından tahsil edemedikleri hizmet bedellerinin var olduğunu hepimiz biliyoruz. Yanlış duymadınız arkadaşlar, 2018'den beri yaklaşık 2.5-3 yıldır bedelini alamadığımız, hizmet bedelini alamadığımız yapı denetim firmaları var. Onların da kendilerine göre sorunları var, ama o sorunlar olduğu gibi bize yansınca ekonomik olarak çok küçük bünyede olan meslektaşlarımız çok zor durumda kalıyorlar.

Peki, neden arkadaşlar müteahhidin ve mal sahibinin hataları veya eksikleri yapı denetim firmasının sorunlarının sonuçlarına mali ve hukuki olarak ayrı bir kuruluş olan laboratuvarlar neden katlansın? Yapı denetim firmasının müteahhitle olan ilişkilerinin bozulmaması adına veya müteahhit ve mal sahibinin yapı denetim hizmet bedelini faizsiz kredi gibi kredi kaynağı olarak kullanmak istemesinin bedelini hep birlikte ödüyoruz. Projeye aykırılık imalat istek ve uygulamalarının düzenleme sürecinin yapı bitimine yakın çözüm düşüncesi yapı denetim firmasının yapıyı durdurma, tatil etme gibi birçok çekinceli sonuçla birlikte hizmet sunduğu laboratuvarlar da peşinden çözümsüzlüğe ve ekonomik darboğaza sürüklenmektedir. Bizler kısaca laboratuvar hizmetlerini kanun içerisinde ve ilgili yönetmeliklerde ayrı tanımlanmasını, laboratuvar hizmet bedelinin mal sahibince yapı yaklaşık maliyetine varanla ayrı tanımlanmasını ve yatırılmasını, hakedişinin EBİS ve UEDS ... (156.23) birbirlerinin paralelinde laboratuvar tarafından ayrı ayrı iş yapılarak tahsilini talep ediyoruz. Bu talep hem yapı denetim firmasının yapı bünyesinde

yapması gerekli test ve deneylerin yeterli sayı ve çeşitlilikte yapılmasına, ekonomik kaygılara kapılmadan talep edilmesinin, hem de laboratuvarın daha nitelikli ve standartlara uygun numune almasını ve test yapmasını sağlayacaktır. Kanun, yönetmelik ve mühendisli etiği dışındaki taleplerin önerilebilmesi için yapı denetim kuruluşuyla laboratuvarlar arasındaki ekonomik ve yapısal bağın ortadan kaldırılması bizce zorunludur. Bu zorunluluk hem yapı denetim firmasının ekonomik ve uygulama eksiği hatalarından kaynaklanan taleplerini engelleyecek, hem de yapı denetim proje standartlar kapsamında gerekli sayı ve nitelikte hizmet talep edebileceklerdir. Ekonomik düşüncelerle hareket edildiğinde alınan numune sayıları, yerleri ve niteliği ve şekli sadece kısmi olarak temsili olmanın ötesine geçememektedir.

İkincisi, laboratuvarla üniversiteler arasında bilimsel işbirliği mutlaka sağlanmalıdır. Bilimsel ve yapısal gelişimi kamu tarafından desteklenmelidir. Yapı güvenliği ve tüketici hakları açısından yapı bünyesinde sadece beton, betonarme, çeliğin dışında temel temel ıslahı, kazıklı temeller, prekast elemanlarıyla ilgili testler zorunlu testler olarak yönetmeliklerde belirlenmeli, sonradan onarımı imkânsız ve onarım maliyeti yüksek olabilecek can ve mal riski yüksek olan yapı elemanlarıyla ilgili testler mutlaka sistem içerisine dahil edilmelidir düşüncesindeyiz.

Laboratuvarlarda minimum mekansal ve donanımsal alt sınırlar tanımlanmalıdır. Günümüz yapı teknolojilerine ve yapı büyüklükleri irdelendiğinde sadece beton ve betonarme çeliğin testleri dışında her türlü yapıda can güvenliğini sağlayacak yapı denetim ve kurumsal müteahhitlik firmalarımızın taleplerine cevap verebilecek nitelikte laboratuvarlar oluşturmak zorundayız. Laboratuvarlarımıza marka değeri katmak zorundayız.

Kanun, yönetmelik ve genelgeler değişikliği ve yayın öncesi mesleğin ana uygulayıcısı sahadaki temsilcileri olan yapı denetim kuruluşları temsilcileri ve laboratuvar kuruluşlarının temsilcileri yapılanmanın, yani derneklerin görüşü alınarak mutlaka düzenlenmelidir. Ayrıca EBİS sistemi üzerinde birkaç şey belirtmemiz gerekirse, aslında getirilen sistem yapı denetim kuruluşları ve laboratuvar kuruluşlarının alınma sürülmüş kara bir lekedir. Sahada hem YDK kuruluşunun,

hem de laboratuvarın etik dışı davranışları bu şekilde bir denetim mekanizmasının Bakanlık tarafından uygulamaya konulmasına neden oldu. Sektör içinde ... Bakanlık sektör içinde ... (159.37) EBİS'ten bahsetmek hepimizin yüzünün kızarmasına, güvenilirliğimizin hangi boyutlara düştüğünü göstermeye yetmektedir. Sistem yapı denetim firmaları ve laboratuvarların ele ele vererek tarafların işine ve ... (159.47) gibi davranışlarının bir sonucu olarak değerlendiriyoruz.

Sonuç olarak umarız ki bu sempozyum sonuçları sempozyumu düzenleyen meslek odalarımız tarafından bir bildiri olarak tüm ilgililere ulaştırılır. Laboratuvar ve yapı denetim kuruluşları arasındaki işveren-taşıeron ilişkisinin tamamen ortadan kaldırılması, özgürce hizmet veren laboratuvar, ekonomik kaygı düşünmeden faaliyette bulunan bir yapı denetim kuruluşu hedefimiz olmalıdır. Laboratuvar mekansal, donanımsal ve bilimsel kuruluşlar haline gelebilmeleri için yeni düzenlemelere ve desteğe acil olarak gidilmelidir. Zaman içerisinde laboratuvarlarda oluşacak mekansal, donanımsal ve bilimsel gelişim neticesinde kuruluşların uluslararası akreditasyonu sağlanarak güvenilir ve yetkin kuruluşlar olması desteklenmeli, hatta sağlanmalıdır.

Biraz da gerçekleri konuşursak, kanun yönetmelik ve genelgelerden bihaber veya haberi olmasına rağmen uygulamadan imtina eden belediyelerimiz oldukça ki bu konuyu herkes anlıyor belediyelerdeki uygulama farklılıklarının neler olduğunu, şantiyeden numune almak yerine santralden numune almayı, çipleri sahada okutup laboratuvarda başka bir numuneye takmayı, karot almadan rapor yazmayı veya karot aldırılmadan rapor talep etmeyi iş ve ticaret sanan imzacı mühendis meslektaşları baş tacı ettiğimiz süreci şantiyede numune alımına şahitlik etmek yerine şifre ve diğer bilgileri laboratuvar elemanlarına veren, bir başka yapı numunesini başka bir yapı bölümü için değişiklik ... (161.20) müşteri kaybı korkusuyla kabul eden laboratuvarlar, ayrı tarihlerde dökülen betonları aynı tarihte dökülmüş gibi işlem yaptıran, beton ve yapı çeliği miktarını düşük gösterip ekonomi sağlamaya çalıştığını düşünen, ben hakedişimi yapayım da sen ne yaparsan yap, bana bir A4 kağıdı ver, düzenle, gerisini sen düşün diyenler, daha beton reçetesini okumasını dahi bilmeyen kum, çakıl, çimento karıştırmayı beton üretimi sanan, şu çıkan düşük sonuçlarda da acaba benim mi yoğurdum ekşi diye

düşünmeden sadece laboratuarlarda eksik ... (162.04) veya düşük betonlara sonuç garantili karot pazarlığı yapan üreticiler var olduğu sürece, belediyelerde yönetmelik ve genelgelere aykırı bireysel düşüncelere göre hareket eden, görevini suiistimal eden veya savsaklayan personeller var olması veya sorgulanmaması sonucunda, birçok kanun, yönetmelik ve genelgelerin uyumsuz ahlâk dışı mühendislik etiğine yakışmayan uygulamaları kabullendikçe, kendimize yakıştırdıkça hiçbir zaman nitelikli, güvenilir işletmeler olmamız mümkün olmayacaktır. Getirilen her polisiye ve uygulama yöntemleri kimliğimize, mesleğimize kara bir leke olarak yakamızda kalacağını ifade ediyorum. Yapı denetim firmaları veya laboratuvar firmaları işletmecileri veya yetkilileri olarak bizler önce geriye dönüp aynada kendimizi izlememiz, kendi ve meslek onurumuza yakışır uygulama ve davranışları gözden geçirmemiz, ülkemiz için, mesleğimiz için kendi onurumuz için kanun ve yönetmelik, genelgeler ve bilimin dışında hiçbir davranışa fırsat vermememiz gerektiğini şahsım ve temsilcisi olduğum dernek üyeleri ve mesleğim adına hatırlatarak sözlerimi bitiriyorum. Hepinize teşekkür ediyorum.

ORHAN KASAP- Teşekkür ederiz. Yapı İşleri Genel Müdürlüğünden katılan bir önceki oturumda İrşadi Hanımefendi ayrılmak durumunda herhalde çocuğundan dolayı, onunla ilgili belgelendirme veya konuyla ilgili soru veya şeyde bulunacak arkadaşımız varsa öncelikle sorarlarsa, kendileri ayrılacaklar salondan, lütfen.

OKTAY ALTUN- Merhabalar. Bursa Yapı Denetim Birlik başkanayım. Dün de bir sunum yapmıştım, ama İrşadi Hanım ayrılabilir, aslında Bakanlıkla alakalı bir şey. Dünkü sunumumda şöyle bir şey yapmıştım: Yapı sınıflarına göre de bir maliyet oluşturmuştum. Yapı sınıflarına göre maliyetleri oluşturduğumda birinci sınıf yapı sınıfındaki maliyetler aldığımız hizmet bedellerini karşılamadığını göstermişti. Bununla ilgili bir arkadaşımız CİMER'e yazı yazdı. Şöyle bir yazı yazdı, ben okumak istiyorum: *“Ticaret Kanununa göre yöneticisi olduğumuz şirket adına yaptığımız hizmet sözleşmeleri şayet şirketimizi zarara uğratiyorsa, yönetici olarak sorumluluğumuz nedir? Zarar edileceğini bile bile sözleşmeyi imzalama zorunluluğumu veya bu sorumluluktan kaçmak için kanunun hangi maddelerinden yararlanılabilir”* Yani bunun Ticaret Bakanlığının da bununla ilgili cevabı var. Uzun bir cevabı var, ama bundan sorumluyu şirket

ortaklığı yapıyorlar. Yani aslında ben şirket ortakları olarak, şirket ortağı, şirket sahibi olarak bu zarara uğrattığım şirketi ve yani Ticaret Kanununa göre de hatalı bir uygulama yapıyorum. Bir bunu, ikincisi de aslında hani bir fıkra anlatmak istiyorum izin verirseniz, hem yapı denetimle ilgili bir fıkra, yani ilgilendireceğimiz, kinaye yapacağımız bir şey. Adamın biri bir kanarya almak için bir ... (166.50) kuruluyor. Kanaryasını alıyor, oradaki satıcı da diyor ki kafes de istiyor musun? Yok diyor. Evde eski kuşun kafesi var, ona koyabilirim diyor. O zaman bir tane kağıttan bir poşete koyuyor, oraya da bir delik oyuyor ve eve gidiyor. Eve gittiğinde de hanımı da bütün eşyalarıyla, orada markete uğradığı için bütün eşyalarıyla beraber buzdolabına kaldırıyor. Bir gün sonra tabii bakıyor kuş poşetin içinde, alıyor poşeti, oradaki numarayı alıyor pet shop'taki numarayı, diyor ki kuş öldü. Nasıl bir şey yapılabilir? Diyor ki ağzını aç, onun içine çay kaşığıyla bir benzin dök. Çay kaşığıyla benzin döküyor, kuş pır diye uçuyor, bayağı bir uçuyor, ondan sonra da yere düşüyor. Tekrar arıyor, diyor ki uçtu, ama gene düştü diyor. O kadar benzine o kadar gider diye bir şey söylüyor. Yani biz de aslında o kadar benzin kullanıyoruz. Hani deminki bir arkadaşımızı söylemişti ya 2 000 lira alıyorum, o kadar imalata o kadar mı diye, hani Bakanlık özellikle istediğimiz şey burada laboratuvarın da sıkıntısı var, bizim de sıkıntımız var, denetçi arkadaşlarımızın da sıkıntısı var, çalışanlarımızın da sıkıntısı var, herkesin sıkıntısı var. Neden? Aslında her şey şuna bağlanıyor: 1.5 katsayısındaki bir hizmet oranı. Hepsi, yani çip bedellerini ödeyelim mi, ödemeyelim mi, müteahhit mi ödesin, o mu ödesin? Kontör bedelleri, hepsiyle ilgili problemimiz aslında hizmet oranı, yani bu yurtdışında her yerde, hani İran'daki bir örneğimizi anlatmıştı bir arkadaşımız, bir öğretim görevlimiz, yüzde 8-10 civarlarında onlar şey, yani dünyayı yeniden keşfetmek gibi bir şeyimiz de yok. Bakanlık biraz hani burada teknik insanların arkasında durmazı gerekiyor. Müteahhitlerin yanında değil, hani her seferinde sorduğumuzda bu maliyetleri nasıl karşılayacağız? Bu maliyetleri siz karşılamayacaksınız, bunu yatırım yapan kişi karşılayacak. Yatırım yapan kişi, bunu atmadıktan sonra, elini cebine atmadıktan sonra biz her toplantıda aynı şekilde konuşuruz, aynı şekilde dertlerimiz de olur, aynı şekilde problemlerimiz olur. Teşekkür ederim. Ayrıca hani bu sempozyumu düzenleyen bütün meslek odalarına çok çok teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

ORHAN KASAP- Teşekkür ederiz. Buyurun, önce orayı gördüm, kusura bakmayın.

SALONDAN- Teşekkür ederim. Merhabalar Başkan, arkadaşlar. Öncelikle TMMOB'a, bu sempozyumu düzenleyen odalarımıza, yürütme kuruluna, onur kuruluna ve düzenleme kuruluna, bu iki gün boyunca oturuma katılan tüm arkadaşlara teşekkür ederim. Karşılıklı bilgi edindik ve ayrıca güzel sunumlar için, güzel bildirimler için de sunum yapan arkadaşlara da teşekkür ediyorum.

Burada sorunların düğüm noktası mühendisler gibi algılıyoruz. Esasında sorunun en büyüğü sistemin ta kendisi, sermayeden yana olan bir tutum ve davranış ve mühendisi tamamen bir günah keçisi haline getirdi, bir kalkan olarak kullanılır bir hale getirmiş durumdadır. Burada benim önerim şu olacak: Türkiye'de deprem kuşağındayız ve bir sürü bedel, can ödedik, bir sürü maddi kayıplar ödedik. Bu telafi edilebilir, ama canlar geri gelmiyor. Fakat bundan hiçbir zaman ders alınmadı. Örneğin, Türkiye'de TOKİ diye bir olgu, Emlak Konut, İlbank, devlet müteahhitlikten elini çekmesi lazım. Buna Müteahhitler Birliği hiçbir zaman ses çıkartmadı ve öyle konutlar yapıldı ki ve bu konutları sel aldı götürdü. Çünkü su havzalarına kuruldu ve buralarda serbest proje üretip sınırsız projeler, yoğunluklar yaratıldı. Az önce İsmail arkadaşımızın şikayetçi olduğu gibi sırt sırta, iç içe konutlar ve kentlerimizde devasa iç içe yapılmış birbirine toprak gözükmeyecek şekilde 30 katlı, 20 katlı binalar üretilmiş durumda ve bu müteahhitliği de yapacak olanlar mühendisler olması lazım, bilirkişiler olması lazım, ama bizde maalesef parası olanlar müteahhitlik yapıyor. Bu parası olanların yanında da mühendisler, mimarlar, şehir plancıları çalışıyorlar.

Arkadaşlar, yapı temelden başlar. Az önceki konuşmacı arkadaşına katılıyorum, ilk konuşmacıya, o da temel esas olan ve burada jeoloji mühendislerinin, harita mühendislerinin olması gerekirdi. Bu göz ardı ediliyor ve bunlara göz yumuluyor. Zemin etüdü yapılıyor, 3 katlı bir yapılaşmaya müsaade ediliyor, ama siyasi irade 4 kata müsaade ediyor, vatandaş onun peşinde koşuyor. Bir imar affı mi diyeceğiz, barışı mı diyeceğiz her ne olursa olsun adı bir yerde aftır bu, 20 katlı bina 30 kat olarak yoğunluğu arttırılıyor ve onun bir güvenliği vardır. Daha sonradan bir imar barışı çıkartılıyor. Bunların hepsi yasal

statüye kavuşturuluyor. Şimdi bunlar olduğu sürece işin ciddiyeti kalmıyor bir yerde ve kâğıt üzerinde kalıyor. Sürekli revize edilerek yürüyor. Yani hani derler ya göç yolda düzülür diye, bizimkisi o. Bilim ve teknik ön planda tutulursa ve Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği bu işin içerisinde, bağlı odalar bu işin içerisinde olursa ortak çözümler de olur, bu sorunlar da bertaraf rahatlıkla edilebilir. Biz sadece iskânlarda, konutlarda ... (174.17) ama toplu yaşam alanlarını hiçbir zaman düşünmüyoruz ve göz ardı ediyoruz. Hastanelerimiz olsun öyle, okullarımız olsun aynı durumda, spor tesislerimiz olsun aynı durumda, vesaire AVM'ler falan, bir de önerim daha olacak. Bir önceki konuşmacı arkadaş söyledi, bu şeylerde numune alınıyor mu, TOKİ'nin imar konutu İlbank'ın ürettiği konutlardan numune alınıp test ediliyor mu betonda, demirde test yapılıyor mu? Bir de onu sormak istiyorum. Bu yapılarda da bunların geçici kabul yapılması lazım diye düşünüyorum ve ondan sonra iskân raporlanması lazım. Proje müellifi, yapı denetim ve elemanları bir müteahhit olarak da bunları geçici kabulünü yapıp ve ondan sonra ilgili belediyeden gidip iskân raporunu almasını düşünüyorum. Değişim içerisinde TMMOB'nin ve bağlı odalarının olması gerekliliğini de bir yerde savunuyorum. Teşekkür ederim.

ORHAN KASAP- Teşekkürler, buyurun.

SALONDAN- Arkadaşlar, merhaba. Sayın Başkan, teşekkür ediyorum. İki gündür burada baştan sonuna kadar, bütün oturumları sonuna kadar izledim, ama şöyle bir söz vardır: İnsanın acısı neredeyse canı oradadır. Şimdi ben bir meteoroloji mühendisiyim demiştim ya bu işin içerisinde niye eksiklik diye, arkadaşlar, insanın canı acısının olduğu yerdir. Şimdi ben Bursa Yapı Denetçileri Şube Başkanının dediği yerden devam edeceğim. Şimdi ben buraya gelirken, bu toplantıya katılırken hani bir bilinçli vatandaş deniliyor ya, ben mühendisim, arazide çalıştım, bütün meslek disiplinlerinde çalıştım. Su yapılarında çalıştım, projelendirmesinde, işletmesinde hepsinde çalıştım. Bir bilgi birikimim var. İstanbul Teknik Üniversitesinde okudum, orada aldım bazı dersleri, mühendislik derslerini. Ben geldim bir konut aldım. Konut alırken kanuna, yapı denetçiyi belediye ilgilendirir. Ben şimdi bilinçli vatandaşım. Kesinlikle değilmiş arkadaşlar, yani bilinçli vatandaş nasıl olacak, bunun bir tanımını yapmamız lazım. Biz buradan hareket ediyoruz. Şimdi

bakın, bilinçli vatandaşı bulamadım. Şimdi gelin, yapı denetçisi arkadaşlar diyor ki biz bu işten zarar ediyoruz. Rakamları koyuyorlar, zarar ediyoruz. Mesela, zarar ettiğinize göre bu işi yapıyorsanız iki işten birini yapıyorsunuz: Ya müteahhitle anlaşıyorsunuz ya da çalışandan çalışıyorsunuz. İkisinden biri, bunları yapmadığınız sürece zarar ettiğiniz bir işi yapamazsınız. Benim binama geldiği zaman müteahhitlik ölçmüşsünüz demektir. Çünkü risk konusu ... (177.33) bunları konuşmak gerekiyor ve şunu gördüm: Ben yapı denetçilerine karşı biraz daha sıcaktım. Burada onların açıklamalarını görünce durumun daha vahim olduğunu gördüm.

Değerli arkadaşlar, burada yapılması gereken konulardan bir tanesi şudur: Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği yaptığı işin halkla buluşmasını, halkla ... (178.02) olduğunu araştırır. Eğer biz bir yerde bir yapı denetimi yapıyorsak, yaptığımız ... çalışması yapmamız lazım. Şunu yapacağız: Gideceğiz, örneğin, ... bizim denetlediğimiz yapı denetiminden geçmiş binalar gideceğiz, diyeceğiz ki arkadaşlar, nasılsınız, memnun musunuz? Biz sizin yapı denetiminizdik, iskânınızı aldınız mı, rahatsız mı diye soralım. Bir anket düzenleyelim, bakalım o mahalleye bizi sokuyorlar mı, bakalım o binanın önünden geçebiliyor muyuz biz yapı denetçisi dediğimiz zaman, bakalım ne oluyor? Aslında bu çalışmayı yapmak gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, ben şunu söylüyorum: Gördüm ki burada itiraf edildi, bu yapı denetçilerinin çalıştırdığı elemanlar aslında yeri görmemişler. Ben merak ediyorum, benim oturduğum binaya olur veren inşaat, mimar, makine mühendisi hangisi benim binanın ... (179.20) biliyor? Hiç biri bilmiyor. Eğer bu arkadaşım benim yerimi bilseydi o imza atmasaydı ben şu anda pek çok sorunla karşılaşmayacaktım. Ben ne yaptım? Gittim 1 000 lira verdim ... (179.38) 1 000 liraya köşe koordinatları çıkardım ki arazi bu değil, binam yerinde değil, 1 000 lira ve gene ne yaptım? Mimarlar Odasında, Makina Mühendisleri Odasında, Elektrik Mühendisleri Odasında bilirkişi talep ettim, para verdim 10 000 lira toplamında, baktım ki binam bu değil. Peki, ben uğraştım. Ne kadar uğraştım, ben bilinçli vatandaş olmadığım için uğraşıyorum. Bir bilinçli vatandaş ne yapıyor acaba, mühendis olmayan, kanunu bilmeyen, yönetmeliği bilmeyen, TMMOB'un bu ortamlarını bilmeyen o arkadaşlarımız, o vatandaşlarımız ne yapıyor acaba?

Şimdi eğer bu denetim yapılacaksa, eğer bu para yeterli değilse bunu yapmayın arkadaşlar, örneğin ben 5 000 lira daire başı verirdim. 5 000 lira, yani 150 000 lira daha daire verirdik, bu belalar başımıza gelmesin diye verirdik. Peki, o zaman yapı deneticileri olarak ben vatandaş olarak diyorum ki ben dairemin daha sağlıklı olması için 5 000 lira fazla vermeye hazırım. O zaman sen de ben bu paraya yapmak, bu yapılmaz demek zorundasın. Şimdi ben ne yapayım arkadaşlar? Artık benim acım burada, ben diyeceğim ki benim binamda yangın merdiveninden yangın anında kaçacak durumu yok. ... (181.06) başka tehlikeler de var. Savcılığa suç duyurusu ... hukukçu arkadaşla görüşüyorum, diyeceğim ki Türkiye Cumhuriyeti Kanunları TCK'nın 21. maddesine göre insan hayatını tehlikeye atma maddesinden dolayı bütün buradaki sorunları yargılamasını isteyeceğim. Eğer o binada yangın olur, eğer bir insan yaralanır ölürse o zaman da 82. maddesine göre kasten insan öldürmekten yargılanmalarını talep edeceğim. Ben bizzat mahkemeye gideceğim, bunları yapacağım.

Değerli arkadaşlar, orada çalışanlar, yapı denetçileri lafa geldiğinde çalışan arkadaşlar, sizlerin hepinizi uyarıyorum. Attığınız imzanın arkasında durun, lütfen bu usulsüzlüklere uymayın diyorum, herkese saygılar sunuyorum.

ORHAN KASAP- Peki, teşekkürler. Başka söz almak isteyen? Buyurun, sonra size vereceğim.

SALONDAN- Teşekkür ederim Sayın Başkan, sayın hazirun. Arkadaşımız dediklerinde tamamen haklı, Yapı Denetim Kuruluşları Birliği olarak da senelerdir yasa çıktığından beri yapı denetim kuruluşlarının etkin olabilmesi için yapı müteahhidinden bağımsız hareket edebilmesi için çalışmalarımızı sürdürdük, daha bu sene öyle bir imkâna kavuştuk. Onun için bundan sonra umarım öyle durumlar olmaz.

Doktora gittiğimizde doktora teslim olup ameliyat oluyoruz. Bizi kesiyor, biçiyor; ya öldürüyor, ya ayağa kaldırıyor. Kimse bir şey sormuyor, çünkü ona güveniyorlar, ama biz mühendisler hepsi mühendis, mimar olan arkadaşlarımıza özellikle kamu dairesindekilere, hiç kimseye güvenmiyor. Bizi çiplediler şimdi betonda, artık herhalde tuvalete giderken dahi çip takacaklar, bizi

kontrol edecekler. Böyle bir güvensizlik ortamında yapı denetim olmaz ve zaman içinde de çok ayıp olduğunu düşünüyorum, aklıma geldikçe de utanıyorum.

Şimdi yapılması gereken en önemli şeylerden biri yapı denetim kuruluşu sayısı mutlaka güncel inşaat durumuna göre sınırlandırılmalı, yani başka bir iş yapamayan, münhasıran yapı denetim işi yapan yapı denetim kuruluşu başka bir iş yapamıyorsa, yapı denetimden para kazanmalı ki hayatını sürdürebilsin, elemanlarının maaşlarını ödeyebilsin. Az önce Bakanlık temsilcisi arkadaşımıza sorduk, beton dökerken aldığımız bedel yapı denetim kuruluşu olarak laboratuvar parasına yetmiyor bazı yapılarda diye, yetmiyorsa diğerinden kazandığını buna ilave edelim cevabını aldık. Son derece yanlış bir durum, biz bu işi yaparken para kazanmamız ve yaşamamız gerekiyor, ayakta durmamız gerekir. Personelimizin huzurunu sağlamamız lazım, bu çok önemli. Denetçilerin güncel eğitiminin de mutlaka yapılması lazım. Yani odalarımız elini taşın altına koyup mutlaka denetçi mühendis, mimarların güncel şartlara göre eğitimlerini vermesi lazım. Biz projeden sorumluyuz, fakat biz projeyi bugüne kadar belediye almış, belediyedeki arkadaşlar denetliyor projeyi, gönderiyor, yapı denetim imzalasın. Hatta birçoğu diyor ki gelsin burada imzalasın projeyi. Kardeşim, belediye bu projeden sorumlu değil, biz sorumluyuz, niye biz denetlemiyoruz? Sen denetleyeceksen biz çıkalım, sorumluluğu al üstüne, ama belediyeler bu konuda eğer yapı denetim kuruluşu yetkin değilse, projeyi denetlemiyorsa gerekli şikayeti yapsın ve yapı denetim kuruluşları da yetkin mühendisler çalıştırsın. Gerekli ücreti versin, bu işi yürütsün diyorum. Yani bu en önemli şey bütün bu eğitim ve düzenlemeler ışığında mühendis, mimarlara da güvenilsin. Ben 19 yıldır yapı denetim işi yapıyorum, elimden geldiği kadar mutlaka hatalarımız olmuştur, arkadaşın dediği duruma düşmemeye çalıştık, çalışıyoruz ve birçok arkadaşımızın da bu şekilde iş yaptığını düşünüyorum. İstisnalar kaideyi bozmaz, biz bütün gücümüzle çalışıyoruz, ama hakkımızı alamıyoruz. Bu konuda devletin bu gözle bakması lazım bize, teşekkür ediyorum.

ORHAN KASAP- Buyurun.

SALONDAN- Herkese iyi günler. Şimdi biraz önce Yaşar Bey de parasal konulardan bahsetti. ... (186.22) inşaat mühendisiyim. Yapı

denetim firmam var, fakat yıllardır da çalıştıramadık. Bu olumsuz şeylerden dolayı, konumlardan dolayı şimdi yapı denetim belli bir istenilen seviyeye geldi, müteahhidin tahakkümünden kurtuldu ve bundan sonra daha iyi şeyler yapılacağı malum. Şimdi biz eğer hep eskiyi konuşursak, işte 4708'de şöyle oldu, böyle oldu, daha düne kadar böyleydi. Zaten biz de bunlardan şikayetçi olduk, ben 17 sene iş alamadım ... (187.02) düşünebiliyor musunuz? Yani yapılması gereken şey şu: Elbette ki benim aile terbiyem böyle bir şeyler yapmama mümkün değildi. Fakat şimdi burada elektronik görevlendirme geldi. O elektronik görevlendirmeye göre yapılacak denetimlerde her arkadaşımız çok ciddi bir çalışma yapacak. Çünkü müteahhidin tahakkümü yok üstünde, adam ne diyordu? Yüzde 50 tenzilat yaparsan, ondan sonra ben sana bu işi veririm, ama bir de şunu ekliyordu: Esnek davranırsan veririm. Şimdi tüm bu şeylerin içerisinde tüm arkadaşlar bir kere başlamışlar, birkaç tane iş almışlar, kamyon tutmuşlar. Mecbur kalıyorlardı, o işi almaya çalışıyorlardı ve neticede de hem kendi personeline çok az para veriyorlardı, hem zamanında veremiyorlardı paraları, bundan dolayı da güzel bir düzen olmuyordu, iyi bir çalışma olmuyordu, ama bunların hepsi kalkacak. Biz onun için diyoruz ki eskiyle artık uğraşmayalım. Eski tamam böyleydi, biz de kabul ediyoruz. Niye bunun mücadelesini yaptık şimdiye kadar? Bunun için yaptık, bu vatandaş için yaptık. Çocuklar ölmesin, analar ağlamasın diye yaptık, ama arkadaşlar, bu iş çok basitmiş gibi şu şöyle oldu, bu böyle oldu, gelin araziye gidelim. Hangi yapı denetim gitmiş ki oraya, filan gibi böyle suçlamaların arasına çok kolaylıkla girebiliyorlar. Şimdi yapılması gereken bir tek şey var burada, müteahhitler mademki müteahhit işadamı, her müteahhit işadamı önce o işe başlamadan kendileri oturur bir ihtimal hesabı yapar. Yani kötü ihtimal, orta ihtimal, iyi ihtimal şeklinde bir şey yapar ve finansını da ona göre ayarlar, ama işe başlıyor. Bir bakıyorsunuz ki iş devam ederken 3-4 ay ara veriyor. Siz bunun için eleman atamışsınız sisteme, elemanın paralarını vermeniz lazım. Bu paraları vermezseniz sizin o eleman karşısında itibarınız olmuyor ve çalıştıramıyorsunuz. Bundan sonra yapılacak işler de bu şeyi götürmeyeceği için, çünkü Bakanlık diyor ki tamam, biz size istediğinizi verdik, yetkiyi verdik. Bu elektronik değerlendirme demek yapı denetim kuruluşlarına yetki vermek demek. Yetkiyi verdik mi biz size, tamam biz de sizden şimdi iş

istiyoruz diyorlar. Nasıl bir iş? Kaliteli bir denetim istiyoruz diyorlar. Bunu açık açık söylüyorlar, Başkanımıza karşı söylerler. Diyelim ki arkadaşlar da bunu biliyorlar, söylediler. Onun için burada yapılması gereken şey müteahhitlerin sözleşme bedelini sözleşme süresine bölerek diyelim ki 1 000 000 lira onay verilecek, ondan sonra 100 000 lira gibi ödeyecek gibi veya 10 000 lira ödeyecek gibi, bu her ay 10 000 lira 10 000 ödeyecek ki biz onların üzerine atadığımız işlerin parasını verelim. Çünkü biz onu veremeyiz ki dinlediğiniz için teşekkür ederim.

ORHAN KASAP- Ben teşekkür ediyorum. Zaman oldukça uzadı, son iki şey kalktı. Takdir edersiniz ki iki arkadaşta da söz vereceğim, toparlayacağım. Yalnız arkadaşlar, ben 99 depreminde meslektaşım Celal Beşiktepe TMMOB ikinci başkanıydı, o koordinasyonu sağlıyordu orada, ben de bir hafta kadar gittim. Hatta akrabalarım da vardı, onları da merak ettim, irtibat da kursalar hakikaten bir belediyede belediye başkanı bu yeşil kuşak nedir dediğinde fay hattı efendim demişler. Kaldırın götürün bunu birkaç kilometre yukarıya demiş ve birkaç kilometre yukarıya o yeşil kuşağı götürmüşler. 99'da en büyük tahribatı olan belediyelerden biriydi, ufak belediyeydi, hatırlamıyorum şimdi, Celal paylaşmıştı. Bakın, bunu kaydıranlar da mühendislerdi, anlatabiliyor muyum? İşin fiyatı bir tarafa kamunun artışı veya eksisi bir tarafa yetkiyi kullanılmaması, meslek örgütlerinden yetkiyi alması bir tarafa, ama bizim de mühendisler olarak hayır diyebilmemiz ve olabildiği ölçüde de var olan durumda bile etik değerlerimize bağlı kalarak mesleğimizi icra etmemiz gerekir diyorum. Buyurun.

SALONDAN- Teşekkür ederim Başkan. ... (192.52) Bursa beton kalite kontrol müdürüyüm. Ben iki gündür sunumları dinledim. Bizim hazır beton firması olarak, işte hazır beton birimindeki arkadaşlarımızla beraber sürekli gündeme getirdiğimiz birtakım sıkıntılar vardı. Ben bu sorunları burada dile getirmeye ilgili bir ortam bulabileceğimi zannediyordum, hani bir daha sesimizi duyurabilmek adına, uzun zamandır çektiğimiz sıkıntılar var çünkü bununla ilgili, ama gördüm ki konu bambaşka bir yere evrildi. Ben bir tane dert anlatma gibi bir niyet içerisindeyken 10 tane sizlerin buradaki derdini dinleme gibi bir durum ortaya çıktı. Konu başka bir yere evrildi, ama Yaşar Bey sağ olsun sorunları dile getirdi. Benzer sıkıntılar hazır beton

firmalarının da çok gündemindeki sıkıntılar. Ben sunumda da Gülsüm Hanımdı zannedersem, o da bunu dile getirdi veya genel olarak zaten katılımcılar da benzer şeyleri söylüyorlar. Herkesin ağzında iki kelime var, birisi meslek etiği, ikincisi bilinçli tüketici. Ben çok uzun zamandan beri zaten ben de bu kavramları kendim içselleştirmiştım, ama bugün burada bu işi çok yakından artık hisseder oldum. Reaktif yaklaşımlarla ben artık bu işlerin çözüleceğine inanmıyorum. İşte Yaşar Bey de polisiye birtakım tedbirler, işte tamam, EBİS'in tabii ki faydası oldu, ama bundan sonra da yapılacak herhangi bir sistemin ben insanın can güvenliği anlamında fayda sağlayacak bir yere evrileceğini hiçbir zaman düşünmüyorum. Türkiye'nin şartları Türkiye insan profili, sosyolojik, kültürel birtakım bir süreçken Türkiye halkıyla bu iş olmuyor. Dolayısıyla ben bu noktada hani bir kök-neden analizi gibi farklı bir bakış anlamında bir öneri getirmek istiyorum. Biraz fantastik bulabilirsiniz, ama siz genelde benim büyüklerimsiniz, belki değerlendirmeye değer bulabilirsiniz diye düşünüyorum. Bizim hazır betonda kürtle ilgili ben her zaman her platformda dile getirdiğim bir şey var: Betonun küreyle ilgili bir proje geliştirilmesi lazım. Yani statik projesi var, mimari proje var, makine projesi, elektrik her şeyi var, ama kürtle ilgili bir proje yok. Kürtle ilgili çatlak şikayetleri her gittiğimizde biz bunu hep insanlara anlattık. Bu da dedik yapının bir parçasıdır. Tıpkı bunun gibi ben yapı denetiminin de üçüncül, dördüncü bir iş olmaktan çıkarılması gerekiyor. Bir algı operasyonu diyoruz ya son zamanlardaki hani gündemdeki bir kavram olarak, insanların beyninde bizim yapı denetiminde üçüncü, dördüncü, yani aşağılanmış gibi asli olmayan bir iş olmasından tamamen çıkarılması lazım. Bununla ilgili de ben şöyle bir şey öneriyorum: Bizim üniversitelerimizde yapı denetim mühendisliği atıyorum kafadan şimdi, yapı denetim mühendisliği diye bir bölüm olması lazım. Son 20 yıl içerisinde burada muazzam bir bilgi birikimi oldu, bununla ilgili çok güzel bir mevzuat hazırlanabilir. Bütün bu sıkıntıları sizlerin ortaya koymasıyla ortaya birtakım şeyler çıkabilir ve yapı denetim mühendisi de lisedeki öğrencilerin ben yapı denetim mühendisi olacağım deyince vav demesi lazım halkın veya anneler-babalar küçüklükten çocuklarına şunu demeleri lazım: Benim çocuğum büyüyünce yapı denetim mühendisi olması lazım gibi mesela, atıyorum yine, işte bunlar Türkiye'deki bir mühendisin, mimarın ortalama alacağı ücretlerin çok üzerinde ücretler almaları

lazım. Şantiyeye yapı denetim mühendisi geldiği zaman herkes ellerini kaldırması lazım, teslim olduk demesi lazım. Yapı denetim mühendisi geliyor deyince bütün herkesin şalterleri indirmesi lazım, orada tek otorite olması lazım.

Şimdi sorunları hep görüyoruz. İşte e-dağıtım da çok çözüm değil. Yapı denetim firması, laboratuvar, beton firması kanki olmuşlar bunlar küçük yerlerde özellikle, yani müteahhitle yapı denetim birbirini tanıyor. İkili sıcak ilişkileri var. Bunlar affedersiniz, rakı sofraları, çay, kahve bunlar aralarında bu tür ilişkiler var. Türkiye’de bu işler sökmeyen yani, o yüzden benim önerim bu işler uzun vadeli bir öneridir bu tabii ki üniversitelerde yapı denetim mühendisliği diye bir bölüm olsun. Bugün istihdam anlamında sıkıntı yaratacağını düşünmüyorum. Yapı denetim firmaları şu an çalışan arkadaşlarımız o bölümü tercih etsinler, oradan çıksın bu insanlar ve biz bunu tasarımın öncesinde, statik ve mimari tasarım öncesinde de yapı denetim mühendisliği başlaması lazım. Belki başlangıç noktası olması, son noktası değil, anlatabildim mi? Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ORHAN KASAP- Teşekkür ederiz. Oradan bir arkadaş el kaldırmıştı.

HAKKI YÜCESOY- İnşaat mühendisiyim. Şimdi projeler yapılacak, bunun programları var. Bu projeler daha sonra yapı denetim şirketindeki denetçiler tarafından, proje denetçileri tarafından iyice denetlenecek ve sahada da yapı denetçileri, uygulama denetçileri denetleyerek elli en sağlam binayı yapmak zorundayız. Yoksa insanlarımız her depremde ölür, bina adına bunlar tepeye gönderir. Bu konuda anlaşıyoruz, hemfikiriz. Ben bir başka tehlikeye göz atmak istiyorum. Bu yaz Akdeniz bölgesini dolaştım. Bu tarımsal alanlar, narenciye bahçeleri, limon bahçeleri imara açılıyor, buralarda binalar yapılıyor. Yeni yeni taze taze binalar yapılıyor. Allah bu yerleri tarım için, insanların beslenmesi için yaratmış, öbür tarafta ot bitmeyen yerleri de yapı yapılması için yaratmış. Burada tavır koymamız lazım, bütün mimar, mühendis odalarının bunu engellemesi lazım. Nüfusumuz 100 000 000’a doğru gidiyor. Bu tarımsal alanların imara açılmaması lazım. Bina yapılacak, imara açılacak yerler tepe sırtları, dağlar, tepeler, bunlar olmalı. Öbür tarımsal alanları tarım için ayıralım, güzel narenciye bahçeleri, limon bahçeleri yerinde

kalsın. Benim da yazlığım var. Benim yazlığım olmasın, ama o limon bahçesi, o narenciye bahçeleri yerinde dursun. Teşekkür ediyorum.

ORHAN KASAP- Siz kullanın, hanımefendi, buyurun.

LEMAN ARDOĞAN- Teşekkür ederim. Mimarım. Şimdi bir önceki konuşmacı arkadaşımıza bir şey söylemek istiyorum. Karşılıklı anlamında değil, ama bir bilgi vermek istiyorum ve şimdi bazı hizmetler vardır ki birkaç disiplini birden barındırır. İşte bu yapı denetçiliği de böyle, inşaat mühendisi ayrı, makineci ayrı, elektrikçi ayrı, mimar ayrı, işte haritacı ayrı, buna bağlı birkaç teknik hizmetleri kapsar. Bu nedenle bu kişilerin tek başına bir okulla birleşip de bütün bilgileri alıp da oradan yapı denetim mühendisi gibi ve yapı denetim uzmanı adını ne koyarsanız koyun yapı denetimle ilgili bir üniversitede biri olamaz diyorum. Bu benim kendi görüşüm, ama uygulamada da bu böyledir diye altını çiziyorum. Teşekkür ederim.

ORHAN KASAP- Ben de teşekkür ederim. Artık sanırım hepimiz de yorulduk, yeterince de konuştuk, tartıştık. Ben tekrar hepinize bu saate kadar kalıp da fikirlerinizle bizleri aydınlattığınız için, foruma katıldığınız için, ayrıca iki gündür emeği geçen tüm arkadaşlarıma TMMOB ve başta sempozyumu düzenleyen oda ve odalarımıza ve çalışanlarına, yönetim kurullarına teşekkür ediyorum. Bu burada bitmeyecek, bundan sonra bu konula ilgili çok daha herhalde sempozyumlar yapacağız diyor ve oturumu kapatıyor ve hepinize teşekkür ediyorum. İyi akşamlar diliyorum.

